

Çukurova Âyânları IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II

Yılmaz Kurt*

Öz

18. Yüzyıl Çukurova'da âyânlığın en güçlü olduğu yıllardır. Adana valilerinin Rumeli'de bulunan kale ve şehirlerin korunması için görevlendirilmiş olması, şehirlerin mütesellimler eliyle yönetilmesi sonucunu doğurdu. İşte bölgenin güçlü âyân ailesi Karslızâdeler veya daha sonraki adıyla Hasanpaşazâdeler 1750 yılından sonra böyle bir tablo içerisinde ortaya çıkmış ve bölgenin yönetiminde etkili olmuştur. 1770 yılında Karslızâde Hasan Paşa'nın Üzeyir sancakbeyi olarak atanmasından sonra aile, Hasanpaşazâdeler olarak anılmaya başlamıştır. Hasanpaşazâdeler, Adana Müftüsü İshak Efendi üzerinden Ramazanoğulları kimliği ile Cumhuriyete intikal etmiş köklü bir âyân ailesidir.

Hasanpaşazâdeler âyân ailesi ve bu ailenin en güçlü ismi Ahmet Bey hakkında bugüne kadar bazı akademik yayınlar yapılmıştır. 1793-1811 yılları arasında birçok defa Adana mütesellimliği yapan Ahmet Bey hakkında, gerek Adana Şer'iyeye Sicillerinde ve gerekse diğer Osmanlı Arşiv kaynaklarında yüzlerce belge bulunmaktadır. 57 numaralı Adana Şer'iyeye Sicili neredeyse tamamen Ahmet Bey ile ilgilidir. Bu belgeler sadece Çukurova bölge tarihi ve âyânlık mücadeleleri ile ilgili olmayıp Nizâm-ı Cedîd uygulamaları ve mâlikâne-mukataa işletmelerinin nasıl yürütüldüğü konusunda da değerli bilgiler sunmaktadır. Bundan önceki makalemizde Ahmet Bey'in mütesellimliğe atanması konusunda gerekli bilgiler verilmiş olduğundan biz burada yayınlamış olduğumuz belgelerin değerlendirilmesine ağırlık vermek istiyoruz.

Buraya aldığımız 71 belge Hasanpaşazâde Ahmet Bey'in 1798 yılından 1802 yılına kadar olan mütesellimlik dönemlerine ilişkin belgelerdir. Bu dönem, Napolyon'un Mısır saldırısı yılları olduğundan yayınlanan belgeler bu savaşın arka planı konusunda çok kıymetli bilgiler sunmaktadır. Adana'da âyân ailelerinin mukataa ve malikâneleri nasıl ele geçirdiğini ve bu yolla bölgedeki hakimiyetlerini nasıl güçlendirdiklerini gösteren birçok belge araştırmacılara ulaştırılmış olmaktadır¹.

Anahtar Kelimeler: Çukurova, Âyân, Karslızâdeler, Mukata'a Satışları, Mütesellimlik, Ahmet Bey.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Emekli Öğretim Üyesi - Prof. Dr., Ankara University, Language and History-Geography Faculty, Department of History, Retired Faculty Member, Ankara/TÜRKİYE, yilmazkurt2002@yahoo.com <https://orcid.org/0000-0001-9595-7398>

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır/This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

¹ Bu makalenin hazırlanmasında çeşitli aşamalarda yardımlarını gördüğüm Artvin Çoruh Üniversitesi Tarih Bölümü Arş. Gör. Mehmet Çetinkaya'ya ve son okumayı yaparak önemli düzeltmelere imkân veren Dr. Canan Çetinkaya'ya teşekkür ederim.

Çukurova Âyânları (Notables) IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II

Abstract

The 18th century is the years when the *ayanlık* was the strongest in Çukurova. The fact that the governors of Adana were assigned to protect the castles and cities in Rumelia resulted in the administration of the cities by the *mütesellims*. The powerful notable family of the region, *Karlızâdeler* or later known as *Hasanpaşazâdeler*, emerged in such a picture after 1750 and became effective in the administration of the region. After Karlızâde Hasan Pasha was appointed as the *sancakbeyi* of Üzeyir in 1770, the family began to be known as the Hasanpaşazâdes. Hasanpaşazâdes is a well-established family of notables who were inherited to the Republic with the identity of Ramazanoğulları through the Mufti of Adana İshak Efendi.

Some academic publications have been made so far about the Hasanpaşazâdeler ayan family and the most powerful name of this family, Ahmet Bey. There are hundreds of documents about Ahmet Bey, who worked as a *mütesellim* in Adana many times between 1793 and 1811, both in Adana Court Records and other Ottoman Archive sources. The Adana Sharia Book number 57 is almost entirely about Ahmet Bey. These documents are not only about the history of the Çukurova region and the struggles for ayanism, but also provide valuable information about the Nizâm-ı Cedid practices and how the mansion-mukataa businesses are run. Since the necessary information about the appointment of Ahmet Bey to the *mütesellimlik* was given in our previous article, we would like to focus on the evaluation of the documents we have published here.

The 71 documents we have taken here are the documents related to the succession periods of Hasanpaşazâde Ahmet Bey from 1798 to 1802. Since this period was the years of Napoleon's attack on Egypt, the published documents provide precious information about the background of this war. Many documents showing how the *ayan* families seized the *mukataas* and mansions in Adana and how they strengthened their dominance in the region have been delivered to the researchers.

Keywords: Çukurova, Âyân, Karlızâdeler, Mukata'a Sales, Mutual Trust. Ahmet Bey.

Giriş

18. yüzyıl bir anlamda “Âyânlar Yüzyılı” olarak adlandırılabilir. Timarların hass-ı hümayûnlara evrilip daha sonra mukataalara dönüşmesi, taşralarda eşraf ve âyânların bu mukataaları satın alıp güçlenmelerine yol açtı. III. Selim, Yeniçeri Ocağı'nın gücünü dengelemek amacıyla kurduğu Nizâm-ı Cedid projesini destekleyen taşra âyânlarının önünü açtı. Yozgat yöresinde Çapanoğlu Süleyman Bey, Samsun'dan İskenderun'a kadar bütün Orta Anadolu'da güç ve nüfuz sahibi oldu. Çapanoğulları'nın desteğini alan Hasanpaşazâdeler ise Adana ve Tarsus yöresinde diğer âyânları etkisizleştirerek bölgede siyasî ve ekonomik gücü elde ettiler.

Hasanpaşazâdelerin ortaya çıkışı ve güçlenmeleri hakkında bundan önceki makalelerimizde yeterli bilgi verilmişti². Burada tekrara düşmeden yeni belgelere dayanarak Hasanpaşazâde

2 Yılmaz Kurt-Ertan Ünlü, “Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I”, *Belgeler*, C XXXIII/S. 37 (2012), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 57-116; Yılmaz Kurt-Ertan Ünlü, “Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karlızâdeler) İle İlgili Arşiv Belgeleri II”, *Belgeler*, C XXXIV/S. 38 (2013), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2016, s. 17- 86; Yılmaz Kurt, “Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet

Ahmet Bey'in 1798-1802 yılları arasındaki mütesellimlik dönemi belgelerini değerlendireceğiz. Bu belgeler içerisinde en önemlileri 1798 yılında başlayan Osmanlı-Fransız savaşı hazırlıkları ve alınan tedbirler ile ilgili belgelerdir.

I. Napolyon'un Mısır'a Saldırması

1798 yılının sonları, Napolyon Bonapart'ın "Müslümanları kurtarmak" propagandası ile Mısır'ı işgal edip Suriye üzerine yürüdüğü yıllardır³. Napolyon'un karşısında Nizâm-ı Cedîd askeri ile savunmaya geçen Cezzar Ahmet Paşa, Akkâ Kalesi önlerinde "Hindistan Fatihi" olmak hülyaları kuran Napolyon'a ilk yenilgisini tattırmıştı⁴. Bu savaş sırasında Osmanlı hazinesi para sıkıntısı çekince çoğu zaman uygulanan bir yola başvuruldu. Elllerinde mâlikâne şeklinde mukataa bulunan kişilerden binde üç cebelü bedeliyyesi olarak cebelü başına 150'şer kuruş alınmasına karar verildi. Bu yolla Adana sancağından hazineye gelmesi beklenen 3.351 kuruşun Darbhâne-i âmireye teslimi için Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e ve Adana kadısına ferman gönderildi⁵. Bu fermanın gönderilmesinden tam 1,5 yıl sonra 30 Haziran 1800 tarihinde gönderilen ikinci bir fermanla, bu 3.351 kuruştan 1 akça bile ödenmediği bildirilmekte, bu paranın her kimlerin zimmetlerinde kalmış ise tahsil edilerek bu iş için gönderilen Çukadar Mustafa'ya teslim edilmesi emir edilmekteydi⁶.

1801 yılında Adana eyaletinde bulunan timar sahiplerinin çocuk ve ihtiyarlarının cebeli bedeli olarak 19,5 nefere karşılık toplanması gereken 790 kuruşun tahsili için de Defterdâr çukadarlarından Yusuf Ağa Adana'ya özel görevli (mübaşir) olarak gönderilmişti⁷.

Devlet, başlayan savaşa rağmen mukataa sahiplerinden ödemeleri gereken cebelü bedeliyyelerini almakta zorlanmaktaydı. Oysa ki çıkan savaş sırasında devletin zaten dar olan bütçesi iyice sarsılmıştı. Adana eyaletinde bulunan devlete ait mukataaların eski ve yeni muaccele alacaklarından 1213 senesine mahsuben tertip olunan cebelü bedeliyyelerinden arta kalan 3291,5 kuruş ve 18 akçanın, cebelü bedeliyyesi vermek zorunda olan kişilerden tahsil edilerek Darbhâne-i âmireye teslim olunması için gönderilen mübaşire teslimi istenilmekteydi. Cebelü bedeliyyelerini ödemeyen mukataa sahiplerinin elinden mukataaları alınarak başkalarına verilecekti. En son ihtimale göre cebelü bedeliyyeleri o köyün öşür vergilerinden tahsil edilecek ama muhakkak tahsil edilerek hazineye gönderilecekti⁸.

Fransız saldırısını durdurmak için Sadrazam Yusuf Ziya Paşa komutasında büyük bir ordunun Suriye'ye gönderilmesi kararlaştırıldığından Adana ile Ceyhan arasında bulunan Misis men-

Bey", *Belgeler*, C XXXVII/S. 41, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2022, s. 39- 210.

3 Enes Kabakçı, "Napoleon Bonaparte'ın Mısır Seferi (1798- 1801)", *Nizâm-ı Kadîm'den Nizâm-ı Cedîd'e III. Selim Dönemi*, ed. Seyfi Kenan, İSAM Yayınları, İstanbul 2010, s. 339.

4 Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi, Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri (1789- 1856)*, C V, 4. baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 38- 39.

5 Adana Şer'iyye Sicilleri (Adana Ş. S.), 55, img 46, sayfa 91, belge 111, 22 B 1213/30 Aralık 1798 tarihli ferman (Sıra no: 1).

6 Adana Ş. S. 57, img 38, sayfa 71, belge 102, 7 Safer 1215/30 Haziran 1800 tarihli ferman (Sıra no: 31).

7 Adana Ş. S. 57, img 46, sayfa 87, belge 120, 25 RA 1216/05 Ağustos 1801 tarihli ferman (Sıra no: 70).

8 Adana Ş. S. 57, sayfa 56- 57, img 31, belge 85, 18 L 1215/04 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 52).

zisinde 1.500 kile (33 ton) arpa⁹ ve 200 kile (5 ton) un ve 225 baş koyun, 800 kantar (44 ton) saman ve 150 araba odunun Misis kazasından satın alınarak hazır edilmesi için Misis kadısına ve Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e ferman gönderilmişti¹⁰. Verilen bu rakamların azlığı aslında bütün Osmanlı ordusunun değil sadece Sadrazamın maiyyeti ile Misis menziline konaklamak istediği şeklinde değerlendirilmelidir. Ordunun beslenmesi için Adana sancağından iyi koçların her biri 75 para; toklu ve keçinin her birisi 50 para olmak üzere 1.000 baş koyunun satın alınması istenilmekteydi¹¹.

Ordu ihtiyacı için Misis Köprüsü menziline alınacak zahirenin alım fiyatları da Adana kadılarına ve Mütesellim Ahmet Bey'e gönderilen fermanda belirtilmekteydi. Buna göre 1 İstanbul kilesi arpa (22, 2 kg) nakliye ve çuval parası dâhil olmak üzere 50- 60 akça üzerinden satın alınacak ve parası peşin ödenecekti. Alınacak arpa 6,500 kile; alınacak un (dakik) ise 750 kile olarak belirlenmişti¹². Adana ve Tarsus sancaklarının Napolyon'a karşı gidecek orduya karşı vazifeleri bununla bitmiyordu. 80.000 kile unun Beyrut İskelesi'ne taşınabilmesi için gerekli çuvalları da bu sancakların halkının temin etmesi istenilmekteydi¹³. 4 kile un bir çuvala konulacağından en iyi kilimden toplam 20.000 *kolanlı deve çuvalı*, Adana ve Tarsus satınalma sorumlusu Halepli Mehmet eliyle temin edilecek ve orduya teslim edilecekti. Bu belge sayesinde biz bir deve yükünün yaklaşık 220 kg civarında olduğunu tahmin edebiliyoruz¹⁴. Ancak uygulamada bölgeler arasında oldukça değişiklikler gösterse de at yükünün 166 kg; deve yükünün ise 288 kg olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır¹⁵. Ordu satınalma görevlisi kapıcıbaşılardan Halepli Mehmet hakkında kısa bir süre sonra şikâyetler gelecek ve görevden alınarak soruşturmaya uğrayacak, mallarına el konulacaktır¹⁶.

Ordu sefer için yola çıktığında yiyecek ve içeceklerinin temin edilmesi kadar ordunun masrafları için gönderilen hazinenin korunması da önemli idi¹⁷. Uzun mesafede kara yolundan güvenliği sağlamak daha çok zaman ve daha çok asker gerektirmekte idi. Bu yüzden dönemin en gözde âyânı Bozok sancağı mutasarrıfı Çaparzâde (Çapanoğlu) Süleyman Bey'in gönderdiği hazinenin ve bundan sonra İstanbul'dan ve diğer sancaklardan gelecek hazinenin Tarsus İskelesi'nden gemilerle Beyrut İskelesi'ne taşınması ferman olunmaktaydı¹⁸. Mısır Seferi sı-

9 Walther Hinz, "İslâm'da Ölçü Sistemleri", çev. Acar Sevim, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 5, 1989, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1990, s. 51: 1 kile arpa = 22, 25 kg; 1 kile un 25,656 kg.

10 Adana Ş. S. 55, imğ 32, sayfa 66, belge 146, 1 Zilhicce 1213/6 Mayıs 1799 tarihli ferman (Sıra no: 5).

11 Adana Ş. S. 55, imğ 56, sayfa 110, belge 89, 18 Zilhicce 1213/23 Mayıs 1799 tarihli ferman (Sıra no: 6).

12 Adana Ş. S. 55, imğ 54, sayfa 106, belge 96, 2 Muharrem 1214/06 Haziran 1799 tarihli ferman (Sıra no: 8).

13 Adana Ş. S. 55, imğ 59, sayfa 117, belge 77, 23 Safer 1214/27 Temmuz 1799 tarihli ferman. (Sıra no: 10).

14 Savaş şartları içerisinde bir deve yükü 250 kilograma kadar çıkabiliyordu. Bk. Ömer İşbilir, "Mekkâre", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C 28, Ankara 2003, s. 554-555.

15 Hinz, "İslâm'da Ölçü Sistemleri", s. 17: "Harvâr".

16 Adana Ş. S. 55, imğ 07, sayfa 68, belge 49, 23 B 1214/21 Aralık 1799 tarihli ferman (Sıra no: 20); Adana Ş.S. 55, imğ 68, sayfa 132- 134, belge 53, 23 B 1214/21 Aralık 1799 tarihli ferman (Sıra no: 21).

17 Zübeyde Güneş Yağcı, "Hac ve Askerî Yol Üzerinde Bir Menzil: Adana Menzili", *Tarihte Adana ve Çukurova*, C III, ed. Yılmaz Kurt - Fatih Sansar, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2016, s. 450.

18 Adana Ş. S. 55, imğ 58, sayfa 115, belge 81, Evâsıt-ı Rebi'ü'l-evvel 1214/13-22 Ağustos 1799 tarihli ferman (Sıra no: 11); Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet (C.), Zabtiye

rasında Karahacılı ve Kürkçü aşiretlerinden istenilen kışlak akçasının toplanıp hazineye ulaştırılması işinde Sadrazam çukadarı yanında Çaparzâde (Çapanoğlu) Süleyman Bey'in adamlarından İsmail Karayılan'ın da görevlendirilmiş bulunması Nizâm-ı Cedîd yapılanmasında Çapanoğulları'nın ne kadar önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir¹⁹. Süleyman Bey'in tek başına bu sefere Bozok sancağından derlediği 4.000 askerle katılmış olması da III. Selim ile aralarındaki güven ve samimiyetin bir göstergesidir²⁰.

Mısır'a gidecek ordunun Adana'dan geçeceği kesinleştiğinde, Adana menzillerinin masrafının artacağı düşünülerek bir önceki senenin masraflarına 6.500 kuruş daha zam yapılması gerekmişti. Bu sırada Adana umûr-ı fukara vekili olan Mustafa Ağa, bütün ileri gelenlerin huzurunda Adana Menzili'nin işletmesi hakkını bir yıllığına 18.500 kuruşa Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e devir etmişti. Mustafa Ağa'nın görevi belirtilmiş olmasına rağmen kim olduğu konusunda bir açıklama yapılmamış olsa da bunun Ahmet Bey'in amcasının oğlu Mustafa Ağa olduğunu rahatlıkla düşünebiliriz²¹.

1799 yılı Eylül ayında Adana mütesellimine İstanbul'dan tehdit dolu bir ferman ulaştı. Çünkü Ahmet Bey kendisinden istenilen 500 nefer mîrîli piyade askerini hazırlayıp vaktinde orduya teslim etmemişti. Halbuki Osmanlı ordusunun 5 Cemâziyelülâ tarihinde Mısır üzerine hareket edeceği kesinleşmişti. 500 asker bu tarihe kadar gelip orduya katılmazsa sadece kapıcıbaşılıktan olmayacak, çok daha ağır cezalara uğratılacaktı²². Bu 500 asker için 20.000 kuruş ve bu askere başbuğ olarak tayin olunan Gökvelizâde²³ Paşa Ahmet Ağa'ya yeme-içme masrafı olarak 3.536 kuruş olmak üzere 23.536 kuruşun 15.436 kuruşu Adana Kalesi dizdarı Es-seyyid Mehmet Ağa'ya; 8.100 kuruşu dahi Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e teslim edilmişti²⁴.

Bir ay sonra, Nisan 1800 tarihinde gelen ikinci bir fermanın anlaşıldığına göre Ahmet Bey'den istenilen sadece 500 *mîrîlü asker* temin etmesi değildi. Masraflarını bizzat kendisinin karşılayacağı 500 asker ile birlikte 1.000 nefer seçme askerle bir an önce gelip orduya katılması istenilmekteydi. Fermanın *te'kid* kısmında "te'kîden ve isti'câlen ve tenbîhan ve istid'â'en" kelimelerinin ardı ardına sıralanması Ahmed Bey'in bu sefere "bi'n-nefs" katılacağına devletin pek ihtimal vermediği şeklinde yorumlanabilecektir²⁵. Nitekim kısa bir süre sonra "Ahmet Bey'in Ordu-yı hümâyûna me'mûriyeti var mıdır?" sorusuna cevap olarak yazılanlar Osmanlı devlet mekanizmasının sorumluluktan kaçan, yuvarlak laflarla geçiştiren yapısını açıkça ortaya koymaktadır. Daha önceki fermanlarda çok net bir şekilde "bi'n-nefs" askerinin başında

(ZB.), 25/1225, 2-10 Rebi'ü'l -evvel 1214/03-11 Eylül 1799 tarihli hüküm (Sıra no: 14).

19 Adana Ş.S. 55, imğ 58, sayfa 115, belge 82, 9 Rebi'ü'l-âhir 1214/ 21 Eylül 1799 tarihli ferman (Sıra no: 17.)

20 Serkan Polat, *Yenilikçi Bir Âyan: Çapanoğlu Süleyman Bey*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2017, s. 222.

21 Adana Ş. S. 55, imğ 36, sayfa 71, belge 135, 4 Zilka'de 1213/9 Nisan 1799 tarihli ferman (Sıra no: 4).

22 Adana Ş. S. 55, imğ 60, sayfa 118, belge 75, Evail-i Rebi'ü'l -âhir/12-21 Eylül 1799 tarihli ferman (Sıra no: 15).

23 *Gökvelizâde* veya *Gökvelioğulları* Kars-ı Maraş (Kadirli) taraflarında ünlü bir âyân ailesi olup bugün *Güveloğulları* olarak tanınmaktadır. Geniş bilgi için bk. Seyfi Güvel, *Sumbas ve Gökvelioğulları*, yay. haz. Enver Alper Güvel, Adana 2001, s. 55.

24 Adana Ş.S. 55, imğ 62, sayfa 122, belge 67, 23 Şevvâl 1214 /20 Mart 1800 tarihli ferman (Sıra no: 24).

25 Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 48, Evâhir-i Zi'l-ka'de 1214/16-25 Nisan 1800 tarihli ferman. (Sıra no: 27).

orduya gelmesi istenildiği, 3 ayrı te'kid ve tehditle bildirildiği halde Haziran ayı başlarında “kendüsü ve yâhud kendüye mu'âdil başbuğ ile” orduya göndermesi istenilmesi açık bir karar değişikliği olarak görülmektedir. Öyle anlaşılıyor ki Adana müteselliminin İstanbulda bulunan kapu kethüdaları iyi çalışmışlar, verilen emrin yumuşatılmasını başarmışlardı²⁶. Gerçekten de Ahmet Bey 1812 yılında ölünceye kadar hiçbir savaşa katılmayacak ve Adana dışına hiçbir zaman çıkmayacaktır.

Adana Mütesellimi Ahmet Bey toplayacağı 1.000 askerle sefere gitmek konusunda pek istekli değildi. Dedesi Hasan Paşa 1771 yılında Özi muhafazasında ölmüş, dedesinin amcası Serdengeçti Ağası Ömer Ağa ise İran seferine gitmiş ve geri dönmemişti. Osmanlının seferleri artık eskisi gibi zafer ve ganimetlerle sonuçlanmıyordu. “Emr-i ulû'l-emre” itaat etmeyenlerin şer'an cezâları belli olsa da savaş sırasında tülke içerisinde bir karışıklık çıkması istenilmiyordu. İstenilen asker ve zahirenin, bunları taşıyacak develerin temini için Çukurova'da güçlü bir ismin iş başında bulunması en akıllıca yoldu. Bu yüzden 3-5 defa kendisine sefere katılması için emr-i şerif ve özel mübaşirler gönderilmiş olduğu halde “henüz hareket etmeyen” Ahmet Bey'in suçları bir kez daha af edilecek ve “gazâ ve cihâd” için ordu-yı hümâyûna katılması bu “mahsûs” fermanla tekrar istenilecektir²⁷.

Adana müteselliminin sefer görevinden affedilerek geri hizmete alınması için yeni bir gerekçe Ahmet Bey'in en büyük koruyucusu konumunda bulunan Bozok Âyânı Süleyman Bey'in şukkasında açıklanmaktaydı: Ahmet Bey, Suriye taraflarına gönderilecek olursa Adana Valisi Hüseyin Paşa ve Maraş Valisi İsmail Paşa, Maraş altından dolaşıp Adana'yı boş bulup gelip buraya yerleşebilirler. Süleyman Bey ile devlet adamları arasında yapılmış, fakat açıklanması istenilmeyen bir plan vardır. Süleyman Bey bu planın Ahmet Bey'e de gizlice duyurulmasının ve Ahmet Bey'in Adana'da bırakılmasının uygun olacağı görüşündedir. Çünkü Ahmet Bey gerektiğinde Yörüklerden ve diğer bazı yerlerden alacağı askerler ile bu iki paşanın önünde durabilecektir²⁸. Bozok mutasarrıfı Çapanoğlu Süleyman Bey ile Adana ve Tarsus mütesellimleri arasında açık bir bağlantı olduğunu bildiğimizden²⁹ Süleyman Bey'in bu iki mütesellimin yerlerinde kalmaları ve sefere katılmamaları konusundaki çabasını anlamamız mümkün olmaktadır. Nitekim Süleyman Bey, Trabzon Valisi Hazinevaroğlu Canikli Ali Paşa ile çatışmaya girdiğinde hem Hasanpaşazâdeler ve hem de Menemencioğulları aşiretleri askerlerini alarak ona yardım için Yozgat'a gitmişlerdi³⁰. Dolayısıyla bu iki valinin potansiyel tehlike olarak gösterilmesini âyânların valilere karşı dayanışmasının bir yansıması olarak da değerlendirmek mümkündür. Süleyman Bey, bu iki mütesellimin bölgeden uzaklaşması ile yerlerine yabancı kişilerin gelmesinden ve bölgedeki gücünün zayıflamasından korkmakta, bu iki Paşa'nın Bahçe dolaylarının ünlü âyânı Abdülfettahoğlu ile müşaverelerinden söz etmektedir.

26 BOA, Cevdet (C.), Dahiliye (DH.), 226/11268, 13 Muharrem 1215/06 Haziran 1800. (Sıra no: 29).

27 Adana Ş. S. 57, img 40, sayfa 75, belge 108, Evâ'il-i Safer 1215/24-03 Haziran 1800 tarihli ferman. (Sıra no: 32).

28 BOA, Hatt-ı Hümâyûn (HAT.), 39/1978, 3 R 1215/24 Ağustos 1800 tarihli şukka. (Sıra no: 34). Bu belge, *Belgeler*, C XXXIII/S. 37, 2012, s. 68'de yayınlanmıştır. Aynı yerde yayınlanan BOA, HAT., 81/3367 numaralı belge de aynı konuyla ilgilidir.

29 Menemencioğlu Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, yay. haz. Yılmaz Kurt, Akçağ Yay., Ankara, 1997, s. 33-34.

30 *Menemencioğulları Tarihi*, s. XX.

1801 yılı Haziranı geldiğinde devlet, Ahmet Bey'den istediği askerin sayısını 250'e indirmiş ama bu kadar askerin toplanması için bile İstanbul'dan Hasan adlı birisini mübaşir olarak göndermişti. Fermanın baş kısmında İngiltere askeri ile birlikte Fransızları nasıl perişan ettikleri uzun uzun anlatıldıktan sonra Adana kazâsından "harb ü darb erbâbından" 250 nefer seçme askerin "2 en nihayet 3 gün zarfında" uygun iskeleden başlarındaki muktedir bir başbuğ ile gemiye bindirilerek Ordu-yı hümâyûna gönderilmesi emir edilmekteydi. Usul gereği emir tekrar edilmekte konunun önemi açıklanarak "bu vakti evkât-ı sâ'ireye kıyâs ile özlü illet îrâdî" yoluna gidilmemesi özellikle hatırlatılıyordu³¹. Aynı konuda daha önce gönderilen fermanlarla birlikte değerlendirildiğinde 250 asker için İstanbul'dan özel mübaşir gönderilmesinin garabeti yanında bu kadar uzun bir ferman yazılması bürokrasinin Padişahın gözünü boyama çabası olarak açıklanabilir.

Fransa karşısında kazanılan zaferlerde, ilk defa kendilerine böyle bir görev verilen Nizâm-ı Cedîd askerlerinin bu başarısının öne çıkarılması ve Nizâm-ı Cedîd projesinin güç kazanması arzu edildiğinden Padişah III. Selim'e de "Gazi" unvanı verilmesi uygun bulunmuştu. Ona göre Mısır, III. Selim tarafından ikinci kez feth edilmiş olmaktadır. Akkâ Kalesi'nde 60 günden fazla süren kuşatmanın sonunda Fransızlar'ın çekilmek zorunda kalmaları dile getirilerek Akkâ savunmasından duyulan memnuniyet öne çıkarılmaktaydı. Bu yüzden verilen fetvaya dayanılarak okunacak hutbelerde padişahın isminin "Gazi Sultan Selim" olarak anılması emir edilmişti³².

II. Ahmet Bey'in 5 Yıl İçin Adana Mütessellimi Atanması

1799 yılında Sultanönü (Eskişehir) sancakbeyi Mehmet Paşa'ya Rumeli Beylerbeyliği payesi verilmiş ve İsmail Kalesi'nin muhafazası ile görevlendirilmişti. İsmail Kalesi'nin korunması önemli olduğundan Mehmet Paşa'ya bu görevine ek olarak Adana eyaleti de verilmişti. Bu yüzden Adana'da devlet işlerini yürütmek üzere halen Adana mütessellimi olarak bulunan Hasanpaşazâde Ahmet Bey'in mütessellimliğinin devam ettiğine ilişkin ibkâ fermanı yayınlanarak Adana eyaletinde bulunan kadı ve naiblere gönderildi. Ahmet Bey'in bu görevinin uzatılmasında halkı sevmesi ve tecrübeleri sayesinde fakir halkı ve memleketi gereği gibi koruyabileceği düşünceleri etkili olmuştu³³.

Haziran 1799 tarihli bu ibkâ fermanından iki ay kadar sonra bu sefer Ahmet Bey Divân-ı hümâyûna bir arzuhal ve ek olarak Adana kadısının i'lâmını ve Adana halkının mahzarlarını göndermişti. Adana kadısı ve Adana halkı Ahmet Bey'in mütessellimliğinden duydukları memnuniyeti belirtiyorlardı. Esas amaç ise kötü niyetli birtakım kimseler olur da Ahmet Bey hakkında Divân'a bir şikâyetle bulunacak olurlarsa bunların dinlenilmemesi istenilmekteydi³⁴. Bölge âyânlarının yapılacak olan şikâyetlerin önüne geçmek ve onları daha işleme konulmadan redd ettirmek için bu şekilde belgeler düzenlettirerek İstanbul'a göndermeleri bir savunma mekânizması haline getirilmişti. Bu isteklerine kadı veya müftü gibi ulema sınıfından insanları da dâhil edebilmeleri de bölgedeki güçlerinin bir göstergesi olarak kabul edilmelidir. Ahmet

31 Adana Ş. S. 57, imğ 34-35, sayfa 63- 64, belge 94, 11 Muharrem 1216/24 Mayıs 1801 tarihli ferman (Sıra no: 58).

32 Adana Ş. S. 57, sayfa 96- 97, imğ 51, belge 130, 20 CA 1216/19-28 Eylül 1801 tarihli ferman.

33 Adana Ş. S. 55, imğ 30, sayfa 58, belge 156, Evail-i Şevval 1213/8-17 Mart 1799 tarihli ferman (Sıra no: 2).

34 BOA, C.DH., 251/12536, 18 Safer 1214/22 Temmuz 1799 tarihli telhis (Sıra no: 9).

Bey, “hüsn-i hâline dâ’ir” bu tür yazıları göndererek yapılacak şikâyetleri işleme koydurmak için çaba gösterse de Tarihçi Câbî Ömer Efendi onun hakkında oldukça sert suçlamalarda bulunmaktan kaçınmayacaktır³⁵.

İsmail Kalesi Muhafızı ve Rumeli ve Adana Beylerbeyi Mehmet Paşa’dan sonra 1799 yılı ağustos ayının sonlarında Hüseyin Paşa’yı Adana valisi olarak görmekteyiz. Adana için vali değişikliği, mevsim değişikliğinden daha olağan bir durumdur. Ancak vali değişse de Adana’yı idare edecek vekili değişmiyordu. Ahmet Bey yine mütesellim tayin olunmuş, Adana şehir merkezinden, Dünderlı (Dindarlı), Karakışla, Sarıçam ve Karaisalı nahiyelerinden tahsil olunan 16.500 kuruş imdâd-ı seferiyye yeni vali Hüseyin Paşa’ya teslim edilerek kendisinden hüccet alınmış ve kadı siciline işletilmişti³⁶.

1683-1699 Kutsal İttifak Savaşları sırasında başlayan Rumeli şehirlerini koruma çabası 1768-1774 savaşları sırasında da aynen devam etmişti. Adana 1608 yılında eyalet olmuş ancak bölgenin konar-göçer yapısı ve stratejik konumu dolayısıyla valilerin Adana’da valilik yapmaları kolay olmamıştı. Güçlenen âyânlar eyalete bir vali gelmesini ve yarı bağımsız yönetimlerinin gölgelenmesini hiç istemezlerdi. 1801 Mısır Seferi sırasında gücünün doruklarına ulaşan Ahmet Bey de mütesellimlik süresinin belirsizliğinden rahatsız olmuş ve bir yolunu bularak 5 yıllık mütesellimlik beratını almayı başarmıştı. Ahmet Bey bu iş için öncelikle Adana kadısını yanına almış ve halktan gerekli mahzarları temin etmesi onun için hiç de zor olmamıştı. Gereçekler 50 yıldan beri tekrarlanan gerekçelerdi:

Adana’yı çekirge istilâ etmiş; aşırı yağışlar sebebiyle evlerin çoğu harap olmuş; kıtlık yüzünden halk etrafa dağılmış Adana’da üçer-beşer hâneli 20- 30 köy kalmış; Adana şehir merkezinde ise 500-600 hâne kalmıştı. Bu durumda Adana valilerinin gelirleri sadece imdat-ı hazeriyye gelirleri ile sınırlanmıştı. Ayrıca gelecek olan valileri oturtabilmek için uygun bir konak bulmak bile çok zor bir işti. Adana valisi Mehmet Paşa da Rumeli’de İsmail Kalesi’nin korunması ile görevli olduğundan Adana zaten mütesellim marifeti ile yönetiliyordu. Bu durumda Adana’nın bayındırlığı ve refahı için şehir yönetiminin 5 sene boyunca bir vezir veya beylerbeyine verilmeyip mütesellimlikle yönetilmesi için padişah bu fermanı yayınlamak zorunda kalmıştı³⁷. Bütün bu tavizlerin altında yatan gerçek ise devletin Yeniçeri nüfuzunu kırmak ve Nizâm-ı Cedîd’i güçlendirmek için bölge âyânlarının önünü açmak planı idi. Boz-ok (Yozgat) âyânı Süleyman Bey’in adamı olarak bilinen Hasanpaşazâde Ahmet Bey de bu çerçevede 5 yıllık mütesellimlik beratını almış oluyordu.

III. Mukataa Satışları ve Değişmez Mukataa Üçlüsü

Adana Mütesellimi Ahmet Bey, kardeşi Mehmet Bey ve amcasının oğlu Mustafa Bey ile birlikte devletten birçok mukataa ve mâlikâne satın almışlardı. Bu mukataalardan birisi de Adana

35 Câbî Ömer Efendi, *Câbî Târîhi*, C II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006, s. 896- 897: “Hasan Paşazâde Ahmet Bey öteden berü kendü hâlinde olmayup zeâmet, timar ve ol havalide olan mukâta’ât eshâblarına birer mikdar meblağ irsâliyle zabt, temessükâtını ahz ve sâhibi bir ferd iltizâmı mümkün olmayub, hatâen bir iltizâmcı alıp gitse mezbûru avdetde helâk ve mahallinde zulm eyledi” diyerek ahaliye idam ettirirdi.

36 Adana Ş.S. 55, img 06, sayfa 71, belge 40, 29 Rebi’ü’l-evvel 1214/31 Ağustos 1799 tarihli hüccet (Sıra no: 13).

37 Adana Ş. S. 57, img 25, sayfa 45, belge 71, Evahir-i Muharrem 1216/ 03- 12 Haziran 1801 tarihli ferman (Sıra no: 60).

ve Tarsus sancaklarında bulunan Yörügân ve Tevâbi'i Mukataası idi. Bu mukataaların 1205 senesinden 1212 senesine gelinceye kadar toplam 7 yıllık kalemiyye gelirlerinden 4.847 kuruş 40 akça, sadrazam bulunan Yusuf Ziya Paşa'nın Adana ve Mersin valiliği döneminden alacağı idi. Bu 7 yıllık alacağın tahsili büyük problem olmuş ve dönemin güçlü âyanı Bozok mutasarrıfı Süleyman Bey bir kısmını tahsil edebilmiş ise de bir kısım bakâyâ kalmıştı³⁸. Öyle anlaşılıyor ki Yusuf Ziya Paşa bu alacağını 7 sene boyunca tahsil edememiş ve Sadrazam olunca sürüncemede kalmış olan bu alacağını almak imkânına kavuşmuştu³⁹. Zaten Mısır seferi açıldığında bölgeyi tanıyan güçlü bir vezirin Sadrazam yapılması düşünülmüş ve Yusuf Ziya Paşa sadrazam yapılarak Mısır'a kadar gönderilmişti⁴⁰. 1800 yılı başında bu mukataanın yine aynı üçlü elinde bulunduğunu görmekteyiz⁴¹.

Adana Mütesellimi Ahmet Bey 1801 yılında yine mukataa işletmesinin başında idi ve Sadrazam Yusuf Ziya Paşa'nın 7.429 kuruşa ulaşan alacağının tahsil edilebilmesi için İstanbul'dan bu sefer de Çukadar Zeki Ağa gönderilmişti. Bu borcun sahiplerinden birisi Adana Mütesellimi Ahmet Bey ve diğeri de amcasının oğlu Mustafa Bey idi. Burada Ahmet Bey'in kardeşi Mehmet Bey'in ismi her nedense anılmamıştı. Belgede bu paranın Sadrazama niçin gönderilmesi gerektiği de açıklanmaktaydı: "Sadrazam olanların dairelerini idare etmeleri ve özellikle de sefer masraflarını karşılayabilmeleri bu tür *kalemiyye akçaları* ile" mümkün olabilmekteydi. Bu yüzden de Cemaat-ı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Âdet-i Ağnâm-ı Nâhiye-i Dünderlu ve Tevâbi'i Mukataası'nın 1206 senesinden 1214 senesine gelince ödenmesi gereken 7.249 kuruş tutarındaki kalemiyye vergisinin her ne olursa olsun âcilen gönderilmesi emir edilmekteydi⁴². Mukataanın yıllık 678,5 kuruş olan kalemiyye gelirlerinin yarısı Ahmet Bey ile Mustafa Bey'e diğer yarısı ise bizzat Sadrazama gönderilmekteydi.

Adana ve Tarsus Yörügânı Mukataası sanki "Adana mütesellimi izzetlü necâbetlü Ahmed Bey'e" zimmetlenmiş gibiydi. Ancak Ahmet Bey bu mukataanın mal ve kalemiyyesini devlete ödemek konusunda pek istekli değildi. Çeşitli sebep veya bahânelerle ödenmemiş olan devlet alacaklarının alınabilmesi için devlet Ahmet Bey'e bir kolaylık göstermiş ve bu parayı yılda 5.000 kuruş olarak taksite bağlamıştı. 1215 senesi için ödenmesi gereken 5.000 kuruş taksit ve kalemiyyesi olan 2.727 kuruş yine ödenmemiş ve İstanbul'dan Sadrazam çukadarlarından İnce Ahmet elinde bir fermanla çıkagelmişti. Hemen ardından konunun önemli ve acele olduğunu bildiren bir uyarı fermanı daha geldi. Bunun üzerine Adana Mütesellimi 5.000 kuruşa karşılık bir poliçe imzalayarak mübaşire teslim etmiş ve 2.727 kuruşun da "birkaç gün içerisinde" temin edilip gönderileceği sözünü vermişti. Verilen söz poliçe kadar geçerli değildi ve bu 2.727 kuruş ödenmedi. Halbuki bu para Yeniçerilerin maaşları için tahsis edilmiş olduğundan beklemeye imkân yoktu. Yeniçerilere aylıkları zamanında ödenmediğinde kazan kaldırırlar, sadrazam, belki de padişah makamından olabilirdi. Bu yüzden ödenmeyen bu 2.727 kuruş için Topkapı Sarayı ağalarından Makremecibaşı İbrahim Ağa, Adana'ya gönderilmişti⁴³.

38 Polat, *Yenilikçi Bir Âyan : Çapanoğlu Süleyman Bey*, s. 383.

39 Adana Ş. S. 55, imğ 61, sayfa 60, belge 73, 25 Şevval 1213/1 Nisan 1799 tarihli ferman (Sıra no: 3).

40 Kemal Beydilli, "Yusuf Ziya Paşa", *DİA*, C 44, İstanbul 2013, s. 34.

41 Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 139, belge 46, 25 Ş 1214/22 Ocak 1800 tarihli temessük (Sıra no: 22)

42 Adana Ş. S. 57, imğ 30, sayfa 54- 55, belge 83- 84, 09 ZA 1215/24 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 54).

43 Adana Ş. S. 57, imğ 11, sayfa 10, belge 36, 11 ZA 1215/26 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 55).

Bu işi takip edecek olan kişi, bu emrin muhatabı olan Adana mütesellimi olunca verilen emrin ne kadar ciddiyetle takip edileceği daha çok Adana kadısının ve bu iş için görevli olarak gelen mübaşirin çaba ve yeteneğine bağlı idi.

Mukataa gelirlerinin ve kalemiyye ücretlerinin toplanıp İstanbul'a gönderilmesinde yaşanan problemlere ilişkin pek çok olay İstanbul'dan yeni fermanların ve yeni mübaşirlerin gönderilmesine yol açmaktaydı. Devlet toplayamadığı bu paraların tahsilinin ne kadar önemli ve ne kadar acil olduğunu göstermek için çoğu zaman bu paralarla yeniçerilerin aylıklarının ödeneceğini öne çıkarmaktaydı. Öyle anlaşılıyor ki konunun ne kadar önemli olduğunu anlatmanın en kestirme yolu bu idi. Küçükkend Mezraası Mukataası'nın 2.873 kuruşluk taksit akçası için İstanbul'dan özel görevli gönderilmesi ve bunun Yeniçeri mevacibi için tahsis olunduğunun bildirilmesi bunun örneklerinden birisidir⁴⁴.

Adana Mütesellimi Ahmet Bey, kardeşi Mehmet Bey ve amcası oğlu Mustafa Bey'in ortaklaşa sahip oldukları Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukataasına vergi verenler konar-göçer halktı. Bu konar-göçer insanlar çeşitli yerlere gittiklerinde her yörede yönetimde bulunan örf görevlileri kendilerinden ayrı ayrı vergi talep etmekteydiler. Bu durum hem halkın perişanlığına sebep olmakta hem de vergilerini vermekte oldukları mukataanın gelirlerinin azalmasına yol açmaktaydı. Başmuhasebe defterleri incelendiğinde adı geçen mukataanın yıllık gelirinin 10.177,5 kuruş 50 akça olduğu görülmüştü. Resm- ağnâm, resm-i şütürân (deve), bennâk ve mücerred vergilerinden oluşan bu vergilerin dışında kendilerinden hâne-i avârız alınmaması, serbestiyet üzere vergilendirildiklerinden voyvodalarından başka kimsenin müdahalesine fırsat verilmemesi padişah fermanıyla emr edilmekteydi⁴⁵.

Kozan ve Kars-ı Mar'aş (Kadirli) civarında yaşamakta olan Kerimli aşireti büyük bir aşiret olup vergilerini Cemâ'ât-ı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukataası'na ödemekteydiler. Çıkan bir anlaşmazlık üzerine aşiret halkı Adana'ya 20 saat (100 km) uzaklıktaki yerlere kaçmışlar ve vergilerini ödememek için direnmeye başlamışlardı. Ancak bu mukataanın yöneticilerinden birisi Adana Mütesellimi Ahmet Bey olunca İstanbul'dan beklenen ferman gelmekte gecikmemişti. Başmuhasebe defterlerine bakıldığında yılda 10.177,5 kuruş vergileri olduğu görülmüştü. Bu türden Ekrâd ve Türkmen reayası konar-göçer taifesinden olduklarından avârızhânesi vermeyip bağlı oldukları mukataaya konar-göçer vergisi ödemek zorundaydılar. Bu yüzden kaçtıkları yerden kaldırılarak eski mekânlarına yerleştirilmeleri ve vergilerini tam olarak ödemeleri için bu ferman yayınlandı⁴⁶.

IV. Üzeyir Sancakbeyi Küçükhalioğlu Halil Paşa ve Hasanpaşazâdeler

Napolyon Bonapart'ın Mısır ve Suriye üzerine yürüdüğü o savaş yılları, Payas ve İskenderun çevresinde Üzeyir sancakbeyi olarak bulunan Küçükhalioğlu Halil Paşa'nın isyan bayrağını kaldırması için en uygun zamandı. Dörtüol ve İskenderun'dan geçen hac ve ticaret yollarını kapayan ve bölgeyi tam bir derebeyi gibi idare eden Küçükhalioğlu Halil Bey, devletten bir anlamda zorla *beylerbeyilik* unvanını da almış Burnaz ve Payas menzillerinden bâc (vergi,

44 Adana Ş. S. 57, imğ 54, sayfa 102- 103, belge 135, 10 RA 1216/21 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 68).

45 Adana Ş. S. 57, sayfa 22-23, imğ 9, belge 29, 15 L 1216/01 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 51).

46 Adana Ş. S. 57, sayfa 11, imğ 8, belge 27-b, Selh-i L 1215/15 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 53).

harac) almadan hiç kimseyi geçirmez olmuştu⁴⁷. Bu yüzden erzâk ve mühimmat sevkiyatının Tarsus- Lazkiye iskeleleri yoluyla denizden yapılması, bu iş için de Tarsus'da bir menzilhâne açılması hususunda Tarsus Mütesellimi Mustafa Bey'e ve Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e gerekli emirler gönderilmişti⁴⁸. Mayıs ayı başlarında Tarsus mütesellimine gönderilen ferman- da, Adana Mütesellimi Ahmet Bey ile birlikte Tarsus'a gönderilen gemiye gerekli hububatın yüklenilmesinden sonra üzerine yeteri kadar asker koyup Yafa limanına gönderilmesi emir buyurulmaktaydı⁴⁹.

Küçükalioğlu Halil Bey, Burnaz ve Payas menzillerini işlemez hale getirdiğinden Adana Mütesellimi Ahmet Bey ve Tarsus Mütesellimi Karmudzâde Mustafa Bey'e bölge kadılarına gönderilen fermanla Adana menzilhânesi de işlevsiz kaldığından buradaki menzil beygirlerinin Tarsus'a gönderilmesi ve gelen ulakların ve nakli gereken diğer eşya ve askerın Tarsus İskeleyi'nden gemilere yüklenerek Lazkiye limanına gönderilmesi istenilmekteydi. Ulukışla ve Kızanlı İskeleyi menzilleri ise bu kazaların ahalipleri tarafından işletilecek, işlerin aksamasına izin verilmeyecekti⁵⁰.

V. Lojistik Merkezi Adana: Deve, Buğday, Arpa ve Bulgur Temini

Bir savaş sırasında Adana eyaletinden buğday ve arpa dışında en çok istenen şey deve idi. Özellikle Suriye ve Mısır üzerine yapılacak bir harekâta develere fazlasıyla ihtiyaç vardı. Dergâh-ı mu'allâ gediklilerinden Mîr Hamza bu iş için görevlendirilerek Adana'ya gelmişti. İstenilen 150 mehâr *mekkârî şütürânı* 3-5 gün içerisinde mükemmel havut ve diğer koşum takımları ile orduya getirilecek ve yüke girdikleri günden itibaren gerekli ücretleri devecibaşı tarafından verilerek Yafa'ya ulaştırılacaktı⁵¹. Yusuf Ziya Paşa'nın Napolyon üzerine harekâtında Adana eyâletinden istenilen bu 150 mehâr deveden Adana sancağının hissesine 53 mehâr deve düşmüştü.

Bu 53 mehâr deveyi Adana Mütesellimi Ahmet Bey satın almış ve gereken parayı Adana Müftüsü İshak Efendi ve Adana Naibi İmamzâde Ahmet Efendi'den talep etmişti. Ancak bu paranın ödenmesine karşı çıkan müftü ve naib efendilerin Evâil-i Zilhicce 1213 (7- 16 Mayıs 1799) tarihli ferman ile Amasya Kalesi'nde hapis olunmaları emr olunmuştu.

“Osmanlı'nın yasağı üç ay sürer” darbimeselini doğrularcasına yeni Adana naibi efendi İstanbul'a yeni bir arz ve beraberinde bir de mahzar göndermişti. Yeni naib bu kimselerin fitne uyandıran kimseler olduğunu, halka yaptıkları zulmün nihayeti olmadığını kabul ediyordu. Ancak halkın, ilmiye sınıfının ve sâlih kimselerin ortak ricasını iletiyor ve bu kimselerin haptisten çıkarılarak memlekete dönmelerine izin verilmesini istiyordu. İshak Efendi ve İmamzâde Mustafa Efendi memlekete dönecek olurlarsa konaklarından dışarı çıkmayacaklar, ehl-i örf taife-

47 Ahmed Vasıf Efendi, *Mehâsinü'l-âsâr ve Hakâikü'l-ahbâr*, yay. Mücteba İlgürel, İ.Ü.E.F. Yay., İstanbul 1978, s. 341.

48 Adana Ş. S. 55, imğ 60, sayfa 118- 119, belge 76, 12 Rebî'ül-âhir 1214/13 Eylül 1799 tarihli ferman (Sıra no: 16).

49 Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 47, Evâ'il-i Zi'l-hicce 1214/26 Nisan- 5 Mayıs 1800 tarihli ferman (Sıra no: 28).

50 Adana Ş. S. 57, imğ 41, sayfa 76, belge 109, 4 Safer 1215/27 Haziran 1800 tarihli ferman (Sıra no: 30).

51 Adana Ş.S. 57, imğ 39, sayfa 73, belge 105, 15 ZA 1214/ 10 Nisan 1800 tarihli ferman, (Sıra no: 26).

sinden hiç kimse ile konuşmayacaklar ve hükümet işlerine karışmayacaklardı⁵². Adana Müftüsü İshak Efendi'nin, Mütessellim Ahmet Bey'in amcası oğullarından olduğunu bildiğimiz için bu meselenin 3 ay içerisinde çözüme kavuşturulması bizim için oldukça anlaşılır bir durumdur. Ancak İshak Efendi'nin deve bedeli meselesinde niçin Ahmet Bey'e karşı geldiğine ilişkin bir bilgiye sahip değiliz.

Adana ve Tarsus'ta olan arpanın Tarsus'tan gemiye yüklenecek Yafa İskelesi'ne ulaştırılması için Adana Mütessellimi Ahmet Bey'e, Tarsus Mütessellimi Karmutzâde'ye ve Adana satınalma memuru Halil'e ferman gelmişti. Toplanan arpanın "mahiyeli" gemilerden Nemçeli Vasil Kaptan'ın gemisine yüklenilerek Yafa'ya ulaştırılması isteniliyordu⁵³. Belgede Tarsus mütessellimi Karmutzâde denildikten sonra "ve şerîki Ahmet" denilmesi ilginçtir. Tarsus mütessellimliğindeki bu ortağın Adana Mütessellimi Ahmet Bey olması akla en yakın ihtimal olarak gelmektedir. Ancak mütessellimliğin bu şekilde ortaklaşa yürütülmesi konusu Tarsus gibi tamamı mukataa haline getirilmiş olan bir sancak için ayrı bir anlam taşır⁵⁴. Belgede dikkat çeken bir başka husus ise devletin savaş sırasında deniz nakliyatında bir Avusturya (Nemçe) gemisini ücretli olarak kullanmasıdır.

Napolyon Bonapart'ı kovmak için hazırlanan ordunun ve sadrazam mutfağının ihtiyacı için Konya eyaletinden beher kıyyesi üçer para üzerinden bulgur temin edilmişti. Bu bulgurdan 10.000 kilesini Niğde, 10.000 kilesini ise Kayseri kazaları halkı ödeyeceklerdi. Ancak iş bu kadar basit değildi. Bulgurun kıyyesi 3 paradan 8 paraya çıkmıştı. Bu 8 paranın 3'er parası resmî fiyatı üzerinden Niğde ve Kayseri halkı tarafından ödenecek geri kalan 5'er parası ise devletin resmî satınalma memuru tarafından ödenecekti. Bir başka ifade ile gereken 30.000 kuruş Niğde ve Kayseri halkı tarafından karşılanmış olacak, bu satıştan elde edilen 50.000 kuruş ise devletin yeni alımları için kullanılacaktı. Buradan anlaşıldığına göre devlet savaş hazırlıkları için bulgur satışına aracılık ederek kendisi için yeni kaynak yaratmaktaydı. Karaman halkı ise bir anlamda savaş için devlete ucuz bulgur temin etmiş oluyordu⁵⁵.

Devlet bölgeden satın alınacak olan eşyanın satın alınması sırasında bir suistimal olmaması için çoğu zaman merkezden güvenilir bir kişiyi "mübayaacı" ünvanıyla satın alma memuru olarak gönderiyordu. Ancak bu kişilerden devletin beklediği hizmeti alması çoğu zaman mümkün olmuyordu.

1801 yılında Adana mübayaacısı olan Mehmet Sürürî⁵⁶, devlete ait satın alma işlerini yaparken

52 Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 45, Evâ'il-i Cemâziye'l-evvel 1214/ 1- 10 Ekim 1799 tarihli ferman (Sıra no: 19)

53 Adana Ş. S. 57, imğ 23, belge 115, 15 C 1215/ 03 Kasım 1800 tarihli ferman (Sıra no: 37).

54 Mütessellimlik uygulaması hakkında bk. Yılmaz Kurt, "Çukurova'da Mütessellimlik Uygulaması", *XVIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler*, C III, haz. Semiha Nurdan-Muhammed Özler, Ankara 2022, s. 1485-1500; Fatma Şimşek, *Anadolu Sancaklarında Mütessellimlik Kurumu (XVIII. Yüzyıl)*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya 2010.

55 Adana Ş. S. 57, imğ 6, sayfa 7, belge 21, 26 C 1215/14 Kasım 1800 tarihli ferman (Sıra no: 38).

56 *Sicill-i Osmânî*'de adı geçen aynı dönemde yaşamış Sürürî Mehmed Paşa, 1806 yılında Başbakanlık olarak görev yapmıştır. Burada "Bey" ünvanı ile anılmış olması bu tahmini güçlendirmektedir. Bk. Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî, Osmanlı Ünlüleri*, C V, yay. haz. Nuri Akbayar, Eski Yazıdan Aktaran Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 1555. Ancak buraya aldığımız bir hüccette ise Muhammed Sürürî Adana kadısı olarak gösterilmiştir. Bk. Adana Ş. S. 55, imğ 62, sayfa 122, belge 67 (Sıra no: 24). Kadılara "bey" diye hitap edilmeyeceği için bir isim benzerliği söz konusu olabilir. Şeddeli olarak yazıldığı için Muhammed

Adana kadısı marifetiyle hesabı görülmüş ve 118.583 akça açığı olduğu tespit edilmişti. Adana ve Tarsus mübayaacılığına Seyyid Halil tayin olunmuş ve devlet alacağının tahsili için Sadrazam çukadarlarından Küçük Hasan mübaşir olarak gönderilmişti. Bu belge, devlet alacaklarının kimler elinde nasıl çar-çur edildiğini göstermesi bakımından önemlidir. Adana mütesellimi Ahmet Bey'in zimmetinde 9.000 kuruş; şehir kethüdası zimmetinde 470 kuruş; Adana ahali-leri zimmetinde 10.000 kuruş; Tarsus mütesellimi zimmetinde 5.000 kuruş; Tarsus'da depoda bulunan pamuk bahasından 18.250 kuruş olmak üzere alacakları bulunduğu görülmüştü. Bu paraların tahsili için gönderilen Hasan Ağa bir kuruş para göndermemiş ve yeni alım-satım-lara girişmiş, "ol tarafda vazîfesinden hâric memleket âyânlığıyla meşgûl" olmuştu. Bu sefer gönderilen Çukadar Hasan'dan eski mübaşir Hasan'ın zimmetinde kalan paraları tahsil edip göndermesi için sıkı tembihler yapılmaktadır⁵⁷. Bu tembihler de işe yaramamış olmalı ki Adana'ya gelen Çukadar Kürt Hasan Ağa, eski mübayaacı Sürürî Mehmet Ağa'nın zimmetinde görünen paralardan Adana Mütesellimi Ahmet Bey zimmetinde 9.000 kuruş; Adana ahali-si zimmetinde 10.000 kuruş olmak üzere toplam 38.112 kuruşun tahsil olundukça parça parça teslim olunacağına dair yeni mübayaacı Halil Ağa'nın elinden bir tahvil senedi almakla belki de bu işin sorumluluğundan kurtulmayı amaçlamaktaydı⁵⁸.

VI. Adana Serdarlığı ve Yeniçeri Mevacipleri

Adana serdarlığı görevi, çoğunlukla Adana âyânları tarafından yürütülmekteydi. Bu durum 1601 yılında başlayan ve bütün Çukurova'yı etkileyen Büyük Celâlî Kaçgunu'nu durdurabilmek için devletin âyân-ı vilâyetin gücünden yararlanmak zorunda kalması ile açıklanmaktaydı. Bu görevi alanların daha önce yeniçeri, ser-turnayî gibi görevlerde bulunmuş olan *ocak eskileri* olduğu ve görevleri bittikten sonra Adana'ya yerleşip eşrâf ve âyân sınıfı arasında yer aldıkları görülmektedir. Bu ailelerden birisi de Çopurzâdeler diye anılan aile idi. Adana serdarı olan Çopurzâdelerden Hacı Mehmet⁵⁹ 1800 yılı Nisan ayında ölünce zimmetinde 2.000 kuruş kaldığı görülmüştü. Bu alacağın tahsili ve muhallefâtının zabtı için Çorbacı Numan Ağa görevlendirilmişti. Numan Ağa Adana'ya geldiğinde Paşabeyoğlu'nun kethüdası Hacı Halil oğlu Halil'in müteveffanın çiftliklerini ve 20 keseden fazla değeri olan eşyalarını "fuzûlî zabt" etmiş olduğunu, bu yüzden yasal mirasçısı olan kızına çok az bir şey verildiğini görmüştü. Bu 2.000 kuruşun tahsili için daha önce adı geçen Halepli Es-seyyid Mustafa tarafından da mühürlü mektup verilmişti⁶⁰.

Çopurzâde Hacı Mehmet'i, Ahmet Cevdet Paşa, "Çopuroğlu Mehmed Ağa" adıyla Hasanpaşazade Abdullah Paşa'nın adamlarından birisi olarak tanıtmaktadır. Cevdet Paşa'ya göre Ahmet Bey'in babası olan Adana Mütesellimi Abdullah Bey'e, Payas sancağı muhafazası görevi ile beylerbeyilik/ paşalık rütbesi verilmişti. Bu sırada Adana halkı ile aralarında ortaya çıkan anlaşmazlık açık kavgaya dönüşmüş ve birkaç kişi ölmüştü. Bunun üzerine Adana halkının şikâyetlerini Adana müftüsü yanına aldığı birkaç kişi ile birlikte Divan-ı hümayuna iletmişti.

Sürürî diye okuduğumuz isimle Mehmed Sürürî olarak okuduğumuz isim aynı olsa bile verilen ünvanların ağa, efendi ve bey olması düşündürücüdür.

57 Adana Ş. S. 57, imğ 35, sayfa 64, belge 96,16 Muharrem 1216/29 Mayıs 1801 tarihli ferman (Sıra no: 59).

58 Adana Ş. S. 57, imğ 6, sayfa 7, belge 22, RA 1216/ Temmuz 1801 tarihli tahvil (Sıra no: 69).

59 Çopurzâde Mehmet'i 1787 yılında Çerkesi Hasan Paşa'nın Adana valiliği döneminde Adana mütesellimi olarak görmekteyiz. Bk. Adana Ş. S. 64, belge 76, 3 Safer 1202/5 Ekim 1787 tarihli tahvil.

60 Adana Ş. S. 57, imğ 18, sayfa 31-32, belge 53, Evâ'il-i ZA 1214/27 Mart-5 Nisan tarihli ferman (Sıra no: 25).

Magosa'ya sürgünü emr edilen Abdullah Paşa'nın Adana'daki davası vekili vasıtasıyla görülecekti. Ancak Abdullah Paşa, Magosa'ya gitmekten imtina edince bu hareketi isyan olarak yorumlanarak, yeni vali Yusuf Paşa tarafından Çopuroğlu Mehmed Ağa ile birlikte idam edilerek kesik başları İstanbul'a gönderilmişti⁶¹. A. Cevdet Paşa'nın kontrolsüz olarak Vasıf Efendi'den aktardığı bu bilgiler⁶² ulaşabildiğimiz hiçbir arşiv belgesi ile desteklenmemiştir.

Adana mukataaları ve İfrâz-ı Zü'l-kadriyye Mukataası ve bazı diğer gelir kaynaklarından bir kısmı Erzurum, Kars, Ahıska ve Sohum kalelerinde görev yapmakta olan yeniçerilerin mevâcipleri için tahsis edilmişti. 1197- 1200 senelerine ait 4 yıllık mevâciplerine ve 1211- 1214 senelerine mahsuben tahsili ferman olunan 59.059 kuruş tutarındaki gelirler adı geçen eyaletlerin kalelerine ulaştırılmak üzere görevli salyaneciye teslim edilerek ulaştırılması istenilmekteydi⁶³. Bu belge Nizâm-ı Cedîd askeri ile Yeniçeri askeri arasındaki tercihin bir göstergesi ve yeniçerilerin ne derece ihmal edilmekte olduklarının bir belgesi olarak değerlendirilebilir⁶⁴.

Mukataa ihaleleri problem olduğu gibi mukataaların yıllık gelirlerini ve kalemiyelerini toplamak da aynı şekilde problem olmaktaydı. Devlet bu durumu “sefer-i hümayun meşguliyetlerinin yaklaşması” ile yeterince ihtimam olunmaması, dolayısıyla mukataaların “kâr-güzâr” kimselerin uhdesine verilmemesi ile açıklamaktaydı⁶⁵. Adana mukataa gelirlerinden 13.155 kuruşun tahsili için çukadar Ankaralı Halil mübaşir tayin edilerek gönderilmişti. Ancak her sene hazineye teslim edilmesi gereken bu para 1210 senesinde 1214 senesine gelinceye kadar tam 4 yıl hiç ödenmemiş ve 52.622 kuruşa ulaşmıştı. Şimdi Ankaralı Halil'den istenilen bu paranın ne şekilde olursa olsun mutasarrıflarından ve mültezimlerinden tahsil edilerek Hazine-i Âmireye ulaştırılması idi⁶⁶. Adana'da bulunan Halep Mirmiranı Mukataasının mutasarrıflarından Seyyid Mehmet Ali'nin vefatı üzerine hissesi başkasına verilmemiş ve ortağı bulunan Gönenli Hüseyin dahi ödemesi gereken parayı devlete ödememişti. Böylece yıllık 4.347 kuruşun tahsili için yine İstanbul'dan Defterdar çukadarlarından Halil Adana'ya gönderilmişti⁶⁷.

VII. Üst düzey Bürokratların Adana'da Mülk Edinmeleri

Yüreğir nahiyesinin Akarca köyü ve köyde bulunan bir çiftlik, Sadaret Kaymakamı bulunan Abdullah Paşa'nın uhdesinde bulunmaktaydı. Bu yüzden köy halkının, adı geçen köyün ve çiftliğin imarına hizmet etmeleri karşılığında 3 sene müddetle tekâlîf-i örfiden muaf olmaları için ferman yayınlanması çok zor olmadı. 3 sene sonunda ise köy halkı yıllık 150'şer kuruş maktû' vergi ödeyeceklerdi. Buna ilişkin muafiyet emrinin gönderilmesi için Ahmet Bey'in

61 Ahmed Cevdet Paşa, *Târîh-i Cevdet*, haz. Abdülkadir Özcan, C III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018, s. 361.

62 Ahmed Vasıf Efendi, *Mehâsinü'l-âsâr ve Hakâikü'l-ahbâr*, s. 351. Burada verilen bazı yeradları Azâz: Üzeyir (Özerili); Kilis: Kurdkulağı olarak düzeltilmelidir.

63 Adana Ş. S. 57, img 05, sayfa 13, belge 30, 07 RA 1215/29 Temmuz 1800 tarihli ferman (Sıra no: 33).

64 Mehmet Mert Sunar, “Ocak-ı Âmire'den Ocak-ı Mülgâ'ya Doğru: Nizâm-ı Cedid Reformları Karşısında Yeniçeriler”, *Nizâm-ı Kadîm'den Nizâm-ı Cedîd'e III. Selim Dönemi*, ed. Seyfi Kenan, İSAM Yayınları, İstanbul 2010, s. 504.

65 Adana Ş. S. 57, img 49, sayfa 92, belge 126, 22 Safer 1216/4 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 62).

66 Adana Ş. S. 57, img 50, sayfa 94, belge 128, 22 Safer 1216/4 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 63).

67 Adana Ş. S. 57, img 48, sayfa 90, belge 124, Gurre-i RA 1216/12 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 64).

başvurusu üzerine hazine kayıtlarında yapılan inceleme sonunda Adana kazasının 264 adet avâriz ve nüzul hânesi bulunduğu ve ödemeleri gereken verginin mukataaya bağlanmış olduğu görülmüştü. Yapılan bu çalışmada Yüreğir nahiyesinde Akçalı isimli bir cemaat bulunduğu ama Akarca isimli bir köy kaydı bulunmadığı anlaşılmıştı. Akarcalı köyünün de uzun süreden beri ahalişi etrafa dağılmış ve boşalmış köylerden olduğu ve bu sebeple diğer köylerle birleştirilmiş olduğu, bu tür köylerin durumları düzelinceye kadar 3-5 seneye kadar üzerlerine tekâlif hissesi tarh olunmayıp halkın himaye edilmesi “muktezâ-yı şurût” olduğu mevkûfâtan derkenâr olunmuştu. İşte bu gerekçe ile Sadrazam vekilliği görevini yürüten Abdullah Paşa'nın⁶⁸ Akarca köyündeki çiftliği reayasının 3 sene vergiden muaf tutulmaları ve 3 sene sonunda maktû' vergiye bağlanmaları memleketin imarı ve halkın refahı için gerekli görülmüş ve buna ilişkin ferman mütesellime, kadınlara ve gerekli olan makamlara gönderilmişti⁶⁹.

Bu şekilde devlet arazilerinin bataklıktan kurtarılması ve tarıma kazandırılması şartıyla devlet görevlilerine tahsisi, Adana Valisi Abidin Paşa zamanında 100.000 dönüm arazinin valiye ve hanımına tahsis edilip tapularının verilmesi ile devam edecektir⁷⁰. Aynı uygulamanın Cumhuriyetin ilk yıllarında sınırlı ölçülerde de olsa devam ettirildiğini bilmekteyiz.

Tarsus sancağında bulunan Tarsus ve Tevâbi'î Mukataası'nın mâlikâne ortaklarından birisi Valide Sultan'ın Kethüdası Yusuf Ağa idi.

Napolyon'un Akkâ Seferi dolayısıyla ordunun ihtiyaçları artmış ve Tarsus sancağına da birçok yeni vergi yüklenmişti. Oysa Kethüda Yusuf Ağa'ya göre hac yolu üzerinde bulunan bu mukataa Ak Köprü, Yanıkhan, Yayla, Kızoluğu ve Çakıd Hanı'ndan Adana'ya varıncaya kadar olan bütün bölgenin yol güvenliği için önem taşımaktaydı. Ona göre Tarsus Sancağı'nın mukataaya bağlanması da bu sebeple olmuştu. Oysaki şimdi Adana Valisi bulunan Hüseyin Paşa, daha önceden Tarsus'tan istenmeyen *zahîre-bahâ*, *döşeme-bahâ* ve *kaftan-bahâ* gibi isimlerle *tekâlif-i şâkka* talep etmekteydi. Adana valilerinin Tarsus Mukataası halkına bu tür tekâlif yüklememeleri ve halkı incitmemeleri konusunda bu ferman kaleme alınarak Adana mütesellimine ve Adana kadısına gönderilmişti. Fermanın başına da “Tarsus sancağının mu'âfiyet emridir” diye ayrıca yazılarak fermanın önemi sanki belirtilmek istenilmişti⁷¹. Bu fermanın çıkarılmasında öne sürülen gerekçe çok geçerli olmasa da mâlikâne sahiplerinden birisinin Valide Sultan'ın kethüdası Yusuf Ağa olması çok daha geçerli bir gerekçe olduğu açıktır.

68 Adana'da çiftlik sahibi olup çiftliği için bu muafiyeti alan Abdullah Paşa'nın “Sadâret kethüdası” olmasının dışında bir bilgiye sahip değiliz. Menemencioğlu Ahmet Bey'in hatıratında adı geçen Çapanoğlu Süleyman Paşa'nın kethüdası olarak gösterilen ve Adana'da Hasanpaşazâde Ahmet Bey ile birlikte 40.000 askere komuta ettiği söylenen Abdullah Kethüda olması ve bu görevlendirme sırasında Yüreğir'deki bu çiftliği sahiplenmiş olması mümkün görünmektedir. Bk. *Menemencioğulları Tarihi*, s. 19.

69 Adana Ş. S. 57, imğ 51, sayfa 97-98, belge 131, 04 CA 1216/12 Eylül 1801 tarihli ferman (Sıra no: 71).

70 Yılmaz Kurt, “Adana Valisi Abidin Paşa ve Karşılızâdeler”, *Sonsöz Gazetesi*, 11 Şubat 2021, Tarihin İçinden; Yılmaz Kurt, “Adana Valisi Abidin Paşa'nın Çiftlik Sevgisi”, *Sonsöz Gazetesi*, 17 Şubat 2021, Tarihin İçinden Köşesi, s. 3; Musa Çadırcı, “Abidin Paşa'nın Adana Valiliği”, *Tarihte Adana ve Çukurova*, C III, ed. Yılmaz Kurt - Fatih Sansar, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2016, s. 11-24.

71 Adana Ş. S. 55, imğ 66, sayfa 129, belge 58, 19 L 1214 /16 Mart 1800 tarihli ferman (Sıra no: 23).

VIII. Değişik Olaylar (Vekâyi'-i Şettâ)

1. Kilise Tamiri Yasağı

Adana Eyâlet Divânı'ndan 1799 yılı Eylül ayında gönderilen bir buyurulduda “yeni kilise” yapılmaması emri çerçevesinde izinsiz olarak kilise tamirlerinin de yasak olduğu ve izinsiz olarak kiliselerine “bir ağaç veya bir taş bile ekleyenlerin” cezalandırılacağı bildirilmekteydi. Yeni kilise yapılması yasak olduğundan gayrimüslim halk, “eski, yıkık kiliseleri tamir ediyoruz” diyerek genişletmekte ve yeni yeni kiliseler yapmaya çalışmaktaydılar. Adana kadısına ve Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e gönderilen bu emirde “tâ'ife-i Nasranî” ayrı ve “millet-i Ermeniyân” ayrı sayılmış olması dikkat çekmektedir⁷².

2. Mülk Satışı

Ahmet Bey, Adana mütesellimi olmanın yanı sıra mukataalar satın alıyor, bunları iltizama veriyor, eyaletin cizyelerinin toplanması işini üstleniyor ve bu arada bir emlak bürosu gibi bazı mülk alım satımları da yapıyordu. Durmuş Fakih Mahallesi'nde bulunan bir köşk ve bir evin mülkiyetine kardeşi Mehmet Bey ve amcasının oğlu Mustafa Bey ile birlikte ortaklaşa sahip iken bu köşkü akça/kuruş değeri belirtilmeksizin “ma'lûmü'l-mikdâr meblağa” Misisli-oğlu Seyyid Mustafa Bey'e satmışlardı⁷³. Bu satış sırasında Ahmet Bey mütesellim olarak görev yapmakta ve Serrâcân Mahallesinde oturmaktadır. Şahitler arasında Ahmet Bey'in divan kâtibi Şehrî Mehmet Efendi, Tüfenkçibaşısı, turnacıbaşı Mustafa Ağa da bulunmuşlardı. Bu binanın Tepebağ Mahallesi'nde bulunan ve Ramazanoğlu Evi olarak kayıtlara geçirilen bina olması mümkün görünmektedir⁷⁴. 1572 yılı tahririnde görülen Tepebağ Mahallesi'nin 1750 yılı mahalle listesinde görülmemesi ve Durmuş Fakih Mahallesi'nin ortaya çıkmış bulunması ve Hasanpaşazâdelerin daha sonra Ramazanoğlu kimliği almış olmaları bu kanaatimizi güçlendirmektedir.

3. Kayıp Beratlar, Kayıp Mühürler

1801 yılı mayıs ayında her nasıl olmuşsa olmuş, Adana Mütesellimi Ahmet Bey kendisine verilen mâlikâne beratlarından birisini “kazâen” kayıp etmişti.

Beratını kayıp eden bütün vatandaşlar gibi Ahmet Bey de Divân-ı hümâyûna başvurmuş ve kendisine yeni bir berat verilmesini istemişti. Beratı yitirilmiş olan mukataa, Adet-i ağnâm-ı nâhiye-i Dünderlu ve Koyunculu ve Tevâbi'i ma'a 'avârız-ı nâhiye-i mezbûr mukataası olup yıllık 7.043 kuruş malı ve 1.125 kuruş muaccesi bulunmaktaydı.

Beratlarını kayıp eden kişiler “meşhûr ve mütesâdif” kişiler ise bunlara beratları verilecek eğer değilse “kasr-ı yedlerine i'tibâr” olunmayacaktı. Padişaha verilen telhis üzerine ferman yayınlanmış, hakkında “inâyet-i pâdişâhî” zuhûr ederek 1215 yılı Muharrem ayının başlangıcından başlayarak eski muaccesiyle “hayatda oldukça te'bîden ber vech-i mâlikâne”, bu mukataayı

72 Adana Ş. S. 55, imğ 58, sayfa 115, belge 80, 25 R 1214/26 Eylül 1799 tarihli buyuruldu (Sıra no: 18).

73 Adana Ş. S. 55, imğ 21, sayfa 40, belge 122, 01 Muharrem 1214/05 Haziran 1799/23 Mayıs 1799 tarihli kat'î satış hücceti sureti (Sıra no: 7).

74 Nusret Çam, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2010, s. 259- 261.

işletmeye Ahmet Bey hak kazanmıştı⁷⁵.

Bu anlatılanlar çerçevesinde her şey usûlüne uygundu ve aslında kayda değer hiçbir durum yoktu. Ancak bu berat diplomatika açısından oldukça sorunlu bir berat olarak görünmektedir. Adana Şer'îye Sicili'nde yer alan bu berat doğal olarak bir surettir. Ancak beratın yazım tekniği ve kullanılan bazı ifadeler bildiğimiz Osmanlı berat tekniğine pek uymamaktadır. Ahmet Bey için düzenlenen bütün beratlarda elkab kısmı belli iken bu beratta ek olarak, “nâkil-i yarlıĝ-ı belĝ-i mekremet-unvân-ı cihân-bânî” gibi süslü ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca beratın birçok yerinde anlatım bozukluğu vardır: ... “zâyi'den berât-ı şerîfim virilmek şartıyla şürûtundan idüĝü derkenâr olundukda” veya “meblaĝ-ı mezbûru beher sene an hızâneye havâleten edâ” ifadeleri sorunludur. Te'kid kısmından sonra tarih kısmının farklı yazılması, beratın Maliye kaleminden deĝil Divândan verilmiş olması ve tarihin metin içerisinde “zuhûra getürüb biñ iki yüz on altı senesi Muharreminiñ onuncu günü bu berât-ı hümâyûnu virdim” olarak belirtilmesi ile açıklanabilir⁷⁶. Buna rağmen belgenin dili oldukça sorunludur. Adana Şer'îye sicillerinde bu şekilde sorunlu/şüpheli belgeler için daha birçok örnek göstermek mümkündür⁷⁷. Ayrıca bir süre önce de Hasanpaşazâdelerin ceplerindeki şahsî mühürlerini kayıp ettikleri sicillere yansımıştı⁷⁸. Yöre halkından birilerinin valilik makamına geçmesi ve uzun süre bu makamda oturması, bunların bölgedeki nüfuzlarının kadıları bile etkileyecek dereceye ulaşmasını mümkün kılmaktaydı. Böyle olunca da kadıların böyle güçlü mütesellimlerle uyumlu çalışması bir zorunluluk gibi olmaktaydı.

4. Altın Fiyatları

Osmanlı Devleti'nin enflasyona karşı almış olduĝu tedbirlerden birisi de altın fiyatlarını kontrol altında tutabilmektir. Bunu sağlamak için devlet zaman zaman kazâlara fermanlar göndererek tespit edilen resmî rayicilerin dışında yüksek fiyatla altın alım ve satımını yasaklamakta, buna uymayan alıcıların ve satıcıların sorumlu tutulacaklarını bildirmekteydi⁷⁹. 1801 yılı temmuz ayında Adana mütesellimi Ahmet Bey'e gönderilen fermanla İstanbul Zer-i Mahbûb altını 5 kuruşa; yarım Zer-i Mahbûb 100 paraya ve çeyreĝi ise 50 paraya alınıp satılacaktı. Eski ve yeni Fındık altını, Macar altını, Mısır Zer-i Mahbubu için konulan narhlar da tek tek bildirildikten sonra konulan bu narha uyulması için gereken tenbih ve tehditler yapılmaktaydı⁸⁰. Bu ferman, narh uygulaması ile ilgili olmasına rağmen Adana kadısına deĝil Adana mütesellimine gönderilmişti. Bu durum belki de mukataa ve cizye ödemelerinde uygulanacak altın rayicelerini

75 Adana Ş. S. 57, imĝ 24-25, sayfa 43-44, belge 67-68, 10 Muharrem 1216/23 Mayıs 1801 tarihli berat (Sıra no: 57).

76 Mübahat S. Kütükoĝlu, *Osmanlı Arşiv Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994, s. 131.

77 Yılmaz Kurt-Muhammed Ceyhan, “Osmanlı Arşivlerinde Bulduĝumuz Şüpheli Belgeler Üzerine”, *Bütün Yönleriyle Osmanlıca ve Mirası Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, Kırıkkale Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi Yayınları, Ankara 2017, s. 393- 406.

78 Kurt, “Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey”, s. 48.

79 Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Paradigma Yayıncılık, ed. Ekrem Ayyıldız, İstanbul 2012, s. 197; Şevket Pamuk, *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları*, ed. Ali Berktaş, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2007, s. 48.

80 Adana Ş. S. 57, sayfa 95, belge 129, Evâil-i RA 1216/ 12- 21 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 67); Yücel Özkaya, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumunu*, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2010, s. 291.

göstermek içindi. Bu belgeler resmi fiyatların bilinmesi açısından önemli olsa da uygulamada çoğu zaman piyasa fiyatlarının devletin yasaklarını deldiğini bilmekteyiz. Devletin Yeniçeri aylıklarını ödeyebilmek ve bütçe açığını kapatabilmek için altın ayarlarına yaptığı bilinçli müdahaleler ise bu türden resmî narhları tamamen geçersiz kılmaktaydı.

5. Adana’da Gündelik Yaşam

Adana’da günlük yaşamın renklerine ilişkin Adana’lı Ayşe isimli kadının arzı güzel bir örnek olabilir: Ayşe’nin iddiasına göre kocası olan Adana Kalesi Dizdârı Mehmet 2.000 kuruş değerindeki mal ve eşyasını alarak ortadan kayıp olmuştu. Ayşe’nin bu şikâyeti üzerinde İstanbul’dan ferman gelmiş ve ödememekte ısrar ederse Dizdar Mehmet’in İstanbul’a gönderilmesi emr edilmişti. Ancak gelen emr-i şerif hiçbir işe yaramamış ve Ayşe Hanım, hakkını aramak için İstanbul’a giderek burada 2.000 kuruş harcamak zorunda kalmış ve tam anlamıyla borca batmıştı. Şimdi devlet Adana mütesellimi Ahmet Bey’e ikinci bir emir göndererek Dizdar Mehmet’in yargılanmak üzere ne şekilde olursa olsun hemen İstanbul’a gönderilmesini emr etmekteydi⁸¹.

18. yüzyılda Adana’ya atanan valilerin çoğu Adana’ya hiç gelmeden doğrudan muhafazasına memur oldukları Rumeli’deki kale ve şehirlere gidiyorlar, Adana’ya mütesellimlerini gönderiyorlardı. Dışarıdan gelecek bir mütesellim bölgede gerekli nüfuzu sağlayamayacağı için bu mütesellim genellikle yerli eşrâf ve âyândan birisi olmaktaydı. 1750 yılından 1831 yılına kadar atanan mütesellimlerin çoğunluğu bölgenin en güçlü âyân ailesi Hasanpaşazâdelerden olmaktaydı.

6. Valiler, Mütesellimler ve Re’âyâ

1215/ 1801 yılının şubat ayında İsmail Muhafızı Muhammed Paşa’ya Adana eyaleti verilince Adana Mütesellimi Ahmet Bey’e ve Adana kadısına valinin hissesine düşen 7.500 kuruş imdâd-ı hazeriyye vergisinin tahsil edilerek kendisine gönderilmesi için ferman gönderilmişti. Ferman- da fazlaca mübaşir göndererek halktan gereksiz yere mübaşir ücreti istenilmemesi gerektiği de hatırlatılmaktaydı. Bu fazladan mübaşir göndererek birilerine gelir kapısı temin etmek soygunu padişahların da dikkatini çekecek kadar yaygınlaşmıştı⁸². Kısa bir süre sonra gönderilen ikinci bir ferman- dan Adana Valisi Muhammed Paşa’nın tam adının Şerif Muhammed Paşa olduğu anlaşıl- maktaki ve mahiyye, hass ve seferiyye akçalarından alacağı olan 8.693 kuruşun toplanarak gönderilmesi istenilmekteydi⁸³.

Adana’nın Yüreğir nahiyesinde bulunan İki Kilise Mezraası mukataa yapılmış ve 1801 yılında Mehmet isimli birisine satılmıştı. Ancak mukataayı alan Mehmet kısa bir süre sonra ölünce 5.337 kuruş tutan borcunun ödenmesi yetimlerinden talep edilmiş ve 1.384 kuruş tahsil edilip hazineye konulmuştu. Daha sonra mukataa sahibi Mehmet’in mukataanın gelirlerini toplayamadan ölmüş olduğu anlaşıldığından halkın zimmetinde görünen 5.337 kuruşun her kimin zimmetinde kalmış- sa onlardan tahsil edilmesi ve yetimlerden alınan 1.384 kuruşun tekrar kendilerine verilmesi emr edilmekteydi⁸⁴. Bu belge Osmanlı maliyecilerinin “hazineden tekrar para çıkmaz” felsefelerinin zaman zaman da olsa halk lehine değişebilmesine güzel bir örnek olmaktadır.

81 Adana Ş. S. 57, sayfa 37, imğ 21, belge 56, Evâsıt-ı ZA 1215/ 26 Mart- 3 Nisan 1801 tarihli ferman (Sıra no: 56).

82 Adana Ş. S. 57, sayfa 8, belge 28, sayfa 10, Evâil-i L 1215/25 Şubat-6 Mart 1801 tarihli ferman (Sıra no: 49).

83 Adana Ş. S. 57, sayfa 22- 23, imğ 14, belge 43, 13 L 1215/27 Şubat 1801 tarihli ferman (Sıra no: 50).

84 Adana Ş. S. 57, sayfa 93, imğ 49, belge 127, 1 RA 1216/12 Temmuz 1801 tarihli ferman (Sıra no: 66).

Timar ve zeamet sahiplerinden küçük yaşta olanlar ve yaşı ilerlemiş ve emekliye ayrılmış sipahiler kendileri sefere gidemediği için cebelü bedeliyyesi ödemek zorundaydı. Adana sancağından 9,5 nefer, Tarsus'tan 5,5 nefer, İçil sancağından 3,5 nefer ve Alaiyye (Alanya) sancağından 1 nefer olmak üzere toplam 19,5 nefer cebelü karşılığında her cebelü için 40 kuruş hesabı ile toplam 790 kuruş cebelü bedeliyyesinin tahsili için mütesellim Ahmet Bey'e ilgili defter gönderilmişti⁸⁵. Bu belgeden Ahmet Bey'in sadece Adana sancağından sorumlu olmadığını, mütesellimliğinin sınırının gerektiğinde bütün eyaleti kapsadığı anlaşılmaktadır.

Sonuç

Taşrada oluşturulan arşiv belgelerine ulaşmanın güçlüğü pek çok tarihi olayın ve tarihi şahsiyetin merkez tarafından daha az bilinmesine sebep olmuştur. Adana Şer'iyе Sicilleri'nin ana kaynak olarak kullanıldığı bu araştırmada Napolyon'un Mısır ve Akkâ Kalesi seferlerinin detaylarına ait pek çok bilginin ortaya çıkması mümkün olmuştur. Anadolu âyânları arasında genel literatürde yeteri kadar yer bulamayan Hasanpaşazâdeler âyân ailesinin Adana eyaletinin yönetimindeki payları bugüne kadar gün yüzüne çıkmamış olan bu belgelerin yayınlanması ile ortaya çıkacaktır.

Osmanlı ordusunun bir sefere çıktığında geçmiş olduğu bölgelerde yapılan lojistik hazırlıkları, gerekli erzak ve hububatın satın alınması, gereken yerlere taşınması için yapılan planlamaları bu defterlerde yer alan belgelerden anlayabilmekteyiz.

1793 yılında Adana mütesellimi olan Hasanpaşazâde Ahmet Bey 1811 yılında öldüğü zaman yine Adana mütesellimi olarak bulunuyordu. Bu makale ile Ahmet Bey dönemine ait belgelerin tamamını yayınlamayı planlamışken belge çokluğundan dolayı ancak 1802 yılına kadar olan 75 belgeye yer verebildik. 1802- 1811 dönemine ait çok önemli belgeler olduğu gibi 1811 yılında ölümünden sonra bile Ahmet Bey'in geçmiş borç ve alacaklarına ilişkin birçok belge ortaya çıkmıştır.

Mukataaların ve mâlikânelerin bir aile elinde nasıl toplandığı ve ne şekilde bölgenin en güçlü ailesi haline geldiğini bu belgeler sayesinde anlayabilmekteyiz. Bir taraftan yerli eşrâf ve âyân, mukataa ve mâlikâneler çeşitli yollardan sahip olurken diğer yandan da sadaret kehüdası, valide kethüdası gibi üst düzey yöneticilerin de bu mâlikâne ve mukataa kapma yarışına katıldıkları, çiftlikler edindikleri ve bunlara çeşitli imtiyazlar sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Üst düzey yetkililer mülk ve mâlikâne edinirken yerel eşrâf ve âyân ile ilişkilerini uyumlu olarak yürütmeye dikkat etmekteydiler.

1793-1801 yılları Payas-İskenderun yöresinde Üzeyir Sancakbeyi Halil Bey'in hac ve ticaret yollarını kontrolü altına aldığı ve devletten adeta zorla "beylerbeyilik" unvanını kopardığı yıllardır. Bu sebeple devlet Adana bölgesinde ikinci bir çıbanbaşı âyân istemediği için Hasanpaşazâde Ahmet Bey ile ilişkilerini germemeye dikkat etmiştir. Nizâm-ı Cedîd projesini destekleyerek büyük bir güç ve nüfuz kazanan Çapanoğlu Süleyman Bey'in Hasanpaşazâde Ahmet Bey'i desteklemesi de onun 1811 yılına kadar bölgenin en güçlü âyânı olarak kalmasına sebep olmuştur.

85 Adana Ş. S. 57, sayfa 87, imğ 46, belge 120, 25 RA 1216/05 Ağustos 1801 tarihli ferman (Sıra no: 70).

KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA),

Adana Şer'îye Sicilleri (Adana Ş. S.): 55, 57, 54.

Cevdet Zabtiye (C.ZB.): 25/1225, 2-10 Rebi'ü'l-evvel 1214/03-11 Eylül 1799.

Cevdet Dahiliye (C.DH.): 226/11268, 13 Muharrem 1215/06 Haziran 1800; 251/12536, 18 Safer 1214/22 Temmuz 1799.

Hatt-ı Hümayûn (HAT.): 39/1978, 3 R 1215/24 Ağustos 1800.

Araştırma ve İnceleme Eserler

Ahmed Cevdet Paşa, *Târih-i Cevdet*, haz. Abdülkadir Özcan, C III, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2018.

Ahmed Vasif Efendi, *Mehâsinü'l-âsâr ve Hakâikü'l-ahbâr*, yay. Mücteba İlgürel, İ.Ü.E.F. Yay., İstanbul 1978.

Beydilli, Kemal, "Yusuf Ziya Paşa", *DİA*, C 44, İstanbul 2013, s. 34-37.

Câbî Ömer Efendi, *Câbî Târihi*, C II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

Çadırcı, Musa, "Abidin Paşa'nın Adana Valiliği", *Tarihte Adana ve Çukurova*, C III, ed. Yılmaz Kurt - Fatih Sansar, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2016, s. 11-24.

Çam, Nusret, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2010.

Güvel, Seyfi, *Sumbas ve Gökvelioğulları*, Yayına hazırlayan: Enver Alper Güvel, Adana 2001.

Hinz, Walther, "İslâm'da Ölçü Sistemleri", çev. Acar Sevim, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 5, 1989, Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1990.

Kabakçı, Enes, "Napoleon Bonaparte'ın Mısır Seferi (1798- 1801)", *Nizâm-ı Kadîm'den Nizâm-ı Cedîd'e III. Selim Dönemi*, ed. Seyfi Kenan, İSAM Yayınları, İstanbul 2010, s. 339-350.

Kurt, Yılmaz-Ceyhan, Muhammed, "Osmanlı Arşivlerinde Bulduğumuz Şüpheli Belgeler Üzerine", *Bütün Yönleriyle Osmanlıca ve Mirası Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, Kırıkkale Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi Yayınları, Ankara 2017, s. 393-406.

Kurt, Yılmaz-Ünlü, Ertan, "Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I", *Belgeler*, C XXXIII/S. 37 (2012), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2014, s. 57-116.

Kurt, Yılmaz-Ünlü, Ertan, "Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karşızâdeler) İle İlgili Arşiv Belgeleri II", *Belgeler*, C XXXIV/S. 38 (2013), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2016, s. 17-86.

Kurt, Yılmaz, "Adana Valisi Abidin Paşa ve Karşızâdeler," *Sonsöz Gazetesi*, 11 Şubat 2021,

Kurt, Yılmaz, "Adana Valisi Abidin Paşa'nın Çiftlik Sevgisi", *Sonsöz Gazetesi*, 17 Şubat 2021, Tarihin İçinden köşesi, s. 3.

Kurt, Yılmaz, "Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey", *Belgeler*, C XXXVII/S.41, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2022, s. 39- 210.

Kurt, Yılmaz, “Çukurova’da Mütesellimlik Uygulaması”, *XVIII. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler*, C III, haz. Semiha Nurdan-Muhammed Özler, Ankara 2022, s. 1485-1500.

Kütükoğlu, Mübahat S., *Osmanlı Arşiv Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1994.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî, Osmanlı Ünlüleri*, C V, yay. haz. Nuri Akbayar, Eski Yazıdan Aktaran Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

Menemencioğlu Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, yay. haz. Yılmaz Kurt, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

Özkaya, Yücel, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumunu*, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2010.

Pamuk, Şevket, *Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları*, ed. Ali Berktaş, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2007.

Polat, Serkan, *Yenilikçi Bir Âyan : Çapanoğlu Süleyman Bey*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2017.

Sunar, Mehmet Mert, “Ocak-ı Âmire’den Ocak-ı Mülgâ’ya Doğru: Nizâm-ı Cedîd Reformları Karşısında Yeniçeriler”, *Nizâm-ı Kadîm’den Nizâm-ı Cedîd’e III. Selim Dönemi*, ed. Seyfi Kenan, İSAM Yayınları, İstanbul 2010, s. 497-528.

Şimşek, Fatma, *Anadolu Sancaklarında Mütesellimlik Kurumu (XVIII. Yüzyıl)*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Antalya 2010.

Ünal, Mehmet Ali, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Paradigma Yayıncılık, ed. Ekrem Ayıldız, İstanbul 2012.

Yağcı, Zübeyde Güneş Yağcı, “Hac ve Askerî Yol Üzerinde Bir Menzil: Adana Menzili”, *Tarihte Adana ve Çukurova*, C III, ed. Yılmaz Kurt - Fatih Sansar, Akademisyen Kitabevi, Ankara 2016, s.445-466.

BELGELERİN TRANSKRİPSİYONU

Sıra No : 1
Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 46, sayfa 91, belge 111
Tarih : 22 B 1213 (30 Aralık 1798)
Konu : Fransa'nın Mısır'a saldırması üzerine Adana eyaleti mâlikâne sahiplerinden cebelü bedeliyyesi olarak binde üç oranında alınacak 3.351 kuruşun tahsil edilerek Darbhane-i amire'ye teslim edilmesine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana ve () ve () kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân voyvoda ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından Abdullah zîde kadruhum tevkî-i refî-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi Fransız keferi bilâ-mûcib nakz-ı 'ahdleri irtikâba ve bağteten Mısır-ı Kâhire üzerine hücum ve istilâ ve bu kadar ümmet-i Muhammed'e gadr ü ihânete ictisâr itmekden nâşî taraf-ı şer'den verilen fetevâ-yı şerîfe mûciblerince keferi-i mesfûre üzerine berren ve bahren sefer-i hümayûnum tahakkuk idüb tekessür-i masârıf-ı seferiyye takarrubuyla memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i pâdişâhânemde vâkı' mâlikâne verilen bi'l-cümle mukâta'âtdan esfâr-ı sâbıkda olduğu misüllü cebelü tahsîline⁸⁶ ittifâk-ı arâ ile karar virilmekden mukâta'at mâddesine dâ'ir biñ iki yüz yedi senesinde verilen nizâmdan evvel tevcîh olunmuş olan mukâta'âtıñ mu'accelât-ı mukayyede-i 'atîklerinden beher biñde üçer nefer olmak üzere yüz ellîşer gurus ve ve târîh-i nizâmdan sonra tevcîh olunub üç sene mürûr edenlerin mu'accelât-ı mukayyede-i cedîdelerinden beher biñde ikişer nefer olmak üzere yüz gurus cebelü bedeliyyeleri tertîb ve tahsîl ve tesellüm-i Darbhâne-i 'âmirem olunmasına irâde-i kâtî'a-i mülûkânem ta'alluk itmekle ol bâbda şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mûcibince Adana eyâletinde vâkı' mukâta'at-ı mîriyye ashâb(ın)dan gönderilen sûret-i defter nâtik olduğu üzere tahsîli iktizâ eden üç biñ üç yüz elli bir gurus elli dört akça cebelü bedeliyyeleri ashâb-ı mâlikâneden ve kendüleri mevcûd olmayanların mültezimlerinden ve zabt iden kimesnelerinden 'alâ eyyi hâlin cem' ü tahsîl⁸⁷ ve tesellüm-i Darbhâne-i 'âmirem olunmak için emr-i 'âlîşânım ısdâr olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ittisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz, 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'ısrîn Receb sene selâse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

86 Metinde "tahassülüne".

87 Metinde "tahassül".

Sıra No : 2

Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 30, sayfa 58, belge 156

Tarih : Evail L 1213 (8-17 Mart 1799)

Konu : Abdullahpaşazâde Ahmed Bey'in Adana mütesellimliğinde ibka kılındığına dair.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'ili ve'l-keîâm Adana kâdîsıyla Adana eyâletinde vâkı' sâ'ir kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu def'a Adana eyâleti sâbıkan Sultanönü sancağına mutasarrıf ve Rumili Beylerbeyliği pâyesiyle İsmail muhâfızı olan emirü'l-ümerâ'i'l-kirâm Mehmed Paşa dâmet me'âliyhuya işbu biñ iki yüz on üç senesi Şevvâli'niñ dördüncü gününde tevcîh ve ihsân-ı hümâyûnum olub paşa-yı mûmâ ileyhiñ muhâfaza-i merkûmeye me'mûriyetine binâen eyâlet-i merkûmeye zabt u rabt-ı memleket ü enhâ ve himâyet ü sıyânet-i fukarâ ü zu'afâ zımnında bir mütesellim nasbı lâzımeden olmakdan nâşî hâlen eyâlet-i mezkûrede mütesellim olan Abdullahpaşazâde kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed Bey zîde mecduhu mücerrebü'l-etvâr re'âyâ perver olduğundan bahisle mîr-i mûmâ ileyh mütesellimlik-i mezkûrda kemâkân ibkâ ve takrîr kılınmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu paşa-yı mûmâ ileyhiñ kapu kethüdâsı bâ-takrîr istid'â etmekle vech-i meşrûh üzere mütesellim nasb olunmak fermânım olmağın imdi mîr-i mûmâ ileyh eyâlet-i merkûme mütesellimliğinde kemâkân ibkâ ve takrîr kılındığı ma'lûmuñuz oldukda mütesellimliği mezkûru târîh-i mezbûrdan mîr-i mûmâ ileyhe zabt ve paşa-yı mûmâ ileyh tarafına râci' olan tayyârât ve 'â'idâtı kadîmden olıgeldüğü üzere ahz u kabz itdirüb mütesellimliği umûruna âherden ferd-i vâhidi dahl u ta'arruz itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Emr-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfindan hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâ'ili şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiyyeti'l-mahrûse

- Sıra No : 3
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 61, sayfa 60, belge 73
 Tarih : 25 Şevval 1213 (1 Nisan 1799)
 Konu : Adana ve Tarsus sancaklarında mevcut olan Yörügân ve Tevabii mukataaları uhdelinde bulunan Mehmed Bey, Ahmed Bey ve Mustafa Bey'den kalemiye bedeli olarak 4.847 kuruş 40 akça tahsil edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazlı ve'l kelâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi () zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından Bekir zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Mukâta'ât-ı mîriyyeden Adana sâkinlerinden Karslızâde hafidlerinden Mehmed Bey ve Ahmed Bey ve Mustafa Bey zîde mecduhumuñ mâlikâne 'uhdelerinde olub zamân-ı zabtı Mart evvelinden olan Adana ve Tarsus sancaklarında vâkı' Yörügân ve Tevâbi'i Mukâta'asının biñ iki yüz beş senesinden biñ iki yüz on iki senesine gelince iktizâ eden kalemiyyelerinden düstûr-ı ekrem ve mu'azzam müşîr-i eham ve muhterem nizâmü'l-âlem menâzîmü'l-ümem hâlen sadr-ı a'zamım sûtûde-şiyem ve vekil-i mutlak olan El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu ta'âla iclâlehu ve zâ'afe bi't-te'yîd ikbâlehu ve iktidârehunuñ hissesine isâbet eden ma'a harc-ı aklâm yalnız dört bin sekiz yüz kırk yedi guruş kırk akça kalemiyyesini mu'acelen tahsîl ve sadr-ı a'zamım müşârün ileyhiñ hazînesine teslîm⁸⁸ olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'ş-şânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki kâdî ve mütesellim-i mûmâ ileyhümâsîz bu makûle kalemiyye akçesi sadr-ı a'zamım olanlarıñ idâre-i dâ'ire-i masârıflarına medâr ve münhasır olmağla kaleminden muhrec derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mûmzâ sûret-i defterde tasrîh ü beyân olduğı üzere mukâta'a-i mezkûre mutasarrıflarınıñ ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle 'alâ eyyi hâlin serî'an ve 'âcilen tahsîl ve ta'yîn olunan mübâşir-i merkûma tesellümen sadr-ı a'zamım müşârün ileyhiñ hazînesine irsâl ve teslîme mezîd-i sa'y ü gayret ve 'avk ü te'hîrden mübâ'aded eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun serî'an mahalline varub yediñe verilen mûmzâ sûret-i defter mücebince ol mikdâr kalemiyye akçesini mukâta'a-i mezkûre mutasarrıflarından ma'rifet-i şer'le ve mütesellim-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle ve mübâşiriyetiñle 'alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve tamâmen makbûzuñ olduğunu müş'ir memhûr sened i'tâ ve tahsilâtını yanına istishâb ve getirüb müşârün ileyhiñ hazînesine teslîm ve ihtimâm ü dikkat ve bî-hûde meks ü tevkîfden nehy ü sedd-i 'avk etmekten gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vâsıl oldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîfim vâcibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfî üzere 'âmil olub hilâfından hazer eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. El-yevmü'l-hâmisu 'ısrîn Şevvâl sene selâse 'aşer mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

88 Metinde tesellüm yazılmıştır.

- Sıra No : 4
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 36, sayfa 71, belge 135
 Tarih : 4 ZA 1213 (9 Nisan 1799)
 Konu : Fransa üzerine sefere gidecek olan ordunun Misis menzilinde konaklaması için Misis kazasından bin beş yüz kile arpa ve iki yüz kile un ve iki yüz yirmi beş re's ağnam ve sekiz yüz kantar saman ve yüz elli araba odunun satın alınarak hazır edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Misis kâdisi ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütessellimi () zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı âtiyyü'z-zikre mübâşir ta'yîn olunan hâssam hasekilerinden Mustafa zîde kadruhu ve a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadrum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Düşmen-i dîn ü devlet olan Fransız keferesiniñ bundan (akdem) Mısır-ı Kâhire'ye hücum ve istilâsı bu def'a Gazze ve Yafa taraflarına dahi tecâvüz ve tasallutu ma'lûm olan hâlâtdan olmağla 'avn ü 'inâyet-i Cenâb-ı Hayre'n-nâsirine tevekkül ve mu'cizâti kesîretü'l-berekât hazret-i risâlet-penâhî sallî Allâhu ta'âlâ aleyhi ve selleme i'timâd ve tevessül olunarak bi'l-fi'il sadr-ı a'zam sûtûde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı kavîyyü'l-himem düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-'âlem nâzım-ı menâzımü'l-ümem El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve zâ'afe bi't-te'yîd ve iktidârehu ve ikbâlehu bu esnâda tedârükât-ı kavîyye ve 'asâkir-i külliye ile inşâ'e Allâhu ta'âlâ işbu Nisan içinde bi'z-zât Der-sa'âdetimden hareket ve Françe keferesi üzerine teveccüh ve 'azîmet üzere olmakdan nâşî Üsküdar'dan Şam-ı şerîfe varınca hilâl-i râhda vakı' nüzûl edecekleri menzillerde ta'yînât-ı 'asâkir için iktizâ eden zehâyiriñ tiz elden tedârüki görülmek mühimm olduğuna binâen esfâr-ı sâbıkada olduğu vechile şa'îriñ beher İstanbulî kîlesi ma'a nakliye otuzar ve dakîkiñ beher İstanbulî kîlesi ma'a nakliye ve çüvâl baha altmışar ve ağnâmiñ beher re'si yüz seksen ve samaniñ beher kantarı ma'a nakliyesiyle ma'an otuzar ve hatabiñ beher arabası ikişer çeki gelmek üzere ma'a nakliye altmışar akçadan lâzım gelen bahâları tamâmen hîn-i nakl ü teslimlerinde mübâşiri yedinden 'an nakdin ashâbına virilmek şartıyla mevkûfâtдан muhrec memhûr ve mûmzâ sûret-i defter nâtik olduğu vechile cisr-i Misis menzili için Misis kazâsından biñ beş yüz kile şa'îr ve iki yüz kile dakîk ve iki yüz yirmi beş re's ağnâm ve sekiz yüz kantar saman ve yüz elli araba hatab tertîb olunmuş olmağla vusûl-ı emr-i şerîfimde ol mikdâr zehâyir Misis kazâsınıñ kâffe-i kurâ ve çiftlikâtına tevzi' ve serî'an ve 'âcilen yerlü yerinden mübâyâ'a ve tahsîl birle bir iki gün zarfında menzil-i mezkûra nakl ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslim ve me'men ve mahfûz mahallere vaz' ve temhîr itdirilüb hitâmı haber i'lâmı Der-'aliyyeme irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki kâdî ve mütessellim-i mûmâ ileyimsiz ve sâ'irlersiz ber vech-i muharrer sadr-ı a'zamım müşârun ileyh bâ-'avn-i Rabbü'l-müste'ân işbu Nisan içinde mütevekkilen⁸⁹ 'ale'l-İllâhi Der-sa'âdetimden hareket ve 'azîmet üzere olmağla menzil-i mezkûrda ta'yînât-ı 'askeriye için iktizâ iden zehâyir ve vaktiyle hâzır bulmamak ihtimâli olur ise soñra cevâba kâdir olmayacağınız muhakkak bilüb tertîb olan zehâyiri derhâl tevzi' ve tahsîl ve menzil⁹⁰ -i mezkûra nakl ve me'men

89 Metinde (متوكالى) şeklinde yazılmıştır.

90 Kelime iki kere yazılmış

mahallere vaz' itdirilüb tekâmîli i'lâmını Der-'aliyyeme irsâl ü tesyîr(e) mezîd-i i'tinâ ü dikkat ve tekrâr isti'câle dikkat olmadığından bu bâbda mütesabbırâne hareket eylesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin sen dahi yediñe verilen sûret-i defter ve mücebince me'mûr olduğıñ menzil zahîresinin bahâsını 'an nakdin ashâbına i'ta iderek bir iki gün zarfında cem' ü tahsîl idüb menzil-i mezkûrda hâzır ü amâde eylemeğe bezl ü makderet ve kimesneniñ bir akçe ve bir habbe hakkını ketm ve kat'dan ve hilâf-ı rızâ hareketden gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imitsâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. (Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' Zi'l-ka'de sene selâse 'aşer ve mi'eteyn ve elf. Bi-makâmı Kostantiyyeti'l-mahrûse⁹¹)

91 Belgede tarih verilmediğinden bir önceki fermanın tarihi yazılmıştır.

Sıra No : 5
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 32, sayfa 66, belge 146
 Tarih :1 Z 1213 (6 Mayıs 1799)
 Konu : Mustafa Ağa'nın Adana menzili gelirlerini bir seneliğine Ahmed Bey'e 18.500 guruşa kiraya verdiğiine dair hüccet.

Medine-i Adana'da vâkı' bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve a'yân ve eşrâf bi-esrihim hâzırûn oldukları hâlde hâlen umûr-ı fukâra tevzî' vekîli olan Mustafa Ağa meclis-i şer' de Adana menziliñiñ iki yüz on üç senesi rûz-ı Hızır ibtidâsından sene-i sâlife rûz-ı Hızır'a kadar bir sene-i kâmile sevk ve idâre etmek üzere hâkim ve vâlî harcıyla ma'an on sekiz biñ beş yüz guruşa hâlen eyâlet-i Adana mütesellimi Hasanpaşazâde necâbetlü Ahmed Bey hazretlerine icâr ol dahi isticâr eylediği mîr-i mûmâ ileyhiñ vekîl-i müsecceli kethüdâ-yı muhteremleri Hacı Halilzâde silahşör-i hâssa Halil Ağa tasdik ve kabûl eylediği işbu mahalle kayd şod. Bu sene-i mübâreke de Mısır istihlâsı için ordu-yı hümâyûn bu taraftan mürûru emr-i muhakkak olduğundan fazla masârîf için altı biñ beş yüz guruş dahi sene-i sâbıkına zamm olunduğu işbu mahalle şerh verildi.

Fi gurreti Z sene 213.

	Guruş
Menzil-i mezkûra tevzî' ve teslîm olan 'akîb-i icâre	9000
Def'aten tevzî' ve teslîm olan	1500
Fi 17 Zi'l-hicce	

- Sıra No : 6
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 56, sayfa 110, belge 89
 Tarih : 18 Z 1213 (23 Mayıs 1799)
 Konu : Sefere gidecek ordu ihtiyacı için 1.000 baş koyunun Adana sancağından satın alınarak orduya gönderilmesine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana sancağında vâkı' kazâ-ların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi () zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım tatarlarından Hayrullah ve a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi Fransa keferesinin bilâd-ı İslamiyye'den def'-i tasallut ve tecâvüzleri zımnında 'avn ü 'inâyet-i hayre'n-nâsirîne tevekkül ve mu'cizât-ı kesîretü'l-berekât hazret-i risâlet penâhî sâllî Allâhu ta'âlâ 'aleyhi ve sellem i'timâd ve tevessül olarak bi'l-fi'il sadr-ı a'zamım düstûr-ı şiyem ve vekîl-i mutlak kavviyü'l-himemim düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzîmü'l-ümem El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu tâ'âlâ iclâlehu ve zâ'afe bi't-te'yîdi ikbâlehu ve iktidârehununâ asâkir-i külliye ve tedârükât-ı kaviyye ile bi'z-zât Der-sa'âdetimden hareket ve Fransa keferesi üzerine tevecçüh ve 'azimeti karar-dâde olduğuna binâ'en müşârun ileyh ma'iyet(iy)le ordu-yı hümâyûnumda mevcûd asâkirin küllî yevm virilecek lahm ta'yînâtı için iktizâ eden ağnâmın Anadolu cânibinde vâkı' elviyeden tertîb ve mübâya'ası lâzımeden olmakdan nâşî fiy'ât-ı mîriyye ile îcâb eden bahası ordu-yı hümâyûnum kassâbbaşısı dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılardan Mustafa dâme mecduhu tarafına hîn-i teslîmde ordu-yı hümâyûnum hazînesinden ber vech-i nakd verilmek şartıyla kart ve erkek ağnâmın beher re'si yetmiş beşer ve kısır marya ve şişek ağnâmın beher re'si altmışar ve toklu ve keçinin beher re'si ellışer paraya olarak Kütahya ve sâ'ir ma'lûmu'l-esâmi sancaklardan yetmiş yedi biñ üç yüz elli re's ağnâm ve keçî mübâya'a tertîbine irade-i 'aliyyem ta'alluk etmekle kapun kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defterde tashîh olunduğu üzere Adana sancağından tertîb olunan biñ re's ağnâm serî'an livâ-i mezkûr kazâlarına tevzî' ve yerlü yerinden cem' ve ordu-yı hümâyûnuma erişdirilmesi husûsuna ihtimâm ü dikkat olunmak fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mütesellim ve kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irleriniz, fi'ât-ı mezkûre ile îcâb eden bahası ordu-yı hümâyûnum hazînesinden 'an nakdın ashâbına edâ olunmak üzere ma'rifetiñiz ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tertîb olunan mârrü'z-zikr biñ re's ağnâmı vusûl-ı emr-i şerîfim günü ber müceb-i sûret-i defter derhâl kazâlara tevzî' ve taksîm ve yerlü yerinden serî'an ve 'âcilen cem' ve mübâşir-i merkûma teslîmen bir gün evvel ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesyîr ve kassâbbaşısı mûmâ ileyhe teslîme mübâderet eylesiniz. Şöyle ki livâ-i mezbûrdan müretteb mezkûrü'l-mikdâr ağnâmın ordu-yı hümâyûnumda mevcûd asâkir-i muvahhidîn ve ocaklu ve hademe-i devlet-i 'aliyyemin ta'yînâtı lâzimesiçün olub ma'âza Allâhu ta'âlâ matlûb olunan ağnâmın bir re'si noksân gelmek ve yâhûd zâ'yıf olmak ihtimâli olur ise bir dür(lü) cevâba kâdir olamayub bu bâbda cümleñiz mu'âteb ve mu'âheze olunacağıñızı muhakkak bilerek ber müceb-i sûret-i defter matlûb olunan sâlifü'z-zikr biñ re's ağnâmı bir an ve bir dakîka te'hîr etmeyerek serî'an ve 'âcilen tevzî' ve taksîm ve tamâmen mübâşirine teslîmen ordu-yı

hümâyûnuma îsâl ve kassâbbaşı-i mûmâ ileyhe teslim eylemeñ bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimiñ mazmûnu üzere ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü’s-sâmin ‘aşer Zi’l-hicce sene selâse ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sâhrâ-yı Haydar Paşa.

Sıra No : 7
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 21, sayfa 40, belge 122
 Tarih : 01 M 1214 (05 Haziran 1799)
 Konu : Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'in zimmetinde olan Durmuş Fakih Mahallesi'ndeki bir bâb köşk ve bir bâb evin Misislioğlu Seyyid Mustafa Bey'e satıldığına dair.

Sûret

Medine-i Adana mahallâtından Serrâcân Mahallesi sâkinlerinden hâlen Adana mütesellimi semâhatlu Ahmed Bey ve karındaşı Mehmed Bey ve 'ammizâdesi Mustafa Bey nâmûn kimesneler meclis-i şer'-i lâzîmü't-tevkîrde işbu bâ'isu hâze'l-kitâb Misislioğlu Es-Seyyid Mustafa bin Hasan nâm kimesne muvâcehesinde şöyle ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm ederler ki: 'akd-ı âtî sudûrına değîn silk-i milk-i sahîhamızda münselik olub medîne-i mezbûre mahallâtından Durmuş Fakih Mahallesi'nde vâkı' kıbleten ve şarken tarîk-i 'âmm şîmâlen İncir İmâmoğlu menzili ve garben müteveffâ İshak Efendi harimi menzil ile mahdûd bir bâb fevkânî köşk ve bir bâb tahtânî beyt ve bir mikdâr havlûyı müştemil mülk menzîlimizi bi'l-cümleti't-tevâbi'i ve'l-levâhık ve kâffeten menâfi' ve'l-merâfik tarafe(y)nden îcâb ve kabûlu hâvî şurût-ı mübtile ve müfsideden 'ârî bey'-i bât-ı sahîhi-i şer'ile el-yevm semen-i misli olan ma'lûmü'l-mikdâr meblağa merkûm Mustafa'ya bey' ve't-teslîm ve temlik idüb ol dahi ber vech-i muharrer iştirâ ve kabûl ve tesellüm ve temellük eyledikden soñra müşterî-i merkûm yedînden semen-i mebî' mezkûr meblağı tamâmen ve kâmilan ahz u kabz eyledik min ba'd menzil-i mahdûd-ı mezkûr müşterî-i merkûm Mustafa'nın mülk-i müşterâsı ve hakk-ı sırfıdır. Keyfe mâ yeşâ' ve hasbemâ yahtâru mülkiyyet üzere mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdîki'l-mu'teber mâ vaka'a bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi gurreti Muharremi'l-harâm li-sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Şühûdu'l-hâl

Es-seyyid El-hâcc Mustafa Ağa Ser-turnayî-i Dergâh-ı 'âlî

Şehrî Mehmed Efendi Kâtib-i divân-ı mütesellim-i Adana

Paşa Ahmed Bey

Ser-tüfenkciyân-ı Mütesellim-i Adana

Aşgırârzâde Monla Osman Kâtib-i Kethüdâ Bey

Odabaşı Yeğen Mehmed Ağa

Ser-muhzır Es-seyyid Halil Beşe Efendi ve gayrihum mine'l-huzzâr. M.

Sıra No : 8
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 54, sayfa 106, belge 96
 Tarih : 2 M 1214 (6 Haziran 1799)
 Konu : Sefere gidecek olan ordu ihtiyacını karşılamak üzere zahire satın alınmasına dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana kâdîsı ve Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Silâhşörân-ı hâssamdan Ahmed Bey zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zikr-i âtî zehâyiriñ cem' ü tahs(î)line bundan akdem ta'yîn olunub el-yevm ol cânibde olan hasekiyân-ı hâssamdan Mustafa ve a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ve iş erleri zîde kadrum tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Fransa keferesiniñ devlet-i 'aliyyeye sû'-i kasdı olub bundan akdem Mısır-ı Kâhire'ye bağteten hücum ve istilâ etmekden nâşî kefer-i mesfûre üzerine şer'an sefer-i hümâyûnum icâb idüb 'avn ü 'inâyet-i cenâb-ı Hayru'n-nâsırın azze şânehu hazretlerine tevekkül ve i'timâd olunarak bi'l-fi'il sadr-ı a'zamım sûtûde-şiyem ve vekil-i mutlak-ı kaviyyü'l-himem, düstûr-ı ekrem ve mu'azzam, müşîr-i efham ve muhterem, nizâmü'l-'âlem, nâzım-ı menâzımu'l-ümem El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve zâ'afe bi't-te'bîd iktidârî ve ikbâlihi, bi'z-zât bi'l-cümle ocaklarım ve hüddâmât⁹²-ı 'aliyyem ile ma'an me'mûr kılınmağın Üsküdar'dan Şam-ı şerîfe varınca hilâl-i râhda vâkı' nüzûl edecekleri menâzilde ta'yînât-ı asker için iktizâ eden zehâyiriñ tedâriği görülmek mühimm olduğuna binâ'en esfâr-ı sâbıkda olduğu vechile şa'iriñ beher keyl-i İstanbulî kilesi ma'a nakliye ve cüvâlhâ ellişer altmışar ve ağnâmın beher re'si yüz seksen ve samanın beher kantarı nakliyesiyle ma'an otuzar ve hatabın beher araba ikişer çeki gelmek üzere ma'a nakl ile⁹³ altmışar akçadan lâzım gelen bahaları tamâmen hîn-i nakl ü tesl(î)mlerinde mübâşir yedinden 'an nakdin ashâbına verilmek şartıyla Cısri Misis menziliçün altı biñ beş yüz keyl şa'ir ve yedi yüz elli keyl dakîk ve sekiz yüz re's ağnâm ve iki biñ kantar saman ve dört yüz elli (araba?) hatab ve Burnaz menziliçün kezâlik ol mikdâr şa'ir ve dakîk ve ağnâm ve saman ve hatabı Misis ve Elbistan ve Zamantı ve Mar'aş kazâlarından tertîb ve hîn-i teslîmlerinde iş'âr olunduğu fiy'ât-ı mîriyye üzere akçaları verilmek için başmuhâsebeden hesâb olunub Misis menzili zahîresiçün üç biñ dokuz yüz yirmi beş guruş ve Burnaz menzili zahîresiçün kezâlik üç biñ dokuz yüz yirmi beş guruş mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîm olunmuşdur. Ancak kazâhâ-yı mezkûrdan bu vakte dek zehâ'iriñ menâzil-i mezkûreye tevârüd etmediği mesmû' olub menâzil-i mezkûre zehâyiriniñ bir habbesi girüye kalmayarak hâzır ve amâde olması matlûb olduğuna binâ'en sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin 'uhde-i ihtimâmıña ihâle olmuşdur. Zehâyir-i mezkûre sûret-i defter mücebince yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve mübâşiriñ yedinde olan mîrî fiy'âtı akçasını ashâbına teslîm ve eğer müretteb olan kazâlardan zehâyir celbi vakte muhtâc ise Adana eyâletinde el-hâmdü li'llâhi ta'âlâ zehâyiriñ kesreti ve vefreti olduğu tahkîk olduğuna binaen fiy'ât-ı mîriden ziyâdesi defter olunub ol defter ordu-yı hümâyûnuma arz olundukda mûcibince kazâ-i mezkûrdan tahsîl olunmak şartıyla der'akab Adana eyâleti ve taht-ı hükûmeti olan kazâlardan cem' ü tahsîl ve mübâşire

92 Metinde bu şekildedir.

93 Metinde bu şekildedir.

teslîmen menzil-i mezkûra nakl ve tesyîri husûsuna irâde-i ‘aliyyem ta’alluk etmekden nâşî mûcibince ‘amel ü hareket eylemeñ fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü’ş-şân ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin bâlâda tefvîz ü beyân ve gönderilen defter-i mezkûrda terkîm olduğu vech üzere menâzil-i mezkûra tertîb olunan zehâyir-i mezkûruñ yerlü yerinden cem’ ü tahsîl ve mübâşir yedinde olan mîr fiy’atı üzere akçasını ashâbına teslîm ve eğer müretteb olan kazâlardan zâhire celbi vakte muhtâc ise fiy’ât-ı mîrden ziyâdesi defter olunub ol defteri ordu-yı hümâyûnuma arz olundukda mûcibince kazâ-i mezkûrdan tahsîl olunmak şartıyla der‘akab Adana eyâleti ve taht-ı hükûmeti olan kazâlardan cem’ ü tahsîli muharrer ve senden matlûb-ı kat’î idüğü ma‘lûmuñ oldukda fermûde-i ‘aliyyem üzere zehâyir-i mürettebe-i mezkûru tekmîlen yerlü yerinden cem’ ü tahsîl ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen menâzil-i mezkûra nakl ü tesyîr ve me’men mahallere vaz’ ve hıfz ü temhîrine müsâra‘at idüb şöyle ki bu husûs mevâdd-ı sâ’ireye mukayyes olmayub sefer-i hümâyûnum mürettebâtından ve asâkir-i muvahhidiniñ rûz-merre verilecek ta’yînâtından olduğundan gayrı el-hâletü hâzihi ordu-yı hümâyûnum bâ-yümn ve’l-ikbâl Eskişehir’e doğru varmak üzere olub bi-mennihi ta‘âlâ menâzil-i mezkûra duhûl ânen-fe-ânen takrîb etmekde olduğundan hîn-i vusûlünde zehâyir-i mezkûrdan bir dâne ve bir hâbbesi noksân bulunmak ve yâhud a‘zâr-ı bî-hûdeyi âmiz tahrîrât irsâliy(i)le imrâr-ı vakte cesâret eylemek ihtimâli olur ise bu bâbda ‘özü ü illetiñ bir dürlü müsmir ve mu‘teber olmayacağı ve hakkında vehâmet derkâr idüğü ve hilâf-ı emr-i ‘âlîşânım tekâsül ü rehâvet ve saña itâ‘at etmeyenler her kim olur ise olsun te’dibât-ı lâyıkaları icrâsına iğmâz olunmayub emrim (icrâ) olunacağı iktizâ edenlerden gûş-ı hûşlarına ilkâ ederek senden me’mûl-i hüsrevânem olan gayret ve sadâkatkârlığı icrâyâ mübâderet ve zehâyir-i mürettebeniñ menâzil-i mezkûra bilâ-noksân nakl olduğuna haberini ordu-yı hümâyûma haber ve iş‘ara cesâret eyleyesin ve siz ki mevlânâ ve kuzât ve nüvvâb ve mübâşir ve a’yân ve zâbitân ve vücûh-ı ahâlî ve iş erlerisiz mazmûn-ı emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ve zehâyir-i mezkûreniñ ber mûceb-i defter yerlü yerinden cem’ ü tahsîl ve menâzil-i mezkûreye nakli husûsuna siz ki sarf-ı kemâl-i sa’y ü gayret ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûn ednâ mertebe tekâsül ü rehâvetden gâyetü’l-gâye hazer ü mücânebet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i celîlü’ş-şânımıñ mazmûn-ı münîfi üzere ‘amel ü hareket eyleyesiz. Şöyle ki ‘alâmet-i şerîfe i’timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü’s-sânî Muharrem sene erba‘a ‘aşer ve mi’eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Ezzencir (?)

Sıra No : 9
Belge No : C.DH., 251/12536
Tarih : 18 S 1214 (22 Temmuz 1799)
Konu : Ahmed Bey'in mütesellimliği halk tarafından beğenildiği için Ahmed Bey'in mütesellimliğinin devam ettirilmesine dair.

Adana Sancağı Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey kulları tarafından vârid olan evrâkıñ hülâsasıdır. Fî 16 S sene 214

Mütesellim-i mûmâ ileyh Adana'nıñ hânedânından olub cerî ü cesûr ve rûkûb ü nüzûle muktedir ve memleketi eşkiyâdan hıfz u hırâset ve bâ-husûs umûr-ı mühimme-i seferiyyeniñ tanzîminde bî-kusûr sa'y ve tarîk-i câdde olmak hasebiyle ebnâ-i sebîl ve hüccâc-ı Müslimîni muhâfaza ile âminen ve sâlimen imrârlarına dikkat üzere olmağla ashâb-ı ağrâz mîr-i mûmâ ileyh hakkında hilâf-ı inhâ kaydında olurlar ise ısgâ buyurulmayub kemâ-kân hıdmet-i me'mûresinde ibkâ buyurulmasın Adana kâdîsı i'lâm ve ahâlîsi mahzar ve mütesellim-i mûmâ ileyh arzihâlinde tahrîr iderler.

Mîr-i mûmâ ileyh hakkında iştikâ vukû'uyla bir gûne emr-i âlî sudûru irâde buyurulur ise hüsn-i hâline dâ'ir vürûd iden işbu i'lâm ve mahzar meşhûmu evvel emirde Dîvân-ı hümâyûn tarafından derkenâr ve ifâde olunmak için işbu hülâsa mazmûnı Dîvân-ı hümâyûna kayd olunmak buyuruldu. Fî 18 S sene 214.

Sıra No : 10
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 59, sayfa 117, belge 77
 Tarih : 23 S 1214 (27 Temmuz 1799)
 Konu : Adana ve Tarsus'dan 80.000 keyl unun Beyrut İskelesi'ne gönderilebilmesi için gerekli çuvalların alınmasına dair ferman.

Kıdvetü'l-emâcîd ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve Tarsus Mütesellimi Kar-mutzâde Mustafa zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki: Dergâh-ı Mu'allâm Kapucıbaşılardan Adana ve Tarsus mübâya'acısı Halebli Mehmed dâme mecduhu ma'rifetiyle Adana eyâletinden kırk biñ ve Tarsus sancağından kırk biñ keyl ki cem'an seksen biñ keyl dakîk ma'a nakliye ve havâle-baha tertîb ve icâb eden bahâsı bundan akdem Rikâb-ı hümâyûnum hazînesinden i'tâ ve mübâya'ası bâbında me'mûriyeti hâvî evâmîr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşdur. Sâlifü'z-zikr seksen bin keyl dakîkiñ beher dört kîlesi bir çuvâla vaz' olunmak üzere yirmi biñ adet çuvâl iktizâ idüb ancak mübâya'asına dâhildir denilerek dakîk vaz' olunacak çuvâllar za'yıf olmak melhûz ve bu takrîb ekser dakîk telef olacağı zâhir ü âşikâr ve telef ü sirkatdan sıyâneti lâzîmeden olmağla imdi dakîk vaz' olunan çuvâllar za'yıf olur ise bir dürlü kabûl itmeyüb a'lâ kilimden kolanlı deve çuvâlı olarak tedârük itdirilüb ol vechile dakîk vaz' ve icâleten ve müsâra'aten Tarsus'dan Beyrut İskelesi'ne irsâl olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki mütesellimân-ı mûmâ ileyhümâsîz husûs-ı mezkûr zımnında mübâya'acı-ı mûmâ ileyhe nehyi hâvî diğêr emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr kılındığı olduğı⁹⁴ ma'lûmlarınız oldukda sâlifü'z-zikr Adana eyâleti ve Tarsus sancağından tertîb ve mübâya'acı-ı mûmâ ileyh ma'rifetiyle mübâya'a olunacak dakîki mübâya'a fiyatına dâhildir denilerek za'yıf çuvâla vaz' olunur ise bir dürlü kabûl olunmayub a'lâ kilimden kolanlı deve çuvâlı olarak tedârük itdirilüb dakîk-ı mezkûr vaz' ve icâleten Tarsus'dan Beyrut İskelesi'ne irsâl ü tesyîre mübâderet ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnum ednâ mertebe tekâsül ve rehâvetden hazer ü mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda vech-i meşrûh (üzere) şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı celîl(ü'l-kadr) mücebince 'amel (oluna). Tahrîren fi's-sâlis ve'l-ısrîn Safer sene erba'a 'aşer ve mi'e-teyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Adana

Kad vasele ileynâ

Fî 11 min Cemaziye'l-ulâ (11 Ekim 1799)

Mübâya'acı işbu güne gelince ketm idüb şimdi lâzım olduğı ve zîk vakitte ihrâcdır.

94 Metinde bu şekildedir.

Sıra No : 11
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 58, sayfa 115, belge 81
 Tarih : Evâsıt RA 1214 (13-22 Ağustos 1799)
 Konu : Ordu-yı Hümayuna gönderilen hazinenin Adana'dan Tarsus İskelesi'ne güvenli bir şekilde götürülmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ordu-yı hümâyûnum Şam-ı şerîfe takarrub etmek hasebiyle fi-mâ-bâ'd ordu-yı hümâyûnuma gelecek hazâ'iniñ mesâfe olmak takribiyle berren irsâlinde sûtübet derkâr ve Beyrut İskelesi'niñ Şam-ı şerîfe civâriyyeti bedîdar ve Tarsus İskelesi'nden sefine ile Beyrut'a andan ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunmasında suhûlet zâhir ve âşikâr olmakdan nâşi sen ki kapucubaşı-i mîr-i mûmâ ileyhsin Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Bozok sancağı mutasarrıfı İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Çaparzâde Mîr Süleyman dâme mecdühu tarafından bu def'a getirilüb Adana'ya tevârüd etmiş olan hazîneden ve bundan soñra gerek Der-'aliyyemden ve gerek sâ'ir mahallerden ordu-yı hümâyûnuma gelecek hazâ'in-i mîriyyeyi kadr-ı kifâye cebelü neferini terfikle muhâfaza olunarak âminen ve sâlimen Tarsus İskelesi'ne irsâle ihtimâm ü dikkat eylemeñ fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân İbrahim zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi gerek bu def'a kapubası mîr-i mûmâ ileyh tarafından gönderilüb el-hâletü hâzihi Adana'da olan ve bâ'd-ez-în tevârüd eden hızâneden mashûben bi'l-enn ve's-selâme Tarsus İskelesi'ne irsâle ihtimâm ü dikkat-ı tâm eylemeñ matlûb-ı şâhânem idüğü ve muhâfazada kusûr ve tekâsül vukû'uyla hızâne-i merkûma esnâ-yı râhda bir gûne zarar ü gezend⁹⁵ isâbet eylemek lâzım gelür ise saña tazmîn etdirileceğinden başka vehâmetini dahi müşâhede ideceğinde şübhe olmadığı ve bu husûsu Tarsus mütessellimine dahi başka emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kid olunduğu ma'lûmuñ oldukda ber minvâl-i meşrûh 'amel ü harekete ihtimâm ü dikkat ve hilâfından gâyetü'l-gâye mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr (eden) fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından gâyetü'l-gâye tehâşa ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'a(lâ)met-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren fi evâsıtı Rebî'i'l-ülâ sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Amid.

95 Metinde "güzend" şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 12
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 08, sayfa 66, belge 55
 Tarih : 22 S 1214 (26 Temmuz 1799)
 Konu : Ordu ihtiyaçlarının temini için lazım olan 22.906 guruşun gerekli yerlerden tahsil edilerek ordu hazinesine teslim edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-emâcîd ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Mîr Ahmed zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Ordu-yı hümâyûnumuñ nüzü'l edecek menâzilde nakl olduğu menziline nakl olunmak üzere Sarıçam kazâsından tertîb ve menzil-i (mez)bûr(a) nakli fermânım olan altı biñ beş yüz kile şa'îr ve yedi yüz elli kile dakîk ve iki biñ kantar saman ve dokuz çeki hatab ve sekiz yüz re's ağnâmdan bir keyl ve bir habbe zahîre nakl olmadığından ordu-yı hümâyûnum bi'l-yümn ve'l-ikbâl Kızoluğu menziline vürûdunda ordu-yı hümâyûnumda mevcûd asâkiriñ mansûre-niñ tayînâtları idâresi için menzil emîni ma'rifetiyle râyiciyle ol mikdâr zehâyir mübâya'a ve ashâb-ı ta'yînâta tevzî' olunmuş olduğu ve Sarıçam kazâsından müretteb zehâyir râyic fiy'âtı bahâsı hesâp ettirildikde altı biñ beş yüz kîle şa'îr beher kîlesi ikişer guruşdan on üç biñ guruş ve yedi yüz elli keyl dakîkiñ beher kîlesi üçer guruşdan iki biñ iki yüz elli guruş ve sekiz yüz re's ağnâmıñ beher re'si altışar guruşdan dört biñ sekiz yüz guruş ve iki biñ kantar samanıñ beher kantârı birer guruşdan iki biñ guruş ve dokuz çeki hatabıñ beher çekisi birer guruşdan dokuz yüz guruş ki cem'an yirmi iki biñ dokuz yüz elli guruşa bâliğ olmağla mevkûfâtdan muhrec ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mücebince sen ki Adana Mütesellimi mîr-i mumâ ileyhsin kazâ-i mezbûre a'yânı Karsandioğlu'ndan ve sâ'ir îcâb ü iktizâ edenlerden zecren lehu ma'rifetiñle tahsîl ve ordu-yı hümâyûnum hazînesine irsâl ü tesyîre ihtimâm ü dikkat eylemeñ fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i muharrer zehâyir-i mezkûruñ bedeli olan yirmi iki biñ dokuz yüz altı guruşu vusûl-ı emr-i şerîfimde merkûm Karsandioğlu'ndan 'alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve ordu-yı hümâyûnum hazînesine irsâl ü tesyîre ihtimâm ü dikkat eyleye(siz) ve hilâf-ı emr-i 'âlîşânım vaz' ü hareketden mübâ'aded eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûnu üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren el-yevmü's-sâni 'ısrîn Saferü'l-hayr sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Sahrâ-yı Hafa.

- Sıra No : 13
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 06, sayfa 71, belge 40
 Tarih : 29 RA1214 (31 Ağustos 1799)
 Konu : Nefs-i Adana, Dindarlu, Karakışla, Sarıçam ve Karaisalu'dan Ahmed Bey aracılığıyla tahsil olunan 16.500 guruş imdad-ı seferiye bedelinin Adana valisine teslim edildiğine dair hüccet.

Bâ'is-i tahrîr-i rakam oldur:

İşbu biñ iki yüz on üç mâh-ı Zi'l-ka'detü'ş-şerîfeniñ yirmi altıncı günü avâtıf-ı aliyye-i mülûkâ-neden ve avârıf-ı behiyye-i tâcdârîden Adana eyâleti 'uhdemize tevcîh ve ihsân olunmağla târîh-i mezkûrdan eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb ü ta'yîn olan izzetlü ser bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Ahmed Bey yedinden Cemâziye'l-evvel guresine gelince bir mâhiyyesi kapu kethüdâmız tarafından ve dört mâhiyyesi tarafımızdan ahz u kabz olunub yedinde bir habbe kalmadığî eclîçün li-ecli's-sened işbu tahvîl i'tâ olundu ve nefis-i Adana ve Dindarlu ve Karakışla ve Sarıçam ve Karaisalu nâm mevâzi'leriñ imdâd-ı seferiyyeden hisselerine isâbet eden on altı biñ beş yüz guruşu tamâmen mûmâ ileyh Ahmed Bey tarafından tamâmen⁹⁶ hazînemize edâ ve teslîm olunduğunu mübeyyin li-ecli's-sened işbu memhûr tahvîl ketb ü tahrîr ve yed-i mûmâ ileyhe i'tâ olundu. Fî 29 RA Sene 14

El-fakîr Hüseyin Vali-i Adana

⁹⁶ "tamâmen" kelimesi cümle içerisinde iki defa kullanılmıştır.

Sıra No : 14
 Belge No : C.ZB., 25/1225
 Tarih : 2-10 RA 1214 (3-11 Eylül 1799)
 Konu : Ordu-yı hümayûn için Adana'ya gönderilen 250 kiselik altın, on yük hazîne, bir çift hurc ve üç yük çeltiğin Adana'ya vardığı ve Tarsus iskelesine kadar güvenliğinin sağlanmasına dair hüküm.

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve Tarsus Mütesellimi ve Gümrük Emîni () zîde mecdühümâyâ ve çukadâr-ı Sadr-ı a'zamî İbrahim zîde kadrühuya (hüküm ki):

Sen ki Adana mütesellimi mûmâ ileyhsin bu def'a tarafîndan Ordu-yı hümayûnuma vârid olan tahrîrâtta çukadâr-ı mûmâ ileyh İbrahim zîde kadruhu ile Âsitâne-i aliyyemden Ordu-yı hümayûnuma îsâl olunmak üzere iki yüz elli kiselik altın ve on yük hazîne ve bir çift hurc ve üç yük çeltik Adana'ya vürûd etmiş olduğu ve Tarsus tarîkiyle irsâlinde suhûlet derkâr idiği derc ve tastîr olunmuş hazîne-i mezkûreniñ muhâfazasına ve altı cebelü neferâtı terfikiyle âminen ve sâlimen Tarsus İskelesi'ne irsâli husûsuna ihtimâm ü dikkat olunmak fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen mahsûsan işbu emri şerîfim ısdâr ve () ile tesyâr olunmuşdur. İmdi hazîne-i mezkûreniñ rûz ü leyâl muhâfazasına dikkat ve kadir-dânî müsella ve mu'temed cebelü neferâtı terfikiyle âminen ve sâlimen Tarsus'a irsâli senden matlûb-ı mülûkânem idüğü ve ma'aze Allâhu Ta'âlâ hazîne-i merkûmeye bir gûne zarar ü gezend isâbet eylemek ihtimâli olur ise saña tazmîn itdirileceğinden başka mazhar-ı mu'âheze ü akab olacağıña kat'an iştibâh olmadığı ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh amel ü harekete ihtimâm ve dikkat-i tâmm eylesin ve siz ki Tarsus mütesellimi ve gümrük emîni mûmâ ileyhimâsız hazîne-i merkûme Tarsus'a lede'l-vüsûl mu'temed ve münâsib sefîneye vaz' ve âminen Beyrut İskelesi'ne tesbîle sa'y ü dikkat ve hilâfindan hazer ü mübâ'adet ve sen ki çukadâr-ı merkûmsun vech-i meşrûh üzere müstahabîñ olan hazîneyi berren Tarsus'a ve ândan bahren Beyrut'a göndermeğe dikkat eylemeñ bâbında. Fî Evâ'ili RA sene 214

Sahh. Buyuruldu.

Bir sûreti

Beyrut kâdîsiyle Beyrût'dan Şam-ı şerîfe varınca yol üzerinde vâkı' kuzât ve nüvvâba ve mütesellimler ve sâ'ir zâbitân ve iş erlerine ve çukadâr-ı merkûm hazîne-i mezkûre lede'l-vüsûl kazâ-be-kazâ birbirlerine îsâl ve âminen Şam-ı şerîfe irsâl eylemelerichün iktizâsına göre.

Sahh. Buyuruldu

Sıra No : 15

Belge No : Adana Ş. S. 55, img 60, sayfa 118, belge 75

Tarih : Evahir R 1214 (12-21 Eylül 1799)

Konu : Beş yüz nefer askerin ordu-yı hümayuna getirilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-ekâbir el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin bundan akdem mâliye cânibinden sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince me'mûr-ı tahrîr olduĖuñ beş yüz nefer mîrilü piyâde 'askeriñ şimdiye kadar ordu-yı hümayûnumda isbât-ı vücûd eylemeleri husûsuna ikdâm ve ihtimâm eylemeñ vâcibe-i deyniñ iken asâkir-i mezkûre ilâ haze'l-ân vârid olmadığı nümâyân ve mâh Cemâziyye'l-ûlânıñ beşinci günü ordu-yı hümayûnuma müsta'inen bi'l-llâh Mısır üzerine tevcîh ve 'azîmet edeceği bedîhî ve ayân olmakdan nâşî asâkir-i mezkûru serî'an ordu-yı hümayûnuma erişdirmez iseñ kapucibaşılıĖıñ ref'le iktifâ olunmayub cezâñ tertîb olacağı muhakkak ve mukarrer olmağla tevbihan ve i'zâren seni hâb-ı gaffletden îkâzen mahsûsan işbu emr-i 'âlîşânım isdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Koğuş kethüdâsı Ali zîde kadruhu ile irsâl olunmuştur. İmdi keyfiyet ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh 'amel ü harekete ikdâm ve hilâf-ı fermân bundan böyle dahi dakîka-ı vâhide imrâr-ı vakti tecvîz ile mazhar ve 'aberât-ı şâhânem olmakdan be-gâyet tehâşî ve ittikâ-i tâmm eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren evâhir-i şehri-i Rebî'ü'l-ahir sene erba'a aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Sasuta'a (?)

Mûcebince iki kıt'a isti'câl emri sâdır olmuştur.

Sadr-ı a'zamım tatarlarından Mustafa ve Ali Ağalar ile bir kıt'a ve yine tatar-ı mezkûrdan Hasan AĞa ile bir kıt'a dahi isti'câl emr-i şerîfi vurûd etmiştir. Hurrîre fî 5 C 1214.

Sıra No : 16
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imge 60, sayfa 118-119, belge 76
 Tarih : 12 R 1214 (13 Eylül 1799)
 Konu : Küçükâlizâde Halil Paşa, Burnaz ve Payas menzillerini tamamen ortadan kaldırdığından Adana menzilinden lüzumu miktar beygir gönderilmesi ve Tarsus İskelesi'nden münasib üç kıta menzil kayığı tedarik edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'n-nevâbü'l-müteşerri'in Adana ve Tarsus nâ'ibleri zîde ilmuhumâ ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Tarsus Mütessellimi Mustafa zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Tarsus kasabası menzili Yayla menzilhânesine merbût olub öteden berü mürûr u 'ubûr iden ulaklar Yayla menzilhânesine ve andan Adana'ya ve Adana'dan dahi Burnaz menziline tevârüd idegelür iken el-hâletü hâzihi Küçükâlizâde Halil Paşa Burnaz ve Payas menzillerini külliyyen ref' idüb Adana menzili dahi mu'attal olduğundan mürûr u 'ubûr iden ulaklar Tarsus kasabasına vürüd idüb ancak kasaba-i mezbûrede bârgîriñ killeti olmak takrîbiyle fukarâ bârgîr tedârükünde meşakkate düçâr ve Tarsus İskelesiniñ limânı olmadığından iskele-i mezbûrede kayık karâr idemeyüb mürûr u 'ubûr eden ulaklar zahîre nakline me'mûr kayıklara irkâb olunmak mülâbesesiyle etrâfdan kayık celbine ihtiyâc hiss ideceği âşikâr olmağla fi-mâ-bâd zehâyir kayıklarına kimesne tarafından dahl u ta'arruz olunmayub fakat umûr-ı mühimme ile mürûr eden telhîs tatarları irkâb olunmak üzere Tarsus İskelesiyle Süveyde ve yâhûd Lazkıye iskelesine üçer kıt'a kayık ta'yîniyle kezâlik umûr-ı mühimme ile vürüd eden ulaklar irkâb ve mahall-i me'mûrlarına îsâl olunmak için Tarsus kazâsında müceddeden bir menzilhâne ihdâs ve hüsn-i nizâm üzere i'mâl olunmak için Adana menzilhânesinden⁹⁷ mikdâr-ı kifâye bârgir ifrâz ve menzilhâne-i mezkûra vaz' ve ber minvâl-i muharrer ta'yîn olacak kayıkların iktizâ eden ücretleri cânib-i mîrîden ve yâhûd mahall-i sâ'ireden ta'yîn olunmasını Tarsus nâ'ibi i'lâmında ve mütessellimi mûmâ ileyh 'arzıhâlinde tahrîr ve inhâ etmeleriyle ber müceb-i kuyûd Tarsus kazâsından cânib-i mîrîden mu'ayyen menzil olmadığından gayrı Adana menziliñ dahi mu'attal olduğu mefhûm-ı tahrîrâtından müstebân olub ancak ordu-yı hümâyûnumdan rikâb-ı müstetâbıma ve rikâb-ı müstetâbım tarafından dahi ordu-yı zafer-makrûnuma pey-der-pey tevârüd eden ulaklar ve hazâ'in-i mîriyye ve sâ'ireniñ bilâ te'hîr imrâ ü îsâlleri ehemmi- umûr-ı devlet-i 'aliyyemden olduğuna binâ'en şimdiki hâlde Adana menzilhânesi mu'attal sûretinde kaldığı hâlde menzil-i mezbûruñ bârgîri Tarsus'a nakl olunmak ve Tarsus İskelesinden Lazkıye İskelesine îsâl eylemek için Tarsus'da amed şoda el verir kayıklardan menzil-i müsta'celeyle mahsûs üç kıt'a kayık ta'yîn ve tahsîs ve masârifiniñ tanzîmi lâzıme-i vakt ü hâlden olmakdan nâşî Lazkıye İskelesinde üç kıt'a kayık tedârük ve telhîs ile mürûr eden tatarlara mahsûs olmak üzere Lazkıye muhassılına hitâben diğere emr-i şerîfim ısdâr ve ırsâl olunmağla imdi siz ki mütessellimân-ı mûmâ ileyhümâsız Adana ve Tarsus kurb ve civâriyyet hasebiyle ikiniz bir yere gelüb husûs-ı mezbûru te'emmül ve müzâkere ederek Adana menzilinden lüzûmu mikdâr bârgir ifrâz ve nakl birle Tarsus İskelesinden münâsib üç kıt'a

97 Metinde menzilhâne iki kere yazılmıştır.

menzil kayığı tedârük ve dâ'imen iskele-i mezbûrede mevcûd olub telhîs tatarı ve sâ'ir umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile tevârüd eden ulaklar irkâb ve der 'akâb Lazkıyye'ye irsâl ederek el-hâsıl Adana menziline imdâdiyye olarak tahsîs kılınan akça ile nevâl seffinesi tanzîm ve hüsn-i râbıtaya bend ve tevşîk birle ne vechile râbıta verilür ise keyfiyetini bi'l-iştirâk ordu-yı hümayûnuma tahrîr ve iş'âr ve umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile me'mûr ulakları bir gün bir mahalde bî-hûde tevkîfden tehâşî ü mücânebet eylemeñiz fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mütesellimân-ı mûmâ ileyhümâsız husûs-ı mezbûruñ ber vefk-i matlûb nizâm ve râbıtasını sizden matlûb-ı kat'î-i mülûkânem olduğı ma'lûmuñuz oldukda ikiniz bir yere gelüb husûs-ı mezbûru etrâfiyla te'emmül ve mülâhaza birle râbıtasını virüb ba'dehu keyfiyetini bi'l-iştirâk 'icâleten ordu-yı hümayûnuma tahrîr ve iş'âra müsâra'at ve ba'd-ez-în umûr-ı mühimme ile amed şod eden ulakları bir gün bir mahalde eğlendirmeyüb serî'an ve 'âcilen mahall-i me'murlarına irsâl ü isâle mübâderet ve hilâf-ı rızâ-yı 'aliyyem ednâ mertebe tekâsül ü rehâvetden gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylesesiz ve siz ki nüvvâb-ı mûmâ ileyhümâsız siz dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından ittikâ ü mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûnu üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşer şehri Rebî'i'l-ahir sene erba'a 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Şam-ı Şerîf.

- Sıra No :17
Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 58, sayfa 115, belge 82
Tarih : 9 R 1214 (21 Eylül 1799)
Konu : Karahacılı ve Kürkçü aşiretlerinden talep edilen kışlak akçası 6900 kuruşdan kalan 3300 guruşun Adana Mütesellimi Ahmed Bey aracılığıyla Boybeyi Osman Bey'den tahsil edildiği.

Bâ'is-i t'ahvîl oldur ki:

Adana civârında vâkı' Sarıçam kışlak akçasıçün Kara Hacılu ve Kürkçü aşiretlerinden bâ-fermân-ı âlî ve bâ-tahrîrât-ı veliyyü'n-ni'amî matlûb buyurulan mebâliğ için tahsîl ve kabzına me'mûr olub mübâşiri olduğumuz hasebiyle bundan akdem aşiret-i mezbûrdan matlûb buyurulan biñ yüz doksan dokuz senesinden biñ iki yüz on bir senesine gelinceye kadar senede hesâb olunub altı biñ dokuz yüz seksen beş guruşa müterâkim olub senede biñer guruşa rabt olunmuş olub meblağ-ı mezbûrdan ceste-be-ceste mübâşirlerine bâ-tahvîl teslim eyledikleri meblağdan sahhü'l-bâkî üç biñ üç yüz guruş kalmağla bu def'a bâkî kalan üç biñ üç yüz guruşu aşiret-i mezbûr Boybeyisi Osman Bey yedinden ve Adana mütesellimi ser bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî devletlü Ahmed Bey Efendi ma'rifetiyle tamâmen ve kâmilen ahz u kabz olunub mukaseten sinîn-i güzeşte mâlından aşiret-i mezkûr zimmetlerinde bir akça ve bir habbe kalmadığından ahz u kabz olunduğunu müş'ir li-eclî's-sened işbu memhûr tahvîl verilmişdir. Hîn-i hâcetde ibrâz oluna ve's-selâm. Hurrîre fi 9 R sene 1214.

El-fakîr İsmail Karayılan tâbi'-i Çaparzâde hâlen

El-fakîr Yunus çukadâr-ı kâ'immakâm-ı sadr-ı 'âlî halen.

Sıra No : 18
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 58 , sayfa 115, belge 80
 Tarih : 25 R 1214 (26 Eylül 1799)
 Konu : İzinsiz tamir olunan kiliselerin tamir edilen kısımlarının yıkılmasına dair gönderilen Adana Divanı'nından gönderilen buyuruldu.

Şerî'at şî'âr Adana kâdîsı fazîletlü efendi zîde fazluhu ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân Der-gâh-ı mu'allâm kapucı başarılarından mütesellimimiz izzetlü Ahmed Bey zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh ve ağavât ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhum inhâ olunur ki:

Memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i İslâmiyye'de vâkı' tâ'ife-i Nasrânî ve millet-i Ermeniyân'ın kilisâlarına eşcâr ve ahcâr-ı vâhide inzimâm ve 'ilâvesine ve aslâ ta'mîrîne mesâğ-ı şer'î ve kat'an rızâ-yı hazret-i cihândârî olmadığı vâlâsına kayd ü iş'âr olub Adana'da kâ'in tâife-i E(r)meniyân kilisâlarını bilâ emr-i 'âlî ve hilâf-ı şer'-i şerîf ta'mîr ve termîm itdirdiklerini sahîhan ve vâkı'an tarafımıza ihbâr ü inhâ etmeleriyle imdi siz ki zâbitîn⁹⁸-i mûmâ ileyhimsiz bu mi-süllü hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i rızâ-yı hazret-i zi'llulâhî hâlât-ı nâ-marziyyeye cesâret edenleriñ te'dîbât-ı lâyıkalı icrâsı ve kilisâ-yı merkûmuñ inhidâmı vâcibât-ı umûrdan olmağ-la kilisâ-yı merkûmuñ ta'mîr olunan mevâzi'ini inhidâma mezîd-i sa'y ü gayret ve bilâ-emr-i 'âlî ta'mîr-i kilisâyâ ictisâr edenleri te'dîblerine kemâl-i ihtimâm ü dikkat olunmak bâbında divân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İnşâ'e Allâhu ta'âlâ vusûlünde gerek(d)ir (ki) vech-i meşrûh üzere mûcib-i buyuruldu 'amel ü hareket ve hilâfindan tehâşî ve tevakkî ve hazer ü mücânebet eylesiz deyü. Fî 25 R sene 214.

98 Metinde "mezâbitîn" yazılmıştır.

Sıra No : 19
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 45
 Tarih : Evail CA 1214 (1-10 Ekim 1799)
 Konu : Halka zulm eden Adana naibi İmamzâde Ahmed ve Adana Müftüsü İshak'ın tediblerine dair ferman.

Kıdvetü'n-nevvâbü'l-müteşerri'în Adana kazâsı nâ'ibi mevlânâ () zîde 'ilmuhu tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Mısır ser-askeri ma'iyetine eyâlet-i Adana'dan müretteb yüz elli mehâr şütürân Adana sancağının sehmine isâbet iden elli üç mehâr şütürânı Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu mübâya'a idüb iktizâ iden masârifini mutâlebe eyledikde Adana nâ'ibi İmamzâde Ahmed ve Adana müftüsü İshak bi'l-ittifâk edâda leyse ve le'alle ile umûr-ı mühimmeniñ ta'tiline bâdî oldukları şütürân ihrâcına me'mûr mübâşirleriñ inhâları ve bi'l-fi'il başdefterdâr olan iftihârü'l-umerâ' ve'l-ekâbir Mustafa Reşid dâme 'uluvvuhununñ takriri ve bâ-işâret-i şeyhü'l-islâm merkûmân çavuş mübâşeretiyle Amasiyye Kal'asına kal'a-bend olunmalarıçün biñ iki yüz on üç senesi evâ'il-i Zi'l-hiccesinde emr-i şerîfim sâdır olmuşıdi. El-hâletü hâzihi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin bu def'a tarafından ordu-yı hümâyûnuma vârid olan bir kıt'a i'lâmında merkûmân öteden berü mûkız-ı fitne olub başlarına gürûh-ı eşkiyâyı cem' ve fesâd-peydâ ve nice bi-cürm kimesneleri hilâf-ı şer'-i şerîf ve bi-gayrı hakkın katle ictirâ ve bunlar emsâli zulm u ta'addileriniñ nihâyeti olmadığı beyânıyla merkûmân ıtlâk olunub kazâ-i mezbûra gelürler ise konaklarından çıkmayub ve umûr-ı vilâyete dâ'ir mevâddiñ birine karışmayub ve hânelerine dahi ehl-i 'örf tâ'ifesi taraflarından uğradılmamak üzere emr-i şerîfim sudûrunu Adana'da sâkin 'ulemâ ve sulehâ ve sâdât-ı kirâm ve bi'l-cümle fukarâ ve zu'afâ niyâz ve ricâ eyledikleri tahrîr ve tastîr olunmuş. Vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhsin keyfiyet ma'lûmuñ oldukda ber vech-i muharrer 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mübâ'a-det olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından) hazer ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâ'ili şehri Cemâziyye'l-evvel sene erba'a 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Şam-ı şerîf.

Sıra No : 20
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 07, sayfa 68, belge 49
 Tarih : 23 B 1214 (21 Aralık 1799)
 Konu : Adana ve Tarsus Sancakları mübayaacısı Halebli Mehmed'in görevini yerine getirmediğinden cezalandırılmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm Kapucıbaşılardan Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîlâm Mevlânâ Adana kâdîsî zîde fazlıhu tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-karârınıñ nân ü nemekle perverde ve sâyesiyle mütezıll olanlar dâ'imü'd-dehr ve bâ-husûs böyle vakitlerde müstahdem oldukları her bir hıdemâtda bez-i tâb ü tüvân değil belki fedâ-yı cân eylemeleri muktezâ-yı istikâmet ve şe'â'ir-i İslâmiyyeden iken Adana ve Tarsus sancakları mübâya'ası bundan akdem 'uhdesine ihâle kılınmış olan Kapucıbaşı Halebli Mehmed me'mûr-ı mübâya'ası ve cem' ü tahsîl ve irsâli olduğu zehâ'ir husûsunda envâ' irtikâb fermûde-i hümâyûn üzere vakitli külliyyetlü zehâyir irişdirmediğinden mahzâ devlet-i 'aliyyeme hıyânet eylediği ecilden kendüsiniñ ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle kapucıbaşılığı ve kapucular kethüdâlığı pâyesi ref' ve li-ecli't-te'dîb Adana Kal'ası'na kal'abend için Divân-ı hümâyûnumdan⁹⁹ başka ve elviyehâ-i mezkûrdan me'mûr-ı mübâya'ası zehâyiriñ hesâbını ru'yet zımnında mâliye tarafından başka evâmîr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr kılınmış olub ancak merkûmuñ bu derecelerde hıyânet ve habâseti ve mübâya'a için verilen dört yüz kırk kise akçadan zimmetinde emvâl-i mîriyye olmak takrîbi yanında mevcûd¹⁰⁰ bi'l-cümle nükûd ve emvâl ü eşyâ ve hubûbât ve esliha ve raht ve pusat ve'l-hâsıl ism (-i mâl) ıtlâk olunur hasıs ü nefis her nesi var ise anıñ cânib-i mîrîçün zabt ve defâtir ve temessükât evrâk¹⁰¹-ı sâ'iriñ ahzı ve tettebbu' olunarak ahz u i'tâsınıñ zâhire ihrâcî husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk etmekle imdi sen ki mütessellim-i mûmâ ileyhsin merkûmuñ yanında mevcûd nükûd ve kâffe-i emvâl ve esliha ve hayvânâtınıñ bir mâlî ve re'si ketm ü ihfâ ve kendüde ve etbâ'ı yedlerinde kalmayarak cümlesini ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le cânib-i mîrîçün zabt ve tahrîr ve müfredât üzere memhûr ve mûmzâ defterini başka ve defâtir ve temessükât ve evrâk-ı sâ'iresini yegân yegân tettebbu' ve ahz ve i'tâsını zâhire ihrâc ve kendüsünden dahi su'al ve tahkîk bir berâtı dahi başkaca defter idüb 'icâleten ve müsâra'aten ordu-yı hümâyûnuma takdîm ve keyfiyeti tahrîr ve ba'dehu ne vechile emr-i 'âlîşânım sudûr (eder) ise aña göre 'amel ü hareket eylemeñ fermânım olmağın mahsûsan işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından Hasan ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde keyfiyet mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmuñ oldukda mûcib ve muktezâ üzere 'amel ü hareket ve hilâfî ednâ derece tekâsül ve rehâvetden tehâşî ve mûcânebet eyleyesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdr olunmuşdur. Buyurdum ki:

99 Hümâyûn kelimesi iki kere yazılmıştır. Yazıda pek çok yazım yanlış düzeltilmiş fakat dipnotta gösterilmesine gerek duyulmamıştır.

100 Metinde "munında" şeklinde okunabilen kelime "mevcûd" kelimesi ile "yanında" kelimesinin bölünerek tekrarından oluşmuş görünmektedir.

101 وراق şeklinde yazılmıştır.

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûn-ı münîfî birle 'amel olub hilâfından be-gâyetü'l-gâye ve mübâ'adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'ışrîn şehri Receb sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 21
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 68, sayfa 132-134, belge 53
 Tarih : 23 B 1214 (21 Aralık 1799)
 Konu : Adana ve Tarsus'dan zahire mübayaası görevini yerine getirmeyen Halebli Mehmed'in Adana kalesinde kalabend olunmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazlıhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bundan akdem ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûnum lâzimesiçün Adana ve Tarsus eyâletlerinden tertîb olunan zehâyir mübâya'a ve ordu-yı hümâyûnuma nakl ü irsâline me'mûr kılınan kapucubaşı Halebli Mehmed fermûde-i hümâyûn üzere vakitli külliyyetlü zâhire irişdirmediğinden gayrı envâ' hile ve irtikâb ile mahzâ dîn ü devlet-i 'aliyyeye hıyânet eylediği ecilden ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle kapucubaşılığı ve kapu kethüdâlığı pâyesi ref' olunub merkûm Adana Kal'asına vaz' ve habs ve kal'abendi bâbında Divân-ı hümâyûnumdan (emr)-i şerîfim ısdâr ve tesyâr kılınmış olub ancak Başmuhâsebeden muhrec ve emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mümzâ bir kıt'a defter nâtik olduğu üzere Adana eyâletinden ma'a çuvâl bahâ beher kilesi kırkar paraya olarak kırk biñ keyl-i İstanbulî dakîk ve beher kilesi otuzar paraya olarak def'a-i evvelde altmış biñ keyl-i İstanbulî şa'îr ve def'a-i sânde yirmi biñ keyl tertîb ve îcâb iden yüz biñ gurus bahası tamâmen Hazîne-i 'âmiremden i'tâ olunmuş olduğu ve Tarsus sancağından kezâlik fiy'ât-ı merkûm üzere kırk biñ keyl ve def'a-i evvelde elli biñ keyl şa'îr ve def'a-i sânde on altı biñ altı yüz altmış yedi keyl şa'îr mübâya'ası tertîb ve îcâb iden doksan biñ gurus bahası ber vech-i peşin i'tâ olundığından başka zehâyir-i merkûmuñ nakliyyesi zımnında navl-i sefine olarak ordu-yı hümâyûnum hazînesinden dahi otuz biñ gurus ki cem'an otuz iki yük biñ gurus virilmiş olduğu ve elviyehâ-i mezkûrdan müretteb dakîkiñ yekûn seksen biñ kîleye bâliğ ve şa'iriñ yekûnu yüz kırk altı biñ altmış yedi kîleye resîde olub¹⁰² merkûmuñ işbu mübâya'at-ı mezkûrdan ordu-yı hümâyûnuma irsâl eylediği zehâyir be-gâyet cüz'iyât makûlesi olduğundan verilen mârrü'z-zikr dört yüz kırk kise akçanıñ ekserîsi eğerçi¹⁰³ zimmetinde olduğu zâhir ve dakîk ve şa'îr-i mezkûrdan şimdiye kadar ne mikdârını mübâya'a eylemiş ve ne mikdâr bekâyâ kalmışdır ve el-yevm mahallerinden hâzır u âmâde ve Tarsus İskelesine tenzîl eylediği zehâyirinden meblağ-ı mezbûrdan medfû'at ve masrûfât ve el-ân yed ve zimmetinde ne mikdâr akça mevcûddur sen ki mütessellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifetiñle hesâbınıñ ru'yeti ve bekâyasınıñ cem' ü tahsîli ve ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesyîri husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle mücebince 'amel ü hareket eylemeñ bâbında fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından Hasan ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i meşrûh merkûmu Adana Kal'asında mahbûs olduğu hâlde ber müceb-i sûret-i defter elviyehâ-i merkûmdan müretteb dakîk ve şa'îrden şimdiye kadar ne mikdârını mübâya'a eylemişdir ve ne mikdârı bekâyâ kalmışdır ve el-yevm mahallerinde hâzır u âmâde eylediği ve Tarsus İskelesine nakl ü tenzîl eylediği

102 Kelime iki kere yazılmıştır.

103 Metinde "yeğerçi" şeklinde yazılmıştır.

zehâyirinden ve meblağ-ı mezbûr dört yüz kırk kise akçadan medfû'ât ve masrûfât ve el-an yed ve zimmetinde ne mikdâr akça mevcûddur ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'ile merkûmuñ ahz ü i'tâsı defterlerini tetebbu' ve kendüye istintâk iderek gadr ü himâyeden 'ârî ve cümle hesâbını ru'yet ve evvel emirde yedinde mevcûd nükûdu ahz ve 'indiñde hıfz idüb mikdârını ve işbu mübâyâ'a zahîresinden gerek mahallinde ve gerek Tarsus İskelesinde mevcûdunu ve mikdâr-ı keylini ve el-yevm bekâyâ kalan zehâyiri ve eslâfını sahîhce defter idüb şekk ü şübheden 'ârî münakkah muhâsebesi defterini 'icâleten ordu-yı hümâyûnuma takdîm eyledikten sonra bekâyâ kalan dakîk ve şa'îr ne mikdâr ise bir iki gün zarfında yerlü yerinden mübâyâ'a ve tekmi'l ve Tarsus İskelesine nakl ü tenzîl ve sefâîn istîcâr ve tahmîl ve 'icâleten ve müsâra'aten Yafa İskelesine irsâl ü tesyîre ziyâde sa'y ü gayret idüb emr-i şerîf ve mugâyir-i 'aliyyem ednâ mertebe tekâsül ü rehâvet ile nefsiñi mehlekeye ilkâdan be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından ittikâ ve mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ü hareket idüb hilâfından be-gâyet ittikâ u mübâ'adet eylesiniz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü's-sâlis 'ısrîn şehr-i Receb sene erba'a 'aşer ve mi'e-teyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Gazze

Sıra No : 22

Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 139, belge 46

Tarih : 25 Ş 1214 (22 Ocak 1800)

Konu : Adana ve Tarsus Yörügânı Mukataası için ödenmesi lazım gelen beş bin guruşun Ahmed Bey, Mehmed Bey ve Mustafa Bey'den tahsil edildiğine dair temessük.

Bâ'is-i tastîr-i tahvîl oldur ki:

Hâlen Adana ve Tarsus Yörügâmı Mukâta'ası Adana Mütesellimi ser-bevvâbîn dergâh-ı 'âlî devletlü Ahmed Bey ve Mehmed Bey ve Mustafa Bey hazretleriniñ iştirâken ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olub güzeşte senede beş biñ guruş cânib-i mîriye edâ ve teslîm eylemelerine râbita virilmiş olduğundan el-hâletü hâzihi işbu biñ iki yüz on dört senesine mahsûben mukâta'a-i mezkûruñ mukassaten beş biñ guruşu bâ-fermân-ı 'âlî matlûb buyurulub mübâşiri ve kabzına me'mûr olduğum hasebiyle meblağ-ı mezkûru tamâmen ve kâmilen mîr-i mûmâ ileyhim yedlerinden ahz u kabz olunmağla tarafımıza teslîm olunduğunu müş'ir işbu tahvîl li-eclî's-sened verilmişdir. Hîn-i hâcetde ibrâz oluna.

Fî 25 Ş sene 214

El-fakîr Mustafa Muhzır 'an hulefâ-i kâtib hâlen.

- Sıra No : 23
 Belge No : Adana Ş. S. 55, img 66, sayfa 129, belge 58
 Tarih : 19 L 1214 (16 Mart 1800)
 Konu : Tarsus sancağının Çakıd Hanı'ndan Adanaya varıncaya kadar Hacc yolu üzerinde bulunan hanlara yakınlığı ve yolcuları eşkıya saldırılarından koruması dolayısıyla bazı vergilerden muaf olması için verilen ferman.

Tarsus sancağının mu'âfiyet emr-i şerîfidir.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdisi zîde fazluhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Hâlen kethüdâ-yı mehd-i 'ulyâ-yı saltanat-ı seniyyem iftihârü'l-emâcid ve'l-ekâbir müstecmi'-i cemî'u'l-me'âlî ve'l-mefâhir Yusuf dâme 'uluvvuhunuñ ber vech-i mâlikâne iştirâken 'uhdesinde olan livâ-i Tarsus ve tevâbi'i Mukâta'ası hüccâc-ı müslimîniñ tariki olan Ak Köprü ve Yanikhân ve Yayla ve Kızoluğu ve Çakıd Hanı'ndan tâ Adana'ya varınca vâkı' olan mahalleriñ kurb ve civârında olmak mülâbesesiyle mahall-ı merkûmede kâ'in 'aşâ'ir ve kabâ'il ve bi'l-cümle reh-rândan gerek ebnâ-i sebiliñ ve gerek ber vech-i muharrer mahall-i merkûmeniñ¹⁰⁴ ve etrâfında olan şevâhık-ı cibâliñ eşkıyâsından emr-i muhâfazası akdem-i mehâmm-ı Devlet-i 'aliyyemden olduğuna binâen Tarsus sancağının mukâta'a kayd olunması işbu kazıyyeye mebnî idüğü der-kenâr ve bu hizmet-i mühimmede bulunmalarıçün sâ'ir mukâta'ât misüllü vülât ve mîr-mîrân ve hükkâm ve zâbitân ve mütesellimler taraflarından zahîre-bahâ ve döşeme-bahâ ve kaftân-bahâ ve seferiyye ve hazeriyye ve kudümiyye ve sâ'ir bunlar emsâli tekâlif-i şâkkadan mu'âf ve müsellemler olarak mefrûzü'l-kalem ve maktû'u'l-kadem min külli'l-vücûh serbestiyet olmaları emr-i muhâfazanın devâm ve istikrârına vesîle-i külliye olduğundan işbu vechile râbitaya bend olub ma'an kayd-ı evvelden işbu aña gelince üzerlerine edâsı lâzım gelen emvâl-i mîriyyelerini edâ idegelüb Adana vâlîleriniñ Tarsus sancağından bu makûle tekâlif mutâlebe olduğuna yoğiken bu def'a vukû' bulan Mısır seferi mülâbesesiyle livâ-i mezbûrdan ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûnum tarafına bâ-evâmîr-i 'aliyyem deve ve katır ve ecnâs-ı zehâyir ve çuvâl ve araba ve emsâli vârid olan sâ'ir imdâdiyyelerini edâ ve bu vechile masârîf-ı külliyyeye mübtelâ olduklarına mebnî perîşânî-i hâlleri rû-nümâ olub ber vech-i muharrer Adana'ya ilhâkiyetleri yoğ iken hâlen Adana vâlisî vezîrim Hüseyin Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu livâ-i mezbûrdan mugâyir-i kadîm nesne mutâlebesiyle rencîdeden hâlî olmayub ahâli ve fukârânîñ tekrâr perîşânî hâlleriyle harâbiyet-i mukâta'ayı müstelzim olacağı nümûdâr olmağla ber vech-i muharrer mukâta'a-i merkûme mefrûzü'l-kalem ve maktû'u'l-kadem min külli'l-vücûh serbesiyyet olduğuna nazaran mâl-ı mîrisiniñ kesrden vikâyeti ve ahâlisiniñ perîşânî-i hâlleriniñ sıyâneti zımnında ba'd-ez-in Adana vâlîleri taraflarından bu makûle tekâlif ile rencîde ü remîde olunmamalarıçün emr-i şerîfim sudûrunu kethüdâ-yı müşârun ileyh bâ-takrîr inhâ itmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin takrîri mûcibince 'amel ü hareket ve mugâyir-i serbesiyyet Adana vâlîleri taraflarından ba'd-ez-in bu makûle tekâlif ile rencîde ü remîde itdirilmemek ahâlî-i mukâta'anîñ mezâlîm ve ta'addiyâtdan vâreste ve

104 Mahall kelimesi elifle yazılmıştır.

masûn olarak emn ü râhatları matlûb-ı kat'î-i mülûkânem idüğü ma'lûmuñ oldukda aña göre bi'l-cümle ahâlî-i mukâta'ayı himâyet ve sıyânete sa'y ü gayr(et) eylemeñ ve hilâf-ı rızâ-yı şâhânem hareketi tecvîz ile rencîde etmek ve itdirmekden tevakkî-ı tâmm ve 'ale'd-devâm mukâta'a-i mezbûruñ şîrâze-i nizâmına ve mâl-ı mîrîsiniñ kesr ü noksânına bâ'is hâlât vukû'a gelmemek için min külli'l-vücûh himâyet u sıyânet eylemeñ fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile tesyâr olunmuşdur. İmdi vusûlünde keyfiyet mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmuñ oldukda mûcib ve muktezâsı üzere 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhysin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olub hilâfından ihtirâz eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi'i aşer şehri Şevvâl sene erba'a 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiyyeti'l-mahrûse

- Sıra No : 24
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 62, sayfa 122, belge 67
 Tarih : 23 L 1214 (20 Mart 1800)
 Konu : Asker tahriri için toplanılan 20.000 kuruşdan 15.436 guruşunun Adana Kalesi Dizdârı Es-seyyid Mehmed Ağa'ya ve 3.800 kuruşun dahi Adana Mütesellimi Ahmed Bey'e teslim edildiğine dair hüccet.

Bâ'is-i nemîka budur ki:

Bundan akdem taraf-ı saltanat-ı 'aliyyeden ordu-yı hümâyûn için Adana'dan müretteb beş yüz nefer piyâde asker tevzî' ve tahrîri esnâsında asker için cem' olunan yirmi biñ guruş ve asker-i mezkûra başbuğ nasb ü ta'yîn olunan Gökvelizâde Paşa Ahmed Ağa'ya me'ûnet için verilen üç biñ beş yüz otuz altı guruş ki cem'an yirmi üç biñ beş yüz otuz altı guruşuñ cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le on beş biñ dört yüz otuz altı guruşu Adana Kal'ası Dizdârı Es-seyyid Mehmed Ağa'ya ber vech-i emâne teslîm ve sekiz biñ yüz guruşu dahi Adana mütesellimi ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî necâbetlü Ahmed Bey'e teslîm olunub merkûm başbuğ Ahmed Ağa zimmetinde gerek asker-i mîrîsi ve gerek kendi me'uneti için ahz eylediği cem'an yirmi üç biñ beş yüz otuz altı guruşdan bir para ve bir habbe kalmadığını müş'ir li-ecli's-sened işbu nemîka tahrîr ve yed-i merkûm Ahmed Ağa'ya kîbel-i şer'den i'tâ olundu. Vakt-i hâcette ibrâz ve ihticâc oluna ve's-selâm. Hurrîre fî 23 Şevvâli'l-mükerrem sene 1214.

El-fakîr Es-seyyid Muhammed Sürûrî¹⁰⁵ el-müvellâ hilâfetuhu bi-medîne-i Adana

105 Metinde ikinci "r" harfi unutulmuştur. Belge 47'de Surûrî Muhammed olarak geçmektedir.

- Sıra No : 25
 Belge No : Adana Ş. S. 57. img 18, sayfa 31-32, belge 53
 Tarih : Evâil ZA 1214/27 Mart- 5 Nisan 1800
 Konu : Adana serdarı Çopurzâde Hacı Muhammed'in muhalledatını zabt eden Paşabe yoğlu kethüdâsı Hacı Haliloğlu Halil'den 2000 guruşun tahsil edilerek Ocak-ı âmire'ye teslim edilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazlıhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi () zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve vücûh-ı memleket ve iş erleri ve söz sâhibleri ve bi'l-cümle ocak ihtiyârları zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olub bundan akdem fevt olan Adana serdarı Çopurzâde Hacı Muhammed nâm kimesne zimmetinde bâ-temessük serdârlık cevâ'izâtı bekâyâsından iki biñ guruş meblağın tahsili bâbında bundan akdem ocakdan umûm kazâlarıñ bekâyâ tahsiline me'mûr ta'yîn kılınan Çorbacı Nu'mân zîde kadruhu medîne-i merkûmeye vusûlünde merkûm Hacı Muhammed vefât idüb Paşabeyoğlu'nun kethüdâsı Hacı Halil oğlu Halil nâm kimesne müteveffâ-yı merkûmuñ çiftliklerini ve yirmi kise akçalıktan ziyâde zahîre ve eşyâ-yı sâ'iresini fuzûlî zabt idüb müteveffâ-yı merkûmuñ vâris-i ma'rûfesi olan kerîmesini dahi vaz'-ı yed ve ba'dehu eşyâ-yı metrûka-i merkûmeden cüz'iyât makûlesi bir mikdâr şey virüb kerîmesiyle musâlaha olub ve ekser emvâl merkûm Halil'in zimmetinde kaldığı bâ-tahrîrât inhâ olduğuna binâ'en cevâ'izât-ı mezkûre Ocağ-ı âmiremiñ vâridâtından olub ta'tîl ve ibtâlîne bir vechile rızâ-yı şâhânem olmamağla ber müceb-i tahvîl iki biñ guruş müteveffâ-yı merkûm Hacı Muhammed'in terk eylediği emvâl ü eşyâsını fuzûlî zabt iden merkûm Halil'den mâl-ı müteveffâdan ma'rifetiñiz ve ma'rifet-i şer' ve cümle ocaklı ittifâkı ve mübâşir ma'rifetiyle alâ vechin kâne tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen cânib-i ocağa tesbîle mübâderet ve eğerçi edâda ta'allül ve a'zâr-ı vâhiyye îrâdıyla muhâlefet gûne hareketi lâzım gelür ise merkûmu Der-aliyyeme ve cânib-i ocağa ihzâra müsâra'at olunmak bâbında sâdır olan emr-i şerîfim vürûdunda merkûm Hacı Haliloğlu Halil nâm kimesne mütesellim-i mûmâ ileyhiñ kethüdâsı olduğundan merkûm Halil'in zimmetinde bir akça ve bir nesne bulunur deyü irsâl eylediği i'lâm-ı şer'iyye mefhûmundan müstebân olub ancak müteveffâ-yı merkûm Hacı Muhammed'in emvâl ü eşyâsı mezbûr Halil'in zimmetinde kaldığı tevâtüren ihbâr olunmağla siz ki mevlânâ-yı ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz ocakdan mübâşir ma'rifetiyle bâ-temessük serdârlık cevâ'izâtından müteveffâ-yı merkûm zimmetinde olan iki biñ guruşu mezbûr Halil'den alâ eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve kabzına me'mûra teslîmen cânib-i Ocağa irsâl ve tesyîle dikkat ve eğer muhâlefet ve mümâna'at ider ise nefy ve kal'a-bend olacağını tefhîme mübâderet ve a'zâr-ı vâhiyye ve alâ bî-hûdeye teşebbüs ile tahrîrât ve i'lâm-ı tescîl irsâlinde tevakkî ü mübâ'adet olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir ta'yîn kılınan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûmuñuz oldukda vech-i meşrûh üzere müteveffâ-yı merkûm Hacı Muhammed'in emvâl ü eşyâsını fuzûlî zabt iden merkûm Halil'den ber müceb-i temessük iki biñ guruş câ'ize-i ocağı mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle tamâmen tahsîl ve cânib-i ocağa irsâle mezîd-i sa'y ü gayret ve eğer muhâlefet ider ise merkûm kal'abend olunub meblağ-ı mezbûr mütesellim-i mûmâ ileyhden tahsîl olacağını ifâde ü ifhâm ve hilâf-ı fermân ve menâfi-i rızâ vaz'dan mü-

cânebet ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim seniñ dahi meczûmuñ olarak mûcib ve muktezâsıyla ‘amel ü harekete ikdâm ü dikkat ve hilâfî vaz‘ı tecvîz ile eşedd-i ‘itâb olmakdan gâyetü’l-gâye hazer ü mücânebet eylesesiz deyü huzûr-ı rikâb-ı müstetâbımda sekbânbaşı olan iftihâru’l-emâcid ve’l-ekârim Halebî Es-seyyid Mustafa dâme mecduhu tarafından mühürlü mektûb virilmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hük-m-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ü hareket ve hilâfindan hazer ü mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fî evâ’ili şehri Zi’l-ka‘deti’ş-şerîfe sene erba‘a ‘aşer ve mi’eteyn ve elf.

Mahrûse-i Kostantiniyye M.

Sıra No : 26

Belge No : Adana Ş. S. 57, img 39, sayfa 73, belge 105

Tarih : 15 ZA 1214 (10 Nisan 1800)

Konu : Ordu için Adana sancağından 150 mehar deve tertib olunmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vâki' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mîr Hamza zîde kadruhu ve a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

France keferesi nakz-ı ahd birle muhârebe ve mukâteleye ibtidâr eylemekden nâşî mütevekkilen 'âle'l-İllâhi ta'âlâ keferesi mesfûrdan ahz-ı intikâm olunmak için sefer-i hümâyûnum kemâkân karârdâde olduğuna binâ'en ordu-yı hümâyûnumda istihdâm olunmak üzere iktizâ eden mekkârî şütürânîñ çend rûz zarfında tertîb ve ihrâcı husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk etmekle esfâr-ı sâbıkada olduğu misüllü yüke girdikleri gündün hidmetde olduklarıncâ icâb eden ücretleri ordu-yı hümâyûnum sârbânbaşısı tarafından virilmek üzere Adana sancağından yüz elli mehar mekkârî şütürânı müceddeden tertîb olunmakdan nâşî imdi sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin vusûl-ı emr-i şerîfim günün ol mikdâr şütürânı tevzî' ve cümlesi yüke el verir tûvânâ olmak üzere üç beş gün zarfında mükemmel hâvut ve pusat-ı sâ'iresiyle bi-eyyi hâlin ihrâc ve memleket tarafından sârbân ta'yîn ve mübâşire terfikan 'icâleten ve müsâra'aten Yafa sahrâsına irişdirmeğe bezl ve sa'y ü mecâl eylemeñ fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i celilü'l-kadrim ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde şütürân-ı mezkûruñ mükemmel hâvut ve pusatıyla çend rûz zarfında Yafa sahrâsında mevcûd bulunması matlûb-ı kat'î-i mülûkânem idüğü ve bundan sonra isti'câle dikkat olmadığı ve işbu umûr-ı diniyyede tekâsül ü rehâvet câ'iz olmadığı ma'lûmuñ oldukda bir türlü özr ü 'illet etdirmeksizin her ne vechile ve tarikle olur ise olsun beş on gün zarfında Yafa sahrâsına isâli esbâbınıñ istihsâline bi'l-ittifâk sa'y ü gayret ve hilâfından be-gâyet ihtirâz ü mücânebet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun serî'an ve 'âcilen Adana'ya varub tertîb olunan sâlifü'z-zikr yüz elli mehar şütürânı der-'akab mütesellim-i mûmâ ileyhiñ re'y ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkı ve ma'rifet ve mübâşeretinle serî'an tevzî' ve taksîm ve bir daha isti'câle hâcet komıyarak hemân yola ihrâc ve 'icâleten ve müsâra'aten Yafa sahrâsına irişdirmeğe mezîd-i ihtimâm ü dikkat ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnum ednâ mertebe tekâsül ü rehâvetden ziyâde tehâşî ü mücânebet eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhim ve a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı memleket ve iş erlersiz sizler dahi mazmûn-ı emr-i 'âlîşânımla 'amel ü hareket ve hilâfından ittikâ ü mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûnu üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kilasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer şehri Zi'l-ka'de sene erba'a 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa

Sıra No : 27
 Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 48
 Tarih : Evahir Zilkade 1214/16-25 Nisan 1800
 Konu : Adana Mütessellimi Ahmed Bey'in Fransızlara karşı savaşmak üzere orduya 1000 nefer asker göndermesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mîr-i mûmâ ileyhısın mukaddem şeref-rîz-i sudûr olan emr-i şerîfimde bast ü beyân olunduğu üzere bedeniñden beş yüz ve mîrilü beş yüz cem'an me'mûr-ı tahrîri olduğıñ biñ nefer güzîde piyâde asker ile bir an akdem ve bir dakîka mukaddem ordu-yı hümâyûnumda isbât-ı vücûd eylemeñ ne derecelerde ehemm ve ikdâm-ı umûr-ı dîn ü devlet-i 'aliyyemden olduğı ta'rîfinden müstağni ve el-hâletü hâzihi Mısır-ı Kâhirü'd-devâlûb (?) ve derûn-ı Mısır'da olan ehl-i İslâm hâric-i Mısır'da evvelâ küffâr-ı düzah-karâr ile el-yevm muhârebe üzere olub yevmiye kefereden yirmişer otuzar kelle ve dil ahziyla guzât-ı muvahhidîn fevz ü nusretde ve küffâr kahr ü tedmîrde olub verâdan dahi imdâd olunarak kefereyi araya alub tamâm ahz-ı sar ü intikâm vakitleri idiğı bu def'a birbirini mûte'âkıb tevârüd iden ahbâr-ı sahîhatü'l-âsârdan müstebân ve bunlara vârid peyderpey imdâd irsâliyle ve ba'dehu sadr-ı a'zamım ve serdâr-ı ekremim bi'z-zât cünûd-ı vefreye ve tedârük-ı kavîyye ile 'azîmet ve bi-nusreti ta'âlâ Fransa askeriniñ tamâmen kahr-ı tedmîrlere sarf takrîbine cehd ideceğı vâreste-i kayd (ü) beyân¹⁰⁶ olmağla işbu emr-i dîn iddi'â-i İslâmiyye idenlere bundan soñra hâb ü râhat harâm olmağı zâhir ü nümâyân olmakdan nâşî işbu emr-i şerîfim vusûlünde bedeniñden beş yüz ve mîrilü beş yüz cem'an me'mûr-ı tahrîri olduğıñ biñ nefer piyâde askeri bi'n-nefs istishâb ile hareket ve 'azîmet olunmamış iseñ bir an ve bir dakîka te'hîr ü tevkîf itmeyüb derhâl hareket ve ordu-yı hümâyûnuma vusûle müsâra'at eylemeñ fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen ve tenbîhan ve istid'â'en mahsûsan emr-i şerîfim dahi ısdâr ve 'alâ menba'i't-ta'cîl sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Halil zîde kadruhu ile irsâl olmuşdur. İmdi tamâm dîn-i mübîne ve Devlet-i 'Aliyyem'e hidmet ve hamîde-i İslâmiyyeyi ibrâz ve mübâderet idecek vakitler işte bu mevsimler idüğü ve ma'âza Allâhu ta'âlâ bu bâbda tekâsül ü rehâvet ve dakîka-i vâhîde imrâr-ı vakti mûcib olur ise cerâ'et ile nedâmet fâ'ide virmeyecek vehâmeti müsbetim olacağıñıza kat'an iştibâh olmadığı ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh me'mûr-ı tahrîri olduğıñ ol mikdâr asker ile vusûl-ı emr-i şerîfime kadar hareket ve 'azîmet etmemiş iseñ işbu emr-i şerîfim vusûlünde ne vechile ve ne tarikle olur ise olsun bir an te'hîr ü tevakkuf itmeyüb serî'an hareket ve ordu-yı hümâyûnuma vusul ü luhûka dâmen-dermiyân-ı gayret ve sarf-ı mâhil ve sa'y ü miknet ve münâfi-i emr-i vaz' mikdâr-ı zerre kusûr ü rehâvet ve ifâte-i vakti mûcib olur vaz'ı tecvîz ile¹⁰⁷ mazhar-ı mülâhaza u 'ikâb olmakdan gâyetü'l-gâye hazer ü mübâ'adet eylemeñ (bâbında) fermânım 'âlîşânım sâdır olmuşdur. () vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâhiri Zi'l-ka'deti'ş-şerîfe sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

106 Metinde "vâreste" yerine "verâsında" yazılmıştır.

107 "İle" kelimesi iki kere yazılmıştır.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

Sıra No : 28

Belge No : Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 47

Tarih : Evail Z 1214 (26 Nisan-5 Mayıs 1800)

Konu : Asker tedarik edilerek Ordu-yı Hümâyün'a gönderilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-a'yân Tarsus Mütesellimi () zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyün vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin gerek seniñ ve gerek Adana mütesellimi iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim Mîr Ahmed dâme mecdühunuñ me'mûr-ı tahrîr ü îsâl oldıgıñız asâkirinñ bir dakîka mukaddem ordu-yı hümâyûnuma isbât-ı vücûd eylemeleri ehemmi umûr-ı diniyyeden olmaktan nâşî bu def'a zahîre tahmiliçün ol tarafa irsâl olunan bir kıt'a sefineye zahîreyi ba'de't-tahmîl üzerine asâkir irkâb ve irşâ ve bundan mâ'adâ hamûle ile ol tarafdâ gelecek sefinelere dahi kezâlik asker vaz' ve tesyîle iktizâ iden navllarını bu tarafdâ virilmek üzere âher sefâ'ın dahi tedârük ve asâkir-i matlûb ile 'icâleten süvâr ve bir dakîka evvel ordu-yı hümâyûnuma vusûl ve ibrâz-ı hizmet-i hasene ve sadâkata dâmen-dermiyân-ı gayret eylemeñ fermânım olmağın 'acelen ve isti'câleten mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Süleyman zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi balâda beyân olunduğu (üzere) 'amel ü hareket olunarak ve bir nefes akdem asâkir-i mezkûr ile ordu-yı hümâyûnuma vusûl matlûb-ı kat'î-i pâdişâhânem idiği ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh 'amel ü harekete ikdâm ve dakîka-i vâhide ifâte-i vakt mücib olur hareketden be-gâyet hazer ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

() vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-it-tibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mübâ'adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren evâ'ili şehri Zi'l-hicce sene erba'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

Sıra No : 29
 Belge No : C.DH., 226/11268
 Tarih :13 M 1215 (06 Haziran 1800)
 Konu : Ahmed Bey'in memur olduğu askeri orduya kendisinin getirmesine veya bir başbuğ ile göndermesine dair.

Ahmed Bey'in Ordu-yı hümâyûna memûriyeti var mıdır Dîvândan.

Tevcîhi Târîhi.

Sahh

Adana Eyâleti vezîr-i mükerrer Hüseyin Paşa hazretlerine 26 ZA sene (1)213 târîhinde tevcîh olunmuştur. Fermân devletlü sultânım hazretleriniñdir.

Sahh

Adana Mütesellimi Kapucıbaşı Ahmed Bey Ordu-yı hümâyûn tarafından me'mûr olduğu vec-hile tiz elden piyâde ve süvâri külliyyetlü asker tedârük birle kendüsü ve yâhud kendüye mu'âdil başbuğ ile Ordu-yı hümâyûna irsâl ü isâle ikdâm ve mübâderet olunmak te'kîd ve mü'eyyedet ve isti'câli hâvî fi evâhiri ZA sene 214 târîhinde başka ve mîr-i mûmâ ileyh muktezâ-yı me'mûriyeti üzere piyâde neferâtı Tarsus İskelesi'nden sefîneye irkâb ve irsâl ve kendüsü süvârî ile bahren azîmet idecek olduğu bâ-tahrîrât inhâ olunduğuna binâ'en Adana'dan Ordu-yı hümâyûna varınca iktizâ iden zehâyiriñ iştirâsına mu'âvenet olunmak için başka fi Evâhiri CA sene 214 târîhinde rikâb-ı müstetâbdan Dîvân-ı hümâyûn tarafına emr-i âlî virildiği mukayyedir. Fermân devletlü sultânımıñdır. Fî 7 M sene (1)215.

Sahh.

Mîr-i mûmâ ileyh sefere me'mûr olmağla tarafından her kim münâsibse mütesellimliğe tevkîl etmek üzere kaleme buyuruldu. 13 M sene 215

Kapukethüdâsı olduğum vezîr-i mükerrer sa'âdetlü Silahdâr Hüseyin Paşa hazretleriniñ ber-vech-i menâsıb 'uhdelerinde olan Adana eyâleti mütesellimliği Dergâh-ı âlî kapucıbaşı-larından Adanalı Ahmed Bey kulları 'uhdesinde olmağla mütesellimlik-i mezkûr mîr-i mûmâ ileyh kulları 'uhdesinde ibkâ ve ol bâbda bir kıt'a emr-i âlî inâyet ve i'tâ buyurulmak bâbında emr ü fermân devletlü inâyetlü merhametlü sultânım hazretleriniñdir.

- Sıra No : 30
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 41, sayfa 76, belge 109
 Tarih : 4 S 1215 (27 Haziran 1800)
 Konu : Küçükalizâde'nin Burnaz ve Payas menzillerini ortadan kaldırmış olmasından dolayı Adana, Tarsus, Ulukışla, Yayla ve Kızanlu menzilhanelerinin bağlı buldukları kaza ahâlileri tarafından idare edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Mevlânâ Adana ve Tarsus sancaklarıyla Ulukışla ve Kızanlu menzilleriniñ tâbi' oldukları kazaların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazlulum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Tarsus Mütesellimi Karmudzâde Mustafa zîde mecduhu ve mefahirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadrumum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Tarsus kazâsında cânib-i mîrîden mu'ayyen menzil olmayub kazâ-i mezbûr ahâlisi Yayla menzili idâre ederler iken Küçükalizâde Burnaz ve Payas menzillerini külliyyen ref' eylediğinden Adana menzilhânesi mu'attal olduğundan ordu-yı hümâyûnumdan rikâb-ı müstetâba rikâb-ı müstetâbdan ordu-yı hümâyûnuma pey-der-pey tevârüd eden ulaklar ve hazâ'in-i mîriyye ve sâ'ireniñ bilâ te'hîr imrâr ü irsâleri ehemmiyyet-i umûr-ı mühimme-i devlet-i 'aliyyemden olduğuna mebnî şimdiki hâlde Adana menzili mu'attal sûretinde olduğu hâlde menzil-i mezkûruñ mikdâr-ı kifâye bâgirleri Tarsus'a nakl ve mürûr (u) 'ubûr eden ulaklar irkâb ve Tarsus iskelesinden Lazkiye'ye nakl için amed şoda elverir üç kıt'a menzil kayığı tedârük ve iskele-i mezkûrede dâ'imâ mevcûd bulunub umûr-ı mühimme ile tevârüd eden ulaklar irkâb ve Lazkiye'ye irsâl olunmak üzere Adana menziline imdâdiyye olarak tahsîs kılınan akça ile navl-ı seffinesi idâre olunmak üzere sene-i sâbika evâsıt-ı Rebî'ü'l-ahiresinde Adana mütesellimi mûmâ ileyh ve Tarsus nâ'ibine hitâben emr-i şerîfim ısdâr ve tesyâr kılınmışıdı. El-hâletü hâzihî Tarsus kazâsı tarafından vârid olan arz ü mahzar mefhûmunda Adana ahâlisi bâgirlerini Adana'ya nakl eylediklerinden şimdiki hâlde gerek Adana ve gerek Ulukışla ve Kızanlu menzilleri cümlesi Tarsus ahâlisi üzerine kaldığından idâreden 'âciz olub menâzil-i mezkûre kadîmden idâre olduğuna vechile herkesi kendü menzillerini idâre ve tanzîm eylemelerini niyâz ve istihâm etmeleriyle istid'âları şürûta mugâyir olmadığı mevkûfâtın bâ'de'l-ihrac ahâlîniñ istid'âları üzere tanzîmi husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle mücebince 'amel ü hareket olunmak fermânım olmağın bâ-takrîr işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mütesellimân-ı mûmâ ileyhimâ ve kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim iş erlerisiz, bâlâda tafsîl ü beyân olduğuna vechile Yayla ve Tarsus menzilleri Tarsus kazâsı tarafından ve Adana menzili dahi Adana kazâsı tarafından ve Ulukışla ve Kızanlu İskelesi menzilleri dahi tâbi' oldukları kazâ ahâlîleri tarafından hüsn-i nizâm üzere idâre ve ru'yet etdirilüb menâzil-i mezkûre umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile mürûr u 'ubûr eden Devlet-i 'aliyyem ulaklarını ve hazâ'in ve sâ'ireyi menzilhâne bir an ve bir dakîka tevkîf etdirmeyüb der-'akab menzil bâgirlerine süvâr ve mahall-i maksûdlarına irsâle mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâfından ziyâde hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ’ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûnu üzere ‘âmil olub hilâfından ihtirâz u ictinâb eylesiz. Şöyle bilesiz; ‘alâmet-i şerîfe i’timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’r-râbi’ şehri Saferi’l-hayr sene hamse ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

- Sıra No : 31
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 38, sayfa 71, belge 102
 Tarih : 7 S 1215 (30 Haziran 1800)
 Konu : Adana mukataat ve maktuat sahiplerinin ödemeleri gereken 3.351 guruş 54 akça cebeli bedelinin ilgililerden tahsil edilerek Darbhane-i Amire'ye teslim edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîlâm Adana ve () ve () kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazlühum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn (olunan) Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârı Mustafa ve a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi Fransız keferesiyle berren ve bahren sefer-i hümâyûnum tahakkuk ve takarrur etmekden nâşî masârîf-ı seferiyyeniñ kesret ve vefreti derkâr olduğuna binâ'en mukâta'ât mâddesine dâ'ir biñ iki yüz yedi senesinde virilen nizâmdan evvel tevcîh olunmuş olan mukâta'âtıñ mu'accelât-ı mukayyede-i atıklarından beher biñde üçer nefer olmak üzere yüz ellişer guruş ve târîh-i nizâmdan soñra tevcîh olup üç sene mürûr idenleri mu'accelât-ı mukayyede-i cedîdelerinden beher biñde ikişer nefer olmak üzere yüzer guruş cebelü bedeliyyeleri esfâr-ı sâbika misüllü kâffe-i mukâta'âtdan tertîb ve tahsîl ve teslîm-i darbhâne olunmasına irâde-i kâtî'a-i mülûkânem ta'alluk eylediğine ibtinâ'en Adana eyâletinde vâkı' mukâta'ât ve maktû'ât-ı ashâbından biñ iki yüz on üç senesine mahsûben iktizâ iden üç biñ üç yüz elli bir guruş elli dört akçanıñ tahsîli için bundan akdem müfredât üzere sûret-i defter ve emr-i şerîf ısdâr ve mübâşir ile irsâl olunmuş olup ancak eyâlet-i mezkûre mukâta'a'ât ve maktû'âtıñ sene-i merkûme cebelüsünden şimdiye kadar bir akça tahsîl¹⁰⁸ olunmayub pesmânde kaldığına binâen bu def'a dahi tekrâr emr-i şerîfim tahrîr olunmağla mebâlig-i mezbûr cebelü akçası ber muceb-i sûret-i defter kimleriñ zimmetlerinde kalmış ise beher hâl icâb ü iktizâ idenlerden 'alâ eyyi hâlin tahsîli lâzımeden olmağla mukâta'ât ve maktû'ât cebelüleriniñ sûret-i defter mantûkunca kimleriñ zimmetlerinde kalmış ise ba'de't-tahkîk ashâb-ı mâlikâneden ve kendüleri mevcûd olmayanlarıñ mültezimlerinden ve hisselerini zabt u rabt edenlerden ve anlar dahi mevcûd bulunmadıkları sûretde karyeleri mahsûlâtından mutasarrıflarına 'â'id olan 'aşâr-ı şer'iiyelerinden ma'rifet-i şer'le 'alâ eyyi hâlin cem' ü tahsîl ve darbhâne-i 'âmireme tesellüm olunmak için kabzına me'mûra teslîmen der-'aliyyeme tesyîri fermânım olmağın hassaten işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve () ile irsal olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsiñ bâlâda bast ü beyân olunduğu üzere eyâlet-i mezkûr ve tevâbi'inden olan mukâta'ât ve maktû'âtıñ iki yüz on üç senesi cebelüsünden meblağ-ı mezbûr üç biñ üç yüz elli bir guruş elli dört akça ru'yet-i masârîf-ı seferiyye ve tanzîm-i levâzım-ı harbiyye zımnında tertîb ve tahsîs kılınmış olup ve bu makûle mürettebât-ı seferiyyeniñ bir dürlü te'hîri tecvîz olunur mevâddan olmadığı ma'lûmuñ oldukda sûret-i mezkûrda muharrer meblağ-ı mezbûr mâlikâne mutasarrıfların ve kendileri mevcûd olmayanlarıñ hisselerini zabt u rabt iden kimesnelere ve anlar dahi mevcûd bulunmadıkları hâlde karyeleriniñ a'şâr- şer'iiyelerinden

108 Metinde "tahassül" yazılmıştır.

ma‘rifet-i şer‘le ‘alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen cem‘ ü tahsîl ve kabzına me‘mûr mübâ-şir-i merkûma teslîmen Darbhâne-i âmireme îsâl ü tesyîre ihtimâm ü dikkat eylemeñ bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfim ile vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere ‘âmil olasız. Tahrîren fi‘l-yevmi’s-sâbi‘ şehri Safer sene hamse ‘aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse

- Sıra No : 32
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 40, sayfa 75 belge 108
 Tarih : Evail S 1215 (24 Haziran-03 Temmuz 1800)
 Konu : Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e bundan önce 3-5 defa sefere bir an önce katılması için emir gönderildiği halde henüz gitmemiş olduğu anlaşıldığından suçları affedilerek hemen orduya katılması için gönderilen fermanıdır.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi i'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Muvâfık-ı şer'-i şerîf ve mutâbık-ı kânûn-ı münîf olan mevâdda emr-i ulû'l-emre itâ'at itmenyenleriñ şer'an cezâları tertîb olunmak lâzım geleceği cümle indinde müsellemler olan bir kazıyye-i vâzihadan iken şimdiye üç beş def'a evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ile sen ki kapucubaşı-i mûmâileyhsin emr-i gazâ ve cihâda da'vet ve gazâ ve cihâda mâlen ve bedenen çalışmak âyât-ı celîle ve ehâdis-i şerîfe ile farz olduğundan gayri ma'âze Allâhu ta'âlâ iklim-i Mısır eyâdi-ı keferre-i fecerede takarrur ve sebât bulmak lâzım gelür ise sipeh-sâr-ı enbiyâ, bâ'is-i icâd dü-serâ, şefî'-i rûz-ı cezâ muktedâ ve müctebâ hazret-i resûl-i kibriyâ 'aleyhi efdali't-tahiyyâ efendimiziñ pâk ve mutahhar ravza-i şerîfelerine sû'-i kâd eyleyeceği bedîdâr olub hafaze Allâhu ta'âlâ bu hâlet-i hayret-efzâ vukû'a gelmek lâzım gelse beyzâ-i İslâmiyye mahv derecesine vâsıl olacağı zâhir ü âşikâr olmakdan nâşi 'arûs-ı İslâmiyyeye o makûle müşrikîn dest-zede olarak nikâb-ı me'âliyyü'l-kâb-ı muvahhidîni ref' eylemek lâzım geldikde mü'minîn ve muvahhidîne 'iyâl ve evlâd ve evtân ve emlâk ve 'akâr ve râhat değil hayât dahi harâm olacağı bedîhî ve bâhir olmağla taraf-ı saltanat-ı seniyyemden kat'an teklîf olunmaksızın eli ve ayağı tutup silâha kâdir olanlar ve bâ-husûs hademe-i devlet-i 'aliyyemden olub sâye-i 'inâyet-vâye-i şâhânemde kesb-i temettü' u yesâr eyleyenler bâ- sür'at ü şitâb ordu-yı zafer makrûnuma tecemmu' ve tehaşşür eyleyerek a'dâ-yı dîn ü devlet ve düşmen-i mülk ü millet olan Fransız melâ'îni üzerlerine hücum ve intihâm olunarak cebren ve kahren ol arâzi-i akdesi, zülâm-ı şirk-irtisâm dalâletlerinden istihlâs vâcibe-i zimmet-i diyânet ve mertebe-i 'uhde-i İslâmiyye iken bir kimesneden bu gûne hamîyyet-i İslâmiyye rû-nümûn olmadığından gayri şimdiye kadar üçer ve beşer def'a mü'ekked ve müşedded evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ve mübâşirler ta'yîn ve tesyâr olunmuşken henüz hareket eylemediğiñ haberi dahi zuhûr eylememiş olduğundan bu makûle emr-i dînde izhâr-ı batâ'et ü rehâvet idenler haklarında şer'an lâzım gelen mucâzât-ı lâyıkaniñ icrâsına teşebbüs olunmak lâzıme-i zimmet-i hamîyyet-i diyânet ü mülkdârî ise de bu def'alık 'afv ile mu'âmele olunub işbu emr-i şerîf-i lâzımü'l-inkıyâdım vusûl bulduğu anda muktezâ-yı me'mûriyetin üzere sâ'ikâ (?) kıyâm ü hareket ve gazâ ü cihâd arzû ve niyet-i hâlisîyesiyle ordu-yı hümâyûnuma vusûl ve lühûka şitâb ideceğini evvelce bâ i'lâm ve tahrîrât ifâdeye dikkat ve sen dahi bir yerde ve mahalde dakîka-i vâhîde ârâm ve tevakkuf eylemeyerek seyr-i serî' ile ordu-yı zafer-bûyuma mâ-hasal-ı kudret ü liyâkat ve bu vechile yevm-i cezâda huzûr-ı ma'nevî-i hazret-i Rabbü'l-âlemînde tahsil-i rûy-ı ziyâsı (?) ve mazhar-ı şefâ'at, sâhib-i şerî'at-ı garrâ ve dünyâda dahi istihsâl-ı nîk-nâmî ve yektâ olmağa ikdâm ü ihtimâm ve hilâfî hareket ile dünyâ ve 'ukbâda mübtelâ-yı 'ikâb ve gâm ve bednâm olmakdan gereği gibi hazer ve ittikâ-i tâmm eylemeñ bâbında isti'câlen ve istirâ'an ve tevbihen ve inzâren mahsûsan işbu fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki:

() vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-it-tibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâ'ili şehri Saferi'l-hayr sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa

Sıra No : 33
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 05, sayfa 13, belge 30
 Tarih : 07 RA 1215 (29 Temmuz 1800)
 Konu : Erzurum, Kars, Ahıska ve Sohum kaleleri muhafızları mevâcibleri için Adana eyaleti mukataalarından 59.059 guruş tahsil edilerek yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından Adana mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana ve () ve () kâdîları zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ser-hudûd-ı hakanîyem kılâ'ından Erzurum ve Kars ve Ahıska ve Sohum kal'aları muhâfazalarına me'mûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin biñ yüz doksan yedi ve doksan sekiz ve doksan dokuz ve iki yüz senelerinde müstehak oldukları mevâcibleriçün iki yüz on bir ve on üç ve on dört seneleri mahsûben mahsûl-ı ihtisâb-ı Sis ve Cemâ'at-ı 'aşâyir-i Badîlu ve Cihânbeylü ve hissehâ-ı İfrâz-ı Zü'l-kadriyye ve resm-i kışlak-ı Sarıçam ve Yassıvirân ve Çataldepe ve eyâlet-i Adana Mukâta'âtı mâllarından havâle olunan elli dokuz biñ elli dokuz buçuk guruşuñ tahsîli umûr-ı mehâmm-ı lâzım-ı edâ ihtimâmdan olmakdan nâşî serî'an tahsîl ve kabzına me'mûr sâlyâneçisine teslîmen kılâ'-ı merkûmeye irsâl ve tesyîr olunmak için emri şerîfim sudûru ocağ-ı 'âmirem tarafından istid'â olunmağla ber müceb-i ahkâm-ı sebab-i tahrîr meblağ-ı mezbûr 'alâ eyyi hâlin yerlü yerinden tahsîl ve kabzına me'mûr sâlyâneçisine teslîmen kılâ'-ı merkûmeye irsâl ü tesyîr itdirilmek fermânım olmağın hâsseten işbu emri celîlü'l-kadrim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin meblağ-ı mezbûr kılâ'-ı merkûme muhâfazalarında mukîm kapum kullarınñ sinîn-i mezbûre mevâcibleriçün havâle olunmuş olub edâsında tereddüd ve muhâlefet iktizâ itmemekle vurûd-ı emri şerîfim günlerinde meblağ-ı mezbûru ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le ber müceb-i ahkâm-ı sebab-i tahrîr 'alâ eyyi hâlin yerlü yerinden tahsîl ve kabzına me'mûr sâlyâneçisine teslîm ve kılâ'-ı merkûmâ irsâl ve tesyîri husûsuna mezîd-i sa'y ü gayret eylesesin ve siz ki kuzât-ı mûmâ ileyhimsiz meblağ-ı mezbûruñ tahsîl ve teslîm ve tesyîri emrine sizler dahi mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emri 'âlîşânımın mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Rebî'i'l-evvel sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 34
 Belge No : HAT., 39/1978
 Tarih : 3 R 1215/24 Ağustos 1800
 Konu : Adana vâlisi Hüseyin Paşa ve Mar'aş vâlisi İsmail Paşa'nın Adana ve çevresini ele geçirmeleri mümkün olduğundan Adana mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey'in sefer görevinden affedilerek Adana'da tutulmasının uygun olacağı konusunda Çapanoğlu (Çaparzâde) Süleyman Bey'in şukkasıdır.

Çaparzâde Kullarınıñ şukkasıdır fermân hazret-i men lehü'l-emriñdir.

Devletlü 'inâyetlü veliyyü'n-ni'am efendim

Müşârün ileyhimâ 'Ayntab'dan hareketlerinde Kayseri havâlisinden 'azîmeti 'akılları kesmediği sûrette Mar'aş altından Adana'ya gitmeleri mülâhazadan ba'id olmamağla bu sûrette mektûmen Adana mütesellimi Ahmed Bey kulları dahi âgâh olsa güzel olur zann ederim. Mîr-i mûmâ ileyh kulları dahi ordu-yı hümâyûna me'mûr imiş. Gitmek lâzım gelse Adana tarafı dahi hâliyetü'l-hâliye kalmak takribiyle müşârün ileyhimâ Adana'ya gelüb oturacakları melhûz olmağın bu esnâda Ahmed Bey'in gitmesi ve Adana'nın hâlî kalması müşârün ileyhümânın havâlî-i mezkûra gelmelerine mûcib olmağla mîr-i mûmâ ileyh kulları Adana'da mevcûd olub mâddeye dahi sîren âşinâ olduğu sûrette ol havâlilere gelmeleri lâzım gelür ise Yörügânın ve sâ'iriñ 'askerini hîn-i iktizâda celb ve mukâbele edüb Adana'ya komamağa ve iktizâsına göre sûy-i bendelerini dahi âgâh etmeğe mü'eddî olacağı ve Adana'nın tarîkleri ve sâ'ir hâlleri cümleden ziyâde efendimizin ma'lûm-ı devletleri olmağla eğer münâsib ise mîr-i mûmâ ileyh kulları dahi Adana'da tevkîf ve mâddeye vâkıf olmak için bir kıt'a fermân-nâme-i 'aliyye tasdîr ve kuluñuzuñ tarafımdan mîr-i mûmâ ileyhe irsâl olunmak için sûy-ı çâkerâneme tesyâr buyurula. İhtimâm olunacak tarîkiñ biri de Adana olmağla ne vechile re'y-i rezîn-i 'âlîleri buyurulur ise yine emr ü fermân veliyyü'n-ni'am efendimiñdir. Fî 3 R. sene 1215.

Mühür (Bende El-müste'id Süleyman)

Sıra No : 35
 Belge No : Adana Ş. S 57, img 07 sayfa 6, belge 23
 Tarih : 12 R 1215 (2 Eylül 1800)
 Konu : Böğrük Küçük Mukataası mutasarrıfları sabık Adana müftüsü ve oğlu Ahmed'in borçlarından baki kalan dört yüz kırk altı buçuk guruşun tahsil edilerek Asitane'ye yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ Dergâh-ı Mu'allâm Kapucubaşlarından hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-ahkâm Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahmed zîde kadruhu tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana sancağında vâkı' ma'a tefâvüt senevî iki yüz altı guruş otuz akça mâl ile mukayyede Böğrü Küçük Mukâta'ası mutasarrıflarından olub Adana sâkinlerinden müftî-i sâbık zîde 'ilmuhu ile oğlu Ahmed zîde kadruhunun târîh-i tevcihleri olan biñ iki yüz dokuz senesinden on dört senesi gâyetine gelince(ve) kadar altı senelik zimmetleri olan ma'lûmü'l-mikdâr meblağın tahsîli bâbında sâdır olan emr-i şerîfe cevâb olarak sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin Adana kâdîsınıñ vârid olan i'lâmında sinîn-i mezkûrdan deyni olan biñ iki yüz otuz yedi buçuk guruşdan yedi yüz on altı guruş bir def'a ve beş yüz yirmi bir buçuk guruş bir def'a yüz elli beş guruş bir def'a kabza me'mûr mübâşirlerine teslim idüb kusûr iki yüz on beş guruş deyni olduğunu mûmâ ileyh Ömer zîde fazluhum huzûr-ı şer'de taktîr eylediğini ve meblağ-ı bâkî-i mezbûr(u) Eylül duhûlünde tesl(i)m edeceğini tahrîr ü inhâ itmekden nâşî Hazîne-i 'amiremde mahfûz Başmuhâsebe defterleri tetebbu' itdirildikde mukâta'a-i mezkûruñ iki yüz dokuz ve on seneleri mâl-ı irsâliyyesinden iki yüz on iki senesi Cemâziye'l-ulâsınıñ evâsıt târihiyle Hacı Mehmed nâm kimesne dört yüz on iki buçuk guruş ve on ve on bir seneleri taksît ve irsâliyyesinden on iki senesi evâsıt-ı Şa'bânında Osman nâm kimesne yediyle yüz elli üç buçuk guruş ve iki yüz on iki ve on üç seneleri taksîtinden iki yüz on üç senesi gurre-i Şa'bânında Seyyid Mehmed nâm kimesne ma'rifetiyle yüz elli guruş ve on dört senesi taksîtiçün sene-i mezbûr Zilhicce evâsıtından Halebli Ahmed Ağa nâm kimesne yediyle yetmiş beş guruş ki cem'an yedi yüz doksan bir guruş Hazîne-i 'amireye teslim olunmuş olduğu mukayyed olduğuna binâen meblağ-ı matlûbdan teslimât-ı mezkûrda fûrû-nihâde ve mîzân olundukda dört yüz kırk altı buçuk sahih deyni kaldığı ecilden başmuhâsebeden bir kıt'a memhûr ve mûmzâ sûreti ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfe mevzû'an irsâl olunmağla meblağ-ı mezbûru mukâta'a-i mezbûr mutasarrıfları mûmâ ileyhimâdan 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslimen Asitâne-i sa'âdetime tesyîr ve Hazîne-i 'amireme teslim eylemeñ fermânım olmağın işbu emr-i celîlü's-şân isdâr olunmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda mücebince 'amel ü hareket idesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü'sânî 'aşer min şehri Rebî'i'l-ahir sene hamse 'aşere ve (mi'eteyn ve elf).

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 36
 Belge No : HAT., 81/3367¹⁰⁹
 Tarih : 27 R 1215/ 17 Eylül 1800
 Konu : Ordu-yı hümâyûndan Ayıntab'a gelen Adana Vâlisi Hüseyin Paşa ve Mar'aş Vâlisi İsmail Paşa'nın Padişaha karşı gelerek Adana'yı ele geçirmeyi düşündükleri bildirildiğinden bu meselenin çözümü için Adana mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Tarsus Mütesellimi Mustafa Bey'in kuvvetlerinden yararlanılmasının uygun olacağı, bu iki kişinin çıkardığı gâilenin ortadan kaldırılması için Çaparzâde (Çapanoğlu) Süleyman Bey'in görevlendirilmesi hakkındadır.

Ma'lûm-ı hümâyûnları buyurulduğu vecihle ordu-yı hümâyûndan avdet eden Adana Vâlisi Hüseyin Paşa ve Mar'aş Vâlisi İsmail Paşa'nın hilâf-ı rızâ hareket ile berülere tecâvüz niyetinde oldukları haberiniñ vürûduna mebnî müşârun ileyhümânîñ eğer hâlleri böyle ise ve mansıblarına gitmeyüb berülere gelmek niyetinde olurlar ise geçecekleri tarîklerin seddiyle mansıblarına i'âdeleri ve hilâfî hareketleri rû-nümâ olduğu sûrette def'-i gâ'ileleri husûsları Çaparzâde Süleyman Bey kullarına havâle ve iktizâ eden emr-i şerîfî tesyîr olunduktan sonra müşârun ileyhîñ İçil ve Adana taraflarından geçmek niyetinde olduklarını ta'yîn eylediği câsûslardan tahkîk etmiş olduğundan Sivas tarafına gelürler ise kendü bi'n-nefs üzerlerine varacağını ve Adana tarafına mürûr ederler ise yolları seddlerine ve müdâfa'a olunmak zımnında Adana ve Tarsus mütesellimleri taraflarına mezkûr Karsantioğlu sâ'irleriñ irsâliçün evâmîr-i şerîfe gönderilmesini mukaddemce tahrîr edüb mîr-i mûmâ ileyhîñ ol vechile tahrîrinden müşârun ileyhümânîñ müdâfa'asına me'mûriyyetini Sivas tarafına hasr etmek niyyeti münfehim olduğundan müşârun ileyhîmâ Sivas ve Adana tarîkleriniñ her kangısından zuhûr ve vürûd ederler ise müdâfa'alarıyla icrâ-yı irâde-i seniyye kendünden matlûb idüğü taraf-ı âcizânemden mahsûsan tahrîr ve te'kîd ve Adana ve Tarsus mütesellimlerine ve merkûmlara istediği emirler dahi tesyîr olunmuş olmağla işbu kâğıd zikr olunan tenbîhât-ı âcizâneme cevâb olub keyfiyet-i mütâlâ'asına rağbet-i mülûkâneleri masrûf buyuruldukda ma'lûm olacağı muhât-ı ilm-i devletleri buyuruldukda fermân hazret-i men lehu'l-emr efendimiziñdir.

Devletlü, 'inâyetlü, merhâmetlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrû'l-kerem efendim sultânım hazretleriniñ hâk-i pâ-yı şerîflerine 'arz-ı hâl-i 'abd-ı kadîmleridir ki.

Melemenci mîr-i 'aşîretine ve Karsantioğlu'na¹¹⁰ ve Kara Hacılı boybeyisine hitâben sâdır olan evâmîr-i şerîfe ve bendelerine olan emir-nâme-i sâmi-i veliyyü'n-ni'amîleri şeref-efzâyı vürûd ve mezâmîn-i celîlesine ittîlâ'-ı çâkerânem muhît ü şâmil olmağla Adana ve Tarsus mütesellimlerine ve sâ'ir ma'îyyetlerinde olacak kesâna evâmîr-i şerîfe tasdîr ve irsâl buyurulmak husûsu kuluñuz varmamak ve tevkîf olunmak için olmayub müşârun ileyhîmânîñ niyyetleri Adana üzerinden 'azîmet eylemek üzere olduğundan Kâfir Dağı¹¹¹ tarafında kâ'in Abdulfettah oğlunu taraflarına celb ve tarîk-i mezkûru müşâvere eyledikleri haberini mersûl câsûsuñ biri getirüb ifâde etmekle sûret-i mezkûrda müşârun ileyhümânîñ oldukları mahall Adana'ya karîb olduğu ma'lûm-ı 'âlîleri olan mevâddandır. Adana taraflarında vâkî' tarîkler sedd ü bend

109 Bu belge; *Belgeler*, C XXI/S. 25, 2000, sayfa 97'de yayımlanmıştır.

110 Metinde gayın ile Garsantioğlu şeklinde geçmektedir. Bugün Adana, Aladağ (Karsantı) ilçesi.

111 Gâvur Dağı, Kâfir Dağı, bugünkü Amanos Dağları.

olunmayub hâliyyetü'l-hâliye olduğu hâlde bir gece ve bir günde Adana'ya gelecekleri ve Adana taraf-ı kullarına yetmiş seksen sâ'at ba'dî olmak takribiyle kullarına haber gelinceye kadar Ereğli tarafına veyâhûd İç-il tarafına imrâr edeceği ve bu sûretde geceyi gündüze katub ilgâr ile oldukları mahalle 'azîmete muhtâc olunacağı ve bu takdîrce mesâfe-i ba'ideden ilgâr ile ve ol 'askerin atlarında tâb ü tüvân kalmayacağı ve bâ-husûs piyâde 'askeri gerüye kalub fenâ bir şey tekevün edeceği etrâfiyla mülâhaza olunduğuna ibtinâ'en mâdde ifâdeye ictirâ kılındı. Her tarafa takviyet vermek muktezâ-yı mâddeden olduğuna mebnî Adana mütesellimi Ahmed Bey kullarına ve Tarsus mütesellimi Mustafa Ağa kullarına hitâben sâdır olan evâmir-i şerîfe taraflarına irsâl ve iktizâ eden vesâyâ¹¹² etrâfiyla tahrîr ve mektûm olarak ifâde ve sırren pey-der-pey taraflarından câsûs gönderüb celb eyledikleri haberi tahrîr ve irsâl eylemeleri husûsu iş'âr olunmağla müşârün ileyhümâ Adana taraflarına gelmeleri iktizâ eder ise tarîkleri sedd ü bend olmuş bulurlar ve tiz elden berü tarafa imrâr edemezler. Adana tarafında iken haberi dahi kullarına vâsıl olur. Varan kuluñuz dahi hareket ve erişüb üzerlerine varmağa 'avn-ı 'inâyet-i Hakk'la kusûr etmem. Kuluñuzuñ ifâdem "varmayım, müteselimler ne yaparlarsa yapsunlar" demek değil. Gerek Adana tarafından gelsünler ve gerek Sivas tarafından gelsünler, sâye-i evliyâ-i ni'amîde 'inâyet-i Rabbânî ile üzerlerine varub icrâ-yı irâdeye sarf-ı makdûr eylemekte zerret mâ kusûr etmem. Müşârün ileyhimâ el-yevm Ayıntab'da ikâmet üzere olmalarıyla câsûslarımız eksik olduğu yokdur, biri gelüb biri gidiyor. Bundan sonra ne vechile hareket ederler ise derhâl hâk-i pâ-yı devletlerine tahrîr ü ifâde kılınur. Bundan kat'-ı nazar Adalı Mehmed'in üzerine dinç 'asker gönderilmesi emr ü irâde buyrulmuş. Mukaddemen üzerlerine me'mûr olanların ekseri eşkiyâ-yı merkûmun taraf-gîrleri olup biraz eyyâm üzerlerinde bî-hûde meks eyledikten sonra birer bahâne ile dağılub kazâlarına 'azîmet ve adamım Abdulvehhab kullarını meydânda bırakmalarıyla o dahi yem ve yiyecek bulamayub ve mâddeye muvaffak olamayacağı âşikâr olduğundan merkûm kulları dahi 'avdet edüb bu tarafa geldikleri ... Zikr olunan Adalı Mehmed ve sâ'iri delîl tâ'ifesinden olub bunlar def' olsa yerlerine delîl zümresinden birer bölükbaşı gelür otururlar. Beş on senedir bu hâl üzeredirler. Eşkiyâ-yı merkûmların def'i ve adaların tathîri delîl ocağının ref'ine menût bir mâddedir. Serdengeçdi bayraklarını ihrâc eylemek üzere bir kola kulunuz hareket ve bir kola dahi biraz 'asker bir başbuğuyla göndermek üzere iken müşârün ileyhimânın me'mûriyyeti hareket-i 'ubeydânem ve 'asker irsâline mâni' olduğundan pey-der-pey isti'câl-i irsâliyle bayrakların ihrâcına ihtimâm ediyorum. Müşârün ileyhimânın gâ'ileleri ber-taraf olmadıkca bir tarafa 'asker göndermek olamaz. Gönderildiği sûretde mesâfe-i ba'idede bulunub kuluñuz 'azîmetde erişmemeğe mûcib olur. Müşârün ileyhimânın gâ'ilesi ber-taraf olmadıkca Adalar mâddesinin dahi vakti olmadığı ve tevkîfî münâsib olduğu muhât-ı 'ilm-i 'âlem-ârâ-yı veliyyü'n-ni'amâneleri buyurulmak iltimâsı 'arîza-i çâkerânem terkîmine ictisâr kılınmıştır. İnşâ'e Allahu ta'âlâ resîde ve manzûr-ı 'ayn-ı 'inâyetleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân lutf ü ihsân devletlü, 'inâyetlü, merhametlü, veliyyü'n-ni'am, kesîrû'l-kerem efendim sultânım hazretleriniñdir.

Fi 27 R sene 1215

(Mühür)

112 Metinde "vesyâyâ" şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 37
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 23, belge 115
 Tarih : 15 C 1215 (03 Kasım 1800)
 Konu : Ordu-yı Hümayun için lazım gelen arpanın satın alınarak Yafa İskelesi'ne gönderilmesine dair ferman.

Halil Ağa yediyle mübâya'a-i fermân-ı 'âlîşân sûretidir

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân Tarsus Mütesellimi Karmutzâde ve şerîki Ahmed ve Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Adana Mübâya'acısı Halil zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından Mustafa zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ordu-yı hümâyûnum mürettebâtından olub eyâlet-i Adana'da ve Tarsus'da der an bâr ve mevcûd olan şa'îrden tahmîl ve Ordu-yı hümâyûnuma tavsîl eylemek üzere bu def'a mâhiyyeli sefâyinlerinden Nemçelü Vasil nâm kapudânîñ süvâr olduğu on biñ kileye mütehammil bir kıt'a sefinesi iskele-i mezkûra irsâline irâde-i 'aliyyem ta'alluk etmekle siz ki kapucubaşı ve mütesellim ve şerîki ve gediklü-yi mûmâ ileyhimsiz sefine-i mezkûr iskele-i mezkûra mashûben bi-s-selâm¹¹³ vusûlünde der'akab mevcûd olan şa'îrden tahmîl ve ordu-yı hümâyûnâ irsâl ü tesyîre mezîd-i sa'y ü gayret eylemek fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celilü'l-kadım imrâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer sefine-i mezkûr iskelede mezkûreye mashûben bi-s-selâm vusûlünde mevcûd ve der-anbâr olan şa'îrden tahmîl ve Yafa İskelesine irsâl ü tesyîri husûsuna mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâf-ı emr-i 'âlîşânım vaz' ü hâlât vukû'unda hazer u mücânebet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle amel ü hareket birle sefine-i mezkûru bilâ mücib meks itdirmeksizin der'akab şa'îr tahmîl ve Yafa İskelesine irsâle sa'y ü gayret ve hilâfından be-gâyet ihtirâz ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûnu üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdi 'ısrîn şehri Cemâziye'l-ahir sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

113 Metinde tamlama "elif-lam" konulmaksızın şedde ile yazılmıştır.

- Sıra No : 38
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 6, sayfa 7, belge 21
 Tarih : 26 C 1215 (14 Kasım 1800)
 Konu : Bulgur ve zahire satın alınması için gönderilen 80.000 guruştan 30.000 guruşunun Kayseri ve Niğde ahalisine ödenmesine ve 50.000 guruşun dahi bir sonraki satınalma için bekletilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm Kapucıbaşılarından Adana Mütessilimi Ahmed Bey zîde mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazlulu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân dergâh(-ı mu'allâ) gediklülerinden Adana Mübâya'acısı Seyyid Halil zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım kethüdâsı kilârbaşı el-hâcc Mehmed zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Bundan akdem ordu-yı hümâyûn ve sadr-ı a'zam dâ'iresiçün Konya eyâletinde vâkı' kazâlardan beher kıyyesine üçer para olarak tertîb olunan bulgurdan Niğde ve Kayseriyye kazâları hisselerine isâbet eden onar biñden yirmi biñ keyl-i İstanbulî bulgur mübâya'a ve Adana'ya nakl olunmağla fiy'ât-ı mîriyyeniñ i'tâsı bâ-i'lâm inhâ olunub el-hâletü hâzihi zikr olunan bulguruñ 'adem-i lüzûm sebebiyle beher kıyyesi sekiz paraya fûruht olunub üçer parası fiy'ât-ı mîrisiçün Kayseriyye ve Niğde ahâlîlerine ve beş parası dahi sen ki mübâya'acı-mûmâ ileyh-sin Adana sancağından mübâya'a me'mûr-ı mübâya'ası olduğun zehâyirden mübâya'a-i 'atîka ahâlî ta'ahhüd idüb yedinde akça olduğundan bu def'a bâ-tahrîrât inhâ eylediğine binâ'en mübâya'a-i 'atîka-i mezkûr için saña havâle olunması husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle mûcibince zikr olunan bulguruñ sekiz paradan semeni hesâb olundukda seksen guruşa bâliğ olub meblağ-ı mezkûruñ otuz biñ guruşu fiyât-ı mîrisiçün Niğde ve Kayseriyye ahâlîlerine ve elli biñ guruşu mübâya'a-i 'atîka için saña havâle olunmakdan nâşî zikr olunan bulguru ma'rifetiñ ve ma'rifet şer'le ve mütessilim ve mübâşir-i mûmâ ileyhümâ ma'rifetleriyle Adana ve Tarsus ahâlîlerine fûrûht ve icâb eden seksen biñ guruşu tahsîl ile diğere sâdir olan evâmîr-i aliyyem mûcibince otuz biñ guruşunu fiy'ât-ı mîriçün Niğde ve Kayseriyye ahâlîlerine i'tâ eylemek üzere mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen mahallerine îrsâl idüb kusûr elli biñ guruşunu dahi mübâya'a-i 'atîka için indiñde tevkîf ve ashâb-ı zehâ'ire virerek serî'an ve 'âcilen külli-yetlü zehâ'ir mübâya'a ve Tarsus İskelesine nakl ü tenzîl ve sefinelere tahmîl ordu-yı hümâyûnuma îrsâl ü tesyâr ve tekmîl haberini tahrîre sarf-ı kudret eylemeñ üzere fermânım olmağın hassaten işbu emr-i celîlü'ş-şânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda şeref-sudûr eden emrim üzere 'amel ü hareket idüb mûcebince amel ü hareket idesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren el-yevmü's-tâsi' 'ışrîn şehri Cemâziyye'l-ahir sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

Sıra No : 39
 Belge No : C. ML 472/19258-1
 Tarih : 22 B 1215 (09 Aralık 1800)
 Konu : Adana Mütessellimi Ahmed Bey'den Cemaat-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukataasından 1210 senesi için 5000 guruşun tahsil edilemediğine ve bunun acilen tahsil edilip gönderilmesine dair.

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhuya ve Adana kâdısına ve Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından zikir-i âtî husûsa me'mûriyet ile ol-cânibde olan Yeğen Ahmed ve Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârlarından bundan akdem husûs-ı âtiyyü'z-zikrin isti'câline me'mûr olan İnce Ahmed zîde kadruhumâyâ hüküm ki:

Sen ki mübâşir-i lâhık çukadâr-ı merkûmsun, mütessellim-i mûmâ ileyhiñ birâderi ile iştirâken mâlikâne 'uhdelerinde olan Cemâ'at-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asından iki yüz on senesine gelince zimmetlerinde terâküm edüb taksîte rabt olunan senevî beş biñ guruşdan iki yüz on beş senesi taksiti olub bi-mennihi ta'âlâ mâh-ı Şa'bânü'l-mu'azzamda ihrâcî musammem olan kısteyn mevâcibine tertîb ve tahsîs kılınan beş biñ guruşu mübâşir-i sâbık-ı merkûma teslîmen yola ihrâc olunmamış. Mîr-i merkûmuñ a'zâr-ı bî-hûdesine kat'an amel ve i'tibâr itmeyerek imrâr-ı vakt ile te'hîr sevdâsında olur ise bu akça mevâcibende olduğundan encâmı hakkıñda vahîm olacağını tefhîm iderek meblağ-ı mezbûru birkaç gün zarfında tahsîl ve giceyi gündüze katarak ihrâc-ı mevâcibden mukaddem bu tarafa irişdirmeğe ikdâm ü ihtimâm-ı azîm eylemeñ bâbında işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Cemâziye'l-âhiresinde emr-i şerîfim ısdâr ve yediñe i'tâ ve tezyîl olunan emr-i şerîfim mücebince meblağ-ı mezbûru tahsîl ve bi'l-istishâb yola ihrâc itmemiş iseñ febihâ ve eğer henüz tahsîl eylememiş iseñ mevâcib-i mezkûruñ vakt-i ihrâcî kaydın takarrür eylediği ve edâsında tereddüd ve muhâlefet ider ise kuyûdu ve hâdimiyet olunacağını mîr-i mûmâ ileyhe gereği gibi tefhîm ve muktezâ-yı me'mûriyetiñ üzere bir dakîka te'hîr itmeyerek tahsîl ve mevâcib ihrâcından mukaddem bu tarafa irişdirmeğe sa'y-ı azîm eylemeñ fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen bu def'a dahî işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mevâcib-i mezkûruñ ihrâcî gâyet takarrüb etmekle meblağ-ı mezbûr fermûde-i şâhânem üzere mütessellim-i mûmâ ileyhden alâ eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve ihrâc-ı mevâcibden mukaddem Der-sa'âdetime irsâl ve Hazîne-i Âmirem'e teslîme müsâra'at ve hilâfını tecvîz ile mes'ûl ve mu'âteb olmakdan ve imrâr-ı vaktiden be-gâyet hazer ü mücânebet eylesesin ve sen ki mütessellim-i mîr-i mûmâ ileyhsin meblağ-ı mezbûru bu def'a dahî edâda tekâsül ü rehâvetin mesmû'-ı mülûkânem olur ise bir dürlü cevâba kâdir olamayub mu'âteb ve mu'âkab olacağını bir hoşça tefekkür ve mülâhaza birle der-'akab te'diyesine müsâra'at ve ihrâc-ı mevâcibden mukaddem bu tarafa irişdirmeğe mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylesesin ve siz ki mevlânâ ve mübâşir-i sâbık-ı mûmâ ileyhimâsız sizler dahî mücib-i emrim ile amel ü hareket ve meblağ-ı mezbûruñ mütessellim-i mûmâ ileyhden bi'l-ittifâk tahsîline ziyâde ihtimâm ü müsâra'at ve hilâfından tehâşî ü mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdir olmuştur.

YAZILA. fî 22 B sene 1215 yazılmışdır. Muhâsebe-i N. Manzûrum olmuştur.

Sıra No : 40

Belge No : C.ML., 472/19258-3

Tarih : 22 B 1215 (09 Aralık 1800)

Konu : Adana Mütessellimi Ahmed Bey'in taksîte rabt olunan zimmet-i mîriyesinden iki yüz on beş senesi taksîti olan beş biñ guruşuñ tahsîli hakkında ferman yazılması için buyuruldu.

Hüve

Hâlen Adana Mütessellimi Kapucıbaşı Ahmed Bey'in taksîte rabt olunan zimmet-i mîriyesinden iki yüz on beş senesi taksîti olan beş biñ guruşuñ tahsîli bâbında mu'ahharan sâdır olan emr-i âlîşânın te'kîd ve isti'câli zımnında başmuhâsebeden serî'an emr-i şerîfi tesvîd olunmak fermân buyuruldu.

Sahh.

Sıra No : 41
 Belge No : C.ML., 377/15475
 Tarih : 22 B 1215 (09 Aralık 1800)
 Konu : Adana Mütesellimi Ahmed Bey'e Cemâat-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus Mukâta'asının 1215 senesine mahsûb taksît akçası olan 2727 guruşun hâlen daha yollanmadığı ve bir an önce meblâğ-ı mezbûrun tedârik edilip Der-sa'ate gönderilmesine dair emir.

YAZILAR.

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhuya ve Adana kâdîsına ve Rikâb-ı hümayûnum defterdârı çukadârlarından zikri âtî akçanıñ tahsiline me'mûriyetle ol-cânibde olan Mustafa zîde kadruhuya hüküm ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin, birâderiñle iştirâken mâlikâne 'uhdeñde olan Cemâ'at-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus Mukâta'asının iki yüz on beş senesine mahsûb taksît akçası olan ma'a harc-ı vezne iki biñ yedi yüz yirmi yedi guruş bi-mennihi ta'âlâ mâh-ı Şa'bânü'l-mu'az-zamda ihrâcî musammem olan kısteyn mevâcibine müretteb ve mahsûs olmak mülâbesesiyle meblâğ-ı mezbûruñ serî'an ve âcilen tedârik ve i'dâd ve ihrâc-ı mevâcibden mukaddem mübâşirine teslîmen Der-sa'âdetime irsâl ve Hazîne-i Âmireme teslîme cidd ü ichâr eylemeñ bâbında emr-i şerîfim gönderülüb ba'dehu bi'd-defa'ât te'kîd ve isti'câl olunmuş iken meblâğ-ı mezbûr ilâ haze'l-an vürûd itmediği ve mevâcibiñ ihrâcına sudûr-ı emr-i şerîfim târihinde nihâyet-i inhâya yirmi yirmi beş gün kalub ol-vakte kadar dahî vâsıl olmadığı istimâ' olunmak lazım gelür ise özr ü illetiñ bir vechile mesmû' ve mu'teber olmayub mes'ûl ve mu'âteb olacağıñı tefekkür ve mülâhaza ve eğer şimdiye değin yola ihrâc itmemiş iseñ dakîka te'hîrini te'vîz itmeyerek irsâline ihtimâm-ı azîm eylemeñ fermânım olmağın te'kiden ve isti'câlen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur imdi vusûlünde meblâğ-ı mezbûru yola ihrâc itmemiş iseñ bundan böyle bir dakîka te'hîri ifâte-i vakti mûcib idüğünü vaktiyle irişdirilmediği sûrette mes'ûl ve mu'âteb olacağını der-pîş ve mülâhaza birle te'diye-i deyne müsâra'at ve hilâfından tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîli olduğun meblâğ-ı mezbûr iki biñ yedi yüz yirmi yedi guruşu fermûde-i şâhânem üzere serî'an ve âcilen tahsîl ve ihrâc-ı mevâcibden mukaddem bi'l-istishâb gönderüb Hazîne-i Âmirem'e teslîme acele ü şitâb ve imrâr-ı vakt ile tebrîkden tevakkî ve mübâ'adet eyleyesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahî mûcib-i emr-i şerîfimle amel ü hareket ve hilâfından hazer ve mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî 22 B sene 1215. Yazılmışdır. Muhâsebe-i N.

Sıra No : 42
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 41, sayfa 77, belge 110
 Tarih : 6 Ş 1215 (23 Aralık 1800)
 Konu : Adana ve Tarsus'dan mübayaası lazım gelen zehayirin afv olunmayarak hemen orduya gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana ve Tarsus kâdîları zîde fazluhumâ ve mefâhiru'l-emâcid ve'l-a'yân Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Adana mübâya'acısı Halil ve Tarsus Mütessellimi Karmidzâde Mustafa ve şerîki Ahmed zîde mecduhum ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşeretle ol tarafda olan vücû(h)-ı beld(e) ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu def'a kâ'immakâm Paşa edâme Allahu ta'âlâ iclâlehu tarafından ve ordu-yı hümâyûnuma vârid olan tahrîrâtndan bir mâddenîñ hülâsası mefhûmunda ordu-yı hümâyûnumda mütehaşşid olan asâkir ta'yîniyâtları için Adana ve Tarsus kazâlarından tertîb olunan zehâ'iriñ perîşân hâllerine merhameten afvı istid'âsı lehu Rikâb-ı hümâyûnuma vürûd eden iki takım i'lâm ve mahzar ordu-yı hümâyûnuma irsâl olunduğu müşârun ileyh tahrîr ve inhâ idüb kuyûda mürâca'at olundukda Adana ve Tarsus mübâya'asına mukaddemen me'mûr olan Sürûrî Muhammed'in hesabı ba'de'r-ru'ye gerek Adana ve gerek Tarsus mübâya'alarından gayr-ı ez irsâlât kusûr iktizâ eden zahîreyi ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle 'alâ eyyî hâlin tahsîl ve ordu-yı hümâyûnuma nakl ve tesyîle ihtimâm olunmak bâbında emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olundukdan soñra zehâyir-i mürettebe-i mezkûreyi bir takrîb afv itdirmek dâ'iyyesiyle Adana ve Tarsus taraflarından ordu-yı hümâyûnuma bâ-i'lâm ve mahzar vürûd eden kimesnelerce ilkâ ve der-zincîr olunarak te'dîbiyle lâyikasına bakılması musammem iken merhameten te'dîbleri husûsu terk ile zehâyir-i mezkûreyi 'alâ eyyî hâlin tahsîl ve ordu-yı hümâyûnuma nakl ü tesyîle mezîd-i ihtimâm olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke selh-i Cemâziyye'l-ülâsında siz ki mütessellim ve mübâya'acı-ı mûmâ ileyhimâsız size hitâben isti'câli hâvî emr-i şerîfim verilmiş olduğu başmuhâsebeden derkenâr olunub lakin ber vech-i muharrer derkenâr olunduğu vechile emr-i şerîfim verilmişken ve ordu-yı hümâyûnumda zehâ'iriñ şiddet-i lüzûmu derkâr iken matlûb olunan zehâyiri bir takrîb afv itdirmek dâ'iyyesiyle Rikâb-ı hümâyûnuma tahrîrât göndermeleri mûcib-i töhmet olmağla bundan böyle bu dâ'iyyeden nizâ' olunub zehâyir-i mezkûrenîñ cem' ü tahsîl husûsuna müsâra'at eylemeñiz bâbında fermânım olmağın bu def'a dahi tenbîhen ve isti'câlen bâ-takrîr işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım taraflarından Hasan zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur ve imdi vusûlünde ber vech-i muharrer ordu-yı hümâyûnumda zehâ'iriñ eşedd-i lüzûmu var iken zehâyir¹¹⁴-i mezkûrenîñ bir kîlesiniñ 'afvı tecvîz olunur mevâddan olmadığı ve derkenâr olunduğu üzere emr-i şerîfim sâdir olmuşken bu vechile tahrîrât irsâl mûcib-i töhmet idüğü ma'lûmuñuz olundukda bu sevdâdan fâriğ olub zehâyir-i mürettebe-i mezkûru bir an akdem mevcûd ve der-anbâr zehâyirden cem' ü tahsîl ve 'aceleten ol tarafda olan sefînelere ve bu taraftan gönderilen kayıklara tahmîlen ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesyîle sarf-ı vus' ü mecâl eyleyüb eğer bundan böyle soñra dahi

114 Metinde zehâ yazılmıştır

mütenebbih olmayub bu vechile tahrîrât irsâli ve yâhûd vech-i uhrâ ile zehâyir-i mürettebe-i mezkûreniñ tahsîl ve irsâlinde tekâsül olunu(r) ise bilâ tevakkuf tertîb-i cezâ olunub sâ'ire gayret kılınacağıñız emr-i mukarrer olmağla aña göre encâm-kârî mülâhaza iderek zehâyir-i mezkûreyi 'aceleten cem' ü tahsîl ve irsâl birle bir an akdem tekâmîli haberini ordu-yı hümâyûnuma tahrîr(e) müsâra'at eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun bu husûsa me'mûriyet-i sâ'ireye kıyâs olunmayub hemân mevcûd hâzır zehâyirden tahsîl ve bir taraftan irsâl birle tekâmîli haberini 'aceleten ordu-yı hümâyûnuma avdet eyleyüb eğer bundan soñra dahi hilâf-ı emr-i şerîfime hareket olunmak bâbında ihtimâli olu(r) ise soñra cevâba kâdir olamayub vahîmü'l-âkibe olacağıñı bir hoşca mülâhat ederek tekâmîl-i me'mûriyete sa'y ü gayret eyleyesin ve siz ki kuzât ve vücûh¹¹⁵-ı belde ve iş erlerisiz siz dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur ve buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz; 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis şehir-i Şa'bâni'l-mu'azzam sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

115 Metinde vücû yazılmıştır.

Sıra No : 43
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 15, sayfa 24, belge 45
 Tarih : 07 Ş 1215 (24 Aralık 1800)
 Konu : Adana ve Tarsus'dan ordu-yı hümayun için 2057 kile hinta satın alınmasına dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Adana mübâya'acısı Es-seyyid Halil zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana mübâya'acısı sâbık Sürûrî Mehmed'in Tarsus'da biñ üç yüz otuz ve Adana'da Ahmed Bey anbarında ve Adana'da Tarsus kapusunda beş yüz kırk altı ve yine Adana'da mübâya'a zahîresi derûnunda seksen bir kile ki cem'an iki biñ elli yedi kile-i İstanbulî hintası mevcûd olub zıkr olunan hintanıñ Ordu-yı hümayûnuma celbi lazım gelse virilecek deve kirâsına vefâ itmeyeceği ecilden ol tarafda fûrûhtu husûsu sen ki mübâya'acı-ı mûmâ ileyhsin bu def'a ordu-yı hümayûnuma vârid olan tahrîrâtından müstebân olmağla tıbk-ı tahrîriñ üzere zıkr olunan hintayı ol tarafda râyic-i vakt üzere ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le fûrûht ve bahâsını me'mûr-ı mübâya'ası olduğı zahîre akçasını mahsûben ahz u kabz eyleyüb ne mikdâr bahaya fûrûht olunduğı ordu-yı hümayûnuma tahrîr ve iş'âra müsâra'at eylemeñ fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i şerîfim 'âlîşânım ısdâr () ile irsâl olunuşdur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer keyfiyet-i mantûk-ı emr-i şerîfimdendir ma'lûmuñ oldukda zıkr olunan hintâyı ol tarafda râyic-i vakt üzere ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le fûrûht ve bahâsını me'mûr-ı mübâya'ası olduğı zahîre akçasına mahsûben ahz u kabz eyleyüb ne mikdâr bahaya fûrûht olunduğı ordu-yı hümayûnuma tahrîr ve iş'âra mübâderet eyleyesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfı tecvîzden mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn(u) üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'âlâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene hams 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

Sıra No : 44
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 16, sayfa 26, belge 47
 Tarih : 7 Ş 1215 (24 Aralık 1800)
 Konu : Adana'da mevcut 535 İstanbul kilesi şaîrin Tarsus İskelesine nakl edilerek orduya gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârîm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhuve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Dergâh-ı Mu'allâm gediklülerinden Adana Mübâya'acısı Es-seyyid Halil zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı belde ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Adana Mübâya'acısı sâbık Sürûrî Mehmed¹¹⁶ Bey memleket anbârı derûnunda beş yüz otuz keyl-i İstanbulî şa'îri olduğı tasnîm ve tahkîk olunmağla el-hâletü hâzihi ordu-yı hümâyûnumda ta'yînât-ı askeriyye için şa'îriñ şiddet-i lüzûmu olmakdan nâşî zikr olunan şa'îriñ celbi lâzımeden olduğuna mebnî siz ki mütessellim ve mübâya'acı-ı mûmâ ileyhimâsız ma'rifetiñiz ve ma'rifet-i şer'le mezkûru'l-mikdâr şa'îri zâhire ihrâcı ve tahsîl ve 'icaleten Tarsus İskelesine nakl ü tenzîl ordu-yı hümâyûnuma ba's ü tesyîle mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñiz bâbında husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle mücebine işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer ordu-yı hümâyûnumda şa'îriñ şiddet-i lüzûmu olduğuna binâ'en mübâya'acı-ı sâbık mûmâ ileyhiñ memleket anbârında olduğü tahkîk olunan ol mikdâr şa'îriñ bir an akdem tahsîl ve ordu-yı hümâyûnuma irsâli husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk eylediğı ma'lûmuñuz oldukda hemân vusûl-ı emr-i şerîfim 'akabinde ma'rifetiñiz ve ma'rifet-i şer'le şa'îri mezkûru zâhire ihrâcı ve tahsîl Tarsus İskelesine nakl ü tenzîl ve ordu-yı hümâyûnuma ba's ü tesyîle mezîd-i sa'y ü gayret ve mugâyir-i emr-i şerîfim vaz' ü hareketden mübâ'adet eyleyesiz ve siz ki kuzât-ı mûmâ ileyh ve vücûh-ı belde ve iş erlerisiz siz dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâf-ı emr-i şerîfim vaz' ü hareketden be-gâyet mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki.

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûnu üzere 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurdu sahrâ-yı Yafa m.

116 Metinde şeddeli olarak Muhammed/ Mehemed şeklinde yazılmış ve kendisine "Bey" unvânı verilmiştir.

Sıra No : 45
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 37, sayfa 69, belge 100-101
 Tarih : 1215-1800
 Konu : Adana'dan iki yüz elli nefer seçkin askerin bir başbuğ maiyyetinde orduya katılmak üzere Mısır'a gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed dâme mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve iş erleri ve zikr-i âfî askeri mahallinden ihrâc ve ordu-yı hümâyûnuma îsâle bundan akdemce ordu-yı hümâyûnum tarafından mahsûs mübâşir ta'yîn olunan () zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Siz ki mütessellim ve vücûh-ı memleket ve iş erleri mûmâ ileyhimsiz ordu-yı hümâyûndan şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfînden tafsîl ü beyân olunduğu üzere iklim-i Mısır'da olan Fransuz melâ'îni gerek ordu-yı hümâyûn-ı zafer-makrûnumla ve gerek kapudân düstur-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Hüseyin Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve İngilterelü 'askeriyle bi'd-defa'ât vâkı' olan muhârebelerde bâ-'avn ü 'inâyet-i cenâb-ı Rabb-i müste'âda bir vechile mukâvemet idemeyerek bir fırkası İskenderiye Kal'asına tahassun ve bir gürûhu dahi nefsi Kâhire-i Mısır'a girizân idüb ber muktezâ-yı vakt ü hâl merâsim-i hazm ü ihtiyâta ri'âyet lâzımeden olmağla Adana kazâsından harb ü darb erbâbından iki yüz elli nefer güzîde ve cenk-âzmûde piyâde asker hemân vusûl-ı emr-i şerîfînden iki nihâyet üç gün zarfında tahrîr ve tertîb ü techîz ve zabt u rabta muktedir başbuğ ma'iiyetiyle 'icâleten ihrâc ve münâsib olan iskeleden sefîneye süvâr ve ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesyâra kemâl-i sür'ati ve sa'y-yı şumâr eylemeñiz vesâyâ ve tenbîhâtı emr-i şerîf-i mezkûrda derc ve iş'âr olunduğu bu def'a sadr-ı a'zamım ve serdâr-ı ekremim tarafından derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneme vârid olan tahrîrâtta ibnâ olunmuş ancak li'l-İllâhi'l-hamd ve'l-minne Mısır-ı Kâhire'de olan Fransalular bir vechile tâb-âver tahammül olamayarak harben ve sâlimen ihrâc ve Mısır-ı Kâhire eyâdî-i menhûselerinden feth ü teshîr olunduğu ve el-hâletü hâzihi İskenderiyye Kal'asına mütehasın olan müşrikîniñ dahi bâ-'avn-ı Bârî kahr u tedmîrleri zımnında asâkir-i muvahhidîn teveccüh ü 'azîmet itmiş olmalarıyla inşâ'e Allâhu ta'âlâ kal'â-i merkûm dahi tahlîsi ve arâzî-i mukaddesenîñ külliyyen vücûd-ı şirk-âlûdlarından tasfiye ve tathîri eltâf-ı hafîyyetü'l-İllâhiyyeden mes'ûl ise dahi bir müddetçik muktezî olan mahalleriñ istihkâm ve muhafazası ve lâzım gelen hıdemâtda istihdâm için 'asâkir-i mezkûreniñ bir kadem akdem ve bir sâ'at mukaddem sadr-ı a'zamım müşârun ileyhiñ ma'iiyetinde bulunmaları vâcibât-ı umûrdan olmakdan nâşî vûsul-ı emr-i şerîfim kadar asker-i mezkûru başbuğ ma'iiyetiyle ihrâc itmemiş iseñiz bundan sonra bir dakîka ifâte-i ikâmeti tecvîz itmeyerek ve giceyi gündüze katarak derhâl güzîde ve bahadır ve harb ü darbe kâdir yiğitlerinden ol mikdâr neferâtı techîz ve tekmiil birle nihâyet üç gün zarfında muktedir başbuğ ma'iiyetiyle serî'an ve 'âcilen ihrâc ve ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesyâra şitâb ü sür'at ve hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñiz fermânım olmağın tenbîhen ve te'kîden ve isti'câlen ve ihtimâmen Rikâb-ı hümâyûnumdan dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Veli zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi Mısır gibi sevâdd-ı a'zamıñ cevânib ü etrâfi muhâsara ve muhârebe olunarak 'avn ü 'inâyet-i Bârî ve

imrâr-ı ruhâniyet-i hazret-i risâlet-penâhî ile eyâdî-i şirkînden nez' ü teshîri müyesser olub inşâ'e Allâhu ta'âlâ karîben İskenderiyye Kal'asının dahi feth ü teshîri eltâf-ı hafîyye-i İllâhî'den me'mûl olmağla tez elden li-ecli'l-ihiyât iktizâ iden mahallardan ordu-yı hümâyûnuma müretteb olan asâkir ile asker-i mezkûrun 'icâleten ve müsâra'aten ordu-yı hümâyûnuma vusûlleri matlûb-ı kat'î-i pâdişâhânem idüğü ve bu vakti evkât-ı sa'ireye kıyâs birle 'özü ü 'illet îrâdıyla tahrîrât irsâl itmek ihtimâliniz olur ise tekrâr isti'câl kaydına düşülmeyüb hakkınızda âher gûne mu'âmele olunacağı muhakkak olmağla fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i (şerîfimle) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûn (belgenin devamı yok Y.K.)

Sıra No : 46

Belge No : Adana Ş. S. 57, img 42, sayfa 77, belge 111

Tarih : 1215-1800

Konu : Adana'dan satın alınan arpanın orduya gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mübâyâ'acısı Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Halil zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husû(sa) me'mûriyetle ol tarafda olan ve bu¹¹⁷ def'a mahsûs tekrâren mübâşir ta'yîn ve irsâl olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından Hasan zîde kadrühümâ tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Ordu-yı hümâyûn lâzimesiçün Adana sancağından müretteb şa'îriñ Ordu-yı hümâyûnumda şiddet-i lüzûmu olmak takrîbiyle livâ-i mezkûrdan tertîb olunan altmış kile şa'îriñ bir an akdem mübâyâ'a mevcû(d) şa'irden tekmîl ve Tarsus İskelesine nakl ve tenzîl ve Ordu-yı hümâyûnuma ba's ü tesyîl olunmak üzere bi'd-defa'ât evâmîr-i şerîfim ısdârıyla te'kîd ve isti'câl olunmuş iken şimdiye kadar iskeleye tenzîli haberi vürûd itmeyüb ancak Ordu-yı hümâyûnumda ta'yînâta virilecek bir iki günlük şa'îr mevcûd olmadığından şa'îr husûsunda müzâyaka-i tâmm derkâr ve ma'âzallahu ta'âlâ müretteb olan mahallerde bekâyâ kalan şa'îriñ dahi bu günden 'adem-i vürûdu lâzım gelir ise kayd-ı zarûret düçâr olunacağı aşîkâr olmağla siz ki mütessellim ve mübâyâ'acı-i mûmâ ileyhimâsiz sizden me'mûl olan gayret ve sadâkat-ı diniyye muktezâsı üzere Adana sancağından müretteb şa'îr şimdiye kadar tekmîlen iskele-i mezbûra nakl olunmamış ise bundan böyle hâb u râhatı terk ile geceyi gündüze katarak mevcûd olan şa'irden tekmîl ve iskele-i mezkûra nakl ü tesyîl eylemeğe kemâl-i ihtimâm ü dikkat eylemeñiz fermânım olmağın te'kîden ve tenbîhen ve isti'câlen işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur ve imdi vusûlünde ber vech-i muharrer ordu-yı hümâyûnumda şa'îriñ şiddet-i lüzûmu olduğu ve ma'âza Allâhu ta'âlâ bekâyâ kalan şa'îr bu günlerde irişmez ise 'asâkir mevcûdu ta'yînât husûsunda kîl-i zarûrete giriftâr olunacağı ve bu bâbda her ne kadar sa'y ü ikdâm ider iseñiz encâmında min ciheti'd-dünyâ ve'l-âhire mazhar-ı mükâfât olunacağı ma'lûmuñuz oldukda livâ-i mezkûrdan müretteb şa'îr tekmîlen iskele-i mezbûra nakl olunmamış ise bundan böyle hâb ü rahâtı nefsiñize harâm idüb geceyi gündüze katarak ve bir an ve bir dakika hâlî durmayub mevcûd olan şa'irden tekmîlen iskele-i mezbûra nakl ü tenzîl ve ol tarafda olan ve bu tarafdan gönderilen sefînelere 'icâleten vaz' ü teshîr ile şu günlerde Ordu-yı hümâyûnuma irişdirmeğe nihâyet-i vus' ü kudretiñizi izhâra cehd ü gayret¹¹⁸ eyleyüb eğer bundan sonra dahi şa'irden mezkûr(a) dek tekmîli ve i(r)sâli husûsunda tekâsül ve rehâvet eylemeñiz lâzım gelü(r) ise der-'akab te'dible lâyıkañız

117 Metinde "ve bu" iki defa yazılmıştır.

118 Metinde "ve gayret" kelimesi iki defa yazılmıştır.

Sıra No : 47
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 08, sayfa 24, belge 44
 Tarih : 07 N 1215 (22 Ocak 1801)
 Konu : Adana'da mevcut mukataa ashabından cebelü bedeli olarak 3036,5 guruş 50 akça tahsil edilerek Dersaadet'e gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Adana sancağı mütesellimi Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Mîr Ahmed dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana kâdisı ve Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazlulum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadruhu ve voyvoda ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletühü hâzihi berren ve bahren vâkı' olan sefer-i hümâyûnum takrîbiyle derkâr olan masârif-i seferiyyeye li-ecli'l-'îâne bi'l-cümle mukâta'âtdan cebelü tertîbi öteden berü olduğundan başka emr-i cihâda 'îânet cümleye farîza-i zimmet-i diyânet olmağla binâ-ber-în memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i pâdişâhânemde vâkı' mâlikâne virilen mukâta'ât-ı mîriyyeden biñ iki yüz yedi senesinde virilen nizâmdan evvel tevcîh olunmuş olan mukâta'âtıñ mu'accelât-ı mukayyede-i 'atfıklarından beher biñde üç nefer olmak üzere yüz ellîşer guruş ve nizâm târîhinden soñra tevcîh olunub üç sene mürûr edenler mu'accelât-ı mukayyede-i cedîdelerinden beher biñde ikişer nefer olmak üzere yüz guruş cebelü bedeliyyeleri iş'âr-ı sâbıkadan olduğu misüllü iki yüz on beş senesine mahsûben dahi tertîb ve tahsîl ve teslîm-i Darbhâne-i âmirem olunmasına irâde-i seniyyem ta'alluk idüb ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket makrûnum şeref efzâ-yı sudûr olmağla siz ki kapucubaşı ve kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhimâsız Adana eyâletinde vâkı' mukâta'ât emr-i şerîfime maktû'an gönderilen bir kıt'a sûret-i defter nâtuk olduğu üzere tahsîli iktizâ iden üç biñ otuz altı buçuk guruş elli akça cebelü bedeliyyeleri ashâb kimesnelerden el-hâsil hiç kimesnelerden cem' ü tahsîl ve teslîm-i Darbhâne-i âmirem olunmak için Dersa'âdetim'e îsâl ü tesyîr olunmak fermânım olmağın hâsseten işbu (emr)-i celîlü's-şânım ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda bast ü beyân olunduğu üzere cebelü akçası olan meblağ-ı mezbûr ru'yet-i masârif-i seferiyye ve tanzîm-i levâzım-ı harbiyye zımında tertîb ve 'ale'l-husûs emr-i cihâda 'îânet cümleye farîza-i zimmet-i diyânet olunduğuna mebnî bir akçasınıñ te'hîr ve tevkîfi kat'an câyiz olma(ma)ğla serî'an tahsîli matlûb-ı şâhânem idüğü ma'lûmuñ oldukda kabzına me'mûr mübâşir-i merkûmâ teslîmen Darbhâne-i Âmireme teslîm olunmak için mukâta'alarından ref' ve âhere fûrûht olunan iktizâ idenlere tenbîh ve tefhîme mübâderet ve mantûk-ı emr-i 'âlîşânım üzere 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tevakkî ü mübâ'adet eyleyesiz ve siz ki voyvoda ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mûcib-i emrim üzere hareket eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîl olduğun cebelü akçasınıñ mukâta'ası ve kâdî isim ve resmiyle memhûr ve mûmzâ ashâbına i'tâ ve tahsîlâtını bir taraftan Dersa'âdetim'e irsâle müsâra'at ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnum tama'-ı hâmma teba'ıyyet ve be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylemek bâbında vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Ramazan sene hamse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Kostantiniyye

Sıra No : 48

Belge No : Adana Ş. S. 48, img 73, sayfa 143, belge 228

Tarih : Evail L 1215 (15-24 Şubat 1801)

Konu : Ahmed Bey'in Adana mütesellimliği görevinde bırakıldığına dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana kâdîsiyla eyâlet-i Adana'da vâkı' sâ'ir kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Adana eyâleti (...) ¹¹⁹ işbu biñ iki yüz on beş senesi Şevvâlinin dördüncü günü hâlen İsmail muhâfızî düstûr-ı ekrem müşîr-i mufahham nizâm-ı 'âlem vezîrim Mehmed Paşa edâme Allahu ta'âlâ iclâlehu kal'a-i mezbûreniñ muhâfazasına (...) şartıyla tevcih ve ihsân-ı hümâyûnum olub müşârün ileyhiñ muhâfaza-i mezkûreye me'mûriyeti (hasebiyle) tarafından zabt u rabt-ı memleket ve himâyet u sıyânet-i fukarâ-yı ra'ıyyete muktedir bir mütesellim nasbı (...) lâ-büdd ve muktezî olmakdan nâşî hâlen eyâlet-i merkûmede bâ-fermân-ı 'âlî mütesellim olan Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed Bey dâme mecduhu re'âyâ-perver ve evsâf-ı mezkûre ile mevsûf olduğu beyânıyla müşârün ileyh tarafından dahi kemâkân mütesellim nasb olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu müşârün ileyhın kapu kethüdâsı hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan arpa emîni kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecduhu bâ-takrîr istid'â itmeğın vech-i meşrûh üzere mütesellim nasb olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsiz kapucıbaşı-i mûmâ ileyh müşârün ileyh tarafından dahi mütesellim nasb olunduğu ma'lûmuñuz oldukda ber vech- i meşrûh mütesellimlik-i mezkûru târîh-i merkûmdan i'tibâr ile zabt ve müşârün ileyh tarafına râci' olan 'â'idât ve tayyârâtı kadîmden olıgeldiği vechile ahz u kabz itdirilüb mütesellimliği umûruna âherden bir ferdi dahl u ta'arruz etdirilmemek bâbında fermân-ı 'alışânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından ittikâ ü mübâ'adet eylesiz. Şöyle bilesiz 'âlâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî evâ'ili şehri Şevvâli'l-mükerrrem sene hamse 'aşere ve mi'teyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiyyeti'l-mahrûse

119 Satır sonunda bazı kelimeler belge yırtık olduğundan okunamamıştır.

Sıra No : 49
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 8, sayfa 10, belge 28
 Tarih : Evahir L 1215 (25 Şubat-6 Mart 1801)
 Konu : Adana Valisi Muhammed Paşa için hazeriye ve imdadiyenin tahsil edilerek gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârîm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessilimi () dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân-ı vilâyet zîde kadruhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana eyâleti işbu biñ iki yüz on beş senesi Şevvâli'niñ dördüncü gününde hâlen İsmail muhâfızı düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem vezîrim Muhammed Paşa edâme Allâhu ta'âla iclâlehu(ya) tevcîh ü ihsân-ı hümâyûnum olub Adana eyâletinde vâkı' kazâlardan vâlî için tertîb ü ta'yîn kılınan imdâd-ı hazeriyyeden sene-i mezbûra mahsûben müşârün ileyhiñ tevcîhi târîhine göre kıstu'l-yevm hesâbı üzere hissesine isâbet eden hazeriyye akçası ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve müşârün ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ü teslîm etdirilmek bâbında siz ki mütessilim ve mevlânâ ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz size hitâben emr-i şerîfim sudûrunu müşârün ileyhiñ kapu kethüdâsı hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan hâlen Adana emîni kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Hasan zîde mecduhu bâ-takrîr istid'â ve divân-ı hümâyûnumda mahfûz tevcîhât defterlerine mürâca'at olundukda eyâlet-i merkûme ber vech-i meşrûh târîh-i mezkûrda müşârün ileyhe tevcîh olunduğu mastûr ve hazeriyye şurûtu lede's-sû'al Adana vâlîleriçün Adana sancağından senede iki taksît ile yedi biñ beş yüz gurus imdâd-ı hazeriyye ta'yîn kılındığı tertîb defterinde mukayyed olmağla ve hazeriyyede re's-i sene gurre-i Muharrem i'tibâr olunmağla 'azl ü nasb vukû'unda halk ve silk herkes tevcîhi târîhinden kıstu'l-yevm hesâbı üzere hissesine isâbet edeni ahz u kabz eylemek şurût-ı hazeriyyeden idüğü tahrîr olunmağla siz ki mütessilim ve mevlânâ ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz vech-i meşrûh üzere 'amel olunmak fermânım olmağın imdi Adana eyâleti dâhilinde kâ'in kazâlardan vâlî için senede iki taksît ile müretteb olan sâlifü'z-zikr imdâd-ı hazeriyyeden sene-i mezbûra mahsûben müşârün ileyhiñ tevcîhi târîhine göre kıstu'l-yevm hesâbı üzere hissesine isâbet eden hazeriyye akçası selefî zimmetine geçmiş ise selefinden ve ahâlî zimmetlerinde kalmış ise mükerrer ve mikdâr-ı mu'ayyenden ziyâde hazeriyye tahsîlinden hazer olunarak cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le icâb ü iktizâ edenlerden tamâmen tahsîl ve müşârün ileyh tarafından kabzına me'mûra te'diye ve teslîme mübâderet ve 'avk ü te'hîrden ve bu vesîle ile kazâlara kesret üzere mübâşirler ile irsâliyle¹²⁰ ücret-i mübâşiriyye mutâlebesinden ittikâ ü mübâ'adet olunmak bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mübâ'adet eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahrîren fi evâhiri şehri Şevvâli'l-mükerrrem sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

120 Metinde bu şekildedir.

Sıra No : 50
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 14, sayfa 22-23, belge 43
 Tarih : 13 L 1215 (27 Şubat 1801)
 Konu : Sabık Adana valisi Şerif Muhammed Paşa'nın alacağı olan 8.693 guruş mahiyye, hass ve seferiyye akçalarının tahsil edilerek kendisine gönderilmesine dair ferman.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdîsî zîde fazluhu ve iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey zîde mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa hâssaten mübâşir ta'yîn olunan ve sadr-ı a'zamım kethüdâsı çukadârlarından Mustafa zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana kâdîsîniñ bu def'a ordu-yı hümâyûnuma vârid olan i'lâmı hülâsasında Adana vâlisi sâbık Şerif Muhammed Paşa'ya Adana eyâletinden 'â'id mâhiyye ve gerek hâss ve seferiyye akçalarından iktizâ eden mebâligiñ tahsil ve ordu-yı hümâyûnum hazînesine irsâl ü tesyîli bâbında sâdır olan emr-i şerîfim ve gerçi vâsıl olub ancak paşa-yı mûmâ ileyhiñ Dersa'âdetimde kapukethüdâsı olan Süfyan dâme mecdühuya vir(e)ceği olmak mülâbesesiyle eyâlet-i merkûmeniñ paşa-yı mûmâ ileyhe hîn-i tevcîhinde infisâline kadar hazeriyyeden ber müceb-i hesâb kıstü'l-yevm isâbet eden hissesi tahsil ve mûmâ ileyh tarafından kabzına me'mûra alacağına mahsûben te'diye ve teslim olunmak üzere rikâb-ı müstetâbım tarafından dahi diğerk emr-i şerîfim ısdâr olunmuş olmağla mütesellimlik mâhiyyesinden beş biñ guruş ve hazeriyyeden üç biñ yüz doksan üç guruş üç rub' ki cem'ân paşa-yı mûmâ ileyhiñ hissesine beş buçuk ayda sekiz biñ altı yüz doksan üç guruş üç rub' isâbet eylediğini beyân birle meblağ-ı mezbûruñ her kangı mahalle i'tâsı irâde olunur ise ol tarafa teslim olunacağını tahrîr ü inhâ itmekle kuyûdât lede't-tebliğ paşa-yı mûmâ ileyhiñ bağıyâne hareketi vukû'una mebnî tuğu ve sancağı ref' ile emvâl ü eşyâsınıñ cânib-i mîrîden zabt(ı) fermânım olmakdan nâşî eyâlet-i mezkûreniñ mütesellimlik mâhiyyesinden ve 'â'idât ve tayyârât-ı sâ'iresinden mûmâ ileyh Şerif Paşa'nıñ tevcîhi târihine düşeni seferiyye akçasına ma'an tamâmen tahsil ve mübâşirine teslimen ordu-yı hümâyûnum hazînesine irsâl ü tesyîl olunmak üzere emr-i şerîfim verilmiş olduğu başmuhâsebeden derkâr olunub el-hâletü hâzihi ordu-yı hümâyûnumda masârif-ı mühimmeniñ kesreti olub ziyâde akçanıñ lüzûmu takrîbiyle paşa-yı mûmâ ileyhe 'â'id akça umûru-ı cihâda sarf olunacak akça olmağla eyâlet-i merkûmeniñ paşa-yı mûmâ ileyhe tevcîhi târihinden gurre-i Şevvâle kadar mütesellimiñ mâ'hiyyesinden ve hazeriyye ve seferiyye akçasından ve'l-hâsıl kâffe-i 'â'idât ve sayyâdâtından isâbet eden hissesi mukaddem sâdır olan emr-i şerîfim mücebince sen ki mütesellim-i mûmâ ileyh sin ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le 'alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsil ve defteriyle ma'an mübâşirine teslimen Ordu-yı hümâyûnuma 'icâleten irsâl ü tesyîli müsâra'at ve Rikâb-ı hümâyûnum tarafından kabzına me'mûr kimesneye keyfiyet ifâde birle va'desine mübâderet eylemeñ fermânım olmağın mücibince te'kiden ve isti'câlen bâ-takrîr işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer eyâlet-i merkûmeniñ paşâ-yı mûmâ ileyhe târih-i tevcîhinden gurre-i Şevvâl'e kadar şehr ve hâss ve seferiyye ve 'â'idât-ı sâ'ireden isâbet eden hissesi tahsil olunması senden matlûb kat'î-i şâhânem idüğü ve bir akçasının ketm ve ihfâsına cesâret edenleri olur ise lede't-tahkîk te'dib olunacağı ma'lûmuñ oldukda fermûde-i hümâyûnum üzere

eyâlet-i merkûmeniñ paşa-yı mûmâ ileyhe tevcîhi târîhinden gurre-i Şevvâl'e kadar şehriyye ve hâss-ı seferiyye ve 'â'idât ve sâ'ireden isâbet eden hissesi ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le 'alâ eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve defteriyle ma'an mübâşirine teslimen ordu-yı hümâyûnuma irsâl ü tesbîle mezîd-i i'tinâ ü dikkât ve hilâfından be-gâyet hazer ü mücânebet eylesesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun, sen dahi me'mûr-ı tahsîli olduđuñ şehriyye ve hâss ve seferiyye ve 'â'idât-ı sâ'ireden paşa-yı mûmâ ileyhiñ hissesine tamâmen ve kâmilen ve 'icâleten tahsîl ve bi'l-istishâb Ordu-yı hümâyûnuma getürüb teslimen müsâra'at ve bî-hûde meks ü ikâmetden ve tahsîl etmedikce hatve-i vâhide hareketden mübâ'adet eylesesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileydin sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñ bâbıda fermân-ı 'âlîşân sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzümü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından be-gâyet¹²¹ tehâşî ü mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer şehri Şevvâl sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Bersiya (?)

121 Kelime iki defa yazılmıştır.

- Sıra No : 51
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 09, belge 29
 Tarih : 15 L 1216 (01 Mart 1801)
 Konu : Adana Mütesellimi Ahmet Bey, kardeşi Mehmet Bey ve amcasıoğlu Mustafa Bey'in ortaklaşa uhdelerinde olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukataasına tabi yörügân cemaatinin ahalipleri başka başka yerlerde oturmakta olduklarından bunlara kendileri dışında bir kimsenin müdahale ettirilmemesine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-keâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm zıkr-i âti Yörügân cemâ'ati re'âyalarınî bulunduğları mahallerinî kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana nâ'ibi Müftüzâde kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'în Mevlânâ Es-seyyid Ahmed zîde ilmuhunuñ Rikâb-ı hümâyûnuma gönderdiği i'lâmı mefhûmunda iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ile birâderi kıdvetü'l-emâcid vel'-a'yân Muhammed Bey ve ammizâdesi Mustafa Bey zîde mecdühümâ meclis-i şer'-i şerife varub berât-ı 'âlîşânımla ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olan cemâ'athâ-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asına tâbi Yörügân cemâ'ati re'âyalarının ekserisi âher kazâda kâ'in olmaları hasebiyle re'âyâ-yı mezbûruñ kâ'in oldukları kazâların kuzât ve nüvvâb ve voyvodaları bilâ mücib ta'addî ü rencide eylediklerinden perâkende ü perîşânlıklarına ve mâl-ı mîrîniñ kesr ü noksânına bâ'is bir keyfiyette olmaktan nâşî re'âyâ-yı merkûmeniñ umûr ve husûsları ancak mukâta'a-i mezbûr mutasarrıfları mûmâ ileyhim taraflarından ru'yet olunub hilâf-ı şurût kuzât ve nüvvâb ve voyvoda taraflarından ve taraf-ı âherden müdâhele olunmamak için emr-i şerîfim sudûru istid'âsında oldukları nâ'ib-i mûmâ ileyhim itmeğîn Hazîne-i 'âmiremde mahfûz Başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûr senevî ma'a zamm on biñ yüz yetmiş yedi buçuk guruş elli akça mâl ile mûmâ ileyhiminî iştirâken ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olduğu ve Anado(lu) Yörügânı Mukâta'âtı cemâ'atleri konar ve göçer göçebe tâ'ifesinden olub bir mahalde 'avârîzhânesine kayd olunub makûleden olmayub şütürân ve ağnâm ve bennâk ve mücerredlerine fi'l-cümle mâl ta'yîn ve takdîr olunmağla 'avârîz-ı nuzl ve tekâlîf-i şâkkadan mu'âf ve müsellemler olub kadîmî sâkin oldukları mahallesinde bir def'a edâ eylediklerinden soñra taraf-ı âherden vechen mine'l-vücûh bir dürlü müdâhale itdirilmemek ve umûrlarına voyvodalarından gayr-ı kimesne karışmayub serbestiyet üzere voyvodaları ma'rifetiyle ru'yet olunmak virilen evâmir-i şerîfim şurûtundan olmağla bu sûrette mukâta'a-i mezbûr re'âyaları kadîmî sâkin oldukları mahallede rusûm-ı ra'iyetlerin hâsıl kayd olundukları mahalle edâ eyledikleri hâlde umûr ve husûsları ber müceb-i şurût-ı serbestiyette voyvodaları ma'rifetiyle ru'yet olunub vechen mine'l-vücûh taraf-ı âherden bir dürlü naks ve müdâhale itdirilmemek üzere emr-i şerîfim ısdârı iktizâ eylediği derkenâr olunmağla derkenârı mücebince emr-i şerîfim virilmek bâbında iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân müstecmi' cemî'ü'l-müvellâ ve'l-mefâhir Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı Es-seyyid Feyzullah dâme 'uluvvuhu telhîs itmekle imdî telhîs mücebince 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda cemâ'at-ı mezbûr zâbitından südde-i sa'âdetimden ihrâc olunmuş mühürlü ve nişânlu sahîh sûret-i defter-i cedîd-i hâkânî taleb idüb göresiz. Cemâ'at-ı mezbûr re'âyâsı defter-i cedîd-i hâkânîde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olub

konar-göçer göçebe tâ'ifesinden olmalarıyla bir mahalde 'avârizhânesine kayd olunur makûleden olmayub ancak ağnâm ve şütürân ve bennâk ve mücerredlerine bi'l-cümle mâl ta'yîn ve takrîr olunmağla 'avâriız-ı nuzl ve tekâlîf-i şâkkadan mu'af ve müsellemler olup kadîmî sâkin oldukları mahallerde kânûn ve defter mücebince vire geldikleri mâl-ı mîrî ve rusûm-ı ra'iyetlerin asıl kayd olundukları mukâta'a-i mezbûr tarafından senede bir def'a edâ eylediklerinden soñra umûr ve husûslarını ber mücebince şurût serbestiyet voyvodaları ma'rifetiyle ru'yet itdirilüb hilâf-ı kânûn ve mugâyir-i emr-i 'âlîşânım bir ferde ta'allül ve muhâlefet ve müdâhale ve ta'addî itdirmeyüb amma bu bâbda ziyâde ihtimâm idüb aheriñ defterlü re'âyâsını iskân teklîfi ve sâ'ir bahâne ile rencide ü ta'addî itdirmeyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşere min şehri Şevvâl sene hamse 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı mahrûse-i Kostantiniyye.

Sıra No : 52
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 31, sayfa 56-57, belge 85
 Tarih : 18 L 1215 (4 Mart 1801)
 Konu : Adana eyaletinden 3.291 guruş 18 akça cebelü bedeliyesinin tahsil edilerek Darbhane-i amireye gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmîd ve'l-mekârîm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessilimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana () ve () kâdîları zîde fazlulum ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı âtiyyü'z-zikre mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından Veli zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi France keferesi üzerine berren ve bahren sefer-i hümâyûnum vâkı' olmakdan nâşî kudret-i masârıf-ı seferiyye takrîbiyle memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i pâdişahanemde vâkı' mâlikâne verilen mukâta'âtdan esfâr-ı sâbıkada olduğu misüllü cebelü tahsiline irâde-i 'aliyyem ta'alluk eylediğine binâ'en Adana eyâletinde vâkı' mukâta'ât-ı mîriyyeniñ mu'acelât-ı 'atîka ve cedîdelerinden iki yüz on üç senesine mahsûben tertîb ve ihrâc olunan cebelüden gayr-ı ez tahsîlât bekâyâ kalan cebelü bedeliyeleriniñ tahsîl(i) bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i 'âlîşânım mücebince ashâb-ı mukâta'âtdan sene-i merkûm cebelüleri taleb olundukda her birerleri a'zâr-ı vâhiyye irâdiyla 'uhdelerinde olan mukâta'ât cebelüleriniñ edâsından imtinâ' eyledikleri mahallî kâdîlarıniñ Der'aliyyeme vârid olan i'lâmâtı mefhûmlarından eğerçi müstebân olub ancak işbu cebelü akçası mürettebât-ı seferiyyeden olmakdan (nâşî) bir dürlü te'hîr ü tevkîfi câ'iz olur mevâddan olmamağla o makûle mukâta'ât ashâbınıñ bir vechile a'zâr-ı vâhiyyelerine 'amel ü itibâr olunmayarak Hazîne-i 'âmirem defterlerinden muhrec derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an gönderilen sûret-i defter mücebince eyâlet-i mezkûrede vâkı' mukâta'âtıñ sene-i merkûmeye mahsûben bekâyâ kalan üç biñ iki yüz doksan bir guruş on sekiz akça cebelü bedeliyeleri ashâbından ve kendüleri mevcûd olmayanlarıñ mültezimlerinden ve hisselerini zabt u rabt edenlerinden ve anlar dahi mevcûd bulunmadıkları sûretde karyeleri mahsûlâtından mutasarrıflarına 'â'id a'şâr-ı şer'iyyelerinden siz ki mütesellim ve kâdîlar-ı mûmâ ileyhimsız ma'rifetiñizle 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve Darbhâne-i 'âmireme teslîm olunmak için kabzına me'mûr mübâşir-i merkûma teslîmen Der'aliyyeme irsâl ü tesyîri husûsuna ihtimâm ü dikkat eylemeñiz fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen tekrâr işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda bast ü beyân olduğu üzere meblağ-ı mezbûr cebelü akçası ru'yet-i masraf-ı seferiyye ve tanzîm-i levâzım-ı harbiyye zımnında tertîb olunmuş olub bu makûle mürettebât-ı seferiyyeniñ bir vechile te'hîr ü tevkîfi tecvîz olunmayub beher hâl tahsîl ve teslîmi matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmuñuz oldukda ba'd-ez-în dahi zikr olunan cebelü akçasını edâ eylemezler ise 'uhdelerinde olan mukâta'aları üzerlerinden ref' ve âher tâlibine fûrûht olunacağı iktizâ edenlere ifâde ü tefhîm olunarak sûret-i defter-i mezkûrda muharrer mukâta'âtıñ iki yüz on üç senesine mahsûben bekâyâ kalan mezkûr-ı'l-mikdâr cebelü bedeliyeleri ashâbından ve kendüleri mevcûd olmayanlarıñ mültezimlerinden ve hisselerini zabt ü rabt edenlerden ve anlar dahi mevcûd bulunmadıkları hâlde karyeleri mahsûlâtından mutasarrıflarına 'â'id olan a'şâr-ı şer'iyyelerinden 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve Darbhâne-i 'âmireme teslîm olunmak için Dersa'âdetim'e irsâ-

line bezl ve hâsıl-ı kudret eylesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîli olduĖuñ bekâyâ-i mezkûre mütesellim-i mumâ ileyh ma'rifeti ve hükkâm-ı şer' ma'rifetleri ve seniñ ma'rifet ve mübâşeretiñle ashâb-ı mukâta'âtdan bir gün evvel ve bir sa'ât mukaddem tahsîl ve getirüb Darbhâne-i 'âmireme teslime müsâra'at ve hilâf-ı rızâ-yı hümâyûnum tama'-ı hâmma teba'iyet ve hâtır ve göñüle ri'âyet ile ta'tiline¹²² bâ'is hâlâtdan be-gâyet tehâşî ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından hazer ü mübâ'adet eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer şehri Şevvâl sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

122 Metinde ta'diline şeklinde yazılmış, tı'nın keşidesi unutulmuştur.

Sıra No : 53
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 8, sayfa 11, belge 27-b
 Tarih : Selh-i L 1215 (15 Mart 1801)
 Konu : Adana, Tarsus ve Sis Mukataası yörük cemaati reayasının miri mal vermemek için başka yere gittiklerinden asıl yerlerine döndürülmelerine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm zıkr-i âti cemâ'at re'âyâlarının buldukları mahalleriñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum tevkî'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhunuñ takdîm eylediği 'arızhâl mefhûmunda berât-ı 'âlîşânımla iştirâken ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olan Cemâ'ât-ı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Sis Mukâta'asına tâbi' Kerimli cemâ'ati ahâlilerinden ba'zıları muharrer mâl-ı mîriyyelerini virmemek dâ'iyyesiyle medîne-i Adana'ya yirmi sâ'at mesâha mahalle firâr eylediklerine binâ'en zimmetlerinde katı vâfir emvâl-i miriyye müctemi' olmağla cemâ'at-ı merkûm ahâlileri buldukları mahalden kaldırılıb makarr-ı kadîmlerine ve asıl cemâ'atleri derûnuna îvâ ü iskânlarıçün emr-i şerîfim sudûrunu istid'â-yı 'inâyet etmeğin Hazîne-i 'âmiremde mahfûz Başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûr ma'a haşem ve tefâvüt senevî on biñ yüz yetmiş yedi buçuk guruş mâl ile mûmâ ileyiñ şürekâ-i sâ'iresiyle ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olduğu ve bu makûle Ekrâd ve Türkmen re'âyâsı konar ve göçer göçebe tâ'ifesinden olub bir mahalde 'avârızhânesine kayd olunur makûleden olmamalarıyla bu misüllü mahall-i âhere müteferrik ve perîşân olan re'âyâsı buldukları mahalde hâne ve zâmân i'tibâr olunmayub ma'rifet-i şer' ve zâbıtı ma'rifetiyle kaldırılıb makarr-ı kadîmlerine nakl ü iskân itdirilmek şurûtundan olduğu derkenâr olmağla imdi şurût mücebince 'amel olunmak fermânım olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda mukâta'a-i mezbûr zâbıtından südde-i sa'âdetime ihrâc olunmuş mühürlü ve nişânlu sahîh sûret-i defter-i cedîd taleb idüb göresiz cemâ'at-ı mezbûruñ re'âyâsı konar ve göçer tâ'ifesinden olub bir mahalde 'avârızhânesine kayd olunur makûleden olmamalarıyla cemâ'ât-ı mezbûruñ o misillü mahall-i âhere müteferrik¹²³ ve perîşân olan defterlü re'âyâ buldukları mahalden ma'rifet-i şer' ve zâbıtı ma'rifetiyle kaldırılıb makarr-ı kadîmlerine ve asıl cemâ'atleri derûnuna nakl ü iskân itdirilüb hilâf-ı kânûn u defter ve mugâyir-i emr-i 'âlîşân bir ferde ta'allül ve muhâlefet itdirmeyesiz. Amma bu bâbda zîyâde ihtimâm idüb âheriñ defterlü re'âyâsını iskân teklîfi ile rencîde ü ta'addî itdirmekden ziyâde hazer ü mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi selhi şehri Şevvâl sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

123 Metinde mutasarrıf yazılmıştır.

Sıra No : 54
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 30, sayfa 54-55, belge 83- 84
 Tarih : 9 ZA 1215 (24 Mart 1801)
 Konu : Adana ve Tarsus Yörüğü cemaati, Dünderlı ve tevabii Mukatasının adet-i ağnam kalemiye ücreti olarak Sadrazam El-hâcc Yusuf Ziya Paşa'nın hissesine isabet eden 7.249 guruş 16 akçanın tahsil edilerek hazineye teslim ettirilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlılarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân zikr-i âti kalemiyye akçası tahsiline mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından Veli zîde kadruhu tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olub sen ki mütessellim-i mûmâ-ileyhsin müsterekleriñle 'uhdeñde olan Cemâ'at-i Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve 'Âdet-i Ağnam-ı Nâhiye-i Dünderlı ve Tevâbi'i Mukâta'asının biñ iki yüz altı senesinden biñ iki yüz on dört senesine gelince ber müceb-i mu'tâd-ı kadîm iktizâ eden kalemiyyelerinden düstûr-ı ekrem müşir-i efham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzîmü'l-ümem hâlen sadr-ı a'zamım sûtüde-şiyem ve vekîl-i mutlak-ı kavıyyü'l-himem El-hâcc Yusuf Ziya Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve zâ'afe bi'l-fikri ve't-tekmîli iktidârehu ve ikbâlehunuñ hissesine isâbet iden ma'a harc-ı aklâm yalnız yedi biñ iki yüz kırk dokuz guruş on altı akça kalemiyye akçasını mu'accelen tahsil ve müşârün ileyhiñ hazînesine irsâl ü tesyîri mühimm ve muktezî olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım isdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mücebince sinîn-i merkûmeye mahsûben ol mikdâr kalemiyye akçasını serî'an ve 'âcilen tedârük ve tahsil ve kabzına me'mûr mübâşir-i merkûma teslîmen Dersa'âdetim'e irsâl ve hazîne-i müşârün ileyhe teslîme bezl ve sa'y ü makderet eylesin. Şöyle ki sadr-ı a'zamım olanlarıñ idâre-i dâ'ireleri 'ale'l-husûs masârîf-ı zarûriyye-i seferiyyeleri bu makûle kalemiyye akçasına menût ve muvakkıf olmağla vusûl-ı emr-i şerîfimde meblağ-ı mezbûru 'alâ eyyi hâlin serî'an ve 'âcilen tahsil ve tedârük ve mübâşir-i merkûmâ teslîmen Dersa'âdetim'e irsâl ve hazîne-i müşârün ileyhe teslîme ihtimâm ü dikkat 'avk ü te'hîr misüllü hâlâtdan mübâ'adet eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsilî olduğun¹²⁴ kalemiyye akçasını ber müceb-i sûret-i defter mütessellim-i mûmâ ileyhden tamâmen tahsil ve makbûzum olduğunu müş'ir memhûr sened i'tâ birle tahsilâtını yanına istishâben getürüb hazîne-i müşârün ileyhe teslîme 'acele ü şitâb ve bî-hûde meks ü tavakkuf ile imrâr-ı vakitden gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânımın mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi' şehri Zî'l-ka'de sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

124 Metinde olduğum yazılmıştır.

Be-makâmı mahrûse-i Kostantiniyye

Sûret-i Defter-i Kalemîyye-i Hazret-i Sadr-ı Âlî

Mukâta'ât-ı Cemâ'at-ı Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevâbi'ihâ vâcib 'an evvel-i Mart sene 1205 ilâ sene 1214 der 'uhde-i Ahmed Bey mütesellim-i Adana nısf hisse ve Mustafa Bey nısf hisse mâlikâne berây-ı hisse-i sadr-ı 'âlî.

	Guruş	Para
	656	
	592	
Teslim-i evvel	064	40
Biñ altı senesinden dokuz senesine gelince	2625	40
Biñ iki yüz on senesi	0656	<u>40</u> 120
Biñ iki yüz on bir senesi ma'a tefâvüt	0678,5	
Biñ iki yüz on iki senesinden	0678,5	
Biñ iki yüz on üç senesinden	0678,5	
Biñ iki yüz on dört senesinden	0678,5	
(Yekûn)	6060	
Harc-ı kalem ve sâ'ir	0202	
Yekûn	6262	

Mukâta'ât-ı 'âdet-i ağnâm-ı nâhiye-i Dünderlu ve tevâbi'ihâ vâcib 'an evvel-i Mart sene 1213 ve sene 1214 der 'uhde-i Ahmed Bey mütesellim-i Adana ashâ(b)-ı mâlikâne berây-ı hisse-i hazret-i sadr-ı 'âlî.

	Guruş	Para
Biñ iki yüz on üç senesinden	477,5	8
Biñ iki yüz on dört senesinden	477,5	8
(Yekûn)	955	16
Harc-ı kalem ve sâ'ir	032	
(Yekûn)	987	

	Guruş	Para
Yörügân-ı Adana'dan matlûb olunan	6262	
'Âdet-i ağnâm-ı Dünderlu'dan matlûb olunan	0987	16
(Yekûn)	7249	

Yalnız yedi biñ iki yüz kırk dokuz guruş on altı akça mukâta'ât ashâbları Ahmed Bey ve Mustafa Bey'den tahsîl olunacaktır. Sahn.

Sıra No : 55
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 11, sayfa 10, belge 36
 Tarih : 11 ZA 1215 (26 Mart 1801)
 Konu : Adana ve Tarsus Yörügânı Mukataasının taksite bağlanan mevacib taksitinin ödenmesine dair ferman.

Adana mütesellimi izzetlü necâbetlü Ahmed Beyefendi Hazretleriniñ Yörügân mukâta'asıdır. Sahh.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-kelâm Mevlânâ Adana kâdîsî zîde fazluhu ve kıdveü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûs-ı 'âtiyyü'l-beyân için mübâşir ta'yîn olunan hâlen Rikâb-ı hümayûnum etbâ'ından Makremecibaşı İbrahim zîde kadruhu tevkî'-i refî'i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin birâderiñ ile iştirâken mâlikâne 'uhdeñde olan Cemâ'at-ı Yörügân-ı Adana ve Tarsus Mukâta'asından iki yüz on senesine gelince zimmetiñizde terâküm idüb taksîte rabt olunan senevî beşer biñ guruşdan iki yüz on beş senesi taksiti olan beş bin guruş sene-i mezbûra mahsûben ve asl-ı mukâta'anın mevâcib taksiti olan ma'a harc-ı vezne iki biñ yedi yüz yirmi yedi guruş defterdâr-ı müşârün ileyhiñ çukadârlarından bundan akdem mübâşir ta'yîn olunan İnce Ahmed'e teslimen irsâl eylemeñ bâbında başka ve ba'dehu te'kid ve isti'câli hâvî başka ısdâr ve tesyâr olunan evâmir-i şerîfim müceblerince meblağ-ı mezbûruñ beş biñ guruşunu bâ-poliçe mübâşir-i merkûma teslimen Der'alıyyem'e irsâl eyleyüb kusûr iki biñ yedi yüz yirmi yedi guruşu dahi çend rûz zarfında irsâl ideceğini takrîr ve inhâ ve mücebinece bir kıt'a i'lâm-ı şer'ıyye dahi irsâl eylemişsin. Sâbıku'z-zıkr kusûr zimmet-i mîriyyeñ olan iki biñ yedi yüz bu kadar guruşu dahi bi-mennihi ta'âlâ iki yüz on altı senesi Muharreminde ihrâc ve tevzî'i musammem olan kapum kulları mevâciblerine tertîb olunmuş olduğu ma'lûmuñ oldukda vusûl-ı emr-i şerîfim(d)e tedârük ve ta'dâd ve bu def'a ta'yîn olunan mübâşir-i merkûma teslimen serî'an ve 'âcilen Der'alıyyem'e irsâle müsâra'at eylemeñ fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde meblağ-ı mezbûruñ iki biñ yirmi yedi guruşu mukaddem ve mu'ahhar sudûr iden evâmir-i 'alıyyem müciblerince derhâl tedârük ve mübâşir-i merkûmâ teslimen Dersa'âdetim'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslim müüsâra'at eyleyesin ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin me'mûr-ı tahsîli olduğun meblağ-ı mezbûru tamâmen ve kâmilen tahsîl ve bi'l-istishâb getirüb Hazîne-i 'âmireme teslim eyleyüb ve ikâmet ve te'hîr ve tevkîfe bâdî (olduğun) istimâ' olunmak lâzım gelür ise mes'ûl ve mübtelâ olacağıñ musammem olmağla aña göre 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhsin sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından ittikâ ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur ve buyurdum ki:

Hükm şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere 'amil olasız. Şöyle bile-siz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşer Zi'l-ka'de sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı mahrûse-i Kostantiniyye

Sıra No : 56
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 21, sayfa 37, belge 56
 Tarih : Evâsıt ZA 1215 (26 Mart-3 Nisan 1801)
 Konu : Eşinin malını alıp firar eden Adana Kalesi Dizdarı Mehmed'in yakalanarak Dersaadet'e yollanmasına dair feman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ayşe nâm hatun Rikâb-ı hümâyûnuma arzihâl idüb bunuñ zevci Adana sâkinlerinden Adana Kal'ası Dizdarı Mehmed nâm kimesneniñ biñ iki yüz on üç senesinde zevc-i âherinden mütevellid mâlı olmak üzere kendü mesâlihini bitirmek için gerek nükûd ve gerek eşyâ iki biñ guruşluk mâlını ahz ve Adana tarafına firâr eyledikde mukaddemen lede'l-inhâ ve'l-istid'â zimmetinde mütehakkık olan meblağı edâda tereddüd ider ise bi-eyyi hâlin Dersa'âdetim'e ihzâr olunmak bâbında işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Şa'bânında sâdır olan emr-i şerîfim infâz ve icrâ olmadığım ve mezbûreniñ bu tarafda iki biñ guruş masârifi olub duyûna giriftâr ve ahvâli diğergün olduğun bildirüb sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifetiñle mezbûr li-ec-li't-terâfu' Der'aliyyem'e ihzâr olunmak bâbında saña hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin merkûm Mehmed'i 'alâ eyyi hâlin Dersa'âdetim'e ihzâr ve irsâle mübâderet ve hilâfından ittikâ ü mübâ'adet olunmak fermânım olmağın imdi ber vech-i meşrûh merkûm Mehmed'i ma'rifetiñle ahz ve 'alâ eyyi vechin kâne Dersa'âdetim'e ihzâr ve irsâle ikdâm ü dikkat ve iğmâz ü tesâmüh ile 'adem-i ihzârını mûcib vaz'ı te-cvîzden ittikâ ü mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle () vusûl buldukda bu bâbda mukaddemen ve hâlen vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfına rızâ ü cevâz göstermeyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren evâsıtı Zi'l-hicce sene hamse 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 57
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img. 24-25, sayfa 43-44, belge 67-68
 Tarih : 10 M 1216 (23 Mayıs 1801)
 Konu : Abdullah Paşazâde Ahmed Bey beratını kaybettiğinden kendisine yeniden verilen Dündarlı kazâsının mâlikâne berâtı.

Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı ‘alî kapucubaşlılarından Hasan Paşazâde Ahmed Bey hazretlerinin Dündarlı kazâsının mâlikâne berâtıdır.

Nişân-ı ‘âlişân.

Binâen ‘alâ zâlik hâlen Adana mütesellimi müteveffâ Abdullah Paşazâde Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlılarından işbu râfî‘-i tevkî‘-i refî‘ü’ş-şân-ı hâkânî ve nâkil-i yarlığ-ı belîğ-i mekremet-unvân-ı cihânbanî, iftihâru’l-emâcid ve’l-ekârim câmi‘u’l-mehâmid ve’l-mekârim Ahmed Bey dâme mecdühunun rikâb-ı müstetâbımda Divân-ı hümâyûnuma takdîm eylediği ‘arzihâl mazmûnunda Adana sancağında vâkı‘ ‘âdet-i ağnâm-ı nâhiye-i Dündarlı ve Koyunculu ve Tevâbi‘i ma‘a ‘âvâriz-ı nâhiye-i mezbûr mukâta‘ası ber vech-i mâlikâne ‘uhdesinde olup yedinde olan berâtı kazâen zâyi‘ olmağla zâyi‘den berât-ı şerîfim i‘tâsım istid‘â-yı ‘inâyet eylediği ecilden Hazîne-i ‘mirem‘de mahfûz Başmuhâsebe defterlerine nazar olundukda Adana sancağında vâkı‘ ‘âdet-i ağnâm nâhiye-i Dündarlı ve Koyunculu ve Tevâbi‘i ma‘a ‘âvâriz-ı nâhiye-i mezbûr mukâta‘asının ma‘a tefâvüt-i şemsiyye senevî yedi biñ kırk üç guruş mâli ve zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olup beher sene mâlin ‘an hizâneye havâleten edâ ve kalemiyyesin virüb hesâbın görmek üzere mukâta‘a-i mezbûr biñ yüz yirmi beş guruş mu‘accele ile mîr-i mûmâ ileyhiñ ‘uhdesinde olduğu ve bu makûle mâlikâne mutasarrıflarından berâtı zâyi‘ edenlerden sâhibi meşhûr ve mütesâdif olanlara berât virilüb, meşhûr ve mütesâdif olmayanların fi-mâ ba‘d kasr-ı yedlerine i‘tibâr olunmamak üzere zâyi‘den berât-ı şerîfim virilmek şartıyla şürûtundan¹²⁵ idüğü derkenâr olundukda kaydı ve şürûti mücebince zâyi‘den berât-ı celîlü’l- ‘ünvânım virilmek bâbında bi’t-telhîs fermân-ı ‘âlişânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getirüb biñ iki yüz on altı senesi Muharremiñ onuncu günü bu berât-ı hümâyunu virdim ve buyurdum ki mûmâ ileyh Ahmed Bey dâme mecduhu mukâta‘a-i mezbûreyi biñ iki yüz on beş senesi Martı ibtidâsından mu‘accele-i kadimesiyle kemâfi’s-sâbık hayâtta oldukça te‘bîden ber vech-i mâlikâne zabt u rabt ve vâkı‘ olan mahsulât ve rüsûmâtın kânûn-ı kadîm ve ola geldüğü üzere ahz u kabz ve senevî olan meblağ-ı mezbûru beher sene an hizâneye havâleten edâ ve kalemiyyesin virüb ve senesi âhirinde hesâbını görüb yedine sûret-i muhâsesin aldıkça zabt ve rabtına ve mahsulât ve rüsûmâtının ahz u kabzına taraf-ı âherden ferd ta‘addî u ta‘arruz eylemeyeler. Şöyle bileler alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse m.

125 Metinde bu şekildedir.

Sıra No : 58
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 34-35, sayfa 63-64, belge 94
 Tarih : 11 M 1216 (24 Mayıs-2 Haziran 1801)
 Konu : Adana'dan iki yüz elli nefer asker tertib olunarak bir başbuğ nezareti altında Ordu-yı Hümâyûn'a gönderilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve mefâhiru'l-emâsil ve'l-akrân zikir-i âtfî 'asâkiri mahallinden ihrâc ve ordu-yı hümâyûnuma îsâle mahsûs mübâşir ta'yîn olunan Hasan ve vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Li'l-İllâhi'l-hamd ve'l-minne iklim-i Mısır'da olan Fransız melâ'îni gerek ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûnumla ve gerek kapudân-ı deryâ düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Hüseyin Paşa edâme Allâhu ta'âla iclâlehu ve İngilterelü asâkiriyle bu esnâda vâkî' olan muhârebelerde bâ-'avn ü 'inâyet-i cenâb-ı Rabb-ı müste'ân bir vechile mukâvemet idemeyüb ve nesîm-i fevz-i nusret cânib-i asâkir-i İslâmîden ve dubûr-ı nühûs ve idbâr sûy-i düşmenden vezzân olarak müncerr ve sergerdân ve haybet ü hüsrân ile bir firkâsı hâsıl-ı İskenderiyye'ye şitâbâne ve bir gürûhu dahi nefsi Kâhire-i Mısır'a girîzân idüb zikir olunan mahallerde tahsîl ve karâr itmiş oldukları bedîhi ve ma'lûm ve bi-havli'l-İllâhi ta'âlâ ve kuvvetihi kefer-i mesfûre dahi karîben karîn-i kahr ü dimâr olacakları her ne kadar emri gayr-i mevhum ise de merâsim-i cezm ü ihtiyâta ri'âyet cemî' zamânda ve bâ-husûs bâb-ı Harremeyn-i muhteremeyn olan Kâhire-i Mısır'ın bir an akdem eyâdî-i küffâr-ı ırkıyet-tebârdan nez' ü istihlâsa ihtimâm olunmak farîza-i dîniyyeden olmağın siz ki mütesellim, kapucubaşı ve sâ'ir mûmâ ileyhimsiz ma'rifetiñiz ile Adana kazâsından harb ü darb erbâbından iki yüz elli nefer güzîde ve cenk-azmûde piyâde asâkir ve techîz ve üzerlerine zabt ü rabta kâdir ve i'mâl ü idâre-i asâkire muktedir başbuğ nasbıyla vusûl-ı emri şerîfimden iki nihâyet üç gün zarfında 'icâleten ihrâc ve münâsib olan iskeleden sefîneye süvâr ve Ordu-yı hümâyûnuma îsâle kemâl-i sür'at ü şitâb eylemeñiz fermânım olmağın tenbîhen ve ihtimâmen ve istirdâ'an ve isti'câlen mahsûsan Ordu-yı hümâyûnumdan işbu emri şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi Mısır gibi sevâd-ı a'zamîñ cevânibi ü etrâfı muhassan¹²⁶ olunub li-ecli'l-ihtiyât Tiran'dan Ordu-yı hümâyûnuma mikdâr-ı vâfi asâkir celbi rütbe-i vücûbdan olduğu ve kazâ-i mezbûreden müretteb ve matlûb olan asâkir-i mezkûreniñ başbuğ ma'iyyetiyle 'icâleten ve müsâra'aten Ordu-yı hümâyûnuma vusûlleri matlûb-ı kat'î-i pâdişâhânem idüğü ve bu vakti evkât-ı sâ'ireye kıyâs ile özü ü illet îrâdıyla dakîka-i vâhide imrâr-ı vakti mûcib ümûr-ı harekete cesâret olunmak ve asâkir-i mezkûru noksân ve nâ-tüvân 'aceze makûlesinden göndermek lâzım gelür ise özü ü illetiñiz bir vechile müfid olmayub mazhar-ı mu'âheze ve ikâb-ı şâhânem olacağıñızda şübhe olmadığı ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i meşrûh kazâ-i mezbûruñ harb ü darb erbâbından ma'rifetiñiz ile zabt u rabta kâdir başbuğ nasbıyla vusûl-ı emri şerîfimden iki nihâyet üç gün sonra bi-eyyi hâlin ihrâc ve semt olan iskeleden sefîneye irkâb ile serî'an ve 'âcilen ordu-yı hümâyûnuma îsâl ü tesyâra mübâderet birle ibrâz-ı ziyâde tehâşî ü mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyh seni bu husûsa ta'yînden

126 Hisn, tahsîn kelimesinden kâtip ism-i mef'ûl yapmış.

maksûd 'icâleten bu cânibden hareket ve serî'an Adana'ya varub kazâ-i mezbûrdan müretteb ve matlûb olmağla aña göre 'amel ü hareket ve tekâmî-i emr mübâşeretîne dâmen dermiyân gayret ve hilâf-ı fermân ser-i mü hâlet vukû'unu tecvîz ile nedâmet fâ'ide virmeyeceği afviyet ukûbetere giriftâr olmakdan nefsiñi sıyânet eylemeñ fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Bu-yurdum ki:

Mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân merkûm Hasan zîde kadruhu hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından tehâşî ü mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî evâsıtı şehri Muharremi'l-harâm sene sitte 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Yafa.

M.

Sıra No : 59
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 35, sayfa 64, belge 96
 Tarih : 16 M 1216 (29 Mayıs 1801)
 Konu : Sabık Adana mübayaacısı Mehmed Sürûrî'nin 118.583 kuruş zimmetinden kalan meblağın gereken yerlerden tahsil edilerek ordu-yı hümayuna yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı Mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Adana ve Tarsus kâdîları zîde fazluhumâ ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Dergâh-ı Mu'allâm gediklülerinden Adana ve Tarsus mübâya'acısı Seyyid Halil ve Tarsus Mütesellimi Karamıdzâde Mustafa zîde mecduhumâ ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından Küçük Hasan zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana ve Tarsus mübâya'acısı sâbık Mehmed Sürûrî dâme mecduhunun bundan akdem hesabı yevmü'r-ru'ye ma'rifet-i şer'le tanzîm olunan mûmzâ ve memhûr defter mantûkunca cânib-i mîrîye yüz on sekiz biñ beş yüz seksen üç guruş zimmeti zuhûr idüb lakin sen ki Adana mütesellimi mûmâ ileyhın kapucibaşı-i mûmâ ileyhiñ dahi seniñ zimmetiñde dokuz biñ guruş ve şehirkethüdâsı zimmetinde dört yüz yetmiş guruş ve Adana ahâlileri zimmetlerinde gayrı ez teslimât on biñ guruş ve Tarsus mütesellimi mûmâ ileyh zimmetinde beş biñ guruş ve Tarsus'da mevcûd penbe bahâsından on sekiz biñ iki yüz elli guruş ki cem'an on iki bin beş yüz yirmi guruş alacağı ve Tarsus anbârlarında biñ beş yüz altmış beş kîle hinta olmağla gerek meblağ-ı mezbûruñ ve gerek zikr olunan hintanıñ zimmet-i mîrîyyesine mahsûben tahsîli bâbında bundan akdem emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım çukadârlarından Hasan zîde kadruhu mübâşeretiyle tesyâr olunmuşidi. Ancak el-hâletü hâzihi çukadâr-ı merkûm me'mûr-ı tahsîli olduğu emvâlden şimdiye kadar bir akça göndermeyüb ol tarafda vazîfesinden hâric memleket a'yânlığıyla meşğûl ve tahsîlâtıdan bir para göndermeyüb nezdinde tevkîf ile ahz u i'tâya sarf itmekde olduğundan merkûmuñ hesabı ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le ru'yet ve zimmetinde zuhûr iden tahsîlâtı ahz ve zimemât-ı merkûmeden bekâyâ ne mikdâr kalmış ise bu def'a merkûmuñ yerine ta'yîn olunan çukadâr-ı merkûmu mübâşeretiyle yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve Ordu-yı hümayûnuma irsâl ü tesyîle mezîd-i sa'y ü dikkat eylemeñ husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle mücebince 'amel ü hareket olunmak fermânım olmağın tenbîhen ve te'kîden işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânım sâdır ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer keyfiyet mantûk-ı emr-i şerîfimden ma'lûmuñ oldukda fermûde-i hümayûnum üzere ol tarafda olan çukadâr-ı merkûmuñ hesabı ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le ru'yet ve zimmetinde zuhûr iden tahsîlâtı ahz ve zimemât-ı merkûmeden bekâyâ ne mikdâr kalmış ise ta'yîn olunan çukadâr-ı merkûm mübâşeretiyle yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve 'icâleten Ordu-yı hümayûnuma irsâl ü tesyîle mezîd-i sa'y ü gayret ve bundan böyle dahi te'hîrine bâ'is hâlât vukû'unu tecvîz ile mazhar-ı 'inâyet ve hitâb olmakdan hazer ü mücânebet eylesesin ve sen ki çukadâr-ı merkûmsun sen dahi muktezâ-yı gayret¹²⁷ ve me'mûriyetiñ üzere bir an akdem ol tarafda varub mütesellim ve mübâya'acı-ı mûmâ ileyhümâ ma'rifetleri ve ma'rifet-i

127 "muktezâ" kelimesi metinde (نقضای) şeklinde yazılmışsa da bu şekilde anlamı tamamlayabilen bir kelime bulunamamıştır.

şer‘ ve mübâşeretiñle selefiñ merkûmuñ hesâbını ru‘yet ve zimmetinde zuhûr iden mûcib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ile mübâşir-i sâbık-ı merkûmuñ hesâbı ru‘yet¹²⁸ idüb Ordu-yı hümâyûnuma irsâle müsâra‘at ve hilâf vaz‘ ü hareketden mübâ‘adet eylemeñiz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûnu üzere ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’l-hâdî ‘aşer min şehri Muharrem sene sitte ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Be-yurd-ı sahrâ-yı Recve (?) m.

128 “ru‘yet” kelimesi iki kere yazılmıştır.

Sıra No : 60
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 25, sayfa 45, belge 71
 Tarih : Evahir M 1216 (3-12 Haziran 1801)
 Konu : Adana Eyaletinin mütesellimler tarafından beş sene idare edilmesine dair ferman.

Hasanpaşazâde necâbetlü Bey Efendi hazretleriniñ beş senelik mâlikâne sûret-i âlişânıdır.

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdisı zîde fazluhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân, a'yân ve vücûh-ı memleket zîde kadruhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhşin bu def'a tarafîndan Rikâb-ı hümâyûnuma vârid olan i'lâm ve ahâliniñ mahzarlarında bundan akdem Adana'da vukû' bulan cerrârîñ istîlâsı ve kesret-i bârân sebebiyle ekser hâneleri harâb ve vebâ ve kaht u galânîñ dahi temâdisi hasebiyle ahâlîsi perâkende ü perişân ve etrâf kazâlarıñ her biri birer mahalle istinâd ve ba'zısı mâlikâne olduğın vâlîlere îrâd-ı mu'ayyene olarak imdâd-ı hazeriyreden gayrı bir nesne kalmayub bi'l-cümle tekâlîfleri üçer beşer evli yirmi otuz pâre kurâ ile beş altı yüz hâneli şehre münhasıra olduğundan hâlleri diğergûn ve ber vech-i mansıb vüzerâ-yı 'izâm ve mîr-mîrândan biri zuhûrunda dâ'iresini idâreye kudretleri olmadığın dan başka konak tedârîki dahi emr-i asîr olduğı derc ü tastîr olunmuş ve el-hâletü hâzihi Adana eyâleti İsmail muhâfızı düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Muhammed Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehunuñ üzerinde olarak el-yevm mütesellim ile zabt olunmağla bundan soñra dahi beş seneye kadar bi'n-nefs ikâmet ider vüzerâ-yı ('izâm) ve mîr-mîrâna tevcîh olunmayub yine muhâfazada olanlara ilhâkan tevcîh birle mütesellimlik vechile zabt olunması ve i'mâr-ı beldeyi mûcib olacağı bedîhi olduğundan ber vech-i muharrer vârid olan i'lâm ve mahzar Rikâb-ı hümâyûnuma arz ü takdîm olundukda ol vechile tanzîmi bâbında hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şeref-yâfte-i sudûr olmağla mücebince eyâlet-i merkûme beş seneye kadar bi'n-nefs ikâmet ider vüzerâ ve mîr-mîrâna tevcîh olunmayub yine muhâfazada olanlara tevcîh ve kâffe-i 'â'idâtı vâlîsine edâ ve ol vechile mütesellimlik vechile zabt olunmak fermânım olmağın i'lâmen ve ifhâm işbu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince beş seneye kadar eyâlet-i merkûme vüzerâ ve mîr-mîrâna tevcîh olunmayub muhâfazada olanlara ilhâken tevcîh ve kâffe-i 'â'dâtı vâlîsine edâ olunarak mütesellimlik vechile zabt itdirileceğı ve mâliye ve tahvîl kalemlerine ve Ordu-yı hümâyûnuma dahi başka başka ilm ü haberleri i'tâ olunduğı siz ki mevlânâ ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i meşrûh amel ü hareket ve devâm-ı ömr ü devlet ve kıvâm-ı ferr ü şevketim ed'ıyyesine muvâzebet eylemeñiz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla amel ü hareket ve hilâfindan be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâhiri şehri Muharrem sene sitte aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 61
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 53, sayfa 101, belge 134
 Tarih : 17 S 1216 (29 Haziran 1801)
 Konu : Adana'daki mukataa sahiplerinden malikane kalemiyesi bedelinin tahsil edilerek Asitane-i Saadet'e gönderilmesine dair ferman.

Fermân-ı kalemiyye budur:

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından hâlen Adana Mütessilimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-ke'lâm mevlânâ Adana kâdîsî zîde fazluhu kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân kalemiyye akçası tahsiline mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârlarından Ali zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Mukâta'ât-ı mîriyyeden Ahmed Bey zîde kadruhu ile sâ'ir kesânîñ ber vech-i mâlikâne nisf hissesi 'uhdelerinde olup zamân-ı zabtı Mart evvelinden olan Yörügân-ı Adana ve Tarsus ve Tevâbi'i Mukâta'asınıñ biñ iki yüz on iki senesinden on beş senesine değın ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ber vech-i mâlikâne 'uhdeñde olan 'âdet-i ağnâm-ı nâhiye-i Düandarlu ve Tevâbi'i Mukâta'ası'nıñ biñ iki yüz on üç senesinden kezâlik iki yüz on beş senesine gelince ber müceb-i mu'tâd-ı kadîm iktizâ iden kalemiyyelerinden iftihârü'l-ümerâ' ve'l-ekâbir müstecmi'ü cemi'i'l-fezâyil ve'l-mefâhir el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-kâdir bi'l-fi'il Başdefterdârım Halil Recayi dâme 'uluvvuhunuñ hissesine isâbet iden ma'a harc-ı aklâm iki biñ yüz kırk iki buçuk guruş kalemiyye akçasınıñ mu'accelen tedârük ve tahsîl ve hazînesine teslimi mühimm ve muktezî olmağın hâssaten işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan imzâlu sûret-i defter mücibince ol mikdâr kalemiyye akçasını yerlü yerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden tamâmen ve kâmilen tahsîl ve seniñ hisseñe isâbet ideni dahi tekmîlen tedârük birle mübâşirine teslimen bir an akdem Âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve defter¹²⁹ ve defterdâr-ı şıkk-ı evvelim müşârun ileyhiñ hazînesine îsâle mezîd-i i'tinâ ü dikkat eylesesin. Şöyle ki zikr olunan kalemiyye akçası müşârun ileyhiñ vâridât-ı mu'ayyenesinden olup bir akçasınıñ 'akd-ı te'hîre dūçâr olduğuna bir dürlü rızâ-yı 'aliyyem olmadığı ma'lûmuñ oldukda serî'an ve 'âcilen irsâle mübâderet eylesesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun meblağ-ı mezkûru yerlü yerinden tamâmen tahsîl ve ahz ve bi'l-istishâb getürüb hazîne-i müşârun ileyhe teslimi sür'at ve makbûzuñu müş'ir sened i'tâsına mübâderet eylesesin ve sen ki kâdî-i mûmâ ileyhsin sen dahi mücib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânımıñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasin. Şöyle bilesiñ 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' 'aşer şehri Safer sene sitte 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse.

129 Metinde bu şekildedir.

Sıra No : 62
 Belge No : Adana Ş. S 57, imğ. 49, sayfa 92, belge 126
 Tarih : 22 S 1216 (4 Temmuz 1801)
 Konu : Adana mukataa gelirlerinden 13.155 guruşun iktiza edenlerden tahsil edilerek Hazine-i Amire'ye teslim edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapubaşlarından hâlen mütesellim Mîr Ahmed dâme mecduhu ve mefâhiru'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdîsı ve Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum çukadârlarından Ankaralı Halil zîde kadruhu tevkî'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Devlet-i kavî-şevket-i şehânemiñ vâkı' olan masârîfât-ı mu'tâdınıñ ru'yet ve idâresi vâridât-ı mukarrere-i mîriyye tahtına idhâl olunan mukâta'ât mâlınıñ vâridât¹³⁰-ı sâ'ire emvâliniñ celb ve celbine mevkûf ol dahi hademe-i Devlet-i 'aliyyemden kârgüzâr kimesnelerin 'uhdelerine ihâlesine mu'allakât olduğı usûl-ı mütefâhimesinden iken meşâgil-i sefer-i hümâyûnum takarrubuyla bu usûle ba'zen ri'âyet olmadığından katı vâfir (mâl-i) mîrîniñ zimem-i nâsda ibkâsı fukarâtdan (fazla) nukûda bâ'is bir hâlet olduğı ecilden bu makûle emvâl aklâm hazâ'in-i 'âmirem defterleri tetebbu' olunarak zâhire ihrâc ve tahsîl ve cânib-i mîrîden der'uhde ve iltizâm olacakları ve tanzîm olunmak husûsuna irâde-i nâtik-ı dâverânem ta'alluk itmekle binâ-ber-în başmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû' memhûr ve mûmzâ ve sûret-i defter nâtik olduğı üzere senevî mu'azzam ve tefâvüd-i şemsiyye on üç biñ yüz elli beş guruş mâl ile mukayyed eyâlet-i Adana'da vâkı' gerek mâl ve kalemiyyesiñ Adana vâlîlerine vermek üzere ba'zı kesânıñ mâlikâne 'uhdelelerinde olan mukâta'ât ve gerek Adana vâlîleri taraflarından zabt u rabt olunan mukâta'a'âtı iki yüz on beş sene(sine) mahsûben henüz kimesneniñ 'uhdesine iltizâm ve ihâle olunmadığı ecilden sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin sene-i merkûma mahsûben eslâfıñ 'uhdesine kayd olunduğı misillü seniñ uhdene ihâle ve tefvîz kılınmağla sene-i mezkûra mahsûben zikr olunan mukâta'ât-ı maktû'ât zabt u rabt birle sâbıku'z-zikr on üç biñ yüz elli beş guruş mâl-ı mîrlerini ashâb-ı mukâta'ât ve ahâli-i kurâ ve îcâb (ve) iktizâ edenlerden 'icâleten ve müsâra'aten cem' ü tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der 'aliyyem'e irsâl ve Hazîne-i 'Âmire(m)'e mübâderet eylemeñ fermânım olmağın me'mûriyetiñi hâvî mahsûs emr-i 'âlîşânım ısdâr ve merkûm Ankaralı Halil ile irsâl olmuşdur. İmdi vusûlünde ber minvâl-i muharrer eyâlet-i Adana'da vâkı' mukâta'ât ve maktû'âtlarıñ iki yüz on beş senelerine mahsûben uhde-i iltizâmına ihâle ve tafvîz kılındığı ma'lûmuñ oldukda ber müceb-i sûret-i defter îcâb (ve) iktizâ edenlerden 'icâleten ve kâmileten tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen bir an ve bir mukaddem Hazîne-i 'âmireme teslîmen ve mübâderet ve hilâf-ı rızâ-ı hümâyûnum emvâl-i mîriyyeniñ kesr ü noksânını mücib halâtdan ve âher gûne tekâsül (ve) rehâvetden ziyâde tehâşî ü mücânebet (eyleyesin) şöyle meblağ-ı mezbûruñ tahsîli karîn ta'attul lâzım gelür ise kusûr-ı rehâvetine azr ü haml ile mes'ûl ve mu'âteb olacağını tefekkür birle tahsîle sa'y ü gayret eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî el-ışrîn şehri Safer sene sitte 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

130 Metinde vâridet yazılmıştır.

Sıra No : 63
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 50, sayfa 94, belge 128
 Tarih : 22 S 1216 (4 Temmuz 1801)
 Konu : Adana'nın dört senelik mukataa ve maktuat geliri olan 52.622 guruşun iktiza edenlerden tahsil edilerek Hazine-i Amire'ye teslim edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşılardan hâlen Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm, ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı kâzaların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârları Ankaralı Halil zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Eyâlet-i'Adana'da vâkı' gerek mâl ve kalemiyyesin Adana vâlîlerine vermek üzere ba'zı kesânın 'uhdelerinde olan gerek mukâta'ât ve gerek Adana vâlîleri taraflarından zabt u rabt olan maktû'ât ma'a zamm ve tefâvüd-i şakka senevî on üç biñ yüz elli beş buçuk guruş mâl ile mukayyed olub meblağ-ı mezbûr vakt (ü) zamânıyla sene-be-sene tamâmen tahsîl ve teslîm-i Hazîne-i 'Âmire olmak iktizâ ider iken biñ iki yüz on senesinden on dört senesine gelince dört sene cem'an terâküm¹³¹ ve müctemi' olan elli iki biñ altı yüz yirmi iki guruş bekâyâ Hazîne-i 'Âmire'de mahfûz Başmuhâsebe defterlerinde müstebân ve masârif-ı mu'tâdının ve el-hâletü hâzihi ziyâde ve noksân masârifât-ı zarûriyye ve Devlet-i 'aliyyemin ru'yet ve idâreti bu makûle mebâliğin cem' ü tahs(i)line menût idiği vâreste-i kayd ü beyân ve tahsiline ikdâm lâzımeden olduğu ecilden ma'rifetle yerlü yerinden tahs(i)li husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'aluk idüb memhûr ve mûmzâ bir kıt'a sûret-i defteri kalem-i mezbûdan ihrâc ve derûn-ı emri şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defterde terkîm ve tahrîr olunduğu üzere sâlifü'z-zıkr dört senelik elli iki bin altı yüz yirmi iki guruş mukâta'ât-ı maktû'ât-ı mezkûre ashâbından ve mültezimîn ve ashâb-ı kurâ ve mezâri'den ve kurâsı hâsılâtından el-hâsıl fukarâ-i ra'ıyyetden mükerrer akça alınmayarak îcâb ü iktizâ idenlerden her ne vechile ve ne tarîk ile olur ise olsun tamâmen ve kâmilen 'âcilen tahs(i)l ve Der'âliyyem'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme tesl(i)mi esbâbının istihsaline bezl ve hâsıl-ı kudret eylemeñ fermân olmağın mahsûsan emri şerîfim isdâr ve mübâşir-i ileyh çukadârı merkûm Ankaralı Halil ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde bâlâda tenbîh ve iş'âr olunduğu üzere mukâta'ât-ı mezkûre emvâl-i mîriyyesinden dört senede bekâyâ kalan elli iki biñ altı yüz yirmi iki guruşu mutasarrıflarından ve mültezimîn ve kurâ ve mezâri'den ve mevcûd ve der-anbâr olan hâsılâtlarından irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslîmi esbâbının istihsaline mübâderet ve bu husûsa ednâ derece kusûr ve tekâsül u betânety eylediğın sem'-i şahânem olmak lâzım gelür ise bir dürlü cevâba kâdir olmayub mes'ûl ve mu'âteb olaçağın tefekkür ve mülâhaza birle tedbîrâtı husûlune ihtimâm-ı 'azîm eyleyesiz ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhimsiz ve sizler dahi mazmûn-ı emri 'âlîşânımla 'amel ü hareket eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin muktezâ-yı me'mûriyeyiñ üzere meblağ-ı mezbûru müddet-i kalîlede tahs(i)l ve irsâlde kusûr ve rehâvet ve tama'-ı hâmma teba'ıyyet ile infâz-ı emri 'âlîşânıma ihtimâm ü dikkat etmediñ hâlde siz dahi mübtelâ-yı vehâmet olunacağını

131 Metinde merâküm şeklinde yazılmıştır.

yakînen bilüb ol vechile tahs(î)l getürüb Hazîne-i ‘âmireme tesl(î)me müsâra‘at ve icrâ-yı sa‘y ü gayret eylemeñiz bâbında fermân-ı ‘âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda sâdır (olan) emr-i şerîf-i vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi üzere ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâni ‘ısrin şehri Safer sene sitte ‘aşer ve mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 64
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 48, sayfa 90, belge 124
 Tarih : Gurre RA 1216 (12 Temmuz 1801)
 Konu : Adana'da mevcut Halep Mirmirani Mukataası mutasarrıflarından Seyyid Mehmed Ali vefat ettiğinden ve Gönenli Hüseyin dahi ödemesi gereken meblağı ödemediğinden 1215 senesi gelirinin Adana mütesellimi tarafından zabt edilerek tahsil edilen meblağın Hazine-i Amire'ye yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim ve câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâ-yeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Senevî dört biñ üç yüz kırk yedi buçuk guruş otuz akça mâl ile mukayyed Adana eyâletinde vâkı' Mîr-i mîrân-ı Haleb Mukâta'asına ber vech-i iştirâk mutasarrıf olan Seyyid Mehmed Ali ve Gönenli Hüseyin nâm kimesnelerden merkûm Seyyid Mehmed Ali fevt olub hissese cânib-i mîrîden zabt ve mezâde kâ'imesi ihrâc olunmuş ise dahi şimdîye kadar bir kimesneniñ 'uh-desine geçmediğinden ve merkûm Hüseyin dahi zimmet-i mîriyyesini edâ ve teslîm itmediği kuyûd(da)n müstebân olmağla ol makûle mukâta'ât-ı mîriyye mâl-ı mîrîleri vakt ü zamânıyla edâ ve teslîm itmeyenleriñ ve ba'zen fevt olub mutasarrıf olduğu mâlikânesi henüz âher(e) tevc(i)h olmayanlarıñ hisseleri cânib-i mîrîden ilzâm oluna geldiğine binâen mukâta'a-i mez-bûruñ dahi cânib-i mîrîden zabt ve idâresi beher hâl lâzım gelmekden nâşî sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin mukâta'a-i mezbûra biñ iki yüz on beş senesi Mart ibtidâsından i'tibâr ile tarafiñdan zabt u rabt ve mahsûlât ve rûsûmâtını ahz u kabz ve cem' ü tahs(i)l birle memhûr ve mûmzâ defteriyle bir an akdem ısdâr ve Rikâb-ı hümâyûnum defterdâr çukadârlarından Halil ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mukâta'a-ı mezbûruñ on beş senesi Mart ibtidâsından zabt u rabt ve hâsılâtı cem' ü tahs(i)l birle bir akçası ketm ü ihfâ olunmayarak müfredât defte-riyle hâsıl olan meblağı Hazîne-i 'Âmire(ye) irsâl ve tesl(i)me sarf-ı makderet eyleyesin ve sen ki mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olumuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr iden işbu em-r-i 'âlîşânım mazmûn-ı münîfî üzere 'âmil olub hilâfından haze(r) ü mücânebet eyleyesiz. Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî gurretiî şehir-i Rebi'i'l-evvel sene sitte 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Kostantiniyye

- Sıra No : 65
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 48, sayfa 91, belge 125
 Tarih : Gurre RA 1216 (12 Temmuz 1801)
 Konu : Adana'da mevcut Halep Mirmiranı Mukataası 1215 senesi geliri mallar kimlerin zimmetinde kaldıysa Adana mütesellimi tarafından zabt edilerek tahsil edilen meblağın Hazine-i Amire'ye yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdîsî zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olan Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârı Ankaralı Halil zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhysin senevî dört biñ üç yüz kırk yedi buçuk guruş otuz akça mâl ile mukayyed Adana eyâletinde vâkı' mîrmîrân-ı Haleb Mukâta'ası diğêr emr-i şerîfim mûcebince iki yüz beş senesi Martı ibtidâsından i'tibâren zabt ve hâsılâtı Dersa'âdetim'e irsâl olunmak üzere mîrden uhdene ihâle olunmuş olub ancak mukâta'a-i mezbûruñ rub' hissesine mutasarrıf olub fevt olan Seyyid Mehmed Ali nâm kimesneniñ ve diğêr rub' hissesi mutasarrıfı Gönanlı Halil nâm kimesneniñ iki yüz on iki senesinden on dört senesi gâyetine gelince iktizâ iden mâl-ı mîriyyesi tesl(i)m-i Hazîne-i 'âmirem olmadığı kuyûd¹³² tahkîk olunmak mülâbesesiyle mukâta'a-i mezbûruñ sinîn-i mezkûreyni mahsûben vâkı' olan mahsûlâtı kimleriñ zimmetlerine geçmiştir ve kimler ahz eylemiştir. Etrâfıyla gereği tahkîk ve zâhire ihrâc ederek ve bir guruş zimem-i nâssda kalmayarak yerlü yerinden îcâb¹³³ ü iktizâ idenlerden ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'ile 'alâ eyyi hâlin tahs(i)l ve mübâşir-i merkûma teslîmen Dersa'âdetim'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslîme sa'y-ı bihümâl eylemeñ fermânım olunmağın işbu (emr)-i şerîfim ısdâr ve müşârun¹³⁴ ileyhiñ çukadâr-ı merkûm Halil zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mukâta'a-i mezbûruñ sinîn-i güzeşte emvâl kimleriñ zimmetlerine geçmiştir ve kimler ahz eylemiştir. Etrâfıyla gereği gibi tahkîk ve zâhire ihrâc iderek ve bu bâbda hâtır ve gönüle ri'âyet ile tahsîlinde tekâsül ve rehâvet itmeyerek yerlü yerinden îcâb ve iktizâ edenlerden tahsîl ve memhûr ve mûmzâ defteriyle mübâşir-i merkûma teslîm ve Dersa'âdetim'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme tesyîre bezl ü sa'y-ı makderet ve cânib-i mîrî farızasına ri'âyet idüb tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve mübâşir-i merkûmsun mukâta'a-i mezbûruñ sinîn-i güzeşte hâsılâtı her kimleriñ zimmetlerine geçmiş ise ma'rifet-i şer ve mütesellim-i mezbûr ma'rifeti ve mübâşeretiñle tahsîl ve memhûr ve mûmzâ defterleriyle bi'l-istihâb getürüb Hazîne-i Âmirem'e teslîm ve sa'y ü gayret ve hilâfından tehâşî ü mücânebet ve icrâ-yı levâzım-ı me'mûriyete ihtimâm ü dikkat eyleyesin ve sen ki mûmâ ileyhysin sen dahi emr-i şerîfimle 'amel ü hareket eyleyesin ve hilâfından tehâşî ü mücânebet eylemeñ fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

132 Metinde kapu yazılmıştır.

133 Metinde اجاب yazılmıştır.

134 Metinde مشاركت yazılmıştır.

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şânımıñ mazzâm-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî gurreti şehri Rebi'î'l-evvel sene 216.

Be-makâm-ı mahrûse-i Kostantiniyye

Sıra No : 66
 Belge No : Adana Ş. S 57, img. 49, sayfa 93, belge 127
 Tarih : 1 RA 1216 (12 Temmuz 1801)
 Konu : Vefat eden Mehmed'in mallarının bir kısmının yetimlerine verilmesine ve bir kısmının ise Hazine-i amireye teslim edilmesine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâ-yeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapıcıbaşılardan hâlen Adana Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecdühu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazlı ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı (âtiyy)ü'l-beyâna mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûn defterdârı Ankaralı Halil zîde kadruhu tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:¹³⁵

Müteveffâ¹³⁶ Mehmed'in senevî beş yüz altmış altı guruş mâl ile nısf hissesi doksan bir senesinden iki yüz on iki senesi gâyetine gelince(ye) kadar ber vech-i mâlikâne 'uhdesinde olan Adana kazâsında Yüreğir ve gayruhu nâhiyelerinde kâ'in mezra'a-i İki Kenise Mukâta'ası'ndan beş biñ üç yüz otuz yedi guruş ve ba'zı mâdûn dahi biñ altı yüz altmış altı guruş zimmet-i mîriyyesi olmakdan nâşî mebâliğ-i merkûmdan biñ üç yüz seksen dört guruş müteveffâ-yı merkûmuñ eytâmılarından tahsîl ve Hazîne-i 'âmireme tesl(î)m olunmuş olup ancak müteveffâ-yı merkûm mukâta'a-i mezbûruñ tevcîh târihinden berü hâsılâtına dest-rest olmadığından meblağ-ı merkûm beş biñ üç yüz otuz yedi guruş re'âyâ zimmetinde bâkî kalmağla hâsılât-ı mukâta'at her kimleriñ zimmetlerinde kalmış ise 'alâ eyyi hâlin tamâmen tahs(î)l ve eytâm-ı merkûmuñ Hazîne-i 'âmire(ye) tesellümleri olan biñ üç yüz seksen dört guruş kendülerine i'tâ ve kusûru müteveffâ-yı merkûmuñ deyn-i mîriyyesine mahsûb olmak için emr-i şerîfim ısdâr olunmuş iken ilâ hâze'l-ân bir akçası tahsîl¹³⁷ olunmayub el-yevm re'âyâ zimmetinde bekâyâ¹³⁸ kaldığı ve meblağ-ı mezbûr emvâl-i mîriyyeden olup ekserini Hazîne-i 'âmireme ve bir mikdâr dahi eytâm-ı merkûmeye virilecek akçadan olup devr-i deverân-ı müteveffâ cânib-i mîriyye zararı ve eytâm-ı merkûmeye gadrı mücib bir keyfiyet olmakdan nâşî ba'd-ez-în ('avk) u te'ahhura rızâ-yı 'aliyyem olmamağla meblağ-ı mezbûr her kimiñ zimmetinde kalmış ise fazlası eytâm-ı merkûmeye virilmek ve mâ'adâsı cânib-i mîriye alınmak için mahalliniñ gereği gibi tashîh ve tahakkuk olunarak îcâb ve iktizâ edenlerden sen ki mütessellim-i mûmâ ileyhsin ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer' ile ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tamâmen tahsîl (ve) Der-sa'âdetime tesyîr eylemeñ fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda beyân olduğu vechile cânib-i mîriye hasâretten ve eytâm-ı merkûma gadrdan sıyâneten meblağ-ı mezbûr her kimleriñ zimmetlerinde kalmış ise mahallinden tahsîl olunarak ve bir guruş zimem-i nâssda kalmayarak îcâb ve iktizâ edenlerden tamâmen tahsîl ve deyn-i mîriyyesinden fazla ise eytâm-ı merkûma tesl(î)m olunmak için mübâşire tesl(î)m (ve) Der-sa'âdetime irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna bu def'a dahi dikkat ü ihtimâm eylemedi(ğ)iñ istimâ' olmak lâzım gelür ise mes'ûl

135 "Ma'lûm ola ki" sehven iki defa yazılmıştır.

136 Müteveffâ kelimesinden sonra gelen "nun Cemâ'ası" şeklindeki iki kelime silinmiş gözükmektedir.

137 Metinde "tahassul" yazılmıştır.

138 Metinde "bâkiyâ" şeklindedir.

ve mu‘âteb olmağı tefekkür birle tedbirât husûsuna sa‘y ü gayret eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me‘mûr-ı tahsîl olduğı meblağ-ı mezbûruñ bir akçası gerüye kalmmaksızın tamâmen götürüb Hazîne-i ‘âmire(ye) teslîme sa‘y ü gayret ve avk (ü) te’ahhurdan ve ifâte-i vakti mûcib-i hâlâtdan tevakkî ü mübâ‘adet eylesin. Şöyle meblağ-ı mezbûr emvâl-i mukarrer-i mîriyyeden olmak mülâbesesiyle bir akçasınıñ zimem-i nâssda bırakılmayacağını ve her ne vechile olur ise tahsiline ikdâm ü ihtimâm olunmağı iktizâ edenlerden gûş-ı hûşlarına ilkâ ve tebeyyün birle icrâ-i levâzımına ihtimâm ü dikkat eylesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhsin (sen) dahi emr-i ‘âlîşânım mücebince emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket eylemeñ üzere fermân-ı ‘âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu (emr)-i şerîf-i ‘âlîşânımın mazmûn-ı münîfi üzere ‘amel idüb mûcib-i ‘amel ü hareket eylesin. Şöyle bilesin ‘alâmet-i şerîfime i‘timâd kılasın. Tahrîren fî gurreti şehri Rebî‘i’l-evvel sene sitte ‘aşer mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Kostantiniyyeti’l-mahrûse.

Sıra No : 67
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 50, sayfa 95, belge 129
 Tarih : Evail RA 1216 (12-21 Temmuz 1801)
 Konu : Adana'da kullanılan altınların rayicine dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdî 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi () dâme mecdühu tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Sikke-i hasene-i şâhânem ve düvel-i sâ'ire sikkeleriyle meskûk ecnâs-ı altunuñ fiy'ât-ı mukarresinden ziyâdeye revâcî mu'âmelât-ı nâssiñ ihtilâlini mûcib olduğu âşikâr olmakdan nâşi fi-mâ ba'd Zer-i Mahbûb-ı İstanbulî beş guruşa ve nisfiyyesi yüz paraya ve rub'iyyesi elli paraya ve 'Atîk ve Cedîd Fındık altunu yedi guruşa ve rub'iyyesi yetmiş paraya ve Mısır Zer-i Mahbûbu dört guruşa ve nisfiyyesi iki guruşa ve Macar Altunu yedi guruşa ve Yıldız Altunu yedi buçuk guruşa ve riyâl üç guruş on paraya cârî olub bir akça ziyâdeye alınub virilmemek ve her kim ziyâdeye alur ve virir ise bilâ emân siyâset ve cezâsı der-'akab icrâ olunmak bâbında tenbîhât ve te'kîdât-ı sâ'ireyi hâvî sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin saña ve Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbına ve a'yân ve zâbitânına hitâben mufassal ve meşrûh evâmîr-i şerîfim ısdâr ve mahsûs mübâşîr ile tesyâr olunub ancak bu nizâm ba'd-ez-în icrâsına ikdâm ü ihtimâm-ı şâhânem derkâr olmağla bu tenbîhâtı, tenbîhât-ı uhrâya kıyâs itmeyesin. Diğer sudûr iden evâmîr-i şerîfem mûciblerince 'amel ü hareket birle nizâm-ı mezkûruñ Adana eyâletinde vâkı' kazâ ve kasabât ve kurâda infâz ve icrâsına ikdâm ü mübâderet eylemelerini iktizâ idenlere buyuruldu ve kâğıdlar tahrîriyle tenbîh ü te'kîde müsâra'at ve devâm ve istikrârı emrine dikkat ve bir vaktde hilâfî hâlât vukû'a gelmemesine bi'n-nefs i'tinâ ve nezâret ve hilâfî vaz'ı tecvîzden tevakkî ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım olmağın te'kîden ve ihtimâm ve tenbîhen ve ikdâmen işbu emr¹³⁹-i şerîfim ısdâr ve dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Mehmed zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi nizâm-ı mezkûruñ icrâ ve istikrârı hass-ı metâlib-i dâverânem olduğu ve bu bâbda ser-i mû kusûr u rehâvet bir vechile câ'iz olmadığı ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh diğer sudûr iden evâmîr-i şerîfim mûcebelerince 'amel ü hareket ve nizâm-ı mezkûruñ icrâsına dikkat eylemelerini ve hilâfî vaz'a cesâretle mazhar-ı gazab-ı hüsrevânem olacaklarını eyâlet-i Adana dâhilinde olan kazâ ve kasabât ve kurâya buyuruldu ve kâğıdlar tahrîriyle ifâde ü tefhîm birle infâz-ı emr ü irâde-i şâhâneme bezl ü sa'y ü kudret ve hilâfî vaz'ı tecvîz ile mübtelâ-yı nedâmet-i vehâmet olmakdan ittikâ ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vacibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâ'ili şehri Rebî'i'l-evvel sene sitte 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâm-ı Kostantiniyyeti'l-mahrûse

139 Emr kelimesi metinde iki kere yazılmıştır.

- Sıra No : 68
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 54, sayfa 102-103, belge 135
 Tarih : 10 RA 1216 (21 Temmuz 1801)
 Konu : Adana'da mevcut Küçükkend mezraası ve diğer dört mukataanın taksit akçası olan 2873 guruş 54 akçanın sahiplerinden tahsil edilerek Hazine-i amireye teslim edilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapıcubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm zıkr-i âtî mukâta'ât ashâbınıñ buldukları mahalleriñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârlarından Ali ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu def'a kaleminden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter nâtik olduğu üzere biñ iki yüz on altı senesine mahsûben Adana eyâletinde vâkı' ba'zı kesâniñ ber vech-i mâlikâne 'uhdelerinde olan Mezra'a-i Küçükkend ve sâ'ir dört kadar mukâta'âtıñ taksît akçası olan ma'a harc-ı vezne iki biñ sekiz yüz yetmiş üç guruş elli dört akça bi-mennihi ta'âlâ işbu sene-i mübâreke Şa'bânında Dîvân-ı müşeyyedü'l-erkân-ı mülûkânemde kapu kullarına ihrâc ve tevzî'i musammem olan kısteyn mevâcibine tertîb ve tahsîs kılınmaktan nâşî meblağ-ı mezbûruñ bir gün evvel tahsîl ve Hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk itmekle sen ki mütessellim-i mûmâ ileyhisin ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le ber müceb-i sûret-i defter meblağ-ı mezbûru yerlü yerinden 'icâleten tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen bir an akdem Der-sa'âdetim'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslîmine mezîd-i sa'y ü ihtimâm eylemeñ fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda tahrîr ü beyân ve sûret-i defterde tasrîh ü beyân kılındığı üzere mukâta'ât-ı merkûm ashâbından matlûb meblağ-ı mezbûr mevâcib-i mezkûra tertîb olunmaktan nâşî bir gün evvel gelüb Hazîne-i 'Âmireme teslîmi matlû(b)-ı şahânem idüğü ma'lûmuñ oldukda derûn-ı emr-i şerîfimde meblağ-ı mezbûru ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le 'ala eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen yerlü yerinden tahsîl ve mübâşir-i merkûmâ teslîmen serî'an ve 'âcilen Der-sa'âdetim'e irsâl ve Hazîne-i 'âmireme teslîme sa'y ü gayret eylesin. Şöyle ki: meblağ-ı mezkûru ashâb-ı mukâta'âtdan ve kendüleri mevcûd olmayanların mültezimlerinden ve anlar bulunmadığı hâlde mukâta'aları hâsılâtından ve fevt olmuşları var ise terekesine vâzı'ü'l-yed olanlardan ve'l-hâsıl icâb ve iktizâ idenlerden tahsîline müsâra'at ve muhâlefet ideri olur ise mukâta'aları üzerinden ref' olunmak için Der-sa'âdetime 'arz ü i'lâm eylesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetiñ üzere meblağ-ı mezbûr iki biñ sekiz yüz yetmiş üç guruş elli dört akçayı ber müceb-i sûret-i defter mütessellim-i mûmâ ileyhiñ ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve mübâşiriniñ cümle ittîfâkiyla bi-eyyi hâlin tamâmen tahsîl ve ahz ve istishâb ve bir gün evvel getürüb Hazîne-i 'âmireme teslîme mezîd-i sa'y ü gayret ve hilâf-ı rîzâ tûl müddet meks ü ikâmetden gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylesin ve siz ki kâdî ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz, sizler dahi mücib-i emr- şerîfimle 'amel ü hareket eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfîmle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlîşânımıñ mazmûn-ı münîfî birle ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi‘l-yevmi’l-‘âşir şehri Rebî‘i’l-evvel sene sitte ‘aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Mahrûse-i Kostantiniyye

- Sıra No : 69
Belge No : Adana Ş. S. 57, imğ 6, sayfa 7, belge 22
Tarih : RA 1216 (Temmuz 1801)
Konu : Eski Adana mübayacısı Sürûrî Muhammed Ağa'nın zimmetinden kalan paranın tahsil edilmesine dair tahvil.

Bâ'is-i tahrîr-i tahvîl oldur ki:

Sâbık Adana Mübâya'acısı Sürûrî Muhammed Ağa'nın Adana ve Tarsus'da olan zimemâtı tahsiline me'mûr çukadârân-ı hazret-i veliyyü'n-ni'amîden Kürd Hasan Ağa ma'rifetiyle Adana Mütesellimi Ahmed Bey zimmetinde olan dokuz biñ guruş ve Adana ahâlisi zimmetinde olan on biñ guruşdan üç biñ yedi yüz kırk iki guruş ve Şehirkethüdâsîzâde zimmetinde olan dört yüz yetmiş guruş ve Tarsus Mütesellimi Karmutzâde Mustafa Ağa'da beş bin guruş ve Tarsus'da penbe bahâsı on sekiz biñ iki yüz elli guruş ve Tarsus'da hınta bahâsı biñ altı yüz elli guruş ki mecmû'u otuz sekiz biñ yüz on iki guruş çukadâr-ı merkûm yediyle tahsil olundukca ceste ceste tarafımıza teslim olunmağla bâ-fermân-ı 'âlî matlûb olunan mübâya'aya havâle olduğu ecilden indimizde hıfz olunub merkûm Hasan Ağa yedine işbu tahvîl virildi. Biñ iki yüz on altı senesi Rebî'ü'l-ûlâ.

El-fakîr Halil Mübâya'acı-yı Adana hâlen.

Sıra No : 70
 Belge No : Adana Ş. S. 57, img 46, sayfa 87, belge 120
 Tarih : 25 RA 1216 (05 Ağustos 1801)
 Konu : Adana, Tarsus, İçil, Alaiyye sancaklarından cebelü bedeli olarak 790 guruşun tahsil edilerek Hazine-i amireye yollanmasına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecdühu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana ve Tarsus ve İçil ve 'Alaiyye sancağında vâkı' olan kazâların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazlulum ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân alaybeyi ve çeribaşları zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Biñ iki yüz on altı senesine mahsûben Adana ve Tarsus ve İçil ve 'Ala'iyye sancaklarında vâkı' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sıbyân ve mütekâ'idiniñ cebelü bedeliyyeleri tahsili sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin 'uhdeñe kayd ve emr ve defteri i'tâsına irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekden nâşî Adana sancağının dokuz buçuk¹⁴⁰ bir rub' neferi ve Tarsus sancağının beş buçuk neferi ve İçil sancağının üç buçuk neferi ve 'Ala'iyye sancağının bir neferi ki cem'an elviye-i mezkûreniñ on dokuz buçuk bir rub' neferleri olup beher neferine kırk guruştan îcâb (iden) yedi yüz doksan guruş cebelü bedeliyyeleri tahsiliyye me'mûriyetiñi hâvî işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve Rikâb-ı hümâyûnum defterdârı çukadârlarından Yusuf ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde Başmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan dört kıt'a memhûr ve mûmzâ sûret-i defterde tahrîr ü beyân olunduğu üzere ib'âs-ı mezkûrede vâkı' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sıbyân ve mütekâ'idiniñ üzerlerine edâsı lâzım gelen ol mikdâr cebelü bedeliyyelerini yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve sebeb-i tahrîr-i ahkâmı mûciblerince havâle olunan mahallere ve Hazine-i 'âmireme edâ ve teslîm ve senesi ahirinde senedin Der-'aliyyeme irsâl ve hesâbına mahsûb ve sûret-i muhâsebeyi ahz ile emvâl-i mezkûreniñ te'diyesine gayret eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb-ı mûmâ ileyhim ve alaybeyleri ve çeribaşlarısız ib'âs-ı mezkûrede vâkı' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sıbyân ve mütekâ'idiniñ sene-i merkûma mahsûben üzerlerine edâsı lâzım gelen cebelü bedeliyyelerini yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve ahz ü kabz husûsuna ihtimâm ü dikkat eylesiniz. Şöyle ki elviye-i mezkûrda vâkı' zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan sıbyân ve mütekâ'idiniñ üzerlerine edâsı lâzım gelen cebelü bedeliyyesini kendülerinden ve kendüleri mevcûd olmayanlarıñ subaşı ve voyvoda ve vekîllerinden ve anlar dahi mevcûd olmadıkları hâlde karyeleri mahsûlâtından zu'amâ ve erbâb- tîmâra 'â'id olan a'şâr-ı şer'iyyelerinden ma'rifet-i şer'le 'alâ eyyi hâlin tahsîl itdirilüb hilâf ve emr ü defter kimesneye 'özü ve muhâlefet itdirilmeyüb ve ideri olur ise men' ü ref' eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis 'ısrîn şehri Rebi'i'l-evvel sene sitte 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Mahrûse-i Kostantiniyye

140 Metinde dokuzuncu yazılmıştır.

Sıra No : 71
 Belge No : Adana Ş. S. 57, imge 51, sayfa 97-98, belge 131
 Tarih : 4 CA 1216 (12 Eylül 1801)
 Konu : Yüreğir nahiyesinin Akarca köyünde mevcut çiftlik ve karye ahâlisinin üç sene müddetle tekalif-i örfiyyeden muaf olunduklarına dair ferman.

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessilimi Ahmed Bey dâme mecdühu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdısı zîde fazlulu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütessilim-i mûmâ ileyhsin bu def'a tarafından Der-'aliyyem'e vârid olan evrâkdan bir mâddenin hülâsa-i mefhûmunda Rikâb-ı hümâyûn kâ'immakâmı düstûr-ı mükerrrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Abdullah Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu 'uhdesinde olan Adana kazâsında Yüreğir nâhiyesinde vâkı' Akarca nâm karyede kâ'in çiftlik ve karye-i mezkûrenin i'mârî esbâbının istihsâline mübâderet olunması husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'aluk itmiş olduğuna mebnî karye-i mezkûrenin i'mârına vesîle olmak için işbu duhûl eden Eylül ibtidâsından i'tibâr ile üç seneye kadar tekâlîf-i 'örfiden mu'âf olmak ve üç sene tekmîlinde senevî yüz ellişer gurus maktû' edâ eylemeleri şartıyla kayd olunmak üzere râbita virilüb sicill-i mahfûza dahi kayd itdirilmiş olmağla bu vechile mahalline kayd ile iktizâ eden mu'âfiyet emrinin ısdâr ve tesyârî tahrîr ü inhâ eylemişsin. Hazîne-i 'âmirem kuyûdâtına¹⁴¹ mürâca'at olundukda vilâyet-i Adana'da vâkı' nefs-i Adana'da vâkî' nefs-i Adana kazâsının iki yüz altmış dört 'aded 'avâriz ve nüzulhânesi olub iktizâ iden mâlı mukâta'asına ilhâk olunmuş olduğu ve kazâ-i mezbûra tâbi' Yüreğir nâhiyesinde kâ'in Akçalı cemâ'atının nisf hânesi olmağla kazâsının asıl hânesine dâhil olduğu mukayyed olub tıbk-ı hülâsada muharrer olduğu vechile Akarca ismiyle müsemmâ karye kaydı bulunmayub ancak o makûle müddet-i vâfireden berî ahâlîsi perîşân ve hâlî 'ani'r-re'âyâ olan karye ahâlîleri karyelerine cem' ile kendülere gere(ği) gibi rutûbet ve nizâm-ı hâl gelince kazâları tarafından üç beş seneye değîn üzerlerine bilâ fermân-ı 'âlîşânım tekâlîf hissesi tarh ve tahmîl olunmayub re'âyânın himâyet ü sıyânet olunmaları muktezâ-yı şurût idüğü mevkûfâtdan der-kenâr olunmağla imdi vâridât-ı mîriyyenin kesrden vikâyesi matlûb olduğu misüllü harâb olan kurânın i'mârî vesâ'ilinin tahsîli dahi mültezim olub vâkı'an senin tahrîrin üzere karye-i merkûmuñ ve arâzisinde kâ'in kâ'immakâm-ı müşârun ileyhin 'uhdesinde olan çiftlik-rea'âyâsının ma'mûr ve şen olması ve üç seneye dek tekâlîfden mu'âf ve ba'dehu senevî yüz ellişer gurus maktû'an edâ eylemeleri şartıyla tıbk-ı inhân üzere mevkûfâta kayd olunmağla mücebince 'amel ü hareket olunmak fermânım olmağın üç sene mu'âfiyetlerini hâvî i'lâmını muhtevî hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda serd ü beyân olunduğu üzere vâridât-ı mîriyyenin kesrden vikâyesi matlûb olduğu misüllü harâb olan kurânın i'mârî vesâ'ilinin tahsîli dahi mültezim ve matlûb-ı mülûkânem olduğuna mebnî karye-i merkûm ve çiftlik-i mezkûr ahâlîlerinden üç seneye değîn tekâlîf mutâlebe olunmayub bâ'dehu senevî yüz ellişer gurus maktû'an edâ eylemeleri şartıyla mevkûfâta kayd olunmuş olduğu ma'lûmuñ oldukda işbu Ey-

141 Metinde kapudânına yazılmıştır.

lül'den i'tibâr ile fî-mâ ba'd üç sene karye-i merkûm ahâlîsi tekâlîf mutâlebesiyle ta'cîz ve taz-yîk olunmaması husûsuna mezîd-i i'tinâ ü dikkat eylesin ve siz ki kâdî ve a'yân ve zâbîtân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu em-r-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından ihtirâz ü ictinâb eylesiniz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Cemâziye'l-evvel sene sitte 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Mahrûse-i Kostantiniyye

	Guruş
Biñ iki yüz on altı senesiniñ Zi'l-ka'desinde mübâya'acı Za'îm Halil Ağa'ya Ahi Baba yediyle teslim olunan mübâya'a akçası	5.430
Subaşı ağa yediyle teslim olunan mâh-ı mezkûr nisfında meblağ	4.700
(Yekûn)	10.130

BELGELERİN TIPKIBASIMI

91

111

صفای اقتضا و الحکام سلاله معال و الحکام اذن و وفا حکم و اینک را بنیة فضل
 و مدد و الامور و کما عام اذ فی ستم احمد یک و معافرا مانور و لاجرا و بوج و اعیان و طاریه
 و ایتر در و و مخصوصه عام لنگه او قضا صدر اعظم که در لوتنه عدیده زین مذ زیم
 توضع رضع بهای او و اولادی معلوم اد که الحاکمه بنه فلان ستر شرف بلا موجب نفوذ در ستم
 ارتکاب و و بنیة معرف فاما اور زین بی جرم و استلا و بو ذراعت محض قدر و ایسائه اجتناب
 استیکله نانی طرف ستر عد و در لای فتوی ستر که موجدیک که کوزه سفور اور زین بره و بود استغر
 بما بونم خلفه ایدوب کوزه حصار ف سفوب تو قیدیه فمالک نور دست الی الیک یا دست یانه مع
 واقع حکمانه و ایرام یلکه مفضل تدر اسفاد بینه اولانیو سلاله و جلوه کخصاله اشفا قار اید
 قرار و یکله مضافات مان کوزه و ایرام سیک ایگوزید یک سنن و ایرام سفده اولی توجیه اولی
 اولی مضافاتیک معلول مقیبه عقلمند بهر یکیک او جر نفو اولی و اوزره بوز اللیتر عودک
 و تاریخ نظامه صکن توجیه اولوب اوج کند حرور اید نلرک معلول مقیبه جدید کوزه بهر یکیک
 ایگوز نفو اولی و اوزره بوز رفو اولوب بد لیه که ترتیب و تحصیل دست تقریب خانه عامه
 اولیمنه اراج فاهله ملوکانه مقبول استیکله اولیا بدیه ستر بنیة صدر اولی اخصا بیایوم سترک
 مؤذم موجوده اینه ایکنه واقع متکلفات جاریه اصحابیدین کوزنه ریمان صوره و فتر نا طقه
 اولی بوز اوزره کخصله اخصا بدیه اوج سیک او جیوز اللی بر خوز اللی درت احر جلوه بدیه که
 اصحاب حکمانه و و کگذر که موجود اولینلرک منتز مکنده و حفظ ایدنه کتبه کوزنه
 علی ای حال جمع و تحصیل دست تقریب خانه عامه اولی ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه
 اولی ستر سور مدیک کلیم ستر عد
 ستر عد در اولی او ستر نفو عاکه واجب که استیجاب و لازم که استیجاب مطوم منفی اولی
 ای موالده ستر سوله به ستر اعلام ستر سوله اعتماد مسلم کور ای ای بیوم کتاغ عسیریه رجب سله سله و ستر
 حقیقه
 حقیقه

قضاة القضاة والحكام معادن القضاة والحكام آونة قاضيه آونة البتة واقع
 قضاة ونوابي زيد قضاةم توضع رفيع هما يون واصلا ولبحق معلوم اولكم بود فعه آونة اباني
 ابغا سلطان اولي سجاغمة متصرف وروم المي بلكر بلكلي بايه سبيله اسعيل قضاة
 اولان اجبر الاله الكرام محمد باشا وامتعاله به اشوبيكك اكيوزاون اويج سني
 دور وچي كونه توجيه واحس هما بونم اولوب باشاي مومي اليهك حافظه
 مانور بینه بناء ابالت حروفه به ضبط وربط مملكت وانجا و حمايت وصيان قضاة
 وضعفا ضمنتهم بر منتم نصبي لازمه دن اولمقدن باشاي حال ابالت مذكوره
 منتم اولان محمد الله باشا زام قدوة الامجد والاميان احمد بك زيد مجده
 محرب الاطوار عما يابرو اولديغدن بختله مير مومي اليه منتم مذكور
 كما كان ابغا وتغير قلندقي باشه او شريف صدور بنبي باشاي مومي اليهك
 بانقر استندما اتمكله وجه مشروح اوزره منتم نصب اولمقدن فرام اولمقدن
 مير مومي اليه ابالت حروفه منتم كمنده كما كان ابغا وتغير قلندقي معلومك اولمقدن
 منتم ملكي مذكوري تاريخ زبور دن مير مومي اليه ضبط و كبر باشاي مومي اليه
 اولان طبائرات و معائذاتي قدعدين اولمقدن كمنده اخذ وقبض ايتدروب
 منتم ملكي امور بینه آخرون فردوا حدی دخله و غرض ايتدربا ملك باشه فرام
 غالب ام صادر اولمقدن بيورد اوكده
 وصول بولد فده بو باده وجه مشروح اوزره سرفيا فته صدور اولان فرام
 واجب الاتباع ولازم الامتثال مضمون اطاعتهم و نيله ثمل و حركت و خلن فده
 حذر و مجانبت ابليه سز شوبله بكم سز علان منتم سرفيا اعتماد فلكه سز حركت
 او الامر سز سوال الملكرم سز نلتت سز وفائين والف

Sıra No 2: Adana Ş. S. 55, img 30, sayfa 58, belge 156

63 (146)

برسد و در جامع ما محمد علی و صلی الله علیه و آله و سلم را در آنجا
 موقوفه نمودند و در آنجا مسجدی بنا کردند و در آنجا
 جامع کون و ادان اسمک در آنجا حاکم و وزیر و حیدر علی
 مسخر من بیار که کاسه و کاسه و کاسه و کاسه و کاسه
 محمد علی و صلی الله علیه و آله و سلم را در آنجا
 در آنجا مسجدی بنا کردند و در آنجا
 اکنون اسمک مسجد و کاسه و کاسه و کاسه و کاسه

۹۰۰۰ منزل مذکوره توزیع و تسلیم اولان عقیدت ایجازه
 ۱۵۰۰ دفعه توزیع و تسلیم اولان ۱۷ ذریع

Sıra No 5: Adana Ş. S. 55, imğ 32, sayfa 66, belge 146

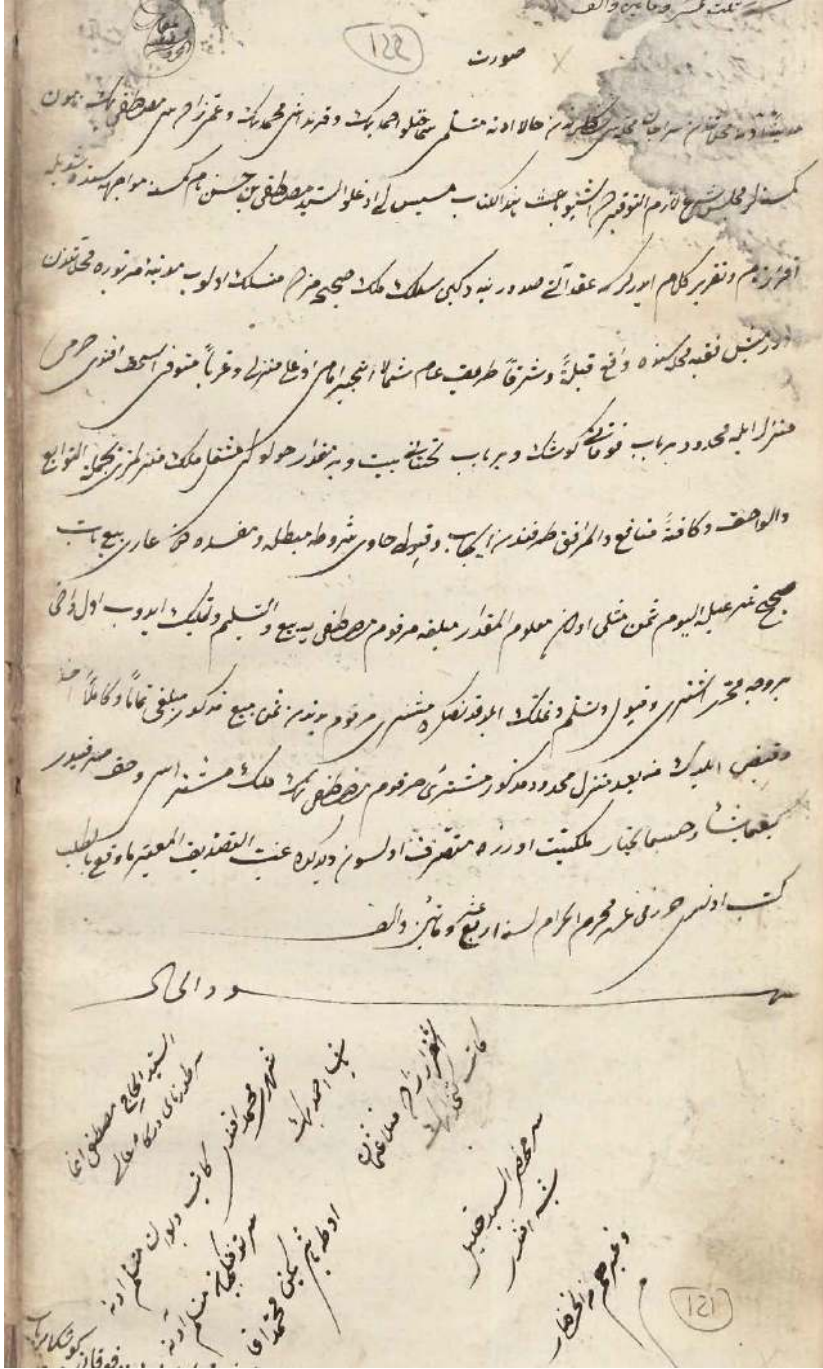
710
(89)

معاذ الله تعالى من الغضاة والظلم جهاد الغضاة والظلم اذنه سبحانه فمذنه واقع فمنا ركنا فاضلري وانابليري
وتقوية الامام والامان اذنه تسليحي زيد مجده ومعاذ الامان والامان والامان وتقصيره ما تزيه
اولون صدر اعظم آثار لئله وعباده وضابطان وسار ايش ارري زيد قدرهم توقيع ربيع
عنه بيون واصلا اولي بجمع صلح اولاد الحاله هذه فرانسه كثر مستكبل بلو در اسلامه دون وضع
وتجاوز لري مضمونه عمون وثمانيت خيرا الناصرينه نوكل ومجرات شجرة البركات حضرت رسالتنا
صللي الله عليه وسلم اعظماد وتوسله اوله رقي بالفعل صدر اعظم مستوحشهم وكبير مطلق قومي الختم
مستوحشهم كبري نظام العالم ناطم من اتم الامم الحاج يوسف ضيا بك اوله الله تعالى اجلاله وضابطان تاييد
اقباله واقتداره تلك مسكر كليه وتداركات قومه ايله بالازان در سعادت من حوكت فرانسه كثره جا نوزديت
نوجه ومزمنيتي قراره اوله يغبنة بناء من راليه معيتله الروحي هم بونغه موجوده كركه كليم بونور
لم يعيننا لكره بون اختصا ايدن اعنا تلك انا طولي جانبنده واقع الودين ترتيب وعباده من الازمه دن اوله
ناشي فينات عبده ايله ايجاب ايدن بهاسي الروحي هم بونغم قصاب باشي درگاه معلاك شويجا باشي
مطوفى دام مجده طرفه حين تسليمه الروحي هم بونغم خزينه سندن برونقند وركه شريفه قار اوله
اعنا ملك بهر راسي بقترايش وقهر ماريه وشيكن اعنا ملك بهر راسي الغنشر وطولقي كركه كليم بهر راسي
المشير باره به اوله روي كونا كهديه وسار معلوم الاساسي سما فلان بقتش بدي نيكلا وعبود
اللي راسر اعنام وكبي عباده سي ترتيبه ارامه حكيم تعلقه بشكله فيون قلندن اعراج ودرود
ار شريفه مضمونجا ارسال اولنان مهور ومضيه صورت دفترا نهج اولندينغ اوزده اذنه اذنه سيني
ترتيب اولنان بيك راسر اعنام سرعاً لواء مذكور قضا ارنه توزيع وبلو ريزن جمع وروحي هم بونو
ايرتدر طبعي خصوصه اعنام ووقت اولنغ فرماغ اولغينه خاصه اشو اوله اقدم اصدار اوله
ارسال اولندينغ ايدى وصولنده سر كستق وقضاة ونواب وامان وضابطان مولى البهيم
فينات مذكوره ايله ايجاب ايدن بهاسي الروحي هم بونغم خزينه سندن من نفا اعنا اذنه اذنه اولنغ اوزده
مرفقند ومباشر قوم موفقيه ترتيب اولنان حار الذكر بيك راسر اعنامي وصول ار شريفه كوني بونو
صورت دفترا در حال قضا ارنه توزيع ونفسيج وبلو ريزن سرعاً ومما جلا جمع ومباشر قوم بونو
بيكون اوله روي هم بونو ارسال وتسيير قصاب باشي مولى البهيم تسليمه مبادرت الله عز وجله لواء اوزده
ترتيب مذكوره المقدار اعنا ملك الروحي هم بونغم موجوده كركه كليم بونو اوله روي هم بونو
لازمه بيجون اولوب معاذ الله تعالى مطلوب اولنان اعنا ملك بهر راسي نقصان كلكا وما بونو
اولنغ اعنامي اولو راسر بر دور جوابه قادر اوله بيوب بوابه ملكه كعبه معاتب ومواخره اوله
حقيقاً بله رك بر موجب صورت دفترا مطلوب اولنان سالو الذكر بيك راسر اعنامي ران در ترتيبه
انجيدك سرعاً ومما جلا توزيع ونفسيج ومما جلا صبا ترتيبه تسليمه الروحي هم بونو ابعال قصاب باشي
مولى البهيم تسليم املك باينده فرغانه **عالمه نام صادر اولندينغ** بونو كركه كليم بونو
وارفته بوابه وجبه مشروح اوزده سر قبا فيه صدور اولان اشو بونو بونو بونو
واجب الاتباع ولازم الاقتنا كلك مضمونه اوزده معادن اوله سر شويج بله بونو بونو بونو
خبره المومنين عشر ذر لجه ستمت عشره وعاقبه والف

سور موصوي
صدر يك

Fermanı - 1710

Sıra No 6: Adana Ş. S. 55, imğ 56, sayfa 110, belge 89

Sıra No 7: Adana Ş. S. 55, img 21, sayfa 40, belge 122

آردنه سجاغی ستمی حسن باشا زاده احمد بکم نهدی طرفین دارد اولی اورا ذلک خاروصه سبد
مستلم موی ایبه آردنه نلک مانا نلک اولوب جری مرسود و رکوب و نزوله مقدره و مکتبی اشقیادون حفظ مراسمه
و با خصوص اسرهمه سفریه نلک تنظیم بی مقصود سی طریق جاوه اولوق مسیبله انا سبیل و حجاج سبلی محافظه ایله
اننا و سائما ارادریه وقت اوزره اولغله اصحاب اغراض مبدومی ایبه مقدره فکرا آنها قیزی اولور ایبه اصفا
بیور لیب کماکان غزیت ملوره سنک ایفا بوسن آردنه قاضی اعظم و اها ایسی محرز ستم موی ایبه عرضالت تجرید

Sıra No 9: C.DH., 251/12536

(81) 58 115

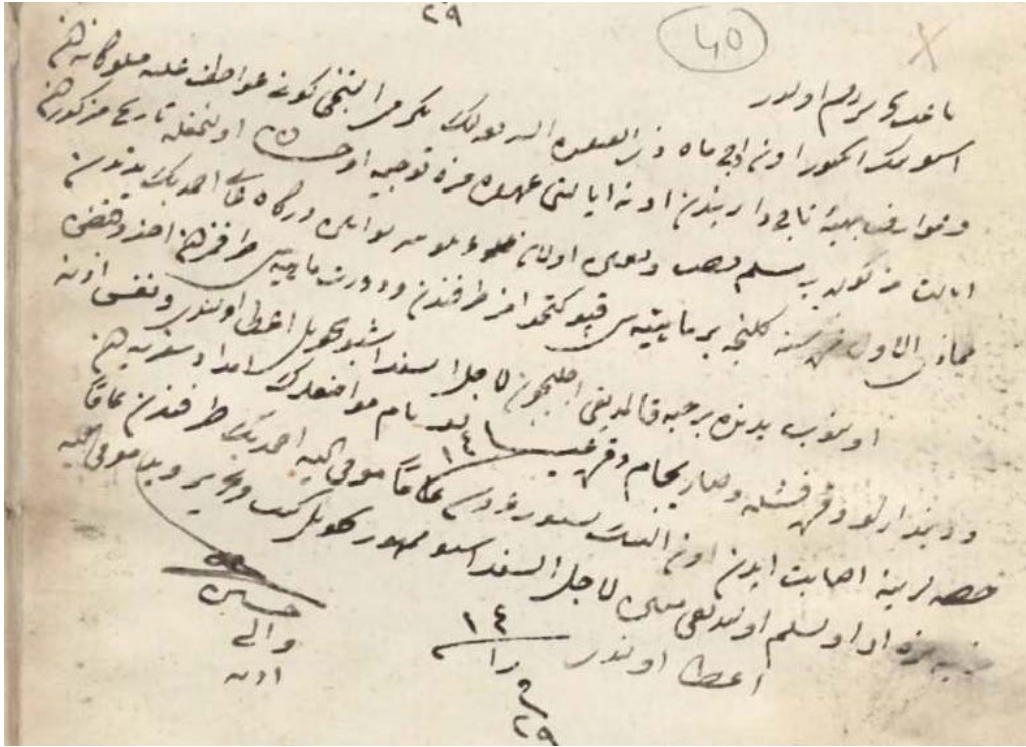
افخار الامجد والاکارم جامع المحامد والکرام المختص بمزيد مناهية الملك الدائم درگاه
 معلوم قبوچی باشیلرندن اونه مستقیم میر احمد دام مجده توفیق رفیع عهدهایون واصل
 اولیجی معلوم اولاکه ارجوی عهدهایونم شام شریفه تقرب ایتمک و حسبیله فیما بعد
 ارجوی عهدهایونمه کله جک خزانکنک مسافه اولمق تقریبله برار سالدن صعوبت
 درکار و بیرون اسکله سنک شام شریفه جواریتی بدیدار و نظر سوس اسکله سنک
 سفینه ایله بیرونه اندن ارجوی عهدهایونمه ارسال اولغندنه سهولت ظاهر و اشکل
 اولمقدن ناشی سنکه قبوچی باشی میر معوی الیه سن درگاه معلوم قبوچی باشیلرندن
 بوز اونه سلیخ سفر فی افکار الامجد والاکارم صیار زاه باریکلا و ام قلم حردا بودو کندی
 اونه سوار دانغنه اولان خزینه و بوندن، هکن کورک و علی و کورک سائر حمله و ارجوی عهدهایون کلینک
 خزانچه باریک یا قدر کتایه جبه لو نظران تر ضلعده حافظه اولنره افاد سالی حرد سوس اسکله سنک ارسال ایتماق وقت
 ایملک و مامور اولمکه سینه و ایتماق مخصوصا کبر او مریم اصلا و صدر احضار تیار کندن صد مه کمال و کرام
 ابر الیم این قدره ایملک اولمقدن ایدر کورک بو دمه قبو بایلیق باریک و ایملک سنکدر بیلور ایملک سنک
 اونه اولان و بد اینه توار و ایدر خزانچه فی معوی بالاسمه داسلام حرد سوس اسکله سنک ارسال ایتماق وقت تمام ایملک
 معلومت بهانه ایدر کورک و حافظه حضور و نکاس و توعید جاننا و خود ایملک در ایدر کورک مضر و کوزند
 اصابت ایملک لازم کلو ایدر کورک ایملک سنکدر بیلور جکندن، بیکت و خاقاتی قوسا بیده ایملک سنکدر ایدر کورک و حضور
 کل کورک سنکدر حرد بایکته او سرفیلد سینه و نایکده اولمقدن معلومتک اولمقدن بر منوال حرد و عذر و ایتماق وقت
 و خلافتده غایبه کنایه عذر و ایتماق ایملک بایکته حرداء عالمک صمد راد اسکله سنکدر بیلور کورک
 و حور اولمقدن بویابین و ج مسموم اوزرد سرفیلد صد و حرداء و اصل کتایه و لازم لامتایک کلون
 حامل اربوب خلافتده غایبه کنایه کلان و حرد ایملک سنکدر بیلور ایتماق حرد کورک ایدر کورک و حرد
 Fehmet ÖRMEĞİ
 11
 (80)

Sıra No 11: Adana Ş. S. 55, img 58, sayfa 115, belge 81

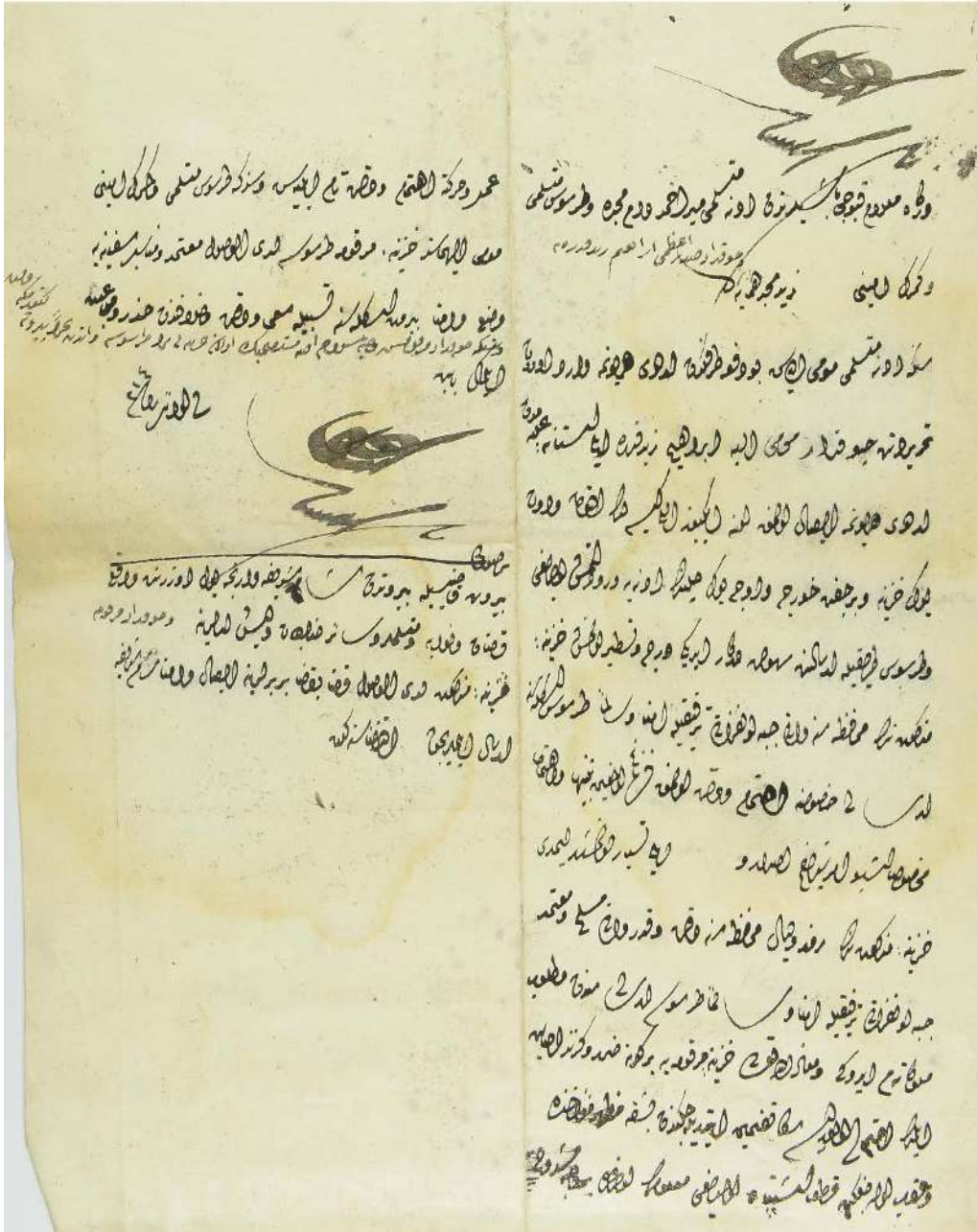
(55)

قرض الاما جلد والا عیبا اونه مستر علیا احمد زین قصبه نوقیه رفیع بھاری و اصل الی
 معلوم اولکہ ارجمی بھاریوںک فرول اینہ تک نماز لکھ غزا اولوی منز لہ فقرا اولیٰ بھاریوں
 بخاری عام قضا سببہ ہر سبب و منزل نوز لعلی فریمان اولیٰ الی بیک بیک سببہ
 سدر و یور الی کیل و قصبہ و ایک بیک قضا رحمان و لغز بیک حبیب و لکھ بوز
 راکر اغنا جلد ہر کیل و بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 قرض اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 الی بیک بیک بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 دورت بیک بیک بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 خضبک بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 مانع اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 سببہ اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 ابدندونہ زجر الی بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 خاصہ اسبوا جمیل القدرم اصدا و
 حرر ذخار خورک بدل اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 و خلاصہ ادعا بیک بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 بیور و حکم حکم بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 اولیٰ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 سببہ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 اغنا بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں
 سببہ بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں بھاریوں

Sıra No 12: Adana Ş. S. 55, img 08, sayfa 66, belge 55

Sıra No 13: Adana Ş. S. 55, img 06, sayfa 71, belge 40

Sıra No 14: C.ZB., 25/1225

75

8 401

الا ما جدول كارم جامع المائدة والا كار المخصر كذبت الملك الدائم وركاه سلام
 مشتم نون انه كه بوند اقدم مابه جابند صا ورا او نكا او شريف مودن ماله رطه حور
 ادله نيك ليور نقر يدر بويالده عكر ك سخته يد حذر او جوي هانده انبات وجود ايمدر خصوصه
 اضم و اتمام ايمك واجبه و نيك ايمك ك مذكور الی سنة الام واز داو له نيك نام
 و صا زيل كاد نيك بشي نون ارجوي هانده مستينا باه مهر او در نيكه توجبه و حوت ايمك
 بديله و حيا اول طقه نام اع ك مذكور سربيا اور جوي هانده اير كنه زم ايسه ك جور
 نيكه ر حقه الكفا اولوب چراك ترتيب اول جني حقه و مقرر اول طقه توجبه او انوار
 و نيكه خواب عقده ايقاقه مخصوصه استوا و عاليك امدار و صدر اعظم جوقوار اول
 نون ك ان سكر و ك قران فوخور ك حقه على زين قده ايد اير او نيكه ايمري
 كيفت معلومك اولوقه برود مسروح عكر و كته اقدام و خلاف فر نام بوند بويده
 و نيكه و احد او ارد و نيكه تجوز ايد مظهر و عبرات س ما نام اول طقه بنات خان و انقا
 نام ايمك بيهن فرما عكس صادر اول طقه بويده
 حوض و حور بولوقه بويانه و ج و مشرق اور نيكه سر نيكه صدر اوليكه فر نام و انقا
 و لازم ك ان سكر مظهر اع عقود نيكه عكر و نيكه و خلا نيكه حذر و نيكه ايمك بويده
 علامت بر نيكه اعتم قبلك خورا او نيكه سهر ايمك اير بويده عكر و نيكه و انقا
 مودن ايمك فقط استقام او صا و اول طقه

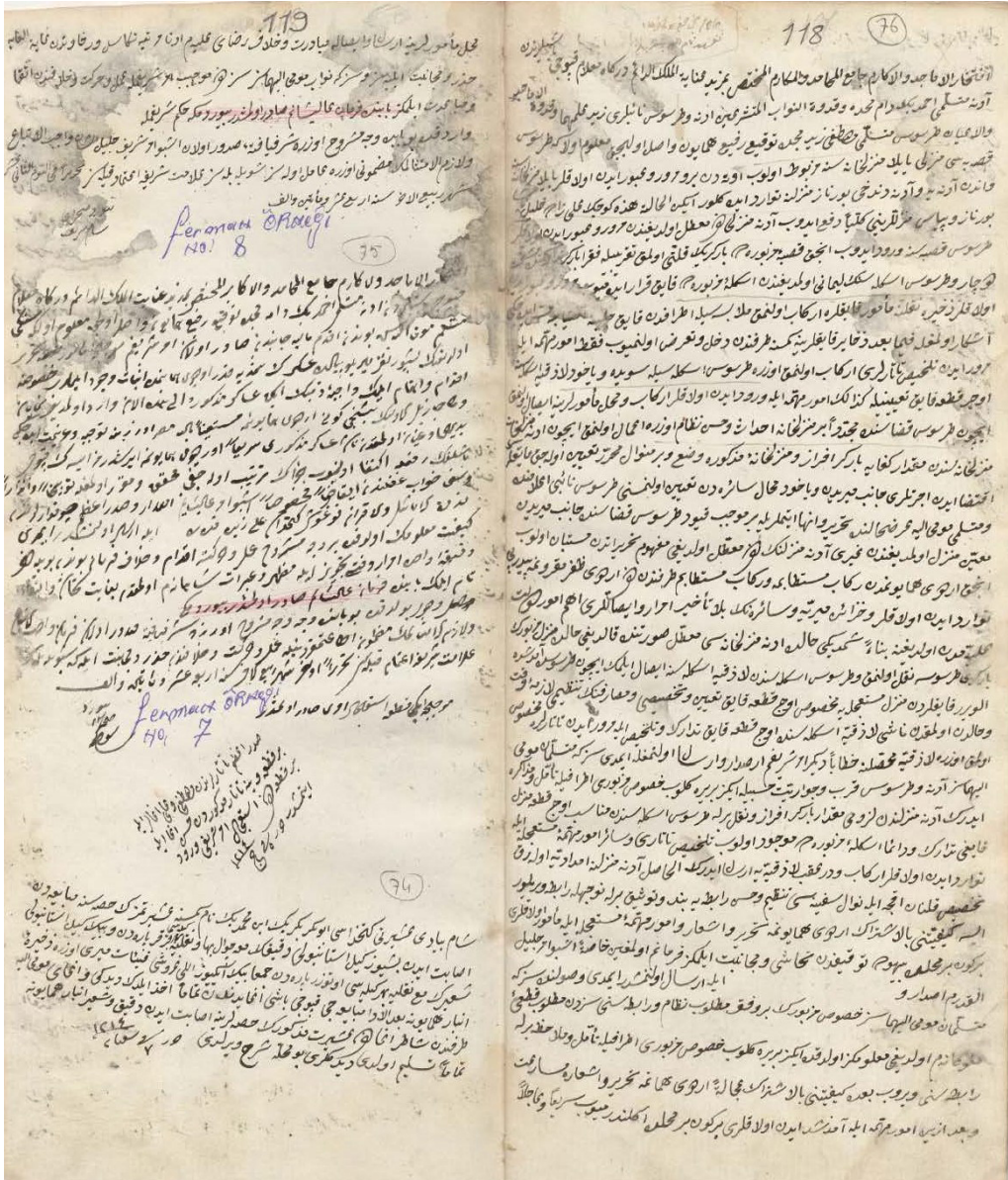
7

401

Fenmece

صدر اعظم تازان اول طقه و انقا ايمك
 بر نيكه و نيكه تازان و كورون و نيكه ايمك
 بر نيكه و نيكه ايمك و نيكه ايمك
 ايمك و نيكه ايمك و نيكه ايمك

Sıra No 15: Adana Ş. S. 55, img 60, sayfa 118, belge 75

Sira No 16: Adana Ş. S. 55, img 60, sayfa 118-119, belge 76

(82)

باعت تحویل اولدی

اونه جوارنده واقع صاری جام فسلان اچمه لیچون قر حاجیلو و کور کچی عشرت نوزدن
 و باخیرات ولی انشی مطلوب بیوریلان مبالغه لیچون تحصیل و قبضه فامور اولوب
 اولدیغز حسبله بوزدن اقدم عشرت زبورون مطلوب بیوریلان بیک بوز طوقون
 بیک اکیوز اون برسننه کلاخجه قدر سنه م حساب اولوب انی بیک طوقوز
 سنه م بیکر غوشه ربط اولمش اولوب مبلغ زبورون حسبه بیکر
 با تحویل تسلیم الید کبری مبلغدن صح الباقی اوج بیک اوجیوز غوشه
 اوج بیک اوجیوز غوشه عشرت زبور بوی کبکی عثمان بیک بدینک و اونه
 درگاه عالی کورتلوا احمد بیک اخدی معرفتله تماماً و کاملآ اخذ و قبضه
 کوزاسنه عالندن عشرت مذکور ذقتلندن بر اچمه و بر حقه فالمد یغندن
 مشوراجله الندا شو مهور تحویل و بر لدر حین حاجنده ابراز اولنه و السلام
 خورده

اسعد
 قورق
 اوج حصار
 راجم

نوسر
 حور حور
 واعمال صدر عالی

Sıra No 17: Adana Ş. S. 55, imğ 58, sayfa 115, belge 82

(80) ★

Fahriyat

11

مورد و کوی محمد

سرعت شعرا آدنه قاضی حضرت زید فضلہ
 و صفا خرد ماجد و ...
 و قدوة الاغانی و القرآن و جوه و اغوات و ...
 مما لک محروسه الملك السلطنة ...
 و اجار واحده انضمام و علقه و سنه و اصل تعمیر بنه ...
 جهانداری اولدیغی و آدنه قید و اشعار اولوب آدنه ...
 بلاد اعر عالی و خلاق شریع تعمیر و ترمیم ایند کلرینی ...
 ایتمکله ابدی سزکه حضابلهن موی الیهم سز بو خلقو خلاق شریع ...
 حضرت ظل اللهی حالات ناعرضیه به جسات ایند لکر نادبیات لایق لری اجراسی
 و کلیسای عرفو کلر انهدامی واجبات اعودن اولغله کلیسای عرفو کلر تعمیر اولغان
 مواضعی انهدام حذیر سعی و غیرت و بلاد اعر عالی تعمیر کلیسای اجنار ایند لری
 نادیلر بنه کمال اکتتام و دقت اولغی باینده کوان آدنه ...
 و اصدارو الیه ارسال اولغی ان شاء الله تعالی و صولنده کرکد وجه شروع
 اوزره بر موجب بیورلدی عمل و حرکت و خلافتدن تخاشی و توتقی و حذر و مجانبت
 ایلدی سز لکو ۱۳۵۲

Sıra No 18: Adana Ş. S. 55, imğ 58 , sayfa 115, belge 80

(45)

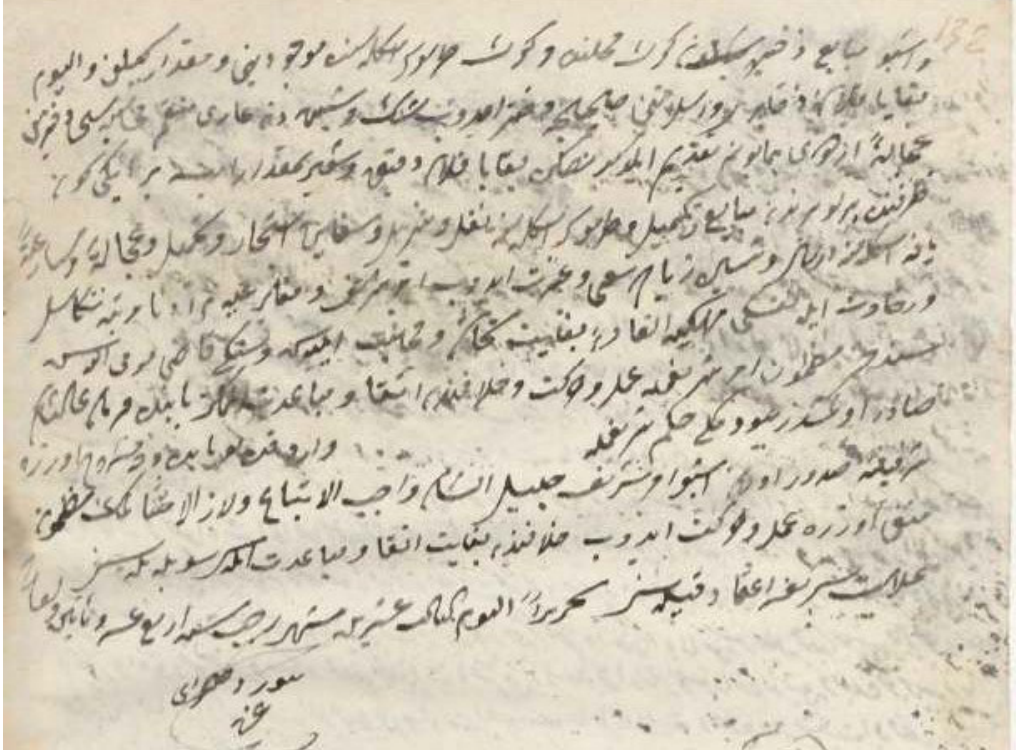
قدوة الغواب المشتمين اذنه قضاى نائبي مولانا
 اوليچو معلوم اولدو كه صدر سرى عيىنه اياالت اذنه دن مرتب بوز التي مهار شتران اذنه
 سنجاقنىك سمنه اصحابت ايدن التي اوج مهار شتراني درگاه معلوم قوجي باشلر نين افخار
 الا ماجد والادكارم اذنه منسلي احمد بك دام مجد و تابعه ايدوب اقتضا ايدن مصارفنى مطار
 ايلدكه اذنه نائبي احام زام احمد و اذنه عفتنى اسحقى بالذغاق ادايم لينة و لعل ايلدعو
 تعطيلنه ادى اولد قلى شتران اخراجنه مامور باشلر كرك انهارى و بالفعل باشلر دفتر
 اولان افخار الاحراء والاكابر و صنفى رشيد دام معلوم نيك تقريرى و با اشارت شتران
 مرقومان چاوشر جاشرتيله احاسيه قلعه سنه قلعه بند اولنظر بچون بيك اكيوز اونه اوج
 اوائل ذى الحجه سنه اشرىفم صادر اولمىدى الحالىته هكزه سنجى مولاناى موصى اليه سنده
 طرفىكدن ارحمى هما بونه وارد اولان برقطعه اعلد مكد مرقومان اونه ذنب و موقوفه
 اولوب باشلر نينه كروه اسقبالي جمع و فساد بيدا و نيجو بيجم كنه لرى خلاق شتران
 و بغير حق قنكه اجتر او بونظر اصالحى نلم و تقديرتيك نهايتى اولمىدى بانبيله مرقومان اطلاق
 اولنوب قضاء مزبوره كلور لرايه قونقلر نين چقميوب و امور و لانية دارموا ك برينه
 قارشميوب و خانه لر نينه قراكل عرف طائفه سى طرفلر نين او مراد ماق اوزره اشرىفم صدور
 اذنه سكه علما و صلحا و سادات كرام و بالجملة فقرا و ضعفا نياز و رجا ايلدكلى تحريرو شطير
 اولنمى و جبه مشروح اوزره عمل اولنمى فرحانم اولنمى ايدى سنجى مولاناى موصى اليه سكه بقبليت
 معلومك اولدقه بروجه تحريك و حركت و خلاق ندين خذرو ميا عدت اولنمى بانبيله فرحانم خالين
 صادر اولمىد بغيره كنه حكيم شتران نيميله وصول بولدقه بو بابيه و جبه مشروح اوزره شتران
 صدور اولان فرحان واجب الاتباع و لازم الامتنان ملك مضمون اعلام موقوفه نيك مكد و حركت و خذ
 خذرو بجانب ايليه سنه شويده بله سنه معلومت شريفه اتمتار قيله سنه تحريرافنى اوائل شهر جمادى الاول
 سنه اربع مائة و مائتين و الف

سور
صواى
سرف

(53)

اختیار الاماخذ والا کام جامع الخیام والکرام المحض من خدانت الملك لندیم در کما جلال قومی بکسرتن
 اویس بیدار احمد دام جلد و خدنه القضاة والحکام سندن الفضائل والکلام لولانا ادره قاضیا بره نطقه
 بوقوع رخصت ما بویا و اصل او کجه معلوم اولکده بوندن اولدم ارجو بنامون لشمور لمل لاد بکسرتن ادره و طر بوسر
 ابا لندیم نرسن نرسن اونسنا و خا ر کسرتن ارجوی بنامون نفل و ار کانه ما حور قنتن قنوج بره صلی حجه
 قنوج ما بویا اوزره و قنوج کلینوز خیر ایشدر لک کسرتن غیر الی اواج حید و ارتکاب انیه شخصی دیمه
 بوجولت علیه خیانت المیدی اجلده نفاکده اونن قنوج ما بویا مو قنوج بویا بکسرتن و قنوج لک لک لک لک لک
 رخص اولوب قنوج ادره قنوج بویا وضع و قنوج بویا بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 علمتده اولوب انجه بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 اولوب بویا اوزره امانتده بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 و لکسرتن اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا اولوب بویا
 بکسرتن و ارجاب ایدن بویا بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 کدالک خیانت قنوج ادره بویا بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 البیوز انجه بویا بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 بکسرتن و خا ر قنوج بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 جمعا و قنوج ایدی بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 کسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 مد کورده ارجوی ما بویا ارجوی ایدر لک بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 ارجوی بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 و قنوج بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 مد قنوجات و قنوجات و اولوب بویا و قنوجات و قنوجات و قنوجات و قنوجات و قنوجات و قنوجات و قنوجات و قنوجات
 ر بویا و بقیا بکسرتن جمع و تحصل و ارجوی ما بویا ارجوی ایدر لک بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 ایدر لک بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 بر سوار بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 ایدر لک بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 ارجوی بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 عاری و بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن
 بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن بکسرتن

Sıra No 21: Adana Ş. S. 55, imğ 68, sayfa 132-134, belge 53

Sıra No 21: Adana Ş. S. 55, imge 68, sayfa 132-134, belge 53

32

نفی و قلعه بند اوله جفنی تصنیف مبارکت و اعذار و اھیبہ و علم
بیوردہ بہ نسبت ایلدیکر برادہ و اعلام بیله ارساکندن توتہ و مساعرت
اولنمق فرماقم اولغین ایشیر ایشیریم اھدار و مسایشہ بیلمی قلدات
قدوة الامثال والا قران ازید قدره ایلد ارساکن اولنمشدر اجمیر کفیت
سولمک اولدقده و جبر شریوع اوزرہ موفای ارقوم حلی محمدک احوال
و کیشی فضول ضبط ایدن ارقوم قیلدن بر موجب مستک ایلدی بلیک
عوش جانزہ او جانجی بلیک موی الیه موفیلہ ناما تحفیل و جبران او جانزہ
ارساکنزید سوی غیرت و اثر خافت ایدر ایشیر ارقوم قلعه بند اوله توب
مبنی موزونستہ موی ایلدن تحفیل اوله جفنی ایشیر ارقوم اھدام و صلاوت
فرمان و مستغراض و ضنون بجانبت و سنکی مستم موی ایلد سوز
مصنوع ایشیریم سنکرمی جزونک اوله روق موجب و مقصد سید
عمل و حدکت لفظم و وقت و ضرف وضع بخونیر ایلد ایشیر کتاب اولغدن
نخابت العا بر حدزون جینت ایلد سوز جو حفره کاب مستطاب کاب ایشیر
اولک افتریز الاما جد والا کارم حلی سید محمد افتریز ایشیر طر فندن
مدلو مکتوب و بر ملکله سنکرمی مستم موی ایلد سنکرمی و جبر شریوع
اوزرہ عمل اولتوق بائیدہ فرمان عالیست اسم صاکر اولمشدر
بیوردہ مکی حکم شریوع

وصول بولدق بویابد و جبر شریوع اوزرہ شرفیافہ صدور
اولک فرمان واجب الاتباع و لازم الامتثالک مصنون الاعتمده و بنده
عمل و حرکت و خلافندن حدزون جینت ایلد سوز جو ایشیر بله سوز علامت
شریوع اعتماده قبلہ سوز خیر برادہ اوائل شددی القعدہ ایشیر
سنکرمی عشر و ماتین و ایشیر

محمود
مطالعہ

73

افتنار الا ما جد والا كارم جامع الی امدا و المكالم الخلفه بفرید غیابیه الملك العالم درگاه معلوم قیومی با شکر از آن است
احمد کیم دادم بخرد و متعاضد القضاء و الاحکام معادن القضاء الخ و المكالم آونه سبغی افنده واقع قضا کران فاضلی و باری
زید قشلم و بوی خصوصه مناشه نعتین اولین درگاه معلوم کرد کلوزن قدره الاعابد والایمان مبرهنه زید قشلم
وامان و صباطان و وجوده ملکته و البش ارسی زید قدرتم تو قیوم ریع کما بیون واصل اولی و بوی معلوم اولای
فرایحه کوفه سی اعقبه محمد بله بخاری و مقابلته ابتداء امکان ناشی شو کلام علی الله تعالی کفره مسفوران اخذ انتقام
اولینجا اچون سفر کما بیون هم کما کان قرار دادم اول بقیده بناءً ارسی هم بوقده استخدام و تکلمه سفار بیون
ایرن کلاری شیخ اشک چنروزن طر فنده ترتیب و اخراج خصوصه ارجمه ستمم تعلیق الحکله سفار بیون
اولدنجی مقلوبه بوی که کلیر کلامی کوننده خدمته اولد کلر خیر ایجاب ایدن اوردن ارسی هم بوی ساربان بایستی
طر فنده و بیله اونه آونه سبغی افنده بوز الی مهار کلاری شیخانی خذرتی ترتیب اولغندن ناشی ایدی سکه
ستمم موی البیسه و وصول اوسه بیون کونی اولغون ارشی تانی توزیر و جمله بیون بویکه الویر توان اولغون اوزره
اوج بیون کون لافنده مکمل حاوی و بساط ساره سید با بی حال اخراج و ملکته طرفندن سارابه تعیین
و صباشره ترفیعاً مجاله و مساریقه یا نه معا اینه ارشد که بذل وسع و جمالی ایلک فرام او لغفین
مخصوصاً اشبواز جلبل القدم اصدار و صباشره مرقوم الیه ارسال اولغندن ایدی و وصلنده شیخان
مذکورک مکمل حاوی و بساط چنروزن طرفنده با یوه معا اسنه موجود بویخصی مطلب قطعی
مملو کانیم ایدی و بویکه اولدی عکله استعمال وقت اولدی بی واسطه امور و بنیه نکاس
وزخاوت جایز اولدی بی و بویکه استعمال بر رولوب خذرتی و حکمت اندر حکمینه هر نوبه اولدی
اولورایه اولسون بشر اونه کون طرفنده با یوه معا اسنه ایصالی حساب ایلک استحضار بالافغان
سعی و خذرت و خلا فنده بغایت احتراز و محابثت ایلدین و سکه صباشره مرقوم سر سبغاً
و محابله آونه واروب ترتیب اولندان سالف الذکر بوز الی مهار شیخانی در عقب حشم
موی البیسه ارسی و معرفتی و معرفت شرح و جمله انغالی و معرفت و صباشره سبغاً توزیع و سبغاً
و برزخ استعمال حاجت تو صدیق هم بویکه اولدی اخراج و محابله و مساریقه یا نه معا اسنه ارشد
فرید اکتهم و دست و خذرت رضای هم بویکه اولدی مرتبه نکاس و رضا و بیند زبام شجائی و محابثت
ایلیسن و سزکه قضاة و نواب موی البیهم و ایمان و صباطان و وجوده ملکته و البش ارسی سز
سز افره مضمونه امر عالمی انکه عمل و حرکت و خلا فنده صدور اولان اشبواز سز رفیل
صادر اولغندن بیورده حکم سز رفیل
و اردقده بو باند و بی مسروج اوزره سز رفیل که سز شویله بیکر علهت مشرفیه عمقادی
واجب الاتباع و لازم الاتفا که مضمونی اوزره حامل اوکه سز شویله بیکر علهت مشرفیه عمقادی
سز رفیل فی البیوم الخامس عشر شهر ذی القعدة سنة اربع مائه و اربع الف و مائین الف و مائین الف
سز رفیل

Sıra No 26: Adana Ş. S. 57, img 39, sayfa 73, belge 105

سوره صحرائ
یا قلم

(48)

اذ غفر لاماجد واکارام جامع الخمد والاکلام المفض بجز عنابه الملك الدائم درگاه معلوم منور بلسکرند از او مستر
 بیا حمد : اسم جنس تو مع رفیع الماویا و احد اطعم معلوم اولکه سنگ در موی الوکته معلوم تر فرزند برادران او از کفنه
 لربیع و سیم او سوزن اوزر بد کندن سبیر و در پیر سبوز جی انما سر بر جوی اوله لیکت بیک نظر کزین بیاید عکس
 بر ان اقرم و بر دقیقه معدوم از نوبی با اولکده البات و حور الملک نه در جزم الهم و اقلام مورد همه و حورت علیها
 اوزین نفیغند مستغن و الحاله بین مصر فاهر الموالین و ذرور مصر اولام اهل اسلام خارج و هم از انکار
 و در صحرائ اید کل پریم جریه اوزره اولوب یوسیه کفره دین یکمیش اولوزنه کل و دل افندیم نوات موصیه
 فوز و فرشته و کفر فخر و قدر میرم اولوب ورا و نه کفر اعدا اولوزنه کفری ارایه اولوب تم اخذ
 و انتقام و حشر ایدیک بود دفعه برین متعاقب نوار ایدین انخیز صلح کانه کار داره مستجاب اولوزنه وار و نه
 بیور بی الداد اول لید و نینه صدره عطا و سردار اکرم بکرات جنود و ضربه و تدارک فویه اید عیبت و بیغیر
 فرشته خاتم کربک ناما فخر تبریز اوله حرمک تقرینه حیده ایدیک و راسته فید بیاید اولغه ایترا و دین اعدا
 اسلام ایدیزه اولوزنه صحن خواب و راحت حرام اولغنی ظاهر و غایب اولغند : انما استواء منظم و حصوله بین نکند
 بسبوز و بدیل سبوز جی ما فر کوزی اولوزنه بیک نظر بیاید عکس ایستجاب اید حرکت و غایت
 الهامه ایدیک بران و بر دقیقه نامیز و توقعه ایتوب و در حرکت و احوال ایلونم و حصوله سرعت ایلک
 منانم اولغنه ناکند او استیلا ایدیتها و استعدا محضه اولوزنه خواسدار و مع مناج التعل صدره اعظم
 جودار لوزنه مدخل مانکر و لا فرام خلد ایدیه حراز اید ایلار اولکتر ایدر تمام دیمه سینه و حوریت عظیم خلقت
 و حیده اسلام ایدیه اراز و مبادرت اید جلا و قتل ایسته جو حصوله مکل ایدیک و معال لوزنه لوباید شکل
 و رخاوت و در تقیه و احد اوزر وقتیه موجب اولر اسبه جهات اید نوات خانه و در صحت و خاتم غایت
 اول جکان قلعی استیله اولد بوسه اولک اولرقت تروج مسرور مایور کوزن اولوزنه اولقدر عکس اید و حصول
 اولر نه بینه قدر حرکت و غایت اتمو ایدیک استواء اولوزنه و حصوله لوزنه و نظر قید اولوزنه اولوزنه
 بران تا حیر و توقعه ایتوب سربا حرکت و احوال ایلونم و حصوله و کوه و دیمه و سیم اغیبت و حوریت
 وسی و کفنت و منافق اولوزنه مقدار زرد حضور و رخاوت و افانه و وفق حوصه اولوزنه اولوزنه
 اید مظهر بلا حنه دعایه اولغنه غایت الغایه حذو مساجد ایلک فر نامم عکس کله ایدر اولوزنه
 و حصول لوزنه لوباید در مسرور اولوزنه شرفیه صدر اولوزنه فرنا و احد لاسا اولوزنه اولوزنه
 حصولن اولوزنه عکس اولوزنه و حصوله حذو و غایت ایلک کوزنه کله کله اولوزنه اولوزنه
 کوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه اولوزنه

سوره صحرائ
یا قلم

Sıra No 27: Adana Ş. S. 55, imğ 70, sayfa 137, belge 48

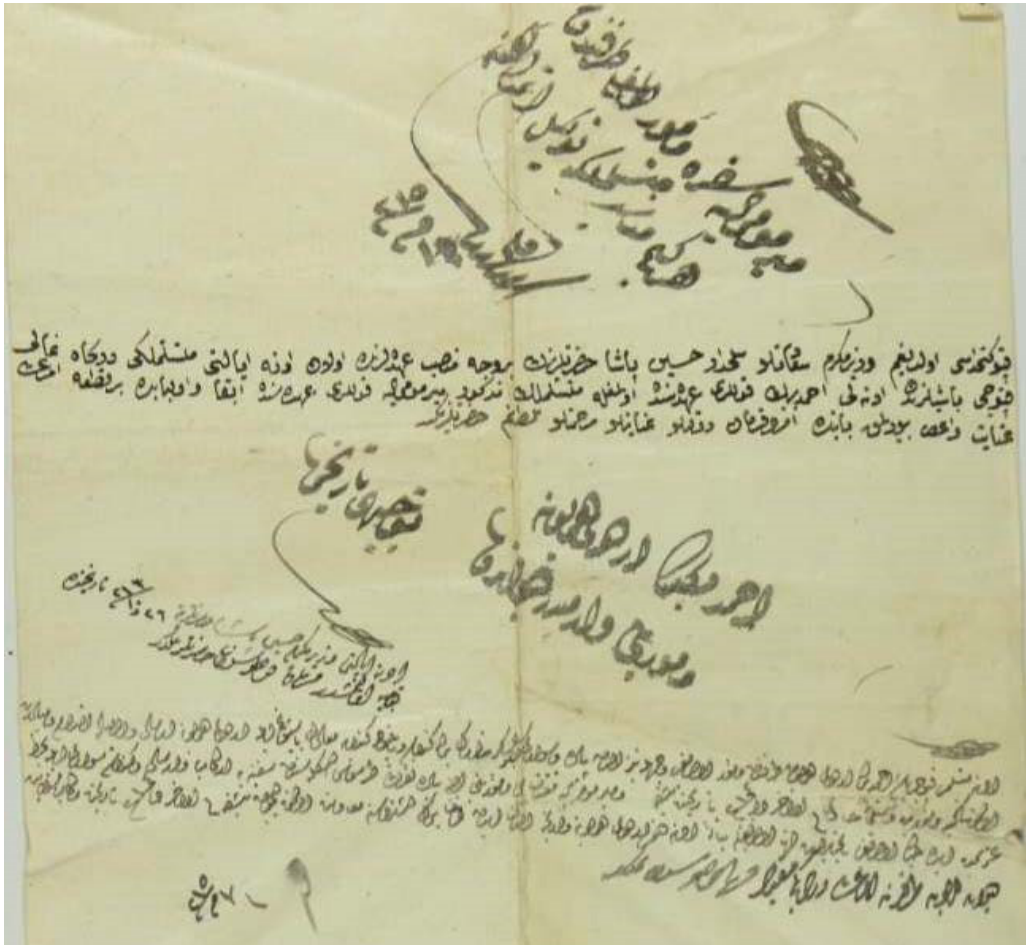
135

(47)

قدون له ماجد زاده ای که در این وقت
 سینه من موی ای که کسک و کسک او نه مت
 میر احمد دام جبهت نامور بجزیره و ایصال اولد
 انبات وجود ایله ایام امور دینه بد
 اولنا نایر قطع سینه زید بعد التعمیر او
 اولم قدرن ملاک سینه زید که آنک
 اوزره افر سفین خردت اکت که ک
 بهایونم وجود و اراز خردت حسنه
 مخصوصا ایشو او نزل اصدار و صدر اعظم
 ایله اکت اولد خردت ایدر ایلام بیام
 بهایونم و کور صلور قطع مادت
 اقدام و دینه واحنه افانه و حق
 فرما حالت صدارت سوز و سوز و
 صدر اولم ماما و احب لاشاع و لازم
 و سب عدت ایدر سوز سوز عدالت سوز
 سوز سوز
 سوز سوز

(48)

Sıra No 28: Adana Ş. S. 55, img 70, sayfa 137, belge 47

Sıra No 29: C.DH., 226/11268

Sıra No 30: Adana Ş. S. 57, imğ 41, sayfa 76, belge 109

Sıra No 31: Adana Ş. S. 57, imğ 38, sayfa 71, belge 102

افتخار الاجد والاکرام جامع المی و المکارم المختص بحضرة غایت الملك الدائم در کما معلوم من جرحی باشد
 اذ نه نشانی از بیک و آیه بجه و منافخا القضاة و الحکام معادن الفضائل و العلم اذ نه و در سیدی
 زبده فضلهم توفیق رفیع بما یون و اصل او یعنی معلوم اوله که هر جمله حاقانخ جم قد غنن ان مرزوم و قاری
 و اخشی و مسووم قلعه لری محافظ لرینه نامور در کما معلوم بکلیچ بزیک بیکوز طفل بدی و طف
 سز و طف و طفوز و بیکوز سنه لرینه مستحق اولد قدری مورجید کون اکیوز اون بر و اون
 اوج و لکن درت سنه لرینه مجسودا حصولا حرت بسس و حاتم غتت بر بادیلو و جربا بنگلو
 و جعبها و افرازه القدریه و رشماق هاری چام و بعد فیران و خلد دیر و ابانت
 اذ نه مقام طوعان مال لرین حواله اولد انکی طفوز بیک انکی طفوز یعنی غوثتک تحفیل امور مرهام
 لازم اولد انهمده اولمقدن کاشه سر کما تحفیل و قبضه نامور صلایانه جسمه سببا قلع مرویته
 ارسال و سببه او نطق ایچون امر شریف صدورسی او جان عامر م طرفدن استغای او بنگلر موجب
 احکام سبب شرف مبلغ مزبور علی ای حال بر لو برندن تحفیل و قبضه ناموری صلایانه جسمه
 سببا قلع مرویته به ارسال و سببه ایندر لک فر نام اولغان خاصه ششور مجلیل حقدم
 اصدار و ابدا ارسال اولمش در ایچدی و وصولنده سنک مست موسی ایله سن مبلغ مزبور قلع
 مرویته محافظ لرینه مخیم قیوم اولد سنک سبب مزبوره مورجید کون حواله اولمش اولوب
 اولنده نرود و مخانفت اقتضا ایتمکله ورود امر شریف کون لرینه مبلغ مزبوری موقدک و معروف
 شرف علیه موجب احکام سبب شرف علی ای حال بر لو برندن تحفیل و قبضه نامور صلایانه جسمه
 سبب قلع مرویته ارسال و سبب مرویته مخصوصه مزبور سع و غیرت ایلیه سن و سز که قضاة موسی
 ابهم سز مبلغ مزبورک تحفیل و سبب مرویته سز لرینه سز لرینه سز لرینه غیرت ایلمک نابندل مرزبان
 عایت نم صادر اولمش در سبور دکلی حکم سز لرینه وارد قی بو باده و جم شرف و اور زن شرفینه
 صدور اولد انشور ایلیه سز مضمون منیع برده عامل اولد سز سز لرینه سز لرینه سز لرینه اعتم
 جلد سز تحریر ایلیه ایوم سبب رابع الاول سنه حصد عشره و ثمانین و الف

مورده مطبوعه

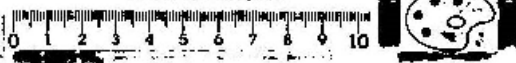
دولتو عاتابو و دواتغ افتم

مشارا ايهما عينا بن حكيمون فقيرى طوسين غرقى عقلى كسدكي حدودن عرشن آندون آدنه يكرى
 معونه دن ابيد اولمخه بوسوزن مكنوا آدنه شنى احمد باكر قولى دغا آگاه اولسه كوزل اولور
 اوزم ميرى ايه قولى دغى اردوى هابونه مورايشي كيمك لوزم كله آدنه طرخ دغى حالتى ايا
 قانق قىيله مشا ايهما آدنه كاتوب اولور عقارى ملىق اولمخين بو اناوه احمد بكاك كيمى و آدنه
 حال قانق ايهما ناله مولو مكنون كلار موزيب اولمخه ميرى ايه قولى آدنه ده معبود اولور
 ماده يه دغى سدا شنا اولور ايه حدودن اولور ايدره كلك بوزم كلار ايشه بوكل ناله و سار ايشه
 حيره اقصا حيب و مقابله ايرلر آدنه به قيا مغه واقضاسه كوردوسى بى لري دغى آگاه اولور
 موزى اولور دغى و آدنه ناله ايشه كوش حالدى همه دن و آدنه ايشه ميلم و موزى ايشه
 اكر مكاتبه ميرى ايه قولى دغى آدنه ده قىيى و ماده يه واقق اولور ايجون بر قلم خا ايه
 عتبه نصير و قوكلون طرخون ميرى ايه ايه اولور اولور ايجون سى چاكر آدنه قىسيار سويد ايه ايه
 دولتم حيب طريقاله بريره آدنه اولمخه قوسمه راي دوزن عاتابو بوزر ياد ايشه بى ايه ايه
 دولتم افتمكدر

HAT. 0039

HAT. 39/1978

HAT. 0039

Sira No 34: HAT., 39/1978

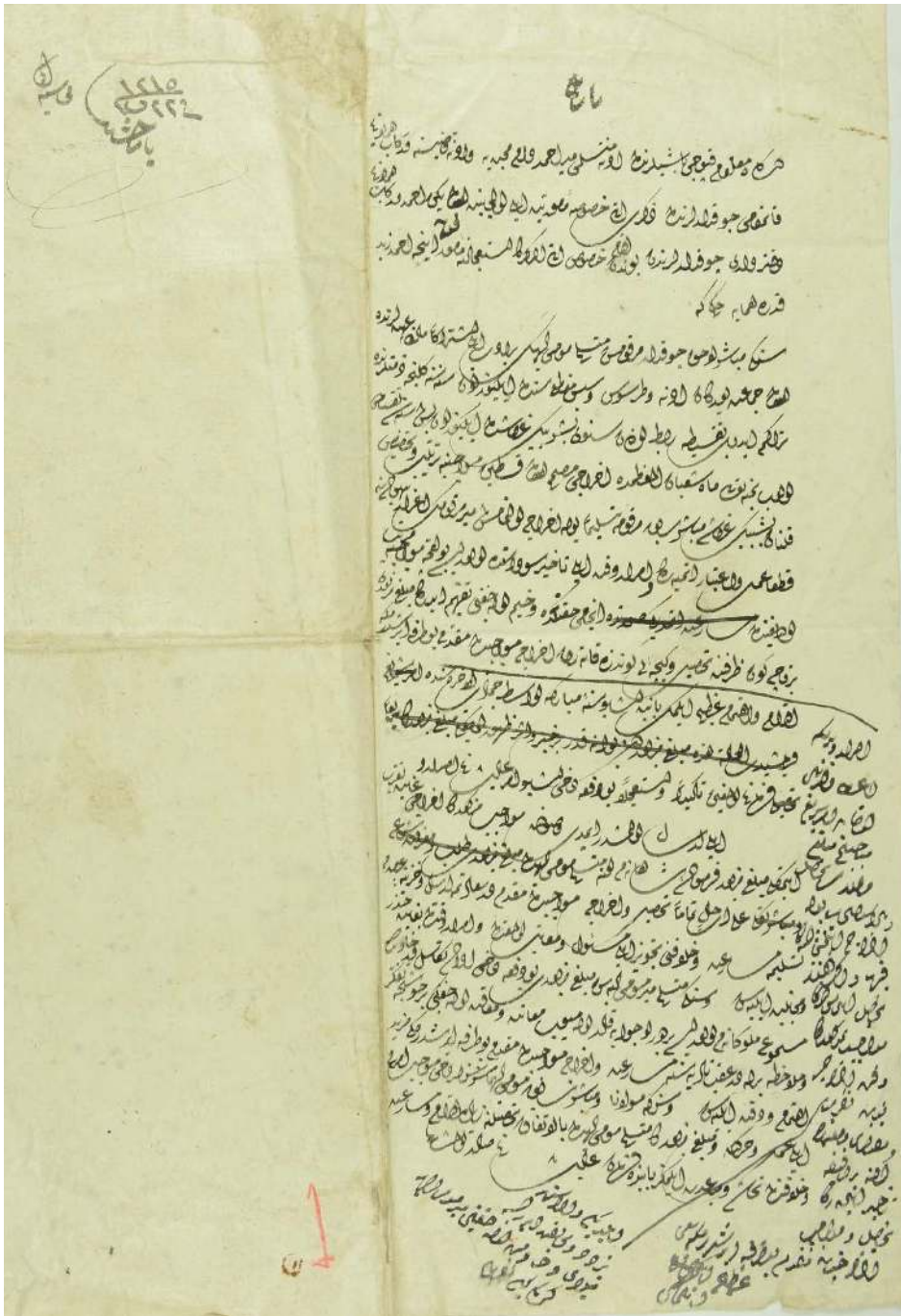
8

افترار الاصل والاكام و صفا الطاهر والمكربم المنقهر بيزه عين الملك الامام در
 معكم قابو في بلسه نون ملا اجمه من اجمه كرم و دلمه اسه في و قدوت الفضا والحكم
 سعدك الفضا لا والا صلح ابد فاسلح ذنب فظلم و فظلمت الاسم والافان بوضو مسير
 نصيب اوله لكاره كايه هي بويخ فامقام بقدر الرشدن قدوت الاسم والا قولن اجمه
 ريد قدك تقويم رفعه على بون واصل او بويخ معلوم او له كم آه به سخره
 واقع مع ثقا وت السنوي ايكينوز السه بوش او تونرا في مال ايج بقدر كوري
 كوكلي منافعه متصرف نون اولور آردنه كتر نون مفتوح ساق زنده
 علم ايداعوا جهر زيد قد نجا مانج نوجهم في اولان بيك ايكينوز طبقه كسند اولان
 دورت سنه نجا عايه كلنه قدر الفضا كسند و فطر اولان معلوم القدر سنه كصا باينده
 صادر اولان امر شريفه حوايه اولان و سلك مسلم تومي ايكه اونه قلعتك دامه اولان اجمه
 سنامه مذكوره در دني اولان بيك ايكينوز اولان تومي حقه بوند نه دلي بوز اولان اجمه
 بر دفعه و بيوز كير بر كجه عوز كير دفعه بيوز الا شمه عوز كير دفعه قبضه مامور حصار اولان
 فتر ايدوب قصور ايكينوز اونه سوز كير بوني اولان لفظي مور اليه حوزيه خضر حصار ثمر عين
 لغز ايكينوزي و بيده بافي تر نور المورا خوت كند نيم ايج كسند كور و ايا ايكينوز نيم اجمه
 محفوظه بكر في خبر و صرا ر شيف ايتير كد كسند مقلنه بركه رت ايكينوز طغوز و ايه كسند اجمه
 سنده ايكينوز اولان ايكه كسند في جابر اولان كسند او كسند في جابر حامي حرمه كسند و تونرا او اجمه
 خوز كور اونه و اونه بر سنده لر فغوز و ارا كسند اونه ايكه كسند اولان اسما سنده عقا نام كسند
 بيه بيوز الي اوج بيجه عوز كير و ايكينوز اولان اجمه و اونه او اجمه لر معضله ايكينوز اولان اجمه
 خد كسند سنده كسند كسند بيه بيجه سنده اجمه كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 او اجمه حليل اجمه كسند بيه بيجه سنده اجمه كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 سنده اجمه اولان بيه بيجه سنده اجمه كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 اولان كسند و تونرا كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 كور سنده اجمه بيه بيجه سنده اجمه كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 بوي الهامه و على اجمه كسند و حصار كسند كسند كسند كسند كسند كسند كسند
 فر مانم اولان كسند اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه
 و كسند اجمه كسند اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه اجمه

Sıra No 35: Adana Ş. S 57, img 07 sayfa 6, belge 23

Sıra No 37: Adana Ş. S. 57, img 23, belge 115

Sıra No 39: C.ML., 472/19258-1

۵۰
 حلاله لوله منسی صوفی بنز لاله بنز تقییه ایله لوز قنده برب سندی ایکنده لولا بنی نه تقییه لولا
 بنی بیز غولسا عیبه نه موقلا اهدار لولا اوعا بنز با ناکر و ایلی عتمه باش و بیز سوزنا لولا
 سینه لکنه نوا سوزی

Sıra No 40: C.ML., 472/19258-3

+8

صکون جوابه فخر اوله مایوب و ضم العاقبه اوله جلیلی بر خورشید ملاحظه ایبرک
 تکلیف ناموینه سب و غیرت ایلیه سن و سرکه قضا و وجوبلک و این ادرلر بیز
 منه خو مویب امر شریفه عمل و حرکت و خلل فندان بیانات بخانه و حیث ایلیک لایسته
 زمان علی شام صادر اولسته و بر بیورد ملک حکم شریفه و اود دفعه بوباییم
 وجه مشروع او زره شرفیخته صادر اوله لایسته امیر شریف جلیلی الشرف
 واجب الاتباع و لازم الامتثالک مضمون او زره حامد اوله بیز خیرم
 بدست عدالت شریفه اعتماد فیه سز میز آنم ایوم ال دس شرف شریفان
 المعظم سز شرف و فانی و الف

بیورد صحراکی
 باقه

المکارم حامد المآمل و المکارم المنخص بیز بدعت اللک
 و هوه

Sıra No 42: Adana Ş. S. 57, img 41, sayfa 77, belge 110

25

فدوة القضاة والوكلاء معدن الفضل والكلام مؤنثا أدنى في نسبة زبد فضله
وقدوة الامجاد والاحسان ربحا معلوم كلكول ليزن اذنه سبحانه بحسب التبد خلد ربه
مجده توقيع رفيع قابول وارصل اولي محلول اوله اذنه بما جبه جسمي سابق سرور
محمولك طر سوسده بيلك او جيون اونوز وادنه احمد بلك انبارنده وادنه اطر سوسا
قبوسنده ليشوزعه التي وينادنه مباحبه ذخيره سه دروننده سسكسا بركا
جمعا بكي بيلك التي بركه استنبوه حفظه موجود اولوب دكر اوله حفظه
اوره اي نجا بوعه طلي لازم كله وير ياك حركه اسنه فاعنه بكي اجلان اوله
فروضي خصوصي اسكي مباحبه سوي اسكن بواجبه اقرار هما بوعه ولده اوله خزن لكون
منشأ اوله طهين بركه بقده ذكر اوله خلاص اوله فده رايح وقت اذنه هو
مرفوضه ومرفوضه ستر بلكه فزوحه ومها سسه مامور مباحبه سكي اوله بلكه
ذخيره بركه سسي كشتوب اذنه وقبيل بل بوب بمقدار بها به فزوحه اوله ندي اذنه
صحا بوعه تحرير وارشعاره من محتسما ملك فرما نهم اولين خانه اسنو اذنه
مجلس شم اصدار ابله ارسمي ونمذ ورا بكي كنه مومنده برده جهجه بركه بلفظ
اذنه بكون معلومك اوله فده دكر اوله حفظه اي اوله فده رايح وقت اذنه
مرفوضه ومرفوضه ستر بلكه فزوحه ومها سسه مامور مباحبه سكي اوله بلكه
ذخيره اذنه كنه محسوبا اذنه وقبيل ابل بوب بمقدار بها به فزوحه اوله ندي
اوره اي نجا بوعه تحرير وارشعاره مبارات ابله سس وسسكي فاعنه سوي
سوي اسكن سذمجي موجب امر نثر بلكه عمل وحرکت وخرافي تجوز بر نما عدت
اي بلكه با سنده فزوحه مباحث شم صادر اوله ندر بسو رد بكي حكم سنده
وارد فده بوبابده وجه ستر وور اوزره ستر فبا فنده صدور اوله اذنه فزوحه
بليل الشص واجبه الاتباع وازم الامتثال ملك مملوك اوزره عامل اوله سس
شوب بلكه ستر عدت ستر بلكه اعتماد فله ستر تحرير اي اليوم
اذنه بوعه ستر شص المفظم كنه عشرينه ومبا بكي والاف بسو در
تحرير

Sıra No 43: Adana Ş. S. 57, img 15, sayfa 24, belge 45

Sıra No 44: Adana Ş. S. 57, imğ 16, sayfa 26, belge 47

۱۵۰
 اثنی زکایه و کلاه رم جامع المجد والمکارم الفتن بید غنایت الدائم در کج معلوم بقوی باشیزند
 او نرسندی محمود امیر جمیع و مسافر کمانان و هم قرآن و جوده مملکت و ایش از رمی و زک آن
 عسکری مکران افغان و اوروی عیالون مه ایصله بوندند اقد جباروی عیالونم
 طرفند مخصوص مباحثه تعبیه کونین و نیز قدر کج فرغ رفیع عیالون و اصلوا و اوج
 معلوم اوله که نه که تسلیم و جوده مملکت و ایش از رمی مور الیهم سینه ارفا عیالون
 شرفیاقه سردور او کج ایش بفره تفصیل و بیام اولند بی اوزنه اولیم نظر اولیم
 فرانسس ملامتی لک اروی عیالون نفر نفرو عید و لک کج بودان حسن و حلیم
 معنی نظام حکام و وزیر حسین یارن او ام کج اجدله و کج نه بو عسکریه بایده فست
 واقع اوله کج رمی ابا عیون و عنایت جهاب رب سینه به و جوده مقاومت ابره و یک
 به فرقه سرد اسکندریه قلعه کسکه نطق و بر کم و بی دخی نفسی کج نه مه لک ایش بود
 به مقتضای وقت و حال اسم فرم و اهیته رعایت لازمه جز اوله اده و زکایه
 حرب و فرم اربا باندک اکیون ایل نفرا نین و فیک از موای بیام عسکریه وصول
 ام شرف بفره ایل نهدایت اوج کون طرفند کج تم و تم تبیب و بیخیم و فسط و ربط مقدر
 باشیوع معتدله عجمه اخراج و مناسب اوله اسلحه من سفینه سوار و اروی
 عیالونم ارسای و تیسار کجی سرعت و سکی شمار ایلک و صابا و تیندهای
 ام شرف بفره کورج درج و استخارا و نذیح بود فعه صد اعظم و سه دار الکریم طرفند
 بر بار سز کتقار معلوم نام و اده اوله کجیم ایش ایشا و نشتی ایشی سه ایش و المنه هم
 قاهره اوله و انسه بوم به و جوده ناب اور کج اوله مه به رده حربا و سکی ایش
 و طرفه عده اباری و سکی کج ندره ندره و شرف اولند بی و ایش عیالون اسکندریه

Sıra No 45: Adana Ş. S. 57, img 37, sayfa 69, belge 100-101

70
 101
 کلمه سنده مضمون او ملک مشه کتف رفی با عون بارن قزو نریم لمی
 مننده و سکر مودین توجیه و وزیمت اشتراک لایله اشراک کن قلعه ام قزو
 رفی خلجی و اراضی مغیره کس کلبا وجود شکر که امور در نون تصفیه
 و تطهیر بی اصف فغیه البتة مسنون اسم و می هر کس که مضمونی اولم
 محکم استقام و می خلاصی لایم کله خرمنا استقام ایچون سکر
 مذکور کسوخه قدم اقدم ویرس عت مضمون صدر اعظم امش رایس کس
 معینت بولندی و اجابت امور و اولقدن ناشی و صون امش بقدر
 عسک مذکور بی شویع مقید افواج ایتماشا سیم کم نونن حکم بی وضع
 اوقات می بجزیمه ایتمه کس و کچو با کوزن قزو درهای کوزیج و بماند
 و حرب و مذهب فادر یکله نون او لقا زلفون بخور و بکل به مذهب
 ایچون طرفند مقدر باشیغ معینم سیر و عا جلا افواج و ارضی
 همی بوئم ارسل و کسار مشتاب و کس عت و خاندون عاقبت
 معانیه حذر و می نبت ایملک فرماج اولوقین تنبها و ناکیر و اسبق
 و ابعثنا رهاب همی بوئم رفی اشیدو امش بقدر ارضی و بی ارض
 قی عا و ناکار سندن قدوق لاعا نکر و اول و اولی زین قدره ایلم
 ارضی او نشتدرا میدی مگر کچی اسواد افغانکی جوانه اطراف
 محاصره و می سیم او ننه رفی عون و عیانت باری و امر ادر و عاقبت
 هزرت رسا پتیاهی ایلم احکام ارضی ستم کیندن نینج و تسخیر می
 میسم او نوب اشترک ایچو قریب اسکندریه قلعه ستمک ذوق فتح و تسخیر می
 ارض و مضمون البتة حرم نامون اولمده نیز الدون لاجل الاجتاط
 ارضه ایدن قللردن ارضی همی بوئم رفی اولم سکر ایلم عسکر مذکور
 بحالت و سار عیال ارضی همی بوئم و صدایک مطلوب نظر ایچون
 ایروکی و بووقتی اوقات سکره به قیاس به لم عذر و عت
 ایراد بله تحیرات ارضی ایتمک اصحاب لکن هو لور سیم کزار اسبق البتة
 و ضعیف بود حکم کوزن مسامله او ننه بقدر حقوق اولمده زمان عیال
 صدر اولمشد سیرد کالی حکم و صون بولوقن بویان و ممشه وچ اوزن
 شرفیافته الصدور او کله فرما و واجب کتایع و لانم همش لکن مضمون

Sıra No 45: Adana Ş. S. 57, imğ 37, sayfa 69, belge 100-101

المعظم سنة خمس وعشرين
 افتخرا لا ما جرد الا كما هم جامع الى مدد والمكارم المخلص بغير غفلة الملك
 ابراهيم درگاه معلوم جو جي بکثير ندين اونه مستحق احمد کرامت مجده ووز
 القضاة والحكام معدن القضاة والكلام ولانا اوتوقا ضمني سريه فتنه
 وقوة الاما جرد والاعيان اذنه بايجه جي درگاه معلوم که کور ندين خليل
 نيزه مجده وقوة الاما جرد والاعيان اوتوقا ضمني سريه فتنه اوله ووز
 و بود فتنه مخصوص بکرامت بکثير ندين وارث اوله صدر اعظم جو قرار ندين
 حسن زير قدره توفيق رتبه بکامون واصل اوله بجه معلوم اوله اوروي
 ها يون لازمه بچون اونه سنجان غنم دشت شيرک اوروي بها بون ندين
 لزومي و لوقا تقريبه لواء مذکور دن ترتيب اوله الترتيب کي شيرک بران
 اقدام ميا جرد و جو شيرک دن کيل و طرسوس سکله سنه نقل و تنزيل وارث
 بها بون بخت و تسليم اوله بون اوزره بالدفعات و امر شيرک اصدار به
 تا کيه واستجبالا و ندين شيرک در سکله ترتيب خدي ورد اتميق
 انجي اوروي بها بون بخت و تعيينه و بريد بخت بران کونک شيرک موجود
 اوله بندن شيرک خصوصيه مصفا بخت نام در کار و معادله بخت
 اوله بجلده بقايا فتنه شيرک هر بکو ندم عم و رودی لانم کور
 ايه قدر ورت و جار اوله جني اشکار اوله بخت که منتم و ميا جرد
 معوي الا که ندين فاجول اوله بخت و صداقت و بيه مقتضا اوزره
 اونه سني فتنه مرتب شيرک بدينه قدر تکميله سکله فزون نقل
 اوله ماشا ايه بون دن بويله جواب و راجتي ترک اوله کي بيه کونزه
 خانه رقي موجود اوله شيرک کيل و سکله مذکور نقل و تسليم
 بلکه کمال اهتمام و دقت بلکه فرمايم اوله بخت تا کيه و نينها و معني
 اشجو امري بيشتم اصدار و ايله ارسال و لشکر و ايمده و صلونه
 بوجه محرار جي بها بون بخت شيرک شدت لزومي اوله بخت و معاز
 الله تحت بقايا فتنه شيرک بکو ندم اير شيرک ايه بجه موجودی تعيينه
 خصوصه فيما جزو سنه قرار اوله جني بوليا بيه هر قدر شيرک
 واقدم اير ايه کرا بجا ندين جهت الدين والا جده مطهره بخت
 اوله جني معلوم اوله نقل لواء مذکور دن مرتب شيرک تکميله سکله فزون
 نقل و ماشا ايه بون دن بويله جواب و راجتي نقل لواء اير و
 کي بيه کونزه خانه رقي و بران و بديقه حال طور ميبوب موجود اوله
 شيرک دن تکميله سکله فزون نقل و تنزيل و بطريق اوله بولونه
 کوندر بلکه سفينه بخت عماله وضع و تشيخ اير شيرک کوندم اوروي
 بها بون بخت اير شيرک مکه نهايت وسع و قدر بختي اظهار جهد و غيرت
 و غيرت البيوب اير بون دن سکله هر ندين مذکور که تکميله و اسير
 خصوصيه بخت و رجاوت بلکه لازم کلام ايه در عقب تا بيله لا بيله

Sıra No 46: Adana Ş. S. 57, img 42, sayfa 77, belge 111

48
 معارف الفضاة والحكام معادن الفضائل والكلام آدنه فانفسيله ابالت آدنه واقع
 فضاكرن قضاء ونوابي زبده فضلهم توقيف رفيع همايون واسل اوليجي معلوم اولكه آدنه ايايله
 اشوبيك ايكوز اون بشره شى شوالكك در درنجي كوفي حاله اسماعيل خان قاضي كستور
 مشير مقيم نظام العالم وزير محمد بايك ارام الله تعالى احلاله به قلعه عزبوره كند خان
 شريفه قوجيه واسان همايون اولوب مشير اليه ك محافظه فذكوره به مامور
 طرفدن ضبط وربط مملكت و حمايت و سياست فقراى رحيمه مقدر بر مشير
 لا بد و مقتضى اولغون ناشى حاله ايايله مرقومه به بافرمان خالى مشير اولان درگاه
 معلوم قبوجي باشيلندن افتخار الراجد والاكارم احمد سيد دامه مجد رعنا ابرور
 و اوصاف فذكوره ايله موصوف اولدنجي بيانيله مشير اليه طرفندن هر كجكان
 مشير نصب اولتمق باينده اور شريف صدورينى مشير اليه ك قبوجي كنداسى
 خواجكان كيوان همايونون ار به اشينى فدوة الابد وان عيان حسن زيد جده باقور
 استدما اينكدين وجه مشروچ اوزره مشير نصب اولتمق فرغانم اولمغين ايدى مركز بولان
 مولى اليه ك قبوجي باشى مولى اليه مشير اليه طرفندن دنجي مشير نصب اولدنجي
 معلوم اولدقده بوجه مشروچ مشير مملكت فذكورى تاريخ مرقومون اختيار ايله
 ضبط و مشير اليه طرفندن راجع اولان عائدات و طيارا قى قديمه اوليكلمى
 وجهله اخذ و قبضه ايندر يلوب مشير مملكى امورينه آخردن بر فردى دخل و توفيق
 ايندر ماموك باينده فرمان غالب (م) صادر اولمشد بيور كوكم مشير
 وصول بولمقده بويابده وجه مشروچ اوزره شريف قايمة صدور اولان فرمان واجب الاتباع
 و لازم الامتثال مضمون اطاعت و نيله عمل و تحريف و خلاف قندن اتقا و سياست
 ايليه شريفه كستور عاينده مشير مملكت امورينه احوال مشير شوال الملك مشير
 مشير
 مشير

Sıra No 48: Adana Ş. S. 48, img 73, sayfa 143, belge 228

عشر ومانين واللف

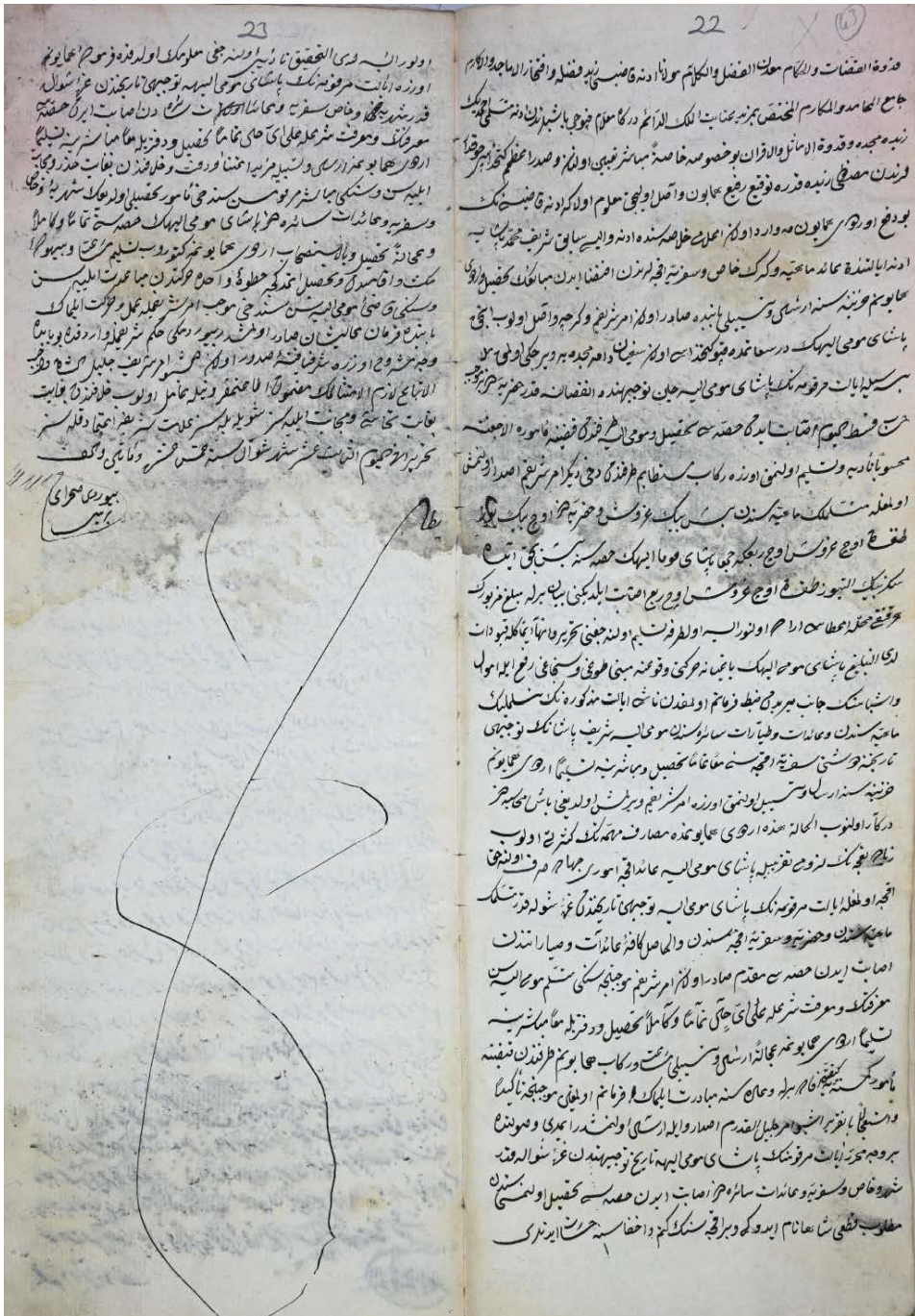
محرمه مسطمة

28

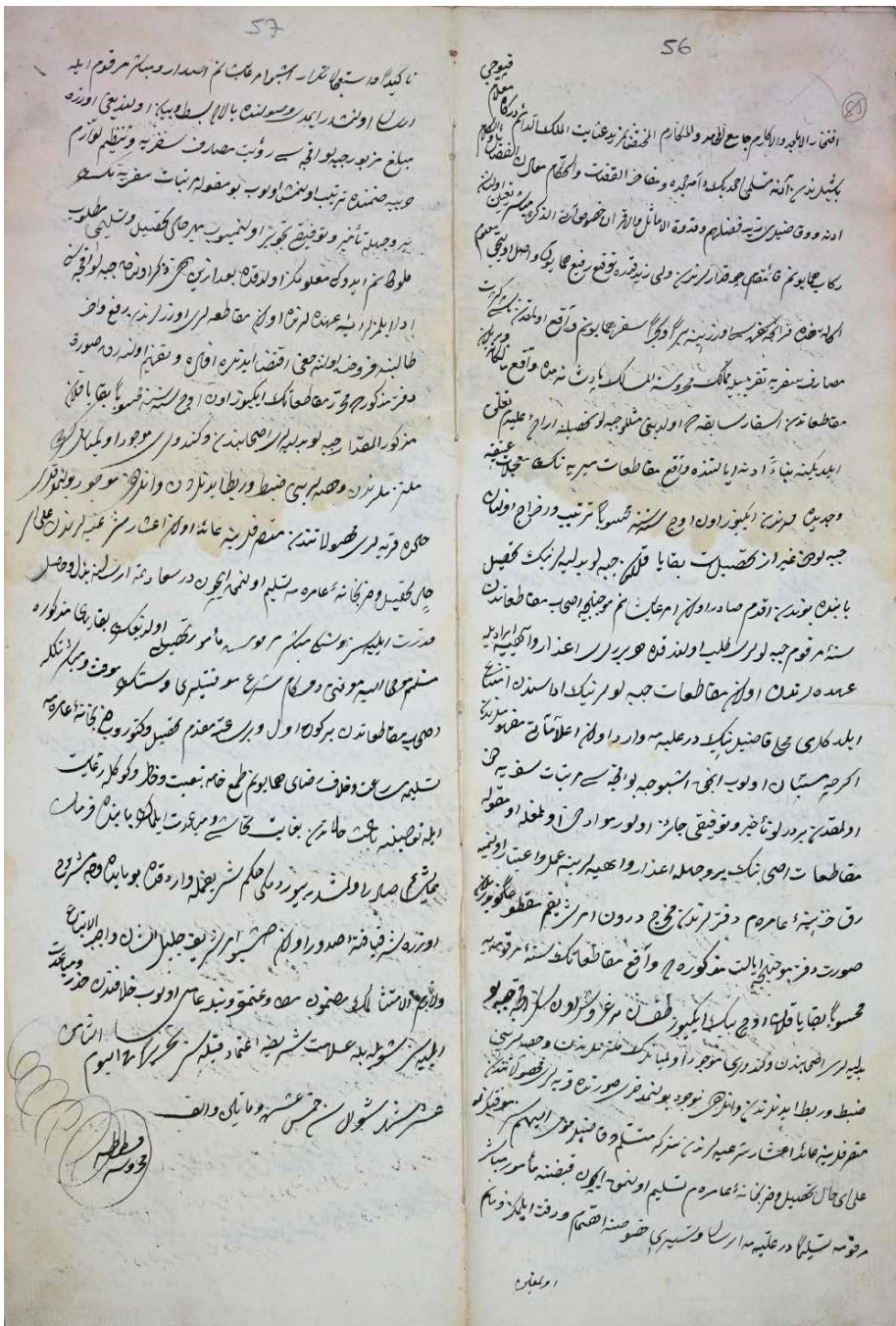
افتخار الامجد والكارم جامع الحمد والمكارم المحقق زيد عنيت الملك الدائم دراهم معلوم قومي بايندردن
 ادرنه مستعلي دام مجده ومغافرة القضاة والمحكم معارف الفضل والحكم ادرنه اياتنه وواقع قضاة كرك
 قضات ونواب زيد فضلهم ومغافرة المائل والقران اعينك وضبطك لايت زيد قدرتم توقيع رفيع
 محابون واصل او بيج معلوم اولادنه اياتنه اشوبيك البكوزاون بشن سسنى شواليك ادرنه
 كوزنده خلا اسماعيل محافى حضور ملك شيرمغى نظام العالم وزيرم محمد پاشا ادام ادرنه احواله
 توجيه واحسان محابون م اولوب ادرنه اياتنه وواقع قضاة دن والى اكون ترتيب تعيين قلند امداد
 حفرية دن لسنة اوزره محسوبا مش رايبك توجيهى تاريخنه كوره فقط اليوم حسب اوزره حصه سسنى
 اصبابت ايدن حفرية افرس معرفت شرع وجملة معرفت بر لوبير دن جمع وحقيل ومن ايبه طرندن
 قضضه ماموره اداوشيد ايندرك باينده نركه مستم ومولانا وسائر موجى اليهم نركه خطا امرم
 صدور بيشي مش رايبك قنوكمخدا اس حوجك ايد جوان محابون دن حال ادرنه امينى قدوة الامجاد والاعيان
 حسن زيد مجده باقويه اسندعا وجوان محابون دنه محفوظا توجيهيات دفتر لرنيه مراجعت اولندن
 ايات مرقومه بر وجه مشروح تاريخ مذكورم مش رايبه توجيه اولندن سسنى مسطور حفرية شروط
 لدرى اسوال دنه وايدركون ادرنه سسنى غندن سسنى ايكى فقط ايدرى بلك سسنى سسنى
 امداد حفرية تعيين قلند بى ترتيب دفتر نركه مقيد اولمعل و حفرية م را اس سسنى نركه محم انجابه
 اونمعل غزل ونقب وقومنده خلق وسلسله كركس توجيهى تاريخ دن فقط اليوم حسب
 اوزره حصه سسنى اصبابت ايدن اخذ وقبض ايك نركه حفرية دن ايدركه تحريم اولمعل
 نركه مستم ومولانا وسائر موجى اليهم نركه توجيه مشروح اوزره عمل ونمى فرمام اولمعل
 ايمدى دنه اياتنه دا حلنده كائن قضات دن والى اكون سسنى ايكى فقط ايل مرتبه
 اولادنه سسنى امداد حفرية دن سسنى اوزره محسوبا مش رايبك توجيهى تاريخنه
 كوره فقط اليوم حسب اوزره حصه سسنى اصبابت ايدن حفرية افرس سسنى دفتر نركه
 سلف دن و احوال دنم نركه قلمش ايسه مكر ومقدار عقيد دن زيام حفرية كلسندن
 حذر اولندن رى جملة معرفتى ومعرفت نركه علم ايجاب واقضنا ايدندن حيا كحقيل ومن ايبه
 طرندن قضضه ماموره تاريخه وسليمه مبادرت وعموى ومان خردن و بوسيله ايدن قضات كركه
 اوزره مباشره ايدن اسالكلم اجرت مباشره مطالبه سسنى اتفاق ومياعدت اولمعل باينده

12
 فرمان عالیت نم صادر اولمشه بیوردکی حکم شریفله وصول بولد فیه بویا بدیع وجه مشربوع
 اوزره شرفیافته صد ورا اولکم فرمان وجب الاتباع ولازم الامتنان ملک مضمون الاعتماد وید
 عمل وحرکت وخطا فندان بنیت تجی شرف و مین عدت ایلیمه سز شویله بیده سز علامت شریفه اعتمار
 قبله سز تحریر افی او اغوشه شوال المکرم سنه محمد عشره ومانین والفاء
 محمد و عطفه

Sıra No 49: Adana Ş. S. 57, img 8, sayfa 10, belge 28

Sıra No 50: Adana Ş. S. 57, img 14, sayfa 22-23, belge 43

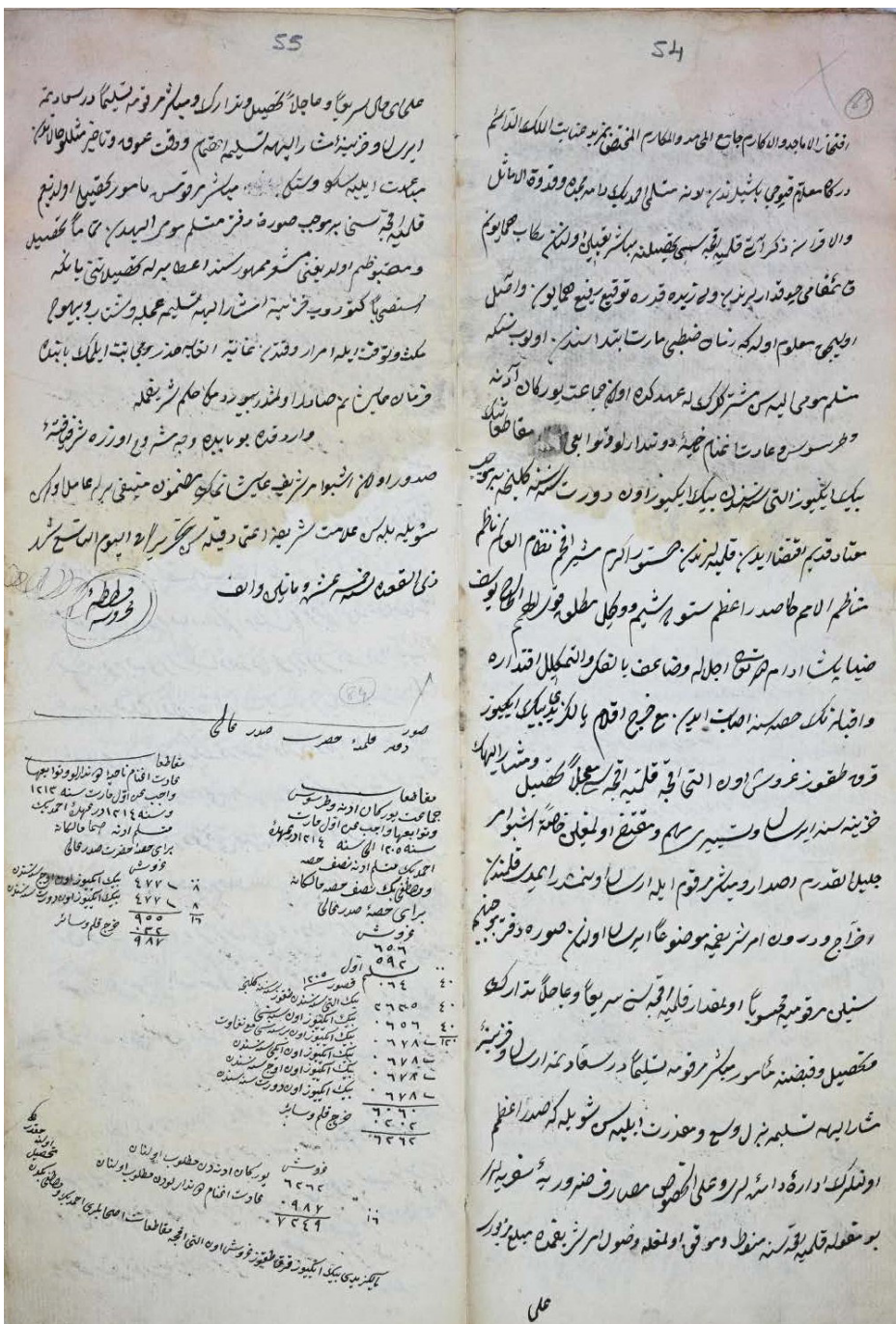

Sıra No 52: Adana Ş. S. 57, img 31, sayfa 56-57, belge 85

11

مفاد القضاة والحكام معادن الفضائل والكلام ذكرى لجماعت رعابا رنيك بولند قزلي
محمدك قاضى وناظرى زيد فضلهم توقيع رفيع جماعون واصل اولين معلوم اوله افخا
الادماج والكاظم جامع المعاهد والمكالم درگاه معلوم قبوجى باشيدندن حلا اذنه منى احمد بك
داهر بحره كنه تقديم ابله كى عرضهاى مفوضه برات مانث مملد اشتركا كبر وجه مالكانه عمده
سندره اوله جماعت بوركان اذنه اولوسوس ونيس مفاطه سن تابع كرملى جماعى اعاليدندن
بعضدى محرد مال ميريه كرمى ويره مالك داعيه سيد مرتبه اذنه به بكرى نعت مس جم محمد
خزار ابله كرمى ناه ذمندنه فنى واخر اموال ميريه مجتمع اولغذ جماعت مرفوم اها ليدرى بولند
قزى محمدن قلدير بلوب مرفوز عيلينه واصل جماعتدى درونه ابواوص كانه جون ادر برهم
صدور سنى استغماى عمدت انيكلى قزينه عامره مده محفوظ ماشد محاسبه دفتر زرينه نفاذ اولغذ
مفاطه مزبور مع ضم و تفاوت سنوى اون بيك بوز نيش نيدى بجى عرض مال ايد موى
اليه كمش كار سكره سيد بر وجه مالكانه عمده سندره اولديعى و بومفوله اكراد و نركن
رعابا س قوزو كوچه طائفه سندن اولوب بر محله عوارض خانه سينه قندا اولوب مقولدن
اولامد يله بوشلوجل افوه مشرف و بيرشك اوله رعابا س بولند قزى محله خانه وزمان اعتبار
ار نيموب معرفت مشرف و ضابطى معرفتد قالدير بلوب مرفوز بى نه نقل و هم كان ايتد ملك
مشرف و سندن اولديعى دركار اولغذ ايمدى مشرف و طومو جيني محل اولشور فرائم اولشور يوردى حك
مشرفه وار دفته بوبابده مفاطه مزبور مفاطندن سده سوار عه اواج اولمش ممدلو
ونش نوصيح صورت دفتر جديد طلب ايدوب كوره سز جماعت مزبور كار رعابا س قوزو كوچه
طائفه سندن اولوب بر محله عوارض خانه سينه قندا اولور مقولدن اولامد يله جماعت مزبور لك
اوشلوجل افوه مشرف و بيرشك اوله دفتر نور رعابا بولند قزى محمدن معرفت مشرف و ضابطى
مرفوز قالدير بلوب مرفوز عيلينه واصل جماعتدى درونه نقل و هم كان ايتد يلوب خلاف
قانون و دفتر و معابر امر عاليتك بر فزيم نعلل و مخالفت ايتد ميريه سز اما بوبابده زياده اتخام
ايدوب اولك دفتر نور رعابا س هم كان كلفينى ايله بچيده و قدى ايتد ملكدن زياده حذر
ويجانب ابله سز مشول بله سز علامت مشرفه اعتماد قلد سز تحريرافى سز سز سوال سز نفس
عشره و نمانيه والى

محمد مصطفى

Sıra No 54: Adana Ş. S. 57, img 30, sayfa 54-55, belge 83- 84

16

ادب مستعملی و کتب ایجابی که در این شهر نیز پیدا و کاشف لایحه

افتخار و نامدوان کام جامع الحی و المدد الحکام المخلص بنیر بدعات الملک اتم در کمال معلوم
 قیومی باشیدن اینه مستعملی میر احمد دادم و قدومه الفصاحات والحکام معدن الفصاحات
 و الکلام مولانا اوندق صیغی زبده فضل و قدومه الایمان والاقران بوحضرت آیه البیتا یونس
 بیکنر تعین اولده حال کارکاب تا یونکم استقامتک مفید می باشد از آیهیم زبده قدومه توفیق
 رفیع حی یونک واصل و لیعی معلوم اولده که سنی مستعملی لیسین سر لوفی ایلات ایکا
 مالکانه عملده که اولده جماعت یورکان اولده و لاسوس مقامه سندن ایلکون اولده سینه
 کانجی دنگله تترکم ایروب تقیسط ربط اولده سنوی بشیریک غوشدن ایلکون
 اولده لیسین تقیسط اولده لیسین سیک غوشنه سنه مزبوره کسویک واصل مقامه سندن
 معاجبه تقیسط اولده مع توفیق وز تراکی بیک بربوزیکری بدی غوشنه دفتر دار سندن
 ایله که چوقدر لرنونک بوزن اوقم جمانر تعین اولده ایجه حمد مستعملی ایلک
 بانج شفته و بعده ناکید و استیجا حاور سینه همدار و مستعمل اولده او امر لایع
 موجد سینه مبلغ مزبورک لیسین سیک غوشنه با یولیم مایلر اوقم سندن در عظیمه
 ارسک ایلکوب قضا ایلکریک بربوزیکری بدی غوشنه جمعه روز غوشنه ارسک
 ایدر بیکلی تقریر و انما موصیجه بر قطعه اعلام تتر قیده ارسک ایلک سندن ایلک
 حضور دمت میر سیک اولده ایکی بیک بربوزیکری غوشنه جمعه روز ایلکون اولده
 الحی لیسینی تتر سندن اخراج و توزیع مطعم اولده بیوم اولده موصیجه سندن
 اویشنه اولدی یعنی معلومک اولدقنا و حصول امر سینه تدارک و تعداد و بور سفه
 تعین اولده مبدلر قومی سندن سربا و قاجار در عظیمه ارسک سر عیبه
 ایلیک و عامت اولقان کسندر امر تارک هم اصدار ایلر اولدقنا و ایشنه و ایشدی
 و حصولده مبلغ مزبورک ایکی بیک بربوزیکری بدی غوشنه مقدم و توفیق همدار ایلک
 او امر علیه موصیجه تدر حاکم تدارک و مبدلر قومی سندن در سعاهتم ارسک
 و خزینه عامه سندن مساعت ایلیم سن و سنجی مبدلر قومی ایلیم نامور تقصیل
 اولدقناک مبلغ مزبوری تا ما و کمال تقصیل و بالاسفها کتوروب خزینه عامه م
 تسلیم ایلور و اقامت قوا جبر و توفیق حاکم ارسک استماع اولدقناک لایحه کور لیه
 سنول و مستبد اولدقناک مقیم اولدقناک کاوره عمو و حرکت و خلافتده غایت
 تحت و مجانب ایلیم سن و سنجی قومی سندن سندن جمعی موصیجه مبدلر سندن
 محمول و حرکت و خلافتدن انقا و مبدلر عت ایلکون بانجده فرمان غایت هم
 صادر اولدقنا و ربوزیکری حکم سندن جمله واردقناک بوبابین وجه مستروض
 اولدقنا سندن قیامه اصدور اولدقنا سندن ایشور شریف غایتناک واجب الاتباع
 و لازم الامتثالک مقصود منیعنی اوزره عملا اولدقنا سندن سندن سندن
 علامت سندن اقامتده سندن سندن ایکی بیوم الحادی غوشنه لایحه
 خمس عشره و مائیک و الف

محمد و شمس

Sıra No 55: Adana Ş. S. 57, imğ 11, sayfa 10, belge 36

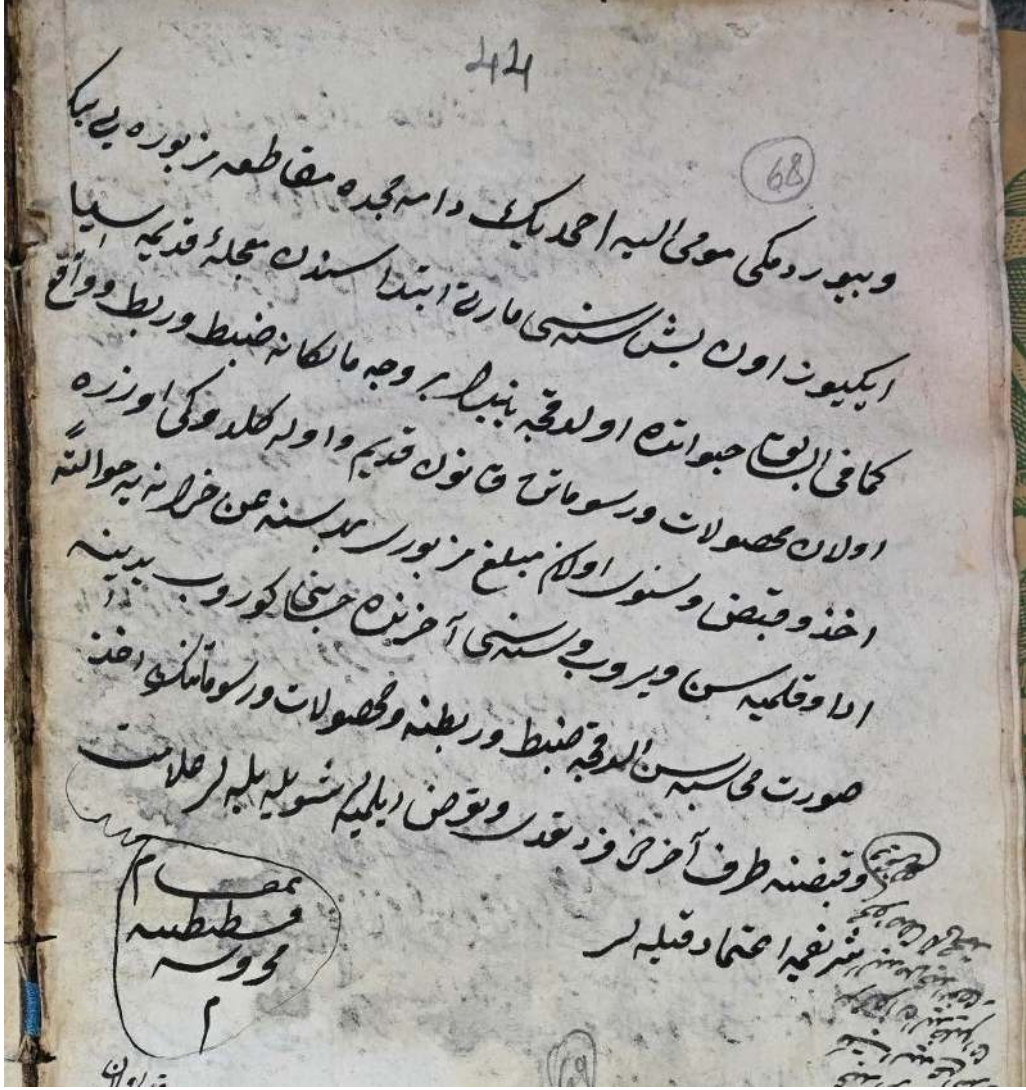
37

افتخار الراجد والكارم جامع الحاحد وانكالم المختص بمنزلة منافية الملك الدائم درگاه معلوم
قبولجا باسليدنه آونه منسلي احمد بك دام فخره توقيع رفعه بيايونه واصل اوليحق معلوم اولادك
عبارته نام خانقون ركاب بيايونه عرضي ال ايوب بونك زوجي او نه ساكنلر نه آونه قلعوي
دزداري محمد نام كنهك اكيوز اول اوج سنده زوج آخردن متولد عالم اولوق اوزره كندو
مصالحني بترتك ايجون كرك نفوز و كرك اشيا ايكي بيك غوشلوق عالف اخذ و آونه طرفه فرار
ايلد كنه مقدرالدي الانها والا سند ما ذقنده ماحققة اولاد جيلني اوا هم برود ابراريسه باي حال
در سعادتة احضار اولمقا باينده اسبوسنه مباركه او اسط شعباننده صادر اولاد او سرغم
انقاز و اجرا اولمديغون و مزبورده شك بو طرفه ايكي بيك غوشلوق حضورني اولوب ليونه كرفار
و احوالي ديكر كونه اولمديغون بلديروب سئك مسلم موعى الله سره معرفتكله خبر بور لاجل التراض
در عمليه احضار اولمقا باينده كما خطابا سرغم صدر ريني اسند ما تمكله سنكي منسلي موعى
موقوم محمد عالى ايجا حال در سعادتة احضار و ارساله مبادرت و خلافتدن اتقا و معايدات
اولمقا فرغانم اولمدين ايمدى بروج مشرور و مشرور محمدى معرفتكله اخذ و عالى اى وجه كان
در سعادتة احضار و ارساله اقدام و وقت و انفاض و مشاخر ايله عدم احضار ريني موعى
وضعى بخور دن اتقا و مجانبت اولمقا باينده اوطان مملكتك صادر اولمشد بويوكه مشرور
مفعلة وصول بولمقده بويابيد معقدقا و حال و مبع مشرور اوزره
مشرفاية صدر ايدن فرغان واجب الاتباع و لازم الاتقانك مضمون اطاعتك و نيله عمل و حركت
و خلافت رضا و جواز كوسر ميسر متوليه بلسر ملامت شريفه اعتماد قلمه ستم اوا سلا ذرجه كنه

محمد عالى
احمد بك

443
 حصار قسطنطنیه
 در ایام حاکم
 سیر پاپیون در کاغذی قومی با نیکو
 لسان لسان لسان
 بنام علی زاکک حاکم آذربایجان بنام علی زاکک در کاغذ معلوم قومی با نیکو
 استواران قسطنطنیه رفیع انصافان و نافع برین مبلغ مکتوب غلبت
 افتخار الایجاد الکاظم جاح الحی مدد الملک احمد کسبه دامین کسبه
 مستطابین جمیع کما یومعده المملوکی علی عیال منقذ ادم
 واقع عادت انعام ناحیه حوزارلو و قسطنطنیه قومی مع عوارض ناحیه حوزار
 مقطوعه اسم و وجه مالخانه عمده سنده قلوب نزه اوله بر آن قضا
 ضایع اولغله ضایع برات شریف اعین استیاسه قالی غایت المملوکی
 اجلون خزینه عماره مع محفوظه بایسن کیسبه قسطنطنیه نظر اولغله ادم
 قسطنطنیه واقع عادت انعام ناحیه حوزارلو و قسطنطنیه قومی مع عوارض
 دوزبور مع المملوکی مع تقاضا شمسیه سوسیه بریک فرق
 اوج عروشه مالی و زمان ضبطی مارت ابتدا سندن اولوب برسن
 مال عن قرآنیه حوائج ادا اولمک و بر وی حساب کورمک اوزره
 جزبور بیک بود بکر رشین عروشه کماله بیلیم سوی اربکوه عهده سندن
 اولوبی و بوسقوله مالخانه منقذ قسطنطنیه براتی ضایع ایدیز حجاز
 سسپور و مقصدار اولغله برات و بریلوب شمشور و مقصدار
 اوله باغ کورچی فیما بعد قصه بیلیم اعتبار اولغله اوزره
 ضایع برات شریف و بر ملک شمسیه شمس و طندن ابروک
 در کتار اولغله قسطنطنیه و ملی سوسیه ضایع برات جلیل
 العوائم و بر ملک با نیکو با نیکو زمان حدیث تم هلال اولغله
 حصنه مزین غایت یاد است کما تم ظهوره کنور و بر ملک ایلکوز
 اولی الی سندن مونسک اونچی کورن بوبرات حایونی و بریم

Sıra No 57: Adana Ş. S. 57, img. 24-25, sayfa 43-44, belge 67-68

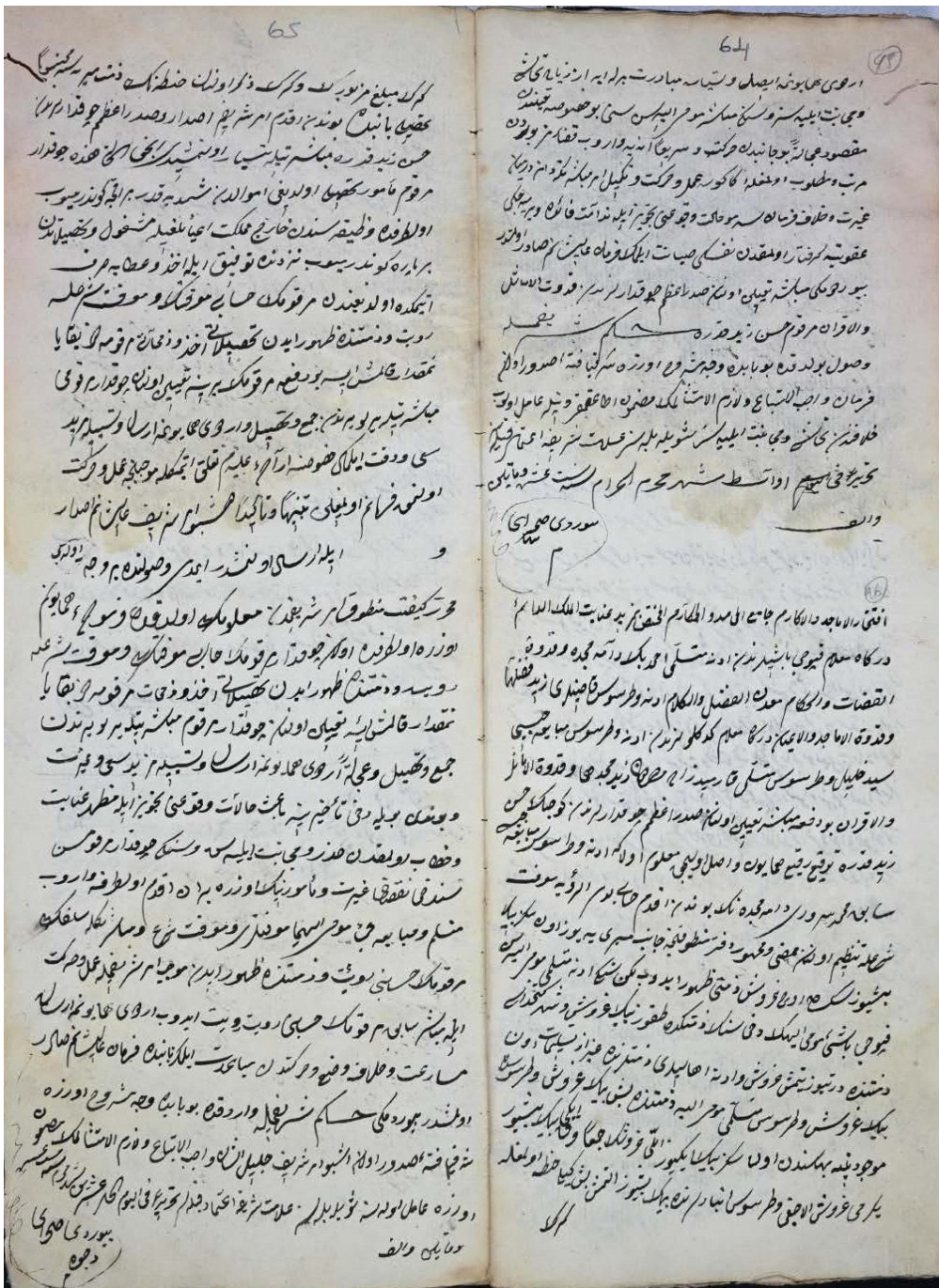
Sıra No 57: Adana Ş. S. 57, img. 24-25, sayfa 43-44, belge 67-68

64

(98)

ارسوی عیونیه ایصل و سیریه مبادرت برله ایله ایزنیایه ای کش
 و جانت ایلیه سیر و سکی مبلنه سور ایله سنی بو خصوصه قیمنده
 مقصود عیونیه بوجانبدک حرکت و سیر یگانده واروب قفاز بولون
 مرتب و مطلوب اولمغده کاکوره عمل و حرکت و تکمیل امر مبلنه کتونه دریملا
 غیرت و خلاف فرمان سه موصلک و قوعی تجویز ایله نذامت فائز و بر سیر علی
 عقوبیه کفر ترا اولمقدن نفسکی صیبات ایملک فرمان عیونیه کما صادر اولمقد
 بیور جو ملکی مبلنه قیمن اولمقد صمد اعظم جو قدر لر ندر قوت اولمقد
 والاوان مرقوم حسن زید قدره حکم ایفلا
 وصول بولدقده بو بابدن وجه شریع او رزه سه کتافته اصدور اولم
 فرمان واجب الاتباع و لازم الامتنانک مضمون ایا عقفر و غیر عامل اولم
 خلافت زکات و جانت ایلیه سیر شویله بله سیر عدلت شریعه اعمیله
 کتیر فی السیوم اوانط شهر محرم الحرام سنه ۱۰۸۰ غنیه و مائین
 والی

سوروی صوری
سید

Sira No 59: Adana Ş. S. 57, img 35, sayfa 64, belge 96

۱۰۱

فرمان قیام بودور

اقتضای این امر و انعام جامع المهد و انعام المنفق هم بر عینت الملك للراحم و راجع مسلم قبول بکنیزت
 ما اوتنه مستحق را حمود و مجزه و مقدره انقضت و انعام حدیقه الفضل و انعام مولانا و نه قایمست قبول
 و مقدره امانت و الاقران قلیه انجس تحصیلیه بکنیزت قبول اولیاد رگاب هی لوم و قدره ارا جوقا برزونی
 علی بزه قدره قیام ریح هی لوم و اصل و بیعی معلوم اولیاد قاطعت میسر به حق اولیک بزه قدره ابریک
 کسکت بر وجه الی نصف عهد سه مده لرزه اولوب زمام بنظم مارت اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 و لوموس و قایم مقاطعه نکست بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت
 مالکانه عهد کوه اولیاد مارت قیام تا عهد تا عهد تا عهد تا عهد تا عهد تا عهد تا عهد تا عهد
 کزد لک بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت اولیاد بکنیزت
 جمیع السهل و الفخر فی حق بکنیزت الیک انعام ربا لفقو باشی قدره ارا م غیلار رجانیه دام عهد
 حصه سده اهدیت بیوت موفوع ارا م الیک بوز قرق الی قیام اولیاد قلیه بقی بکنیزت اولیاد بکنیزت
 و غیره سده تسلیمی هم و هفتی اولیاد خاصه اشبوا م عایشه لایم اصدار و مباشرت قوم ارا م
 اولیاد ارا م قلیه قیام و در روز ارا م بکنیزت اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 اولیاد اولیاد قلیه قیام سده اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 اصابت اولیاد قلیه قیام سده اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 و غیره در قیام اولیاد اولیاد قلیه سده اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 قلیه قیام سده اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 بر در لور قیام اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 صلح اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 سرکت و قبول قیام سده اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 وارد قیام اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 مضمون مینقی له عا سلا اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد اولیاد
 السبع عشر شد صفو سده عشر و ثانی و نصف

محمد علی

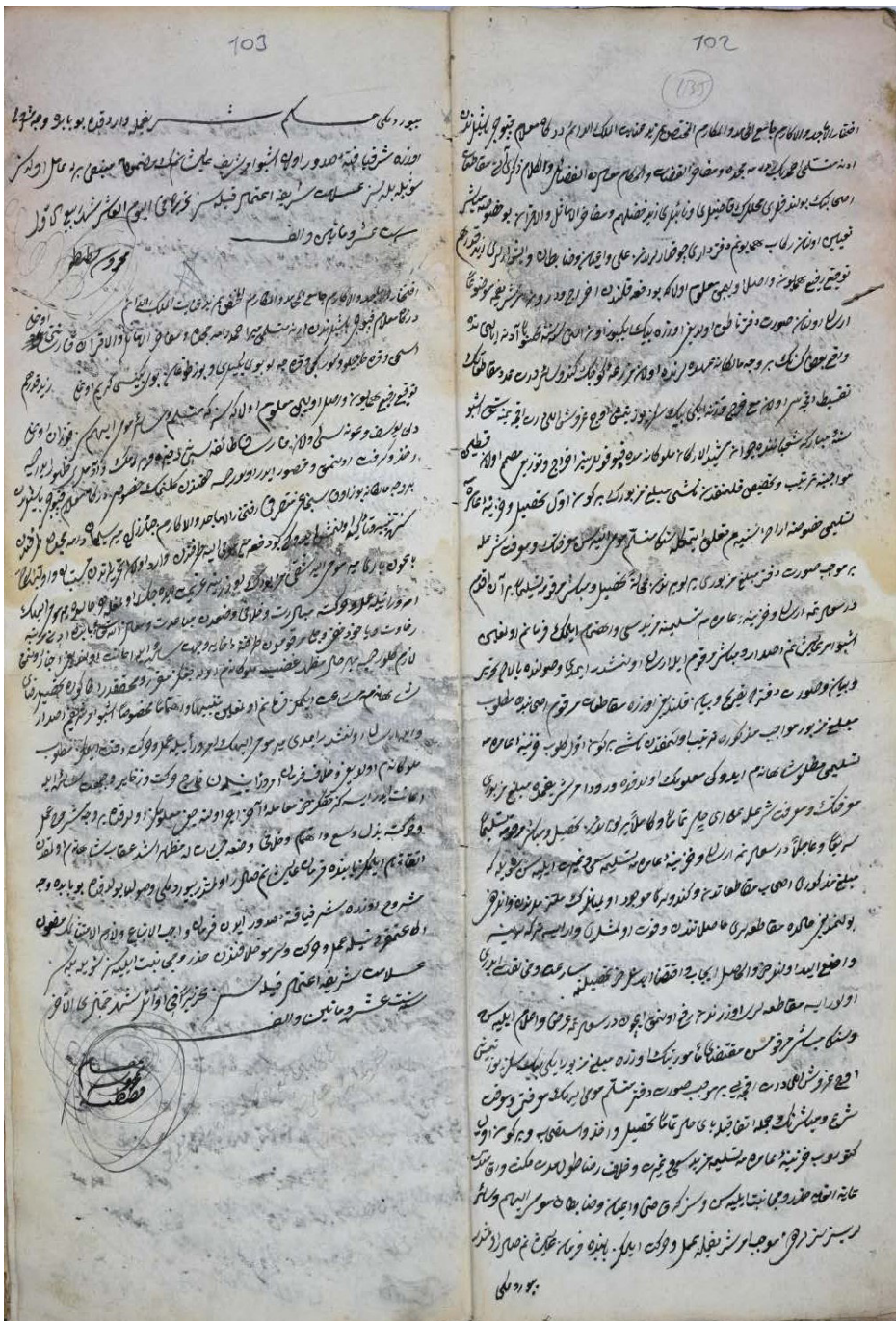
Sıra No 61: Adana Ş. S. 57, img 53, sayfa 101, belge 134

91

افشار که صاحب دارالکرام جامع الجامد والکرام المحققین بر رعایت ملک العالم
 در کار معلوم فیروز کبیر بداند منتهی احمد بیک دام بخت و قدره استعجاب
 قضایه و احکام معدن الفضل والکلام معلولان اذنه فطنتی زین فضل و قدره
 اسماشک و لاقران بوجوه صده معلوم بنفیه اولان رکاب بنام اولیم ذمته واری خود در کار
 استغناء خلیل زین قدر و نیتش رضع بنام اولان و اصل او خیم معلوم اولیکه منتهی
 موسی ایلیکه سوسی دوت بیک او جیوز قدره بدعا جیوز و او تو زانجه حاکم اولیم معتقد اذنه
 البینه واقع بر بران حلیب منصفه سر و کرا در نرسیم عو جیوز ایلیوز زین که نرسیم ماضی ابتدایه
 اعتبار ضیق و حاصلاتی در سادتم انکار اولمونه او زرد هر چه در حاله کله کله اولور
 ایجه مقول و نرسیم بیک ربع حصه کله مقرف اولوب فوت اولان اسدی حری علی نام کله نیک
 و دو کربو حصه نرسیم مقرفی کونا نرسیم نام کله نیک ایلیوز اولان ایلیک نرسیم اذنه دورت
 سنه نرسیم عانته نرسیم اقتضا ایدان مار نرسیم حرنیه عامه اولمدیو قیو کتونه اولمونه اولان
 منصفه اولور که سیم مذکور بنی محو با واقع اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 و کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 بر لوب نرسیم واجب و احضار ایدر و موصلک و معرفت نرسیم علی ای حال کله اولان کله اولان
 نرسیم در سادتم ایدر و نرسیم عامه نرسیم کله ایلیک فرام اولمونه کله نرسیم ایدر
 و نرسیم کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 مسیم کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 ایدر کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 و ایجاب و احضار ایدر کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم
 و نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم
 و نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم
 نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم
 سوز او نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم نرسیم
 سوز اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 جلیک کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان
 سوز اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان کله اولان

له

Sıra No 65: Adana Ş. S. 57, img 48, sayfa 91, belge 125

Sıra No 68: Adana Ş. S. 57, imğ 54, sayfa 102-103, belge 135

باعت تحویل اولدی

سابق آدنه جبا یوجی کورسی محمد افغانک آدنه و طرسوسه اولان ذممانی تحصیلنه حاصور چوققداران حضرت
ولی النعمین کورد حسن افغانی قتل آدنه قتل محمد بیک ذممنده اولان طغوز بیک غوش و آدنه یها لیبی
ذممنده اولان اوان بیک غوشدن اوج بیک بدی یوز قرق اکی غوش و شهر کاتقداسی زام ذممنده
اولان دورت یوز نیمش غوش و طرسوس قتل قرحوش زام و طغنی افغان بیک غوش و طرسوس
بنه بهاسی اوان سکز بیک اکی یوز الی غوش و طرسوسه حفظه بهاس بیک الی یوز الی غوش که
مجموعی اولوز سکز بیک یوز اوان اکی غوش چوققداران قوم بدیل تحصیل اولدو ججه حجه طغوز
اولمغله بافرتان عالی مطلوب اولنان جبا یوجیه حواله اولدیغی اجلدن عذر حذرده حفظ اولغوب
مقوم حسن افغانینه اشیو تحویل ویرلدی بیک اکی یوز اوان الی شعی ربع الاولی

صورت عکسلی
۶۰

Sıra No 69: Adana Ş. S. 57, img 6, sayfa 7, belge 22

87

افتخار و اعزاز و کرامت جامع الیوم و الطاهر الفطن بزمندت الملک کرام در کما معلوم
 قبولی باشد بدینک ادرنه مستقی احمد کتک دایم کرام و معاضد العفقات و الطاهر
 سائران العفان و الکلام آدنه و طرسوس و ریح این و صدیقه سببی قزاق و ریح ادرنه
 قضا کتک یا پندری و نا بکری زید قنارم و هردون که انا و کرامت اجمالی
 و جری بکندری زید قدرتم توفیق رفیع بیا یون و انسل او بجم معلوم اوله کتک
 اکتیوز او ای سینه قسوبا آدنه و لم سرور ای ایل و عدلیه سببی قزاق
 و ریح ادرنه و ادرنه بیا کتک و معاضد کتک جمیع کتک بزمندت الملک کرام
 مستم مومر السین عمده و کتک و امر و دفتر ای عطا سینه ای اوله علم قبولی اکتک
 بنه آدنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک سببی قزاق
 و ریح ادرنه سببی عتک کتک سببی قزاق و عدلیه سببی عتک کتک سببی قزاق
 کتک او و عتق سببی ابرج قزاق اوله بزمندت الملک کرامت اجمالی
 و ریح ادرنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک
 جمیع کتک و ریح ادرنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس
 سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک سببی قزاق
 ای سبب دهم ابرج و درون امر سبب سبب عتک کتک ارسالی و نمان درت قطعه مهور و عتقی
 صورت دفتر کتک بزمندت الملک کرامت اجمالی و ابرج قزاق و طرسوس
 صیانت و معاضد کتک ادرنه سینه ادرنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق
 و ریح ادرنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک
 ادرنه سببی عتک کتک سببی ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک
 دفتر ابرج اموال کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 و الای بطری و جوی بکندری کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 صیانت و معاضد کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 بر لوبه ادرنه و عتق و عتق و عتق و عتق و عتق و عتق و عتق و عتق
 و ریح ادرنه و ابرج کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 بزمندت الملک کرامت اجمالی و ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک
 و انظر موجود اوله قری ها کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 عتق او کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 و امر و دفتر کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 بلکه باندنه فرمان عتق کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 سبب عتق و ادرنه بزمندت الملک کرامت اجمالی و ابرج قزاق و طرسوس
 بزمندت الملک کرامت اجمالی و ابرج قزاق و طرسوس سببی عتک کتک
 ادرنه سببی عتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک
 کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک کتک

Sıra No 70: Adana Ş. S. 57, img 46, sayfa 87, belge 120

98

رحمات بکس میست و صیانت او نهدی مقتضای کشته اولدی و کی موقوفان دن در کار او نغده
ایمدی واردات میم بیک کسردن و فایده سی مطلوب اولدی بون منقلوب و اب اولان قرانک
اعیار و سلسله تقصیلی خرم معنی اولوب واقعا سنک بون کوزره قرینه بر تو کتک
و اراضیت کاشن قانق قانم مش را ایله کتک عمده سنده اولم بختلک رعایا سنک
معور و روشن اولسی و روح سنه دیک تکالیف منصف و بجه سنوی بوز آتیش
غرضش موقوفه ادا ایلمدی شریطه طبیع انما کوزره موقوفانه قید او نغده
موجبیه عمل و حرکت او نغده فرجام اولغون و ج سنه معانی سنه بی جا و راعی حال
مخبر فاضله اشبو اولم قدرم الصدرا و
ایلا ارا سی او نغده

آیدر و صلونه باله سحر و بیله اولم بوز اوزره واردات میره نیک
کسردن و فایده سی مطلوب اولدی بون منقلوب اولان قرانک اعیار و سلسله
تقصیلی معنی معنوم و مطلوب مالکانه اولم بخته معنی قرینه خرم و بختلک
مذکور ایله بیدریمه اوج سنه دیک تکالیف مطالبه اولغون بجه سنوی بوز
انقیض غرضش موقوفه ادا ایلمدی شریطه طبیع موقوفانه قید اولدی بون منقلوب
اولم قدره اشبو اولم بجه اعتبار ایله فیما بعد اوج سنه قرینه خرم اعیار تکالیف
مطالبه سید تقیر و تقیین او نغده سی خصوصه من بیدر اعتنا و دفع ایله سنه
و سنه قاضی و ایضا و صفا بطایع مور ایله و سنه کسردن سوزره موجد
شریف عمل و حرکت و خلافتک هرز و بیشتا بیکر بایندک زمان عکرت نم
صلی او نغده بیورد علی حکم سوزره
و اردقه بو بابک و چه شریطه اوزره شریطه صدور اولم اشبو اوج
شریف جلیل شریطه و اوج کاتب و لایح الامتنانک مضمون اطلاق مقرب و سنه
عاجل اولوب خلافتک اقرار او نغده ابلیس شریطه بیکر عکرت شریطه
اعتمار تسلیم شریطه بیقی بقوم اراج شد جماری اولون کسردن و مایه و کف

و کف

بیکر ایکی بوز اون الق کسردن و ذی کفده بون مایه بون بون
خلیل اغایه آخی بابا بجه تسلیم اولم مایه بون بون
صوبایه اغایه بجه تسلیم اولم مایه بون بون
۵۴۰
۴۷۰
۱۰۱۰

Sıra No 71: Adana Ş. S. 57, img 51, sayfa 97-98, belge 131